

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

«Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΗ
ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '90-
ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ»

ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

κ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΨΥΧΑΡΗΣ

ΒΟΛΟΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2003

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 1125/1
Ημερ. Εισ.: 07-04-2004
Δωρεά:
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΜΧΠΠΑ
2003
ΡΙΖ

*Στους γονείς μου
Βασίλη και Μαρία*

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000072488

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά κάποιους ανθρώπους που βοήθησαν στην εκπόνηση αυτής της διπλωματικής εργασίας. Έτσι, ευχαριστώ τον **κ. Γιώργο Παπαμακάριο**, Στατιστικολόγο, για την ευγενική και πρόθυμη βοήθειά του σε κάποια τεχνικά ζητήματα. Επίσης, τον **κ. Παναγιώτη Πανταζή**, Μηχανικό Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, από το εργαστήριο Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού και τους **κ. Δημήτρη Καλλιώρα**, Οικονομολόγο και Υποψήφιο Διδάκτορα και **κ. Ιωάννη Σαράτση** από το εργαστήριο Οικονομικών και Περιφερειακών Αναλύσεων του τμήματος ΜΧΠΠΑ, για το χρήσιμο υλικό που μου παρείχαν και για τη βοήθειά τους σε τεχνικά ζητήματα.

Σημαντικός παράγοντας για τη διεκπεραίωση της διπλωματικής μου εργασίας όλο το διάστημα υπήρξε ο επιβλέπωντας καθηγητής μου, **κ. Ιωάννης Ψυχάρης**, τον οποίο ευχαριστώ για τη συνεργασία, την υποστήριξη και τέλος, για την παροχή σημαντικού πρωτογενούς υλικού που αποτέλεσε τη βάση για την ανάπτυξη της εργασίας μου.

Ένα μεγάλο «ευχαριστώ» οφείλω στην **οικογένειά** μου και ιδιαίτερα στους γονείς μου για την εμπιστοσύνη που πάντα μου δείχνουν και για την ηθική, ψυχολογική και οικονομική υποστήριξη που μου παρείχαν όλα αυτά τα χρόνια των σπουδών μου. Ακόμη, θέλω να ευχαριστήσω τη **Μαρίνα** που είναι πάντα δίπλα για ό,τι χρειαστεί.

Μετά την οικογένεια σημαντικοί άνθρωποι στη ζωή μας είναι οι φίλοι, έτσι, θέλω να ευχαριστήσω θερμά τον **Τάσο**, τη **Μαρία**, την **Αγγελική**, το **Νίκο**, το **Νικήτα**, τη **Φένια**, τον **Κώστα**, την **Κατερίνα**, που είτε με τη βοήθειά τους σε τεχνικά θέματα είτε με τις συμβουλές και τη συμπαράστασή τους συντέλεσαν θετικά και εμψυχωτικά κατά την περίοδο εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας. Γενικότερα όμως, θα ήθελα να πω και ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους φίλους μου, παρέα με τους οποίους, σε αυτήν εδώ την πόλη, «χτίστηκαν» οι αναμνήσεις των φοιτητικών μου χρόνων που πάντα θα θυμάμαι με χαρά, συγκίνηση και νοσταλγία περισσή. Ανάμεσα στους φίλους θα ήθελα να ξεχωρίσω την **Έμιλυ**, με την οποία συμπορευτήκαμε και μοιραστήκαμε κάθε στιγμή -χαράς, στεναχώριας, άγχους, επιτυχίας, απογοήτευσης, διασκέδασης, χαλάρωσης, κεφιού- τόσο κατά την περίοδο εκπόνησης της διπλωματικής μας εργασίας όσο και καθ' όλη τη διάρκεια της φοιτητικής μας ζωής στην πόλη που δεν θα ξεχάσουμε ποτέ, το Βόλο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ..... 3

1.1 Εισαγωγή.....	3
1.1.1 Η απασχόληση σήμερα.....	3
1.1.2 Οι αιτίες της σημερινής κατάστασης.....	4
1.2 Η Κοινοτική Πολιτική για την Απασχόληση.....	5
1.2.1 Ιστορική αναδρομή.....	5
1.2.1.1 Η Συνθήκη της Ρώμης και του Μάαστριχ.....	5
1.2.1.2 Πράσινη και Λευκή Βίβλος.....	6
1.2.1.3 Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια στο Έσσεν, τη Μαδρίτη και το Δουβλίνο.....	7
1.2.2 Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση.....	7
1.2.2.1 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Άμστερνταμ.....	7
1.2.2.2 Η Διαδικασία του Λουξεμβούργου.....	8
1.2.2.3 Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Βιέννης και του Cardiff.....	9
1.2.2.4 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Κολωνία.....	10
1.2.2.5 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι.....	11
1.2.2.6 Το έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα.....	12
1.2.2.7 Συμπληρωματικές διατάξεις στη Στρατηγική της Λισσαβόνας.....	13
1.2.3. Η τοπική διάσταση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση.....	15
1.2.3.1 Γενικά.....	15
1.2.3.2 Ο τρίτος τομέας.....	16
1.2.3.3 Τα τοπικά γραφεία των δημοσίων υπηρεσιών απασχόλησης.....	17
1.2.3.4 Οι κοινωνικοί εταίροι.....	17
1.2.4. Οι ενέργειες για την απασχόληση.....	18
1.2.4.1 Το σύμφωνο εμπιστοσύνης.....	19
1.2.4.2 Οι διαρθρωτικές ενέργειες.....	19
1.2.4.3 Οι τοπικές πρωτοβουλίες.....	20
1.2.4.4 Φορολόγηση και απασχόληση.....	20
1.3. Η διεθνής διάσταση.....	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ- ΜΕΛΩΝ.....23

2.1 Εισαγωγή.....	23
2.2 Οι πρόσφατες επιδόσεις των αγορών εργασίας στην ΕΕ, τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία	24
2.3 Επίπεδα απασχόλησης στην ΕΕ.....	25
2.3.1 Επίπεδα απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού (ηλικίας 15-64)	25
2.3.2 Η απασχόληση γυναικών και ανδρών.....	26
2.3.3 Το χάσμα των φύλων στην απασχόληση και την αμοιβή.....	28
2.3.4 Η απασχόληση εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64).....	30
• 2.4. Επίπεδα ανεργίας στην ΕΕ.....	31
2.4.1 Επίπεδα ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού (ηλικίας 15-64)	31
2.4.2 Ανεργία των γυναικών.....	33
2.4.3 Ανεργία των νέων (15-24 ετών).....	34
2.4.4 Μακροχρόνια ανεργία.....	35
2.5 Μερική απασχόληση και συμβάσεις ορισμένου χρόνου.....	37
2.6 Δεξιότητες και απασχόληση.....	39
2.7 Συμπεράσματα- Σύνοψη.....	40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 1991-200143

3.1 Εισαγωγή.....	43
3.2 Περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση.....	44
3.2.1 Περιφερειακές ανισότητες σε επίπεδο κρατών.....	44
3.2.1.1 Βέλγιο.....	44
3.2.1.2 Δανία.....	46
3.2.1.3 Ελλάδα.....	47
3.2.1.4 Ισπανία.....	48
3.2.1.5 Γαλλία.....	50
3.2.1.6 Ιρλανδία.....	51
3.2.1.7 Ιταλία.....	52
3.2.1.8 Λουξεμβούργο.....	54
3.2.1.9 Ολλανδία.....	54

3.2.1.10 Αυστρία.....	56
3.2.1.11 Πορτογαλία.....	57
3.2.1.12 Φιλανδία.....	59
3.2.1.13 Σουηδία.....	60
3.2.1.14 Ηνωμένο Βασίλειο.....	61
3.2.2 Περιφερειακές ανισότητες στα επίπεδα της απασχόλησης στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	62
3.2.2.1 Σε επίπεδο κρατών.....	62
3.2.2.2 Σε επίπεδο περιφερειών.....	63
3.3 Οι περιφερειακές ανισότητες στην ανεργία.....	69
3.3.1 Περιφερειακές ανισότητες στα επίπεδα της ανεργίας στο εσωτερικό των κρατών.....	69
3.3.1.1 Βέλγιο.....	69
3.3.1.2 Δανία.....	70
3.3.1.3 Γερμανία.....	71
3.3.1.4 Ελλάδα.....	72
3.3.1.5 Ισπανία.....	73
3.3.1.6 Γαλλία.....	74
3.3.1.7 Ιρλανδία.....	76
3.3.1.8 Ιταλία.....	77
3.3.1.9 Λουξεμβούργο.....	78
3.3.1.10 Ολλανδία.....	79
3.3.1.11 Αυστρία.....	80
3.3.1.12 Πορτογαλία.....	81
3.3.1.13 Φιλανδία.....	82
3.3.1.14 Σουηδία.....	83
3.3.1.15 Ηνωμένο Βασίλειο.....	85
3.3.2 Περιφερειακές ανισότητες στα επίπεδα της ανεργίας στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	86
3.3.2.1 Σε επίπεδο κρατών.....	86
3.3.2.2 Σε επίπεδο περιφερειών.....	88
3.4 Συμπεράσματα- Σύνοψη.....	94

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΙΣ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ

<u>ΧΩΡΕΣ</u>	96
4.1. Εισαγωγή.....	96
4.2 Η ευρωπαϊκή πολιτική για τη διεύρυνση.....	96
4.3 Οι πρόσφατες επιδόσεις της οικονομίας και των αγορών εργασίας των Χωρών Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ)	98
4.3.1 Οι οικονομικές επιδόσεις.....	98
4.3.2 Η απασχόληση στις ΧΚΑΕ.....	99
4.3.2.1 Απασχόληση του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64).....	99
4.3.2.2 Απασχόληση των γυναικών.....	100
4.3.2.3 Οι απασχολούμενοι ηλικίας 55-64.....	101
4.3.3 Η ανεργία στις ΧΚΑΕ	102
4.3.3.1 Ανεργία του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64).....	102
4.3.3.2 Η ανεργία των γυναικών	104
4.3.3.3 Η ανεργία των νέων	105
4.3.3.4 Μακροχρόνια ανεργία.....	106
4.4 Κύπρος.....	108
4.4.1 Αγορά εργασίας	109
4.4.2 Απασχόληση	109
4.4.3 Ανεργία.....	110
4.5 Μάλτα	112
4.5.1 Απασχόληση.....	112
4.5.1 Ανεργία.....	112
4.6 Συμπεράσματα- Σύνοψη.....	114

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΣΤΙΣ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ

<u>ΧΩΡΕΣ</u>	116
5.1 Εισαγωγή.....	116
5.2 Οι περιφερειακές ανισότητες σε όρους απασχόλησης.....	116
5.2.1. Ανάλυση ανισοτήτων σε επίπεδο περιφερειών NUTS II για κάθε υποψήφιο κράτος.....	117
5.2.1.1 Βουλγαρία.....	117
5.2.1.2 Δημοκρατία της Τσεχίας.....	117
5.2.1.4 Πολωνία.....	119

5.2.1.5 Ρουμανία.....	119
5.2.1.6 Δημοκρατία της Σλοβακίας.....	120
5.3 Οι περιφερειακές ανισότητες σε όρους ανεργίας.....	121
5.3.1 Ανάλυση των ανισοτήτων σε επίπεδο περιφερειών NUTS II σε κάθε υποψήφια χώρα.....	122
5.3.1.1 Βουλγαρία.....	122
5.3.1.2 Δημοκρατία της Τσεχίας.....	122
5.3.1.3 Ουγγαρία.....	123
5.3.1.4 Πολωνία.....	124
5.3.1.5 Ρουμανία.....	124
5.3.1.6 Δημοκρατία της Σλοβακίας.....	125
5.3.2 Ανάλυση των ανισοτήτων σε επίπεδο NUTS III των υποψήφιων χωρών.....	125
5.3.2.1 Εσθονία.....	126
5.3.2.2 Λετονία.....	126
5.3.2.3 Λιθουανία.....	127
5.3.2.4 Σλοβενία.....	128
5.4 Γενική επισκόπηση των περιφερειακών ανισοτήτων στις υποψήφιες χώρες.....	128
5.4.1 Σε όρους απασχόλησης.....	128
5.4.2 Σε όρους ανεργίας.....	130
5.5 Συμπεράσματα- Σύνοψη.....	131

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Η ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....133

6.1. Τα χαρακτηριστικά των αγορών εργασίας στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση.....	133
6.1.1 Επίπεδα απασχόλησης στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση.....	133
6.1.2 Προσωρινή και μερική απασχόληση.....	134
6.1.3. Τομεακά χαρακτηριστικά.....	135
6.1.4 Δημογραφικές τάσεις.....	136
6.2 Περιφερειακές ανισότητες.....	137
6.2.1 Γενικά χαρακτηριστικά.....	137
6.2.2 Ανισότητες στην απασχόληση.....	138
6.2.3 Ανισότητες στην ανεργία.....	141
6.2.4 Ανισότητες στο εισόδημα κατά κεφαλήν.....	144
6.3. Μετανάστευση- κινητικότητα.....	144

6.4. Διεύρυνση και συνοχή.....	146
6.4.1 Οι ερμηνείες της συνοχής και η σημασία της	146
6.4.2 Η πολιτική για τη συνοχή.....	147
6.5 Συμπεράσματα- Σύνοψη.....	149

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....151

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....155

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΥΛΙΚΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΗΣ
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ EUROSTAT
ΓΙΑ ΤΑ ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΥΠΟΨΗΦΙΑ ΚΡΑΤΗ.....159**

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ- ΠΙΝΑΚΩΝ- ΧΑΡΤΩΝ

Διαγράμματα

Διάγραμμα 2.1: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64) στα κράτη της ΕΕ, κατά τα χρονικά διαστήματα 1991-1994, 1995-2001 και 1991-2001.....	26
Διάγραμμα 2.2: Επίπεδα απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού στα κράτη της ΕΕ το 2001 και ο στόχος της Λισσαβόνας για το 2010.....	26
Διάγραμμα 2.3: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης των γυναικών και των ανδρών στα κράτη της ΕΕ, κατά το χρονικό διάστημα 1991-2001.....	28
Διάγραμμα 2.4: Διαφορές στα επίπεδα απασχόλησης των γυναικών και των ανδρών στα κράτη της ΕΕ και ο στόχος της Λισσαβόνας για τη γυναικεία απασχόληση για το 2010.....	28
Διάγραμμα 2.5: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης των εργαζομένων ηλικίας 55-64 στα κράτη της ΕΕ, κατά τα χρονικά διαστήματα 1991-1994, 1995-2001 και 1991-2001.....	30
Διάγραμμα 2.6: Επίπεδα απασχόλησης των εργαζομένων ηλικίας 55-64 στα κράτη της ΕΕ το 2001 και ο στόχος της Στοκχόλμης για το 2010.....	31
Διάγραμμα 2.7: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64) στα κράτη της ΕΕ, κατά τα χρονικά διαστήματα 1991-1994, 1995-2001 και 1991-2001.....	32
Διάγραμμα 2.8: Επίπεδα ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64) στα κράτη της ΕΕ, το 2001.....	32
Διάγραμμα 2.9: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας των ανδρών και των γυναικών (15-64) στα κράτη της ΕΕ, κατά το χρονικό διάστημα 1991-2001.....	33
Διάγραμμα 2.10: Επίπεδα ανεργίας των ανδρών και των γυναικών (15-64) στα κράτη της ΕΕ, το 2001.....	34
Διάγραμμα 2.11: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας των νέων (15-24) στα κράτη της ΕΕ, κατά τα χρονικά διαστήματα 1991-1994, 1995-2001 και 1991-2001.....	35
Διάγραμμα 2.12: Επίπεδα ανεργίας των νέων (15-24) στα κράτη της ΕΕ, το 2001.....	35
Διάγραμμα 2.13: Μεταβολή των επιπέδων μακροχρόνιας ανεργίας στα κράτη της ΕΕ, κατά τα χρονικά διαστήματα 1991-1994, 1995-2001 και 1991-2001.....	36

Διάγραμμα 2.14: Επίπεδα μακροχρόνιας ανεργίας στα κράτη της ΕΕ, το 2001.....	37
Διάγραμμα 2.15: Μεταβολή των επιπέδων πλήρους και μερικής απασχόλησης στα κράτη της ΕΕ, κατά τα χρονικά διαστήματα 1991-1994 και 1995-2001.....	38
Διάγραμμα 2.16: Επίπεδα πλήρους και μερικής απασχόλησης στα κράτη της ΕΕ, το 2001.....	38
Διάγραμμα 2.17: Επίπεδα συμβάσεων ορισμένου χρόνου στα κράτη της ΕΕ για το 1991, το 1995 και το 2001.....	39
Διάγραμμα 3.1α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στο Βέλγιο (NUTS II), 1990-2001.....	45
Διάγραμμα 3.1β: Διασπορά των τιμών της απασχόλησης στο Βέλγιο (NUTS II), 1991-2001.....	46
Διάγραμμα 3.2: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στη Δανία (NUTS II), 1991-2001.....	46
Διάγραμμα 3.3α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στην Ελλάδα (NUTS II), 1990-2001.....	47
Διάγραμμα 3.3β: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στην Ελλάδα (NUTS II), 1991- 2001.....	48
Διάγραμμα 3.4α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στην Ισπανία (NUTS II), 1990-2001.....	48
Διάγραμμα 3.4β: Διασπορά των τιμών της απασχόλησης στην Ισπανία (NUTS II), 1991- 2001.....	49
Διάγραμμα 3.5α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στη Γαλλία (NUTS II), 1990-2001.....	50
Διάγραμμα 3.5β: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στη Γαλλία (NUTS II), 1991-2001.....	51
Διάγραμμα 3.6α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στην Ιρλανδία (NUTS II), 2000-2001, 3.6β: Εξέλιξη της διασποράς των τιμών της απασχόλησης στην Ιρλανδία (NUTS II), 2000-2001.....	52
Διάγραμμα 3.7α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στην Ιταλία (NUTS II), 1991-2001.....	52
Διάγραμμα 3.7β: Διασπορά των τιμών της απασχόλησης στην Ιταλία (NUTS II), 1991-2001.....	53
Διάγραμμα 3.8: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στο Λουξεμβούργο (NUTS II), 1991-2001.....	54

Διάγραμμα 3.9α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στην Ολλανδία (NUTS II), 1990-2001	55
Διάγραμμα 3.9β: Διασπορά των τιμών της απασχόλησης στην Ολλανδία (NUTS II), 1991-2001	55
Διάγραμμα 3.10α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στην Αυστρία (NUTS II), 1995-2001	56
Διάγραμμα 3.10β: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στην Αυστρία (NUTS II), 1995-2001	57
Διάγραμμα 3.11α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στην Πορτογαλία (NUTS II), 1990-2001	58
Διάγραμμα 3.11β: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στην Πορτογαλία (NUTS II), 1991-2001	58
Διάγραμμα 3.12α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στη Φιλανδία (NUTS II), 1999-2001, 3.12β: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στη Φιλανδία (NUTS II), 1999-2001	59
Διάγραμμα 3.13α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στη Σουηδία (NUTS II), 1999-2001, 3.13β: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στη Σουηδία (NUTS II), 1999-2001	60
Διάγραμμα 3.14α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στο Ηνωμένο Βασίλειο (NUTS II), 1998-2001, 3.14β: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στο Ηνωμένο Βασίλειο (NUTS II), 1998-2001	61
Διάγραμμα 3.15α: Εξέλιξη του Cν της απασχόλησης της ΕΕ-15, σε επίπεδο κρατών, 1991-2001	62
Διάγραμμα 3.15β: Διασπορά των τιμών της απασχόλησης στην ΕΕ σε επίπεδο κρατών, 1995-2001	63
Διάγραμμα 3.16: Ποσοστά απασχόλησης ανά χώρα και περιφερειακές ακραίες τιμές, 2001	64
Διάγραμμα 3.17: Μεταβολή του περιφερειακού επιπέδου απασχόλησης (1991-2001) και περιφερειακό επίπεδο απασχόλησης (1991) σε επίπεδο NUTS II	66
Διάγραμμα 3.18α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου ανεργίας στο Βέλγιο (NUTS II), 1991- 2001	68
Διάγραμμα 3.18β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στο Βέλγιο (NUTS II), 1991-2001	69

Διάγραμμα 3.19: Διασπορά των τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Δανία (NUTS II), 1991- 2001	69
Διάγραμμα 3.20: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στη Γερμανία (NUTS II), 1991- 2001	70
Διάγραμμα 3.21α: Εξέλιξη του C _v του επιπέδου ανεργίας στην Ελλάδα (NUTS II), 1991- 2001	71
Διάγραμμα 3.21β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Ελλάδα (NUTS II), 1991- 2001	72
Διάγραμμα 3.22α: Εξέλιξη του C _v του επιπέδου ανεργίας στην Ισπανία (NUTS II), 1991- 2001	72
Διάγραμμα 3.22β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Ισπανία (NUTS II), 1991- 2001	73
Διάγραμμα 3.23α: Εξέλιξη του C _v του επιπέδου ανεργίας στη Γαλλία (NUTS II), 1991- 2001	74
Διάγραμμα 3.23β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στη Γαλλία (NUTS II), 1991- 2001	74
Διάγραμμα 3.24α: Εξέλιξη του C _v του επιπέδου ανεργίας στην Ιρλανδία (NUTS II), 1991- 2001	75
Διάγραμμα 3.24β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Ιρλανδία (NUTS II), 1995- 2001	75
Διάγραμμα 3.25α: Εξέλιξη του C _v του επιπέδου ανεργίας στην Ιταλία (NUTS II), 1991- 2001	76
Διάγραμμα 3.25β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Ιταλία (NUTS II), 1991- 2001	77
Διάγραμμα 3.26: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στο Λουξεμβούργο (NUTS II), 1991-2001	78
Διάγραμμα 3.27α: Εξέλιξη του C _v του επιπέδου της ανεργίας στην Ολλανδία (NUTS II), 1991- 2001	78
Διάγραμμα 3.27β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Ολλανδία (NUTS II), 1991- 2001	79
Διάγραμμα 3.28α: Εξέλιξη του C _v του επιπέδου ανεργίας στην Αυστρία (NUTS II), 1995- 2001	79
Διάγραμμα 3.28β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Αυστρία (NUTS II), 1995- 2001	80

Διάγραμμα 3.29α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου ανεργίας στην Πορτογαλία (NUTS II), 1991- 2001	80
Διάγραμμα 3.29β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Πορτογαλία (NUTS II), 1991- 2001	81
Διάγραμμα 3.30α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου ανεργίας στη Φιλανδία (NUTS II), 1996- 2001	82
Διάγραμμα 3.30β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στη Φιλανδία (NUTS II), 1991 και 1995- 2001	82
Διάγραμμα 3.31α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου της ανεργίας στη Σουηδία (NUTS II), 1996- 2001	83
Διάγραμμα 3.31β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στη Σουηδία (NUTS II), 1991 και 1995- 2001	83
Διάγραμμα 3.32α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου ανεργίας στο Ηνωμένο Βασίλειο (NUTS II), 1998- 2001, 3.32β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στο Ηνωμένο Βασίλειο (NUTS II), 1991 και 1998-2001.....	84
Διάγραμμα 3.33α: Εξέλιξη του Cν της ανεργίας της ΕΕ-15, σε επίπεδο κρατών, 1991- 2001	85
Διάγραμμα 3.33β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην ΕΕ σε επίπεδο κρατών, 1991-2001	86
Διάγραμμα 3.34: Ποσοστά ανεργίας ανά χώρα και περιφερειακές ακραίες τιμές, 2001	89
Διάγραμμα 3.35: Μεταβολή του περιφερειακού επιπέδου ανεργίας (1991- 2001) και περιφερειακό επίπεδο ανεργίας (1991) σε επίπεδο NUTS II.....	90
Διάγραμμα 4.1: Επίπεδα απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού στις ΧΚΑΕ το 2001 και ο στόχος της Λισσαβόνας για το 2010	100
Διάγραμμα 4.2: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού των ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001.....	100
Διάγραμμα 4.3: Επίπεδα απασχόλησης των γυναικών και των ανδρών στις ΧΚΑΕ το 2001 και ο στόχος για τη γυναικεία απασχόληση της Λισσαβόνας για το 2010.....	101
Διάγραμμα 4.4: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης των γυναικών και των ανδρών των ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001	101
Διάγραμμα 4.5: Επίπεδα απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64) στις ΧΚΑΕ το 2001 και ο στόχος της Λισσαβόνας για το 2010	102

Διάγραμμα 4.6: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64) στις ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001	102
Διάγραμμα 4.7: Επίπεδα ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού στις ΧΚΑΕ το 2001	103
Διάγραμμα 4.8: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού στις ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001	103
Διάγραμμα 4.9: Επίπεδα ανεργίας γυναικών και ανδρών στις ΧΚΑΕ το 2001	104
Διάγραμμα 4.10: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας των γυναικών και των ανδρών στις ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001	104
Διάγραμμα 4.11: Επίπεδα ανεργίας των νέων (15-24) στις ΧΚΑΕ το 2001	105
Διάγραμμα 4.12: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας των νέων (15-24) στις ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001	106
Διάγραμμα 4.13: Επίπεδα μακροχρόνιας ανεργίας στις ΧΚΑΕ το 2001.....	107
Διάγραμμα 4.14: Μεταβολή των επιπέδων μακροχρόνιας ανεργίας στις ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001	108
Διάγραμμα 4.15: Εξέλιξη των επιπέδων της απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64), των ανδρών και των γυναικών στην Κύπρο, 1999- 2001	110
Διάγραμμα 4.16: Εξέλιξη επιπέδων ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64), ανδρών και γυναικών στην Κύπρο, 2000- 2001.....	110
Διάγραμμα 4.17: Επίπεδα ανεργίας των νέων (15-24) στην Κύπρο, 2000- 2001	111
Διάγραμμα 4.18: Επίπεδα μακροχρόνιας ανεργίας στην Κύπρο, 2000- 2001.....	111
Διάγραμμα 4.19: Εξέλιξη επιπέδου απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού, ανδρών και γυναικών στη Μάλτα, 1997-2001.....	112
Διάγραμμα 4.20: Εξέλιξη επιπέδου ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού, ανδρών και γυναικών στη Μάλτα, 1997-2001.....	113
Διάγραμμα 4.21: Εξέλιξη επιπέδου ανεργίας των νέων στη Μάλτα, 1997-2001	113
Διάγραμμα 4.22: Εξέλιξη επιπέδου μακροχρόνιας ανεργίας στη Μάλτα, 1997-2001	114
Διάγραμμα 5.1α: Εξέλιξη του C _v του επιπέδου απασχόλησης της Δημοκρατίας της Τσεχίας (NUTS II), 1998-2000, 5.1β: Διασπορά τιμών του επιπέδου απασχόλησης της Δημοκρατίας της Τσεχίας (NUTS II), 1998-2000.....	118
Διάγραμμα 5.2α: Εξέλιξη του C _v του επιπέδου απασχόλησης της Ουγγαρίας (NUTS II), 1997-2000, 5.2β: Διασπορά τιμών του επιπέδου απασχόλησης της Ουγγαρίας (NUTS II), 1997-2000.....	118

Διάγραμμα 5.3α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης της Πολωνίας (NUTS II), 1998-2000, 5.3β: Διασπορά τιμών του επιπέδου απασχόλησης της Πολωνίας (NUTS II), 1998-2000.....	119
Διάγραμμα 5.4α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης της Ρουμανίας (NUTS II), 1998-2000, 5.4β: Διασπορά τιμών του επιπέδου απασχόλησης της Ρουμανίας (NUTS II), 1998-2000.....	120
Διάγραμμα 5.5α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης της Δημοκρατίας της Σλοβακίας (NUTS II), 1999-2000, 5.5β: Διασπορά τιμών του επιπέδου απασχόλησης της Δημοκρατίας της Σλοβακίας (NUTS II), 1999-2000.....	121
Διάγραμμα 5.6α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου ανεργίας στη Βουλγαρία (NUTS II), 2000- 2001, 5.6β: Διασπορά τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Βουλγαρία (NUTS II), 2000- 2001.....	122
Διάγραμμα 5.7α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου ανεργίας στη Τσέχικη Δημοκρατία (NUTS II), 1998- 2001, 5.7β: Διασπορά τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Τσέχικη Δημοκρατία (NUTS II), 1998- 2001.....	123
Διάγραμμα 5.8α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου ανεργίας στην Ουγγαρία (NUTS II), 1998- 2001, 5.8β: Διασπορά τιμών του επιπέδου ανεργίας στην Ουγγαρία (NUTS II), 1998- 2001.....	123
Διάγραμμα 5.9α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου ανεργίας στην Πολωνία (NUTS II), 1998-2001, 5.9β: Διασπορά τιμών του επιπέδου ανεργίας στην Πολωνία (NUTS II), 1998- 2001.....	124
Διάγραμμα 5.10α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου ανεργίας στη Ρουμανία (NUTS II), 1998- 2001, 5.10β: Διασπορά τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Ρουμανία (NUTS II), 1998- 2001.....	124
Διάγραμμα 5.11α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου ανεργίας στη Δημοκρατία της Σλοβακίας (NUTS II), 1998- 2001, 5.11β: Διασπορά τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Δημοκρατία της Σλοβακίας (NUTS II), 1998- 2001.....	125
Διάγραμμα 5.12: Διασπορά των τιμών του επιπέδου ανεργίας στην Εσθονία (NUTS III), 1998- 2001.....	126
Διάγραμμα 5.13: Διασπορά των τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Λετονία (NUTS III), 1998- 2001.....	127
Διάγραμμα 5.14: Διασπορά των τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Λιθουανία (NUTS III), 1998- 2001.....	127

Διάγραμμα 5.15: Διασπορά των τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Σλοβενία (NUTS III), 1999- 2001.....	128
Διάγραμμα 5.16: Ποσοστά απασχόλησης ανά υποψήφια χώρα και περιφερειακές ακραίες τιμές, 2000.....	129
Διάγραμμα 5.17: Ποσοστά ανεργίας ανά υποψήφια χώρα και περιφερειακές ακραίες τιμές, 2001.....	131
Διάγραμμα 6.1: Ποσοστά απασχόλησης ανά υπάρχον και υποψήφιο κράτος και περιφερειακές ακραίες τιμές, 2000.....	139
Διάγραμμα 6.2: Ποσοστά ανεργίας ανά υπάρχον και υποψήφιο κράτος μέλος και περιφερειακές ακραίες τιμές, 2001.....	141

Πίνακες

Πίνακας 1.1: Στόχοι για τα ποσοστά απασχόλησης μέχρι το 2005 και το 2010.....	14
Πίνακας 3.1: Οι 25 περιφέρειες NUTS II των κρατών μελών με την υψηλότερη και οι 25 με την χαμηλότερη απασχόληση, το 2001.....	63
Πίνακας 3.2: Ο συντελεστής διακύμανσης για τα επίπεδα ανεργίας στην ΕΕ και τα κράτη μέλη, με βάση τις περιφέρειες NUTS II, 1995-2001.....	87
Πίνακας 3.3: Οι 25 περιφέρειες NUTS II των κρατών μελών με την υψηλότερη και οι 25 με την χαμηλότερη ανεργία, το 2001.....	88
Πίνακας 5.1: Οι 10 περιφέρειες NUTS II των ΧΚΑΕ με την υψηλότερη και οι 10 με την χαμηλότερη απασχόληση, το 2000.....	129
Πίνακας 5.2: Οι 10 περιφέρειες NUTS II των ΧΚΑΕ με την υψηλότερη και οι 10 με την χαμηλότερη ανεργία, το 2000.....	130
Πίνακας 5.3: Ο συντελεστής διακύμανσης για τα επίπεδα ανεργίας των ΧΚΑΕ, με βάση τις περιφέρειες NUTS II, 1997-2001.....	130
Πίνακας 6.1: Επίπεδα απασχόλησης πριν και μετά τη διεύρυνση το 2001.....	133

Χάρτες

Χάρτης 1: Συσχέτιση μεταβολής των επιπέδων απασχόλησης (1991-2001) και επιπέδου απασχόλησης (1991) ανά περιφέρεια NUTS II σε επίπεδο ΕΕ.....	67
Χάρτης 2: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης ανά περιφέρεια NUTS II στα κράτη μέλη.....	68
Χάρτης 3: Συσχέτιση μεταβολής των επιπέδων ανεργίας (1991-2001) και επιπέδου ανεργίας (1991) ανά περιφέρεια NUTS II στα κράτη μέλη	92
Χάρτης 4: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας ανά περιφέρεια NUTS II στα κράτη μέλη	93
Χάρτης 5: Επίπεδα απασχόλησης ανά περιφέρεια NUTS II στα κράτη μέλη και στα υποψήφια, 2000.....	140
Χάρτης 6: Επίπεδα ανεργίας ανά περιφέρεια NUTS II στα κράτη μέλη και στα υποψήφια, 2001.....	143

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΕπ.: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

ΕΚΤ: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΟΚ: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

ΕΣΑ: Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση

ΕΤΕ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

ΕΥΡ15: Ευρωπαϊκή Ένωση των 15 κρατών μελών

ΕΥΡΑΤΟΜ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας

ΗΒ: Ηνωμένο Βασίλειο

ΠΟΕ: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

ΣΑΚΧ: Σχέδιο Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου

ΥΠΧ: Υποψήφιες Χώρες

ΥΠΧ10: Οι 10 Υποψήφιες Χώρες που θα ενταχθούν το 2004 (Κύπρος, Μάλτα, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβενία, Δημοκρατία της Τσεχίας και Δημοκρατία της Σλοβακίας)

ΥΠΧ12: Οι ΥΠΧ10 και η Ρουμανία και η Βουλγαρία που θα ενταχθούν το 2007

ΦΠΑ: Φόρος προστιθέμενης αξίας

ΧΚΑΕ: Χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης

A: Αυστρία

B: Βέλγιο

BG: Βουλγαρία

CY: Κύπρος

CZ: Δημοκρατία της Τσεχίας

D: Γερμανία

DK: Δανία

E: Ισπανία

EE: Εσθονία

EL: Ελλάδα

EU15: Ευρωπαϊκή Ένωση των 15

F: Γαλλία

FI: Φιλανδία

HU: Ουγγαρία

I: Ιταλία

IR: Ιρλανδία

L: Λουξεμβούργο

LT: Λιθουανία

LV: Λετονία

M: Μάλτα

NL: Ολλανδία

NUTS: Nomenclature des unites territoriales statistiques (Εδαφικές Στατιστικές Μονάδες), **NUTS II:** Βασικές περιφέρειες

P: Πορτογαλία

PL: Πολωνία

RO: Ρουμανία

S: Σουηδία

SI: Σλοβενία

SK: Δημοκρατία της Σλοβακίας

UK: Ηνωμένο Βασίλειο

ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οικονομικά ενεργοί ή εργατικό δυναμικό: είναι το άθροισμα των απασχολούμενων και των ανέργων.

Ποσοστό συμμετοχής: είναι ο λόγος των οικονομικά ενεργών (ή του εργατικού δυναμικού) προς τον πληθυσμό ηλικίας 15- 64 ετών.

Επίπεδο απασχόλησης (15-64): Το επίπεδο απασχόλησης εκφράζεται με ένα δείκτη που μετρά το ποσοστό των απασχολούμενων, με μερική ή πλήρη απασχόληση προς το σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15-64 ετών.

Επίπεδο απασχόλησης γυναικών (15-64): εκφράζεται με ένα δείκτη που μετρά το ποσοστό των απασχολούμενων γυναικών ηλικίας 15-64, με μερική ή πλήρη απασχόληση προς το σύνολο του γυναικείου πληθυσμού ηλικίας 15- 64 ετών.

Επίπεδο απασχόλησης (55-64): Το επίπεδο απασχόλησης εκφράζεται με ένα δείκτη που μετρά το ποσοστό των απασχολούμενων, με μερική ή πλήρη απασχόληση προς το σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 55-64 ετών.

Επίπεδο ανεργίας (15-64): Το επίπεδο της ανεργίας εκφράζεται με έναν δείκτη που μετρά το ποσοστό των ανέργων προς το σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15-64 ετών.

Επίπεδο ανεργίας νέων (15-24): Το επίπεδο της ανεργίας εκφράζεται με έναν δείκτη που μετρά το ποσοστό των ανέργων προς το σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15-24 ετών.

Επίπεδο μακροχρόνιας ανεργίας: Η μακροχρόνια ανεργία εκφράζεται με δύο τρόπους: ο αριθμός των ατόμων εκτός εργασίας για ένα έτος ή και παραπάνω σε σχέση με το σύνολο των ανέργων ή ο αριθμός των μακροχρόνια ανέργων σε σχέση με το συνολικό εργατικό δυναμικό, που είναι και το επίπεδο της μακροχρόνιας ανεργίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία σκοπό έχει να εξετάσει την κατάσταση στις αγορές εργασίας, όσον αφορά στα επίπεδα απασχόλησης και ανεργίας, τόσο για τα υπάρχοντα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 όσο και για τις υποψήφιες χώρες, ένα θέμα ιδιαίτερης σημασίας- το θέμα των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών και των κρατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις προκλήσεις εν όψει της αναμενόμενης διεύρυνσης. Τα παραπάνω εξετάζονται με βάση στοιχεία για την χρονική περίοδο 1991-2001, εκτός από τις περιπτώσεις όπου αυτά δεν ήταν διαθέσιμα.

Η εργασία χωρίζεται σε έξι κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται διαχρονικά η κοινοτική πολιτική για την απασχόληση, από την αφετηρία της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής που ανάγεται στη Συνθήκη της Ρώμης, στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση (ΕΣΑ) στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Άμστερνταμ κι από εκεί στους στόχους της Λισσαβόνας και της Στοκχόλμης για τα επίπεδα απασχόλησης μέχρι το 2010. Ακόμη, γίνεται αναφορά στην τοπική διάσταση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση καθώς και στην επίδραση της διεθνούς οικονομικής κατάστασης στην εξέλιξη της απασχόλησης στην Ευρώπη.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται οι μεταβολές των επιπέδων απασχόλησης (του συνόλου, ανδρών- γυναικών, νέων, μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων) και ανεργίας (του συνόλου, ανδρών- γυναικών, νέων, μακροχρόνια ανεργία) την τελευταία δεκαετία- σε επίπεδο κρατών- και παρουσιάζεται η κατάσταση απασχόλησης και ανεργίας το 2001.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση των ανισοτήτων τόσο στο εσωτερικό των κρατών σε επίπεδο περιφερειών NUTS II¹, όσο και στο εσωτερικό της ΕΕ σε επίπεδο κρατών και σε επίπεδο περιφερειών. Η ανάλυση των ανισοτήτων στο εσωτερικό των κρατών γίνεται με βάση την εξέλιξη του συντελεστή διακύμανσης² και της διασποράς των τιμών των επιπέδων απασχόλησης/ ανεργίας των περιφερειών NUTS II για κάθε κράτος, το χρονικό διάστημα 1991-2001. Στο εσωτερικό της ΕΕ, η ανάλυση των ανισοτήτων μεταξύ κρατών γίνεται με την ίδια διαδικασία, ενώ μεταξύ περιφερειών

¹ Η ονοματολογία των εδαφικών στατιστικών μονάδων (NUTS) δημιουργήθηκε από την Eurostat με σκοπό να παράσχει μια ενιαία, ομοιόμορφη διαίρεση των εδαφικών μονάδων για την παραγωγή στατιστικών της ΕΕ

² Ο συντελεστής διακύμανσης προκύπτει από τη διαίρεση της τυπικής απόκλισης με τη μέση τιμή σταθμισμένου μέσου όρου (σταθμισμένος μέσος όρος του ποσοστού απασχόλησης/ ανεργίας σε μια χώρα)

επιχειρείται ένα είδος ταξινόμησης των περιφερειών συσχετίζοντας τη μεταβολή του επιπέδου απασχόλησης/ ανεργίας κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα 1991-2001 με το επίπεδο απασχόλησης/ ανεργίας την αρχική χρονιά 1991.

Το τέταρτο κεφάλαιο περιέχει την ίδια ανάλυση με το δεύτερο με τη διαφορά ότι αναφέρεται στις μεταβολές και τα επίπεδα απασχόλησης/ ανεργίας των υποψήφια χωρών. Για τα υποψήφια κράτη η ανάλυση γίνεται για μικρότερο χρονικό διάστημα λόγω μη διαθέσιμων στοιχείων.

Το πέμπτο κεφάλαιο αναλύει- όπως και το τρίτο- τις ανισότητες μεταξύ των περιφερειών NUTS II, αλλά για κάθε υποψήφιο κράτος, με την ίδια μεθοδολογία. Να αναφέρουμε, όμως, ότι έχει χρησιμοποιηθεί και ανάλυση ανισοτήτων σε επίπεδο περιφερειών NUTS III, για κάποια υποψήφια κράτη που δεν υποδιαιρούνται σε περιφέρειες NUTS II, για να δοθεί μια σχετική εικόνα για τις ανισότητες στο εσωτερικό τους.

Το έκτο και τελευταίο κεφάλαιο σκοπό έχει να εξετάσει τις επιπτώσεις της επερχόμενης διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα επίπεδα απασχόλησης και ανεργίας καθώς και στις ανισότητες αυτών μεταξύ των περιφερειών. Ακόμη, αναφέρεται στην κινητικότητα και τη μετανάστευση του εργατικού δυναμικού στις νέες συνθήκες της αγοράς εργασίας, καθώς επίσης προσεγγίζει την έννοια της συνοχής, την πολιτική της και τον αντίκτυπο της διεύρυνσης σε αυτή.

Τέλος, να αναφέρουμε ότι στο Παράρτημα παρατίθενται τα πρωτογενή στοιχεία της βάσης στατιστικών δεδομένων Eurostat (New Cronos) στα οποία βασίστηκε όλη η ανάλυση των ανισοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

1.1 Εισαγωγή

1.1.1 Η απασχόληση σήμερα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα είναι μια από τις σημαντικότερες οικονομίες στον κόσμο. Εξακολουθεί όμως να αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα:

- Πολλοί άνθρωποι στην Ευρώπη δεν έχουν τη δυνατότητα για μια καλύτερη ζωή. 16.5 εκατομμύρια άνθρωποι- ένας στους δέκα του συνόλου του εργατικού δυναμικού- ψάχνουν για δουλειά χωρίς αποτέλεσμα.

- Πάνω από τους μισούς ανέργους βρίσκονται σε αυτή την κατάσταση πάνω από ένα χρόνο, εκ των οποίων το ένα τρίτο πάνω από δύο χρόνια. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται την μείωση της απασχολησιμότητας του ατόμου, καθώς επίσης, συμβάλλει στο πρόβλημα του κοινωνικού αποκλεισμού.

- Η ανεργία «πλήττει» ιδιαιτέρως τους κοινωνικές ομάδες που βρίσκονται ήδη σε μειονεκτική θέση όταν βγαίνουν στον ανταγωνισμό της αγοράς εργασίας: τους νέους, τους ηλικιωμένους, τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες ή τις εθνικές μειονότητες.

- Παρόλο που τις τελευταίες δεκαετίες οι γυναίκες έχουν εισβάλλει δυναμικά στην αγορά εργασίας, οι άνδρες είναι αυτοί που συνεχίζουν να υπερισχύουν σε αυτή: τα επίπεδα ανεργίας των γυναικών είναι γενικώς υψηλότερα, τα επίπεδα απασχόλησης χαμηλότερα και, επιπλέον, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν διακρίσεις όσον αφορά στους μισθούς και τις προοπτικές για καριέρα.

Η ανεργία έχει υψηλό κοινωνικό κόστος τόσο για το άτομο όσο και για την κοινωνία. Η κατάσταση της απασχόλησης στην Ευρώπη αντικατοπτρίζει μια χαμένη ευκαιρία για ανάπτυξη και ένα φράγμα στη μελλοντική ευημερία. Είναι ανάγκη να αξιοποιηθούν πιο διεξοδικά κάποια βασικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής δυναμικής για ανάπτυξη: οι δυνατότητες και η προθυμία των ευρωπαίων πολιτών να εργαστούν.

1.1.2 Οι αιτίες της σημερινής κατάστασης

Η απασχόληση στην Ευρώπη σήμερα ως έχει είναι απόρροια δύο βασικών λόγων.

Ο πρώτος λόγος είναι η ανικανότητα χειρισμού μακροοικονομικών σοκ. Η ανεργία έχει αυξηθεί τα τελευταία 25 χρόνια εξαιτίας των δύο μεγάλων αυξήσεων που υπέστη η τιμή του πετρελαίου (τη δεκαετία του 1970 και του 1980) και της διαταραχής του νομίσματος στις αρχές της δεκαετίας του '90. Η Ευρώπη δεν μπόρεσε να αποφύγει την απώλεια θέσεων εργασίας που προέκυψε, αλλά ούτε διέθετε συντονισμένη οικονομική πολιτική που να προσανατολιστεί στην ανάπτυξη και την σταθερότητα. Η απάντηση σε αυτά τα μακροοικονομικά θέματα ήρθε με την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, που στόχο έχει τη σύγκλιση και το συντονισμό στην οικονομική πολιτική. Η Ευρώπη σύντομα θα επωφεληθεί από τα ίδια πλεονεκτήματα, την Ενιαία Αγορά και το Ενιαίο Νόμισμα, που έκανε την αμερικάνικη οικονομία από τις παραγωγικότερες παγκοσμίως.

Ο δεύτερος λόγος είναι η ανικανότητα να χειριστεί την διαρθρωτική αλλαγή των αγορών εργασίας. Ο τρόπος με τον οποίο οι πολιτικές της αγοράς εργασίας και τα συστήματα κοινωνικής προστασίας λειτουργούν μπορεί να εξηγήσει σε μεγάλο βαθμό πώς η ανεργία μετατρέπεται σε μακροχρόνια ανεργία.

Υπάρχει ένα καλό σύστημα επιδότησης κατά τη διάρκεια της ανεργίας ενός ατόμου. Αλλά δεν υπάρχει άμεση επανένταξη του ατόμου στην αγορά εργασίας με αποτέλεσμα να παραμένει μακροχρόνια άνεργο. Δεν παρέχονται οι δυνατότητες για μάθηση νέων ειδικοτήτων των ανέργων.

Η Ευρώπη δημιουργεί θέσεις απασχόλησης, αλλά όχι αρκετές. Υπάρχει προοπτική δημιουργίας θέσεων εργασίας στον τομέα των υπηρεσιών, ειδικά στις νεοεμφανιζόμενες ειδικότητες. Αλλά πολλοί άνεργοι, λόγω χαμηλού ή ξεπερασμένου επιπέδου γνώσεων ή δεξιοτήτων, αδυνατούν να επανδρώσουν τις θέσεις αυτές. Παράλληλα, η υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών και τεχνοτροπιών γίνεται αργά με αποτέλεσμα τόσο οι εργαζόμενοι όσο και οι άνεργοι να μην έχουν τη δυνατότητα να ανανεώσουν και να αναπτύξουν τις ικανότητες τους.

Η απάντηση σε αυτό το πρόβλημα είναι η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης που στόχος της είναι να υποστηρίξει τα Κράτη- Μέλη και τους Κοινωνικούς Εταίρους στην προσπάθειά τους να εκσυγχρονιστούν. Εντωμεταξύ αυτή την περίοδο το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο συνεισφέρει στις πολιτικές των Κρατών- Μελών συγχρηματοδοτώντας προγράμματα κατάρτισης.

1.2 Η Κοινοτική Πολιτική για την Απασχόληση

1.2.1 Ιστορική αναδρομή

1.2.1.1 Η Συνθήκη της Ρώμης και του Μάαστριχ

Η αφετηρία της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής ανάγεται στη Συνθήκη της Ρώμης, στο προοίμιο της οποίας γίνεται αναφορά στη μείωση των αναπτυξιακών διαφορών μεταξύ των περιφερειών, που υπήρξε από τότε στόχος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Επίσης, οι βασικοί μακροοικονομικοί σκοποί της ΕΕ αναφέρονται στην ισορροπημένη ανάπτυξη της οικονομίας, στη σταθερότητα και αειφορία της ανάπτυξης, στη διατήρηση της απασχόλησης σε υψηλά επίπεδα, την εξασφάλιση της κοινωνικής ισορροπίας, καθώς και στο υψηλό βιοτικό επίπεδο. Για την επίτευξη των στόχων αυτών στο-εν λόγω προοίμιο προβλεπόταν η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) για την προώθηση της απασχόλησης και τη στήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων εντός του κοινοτικού χώρου καθώς και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ).

Μετά τη συνθήκη της Ρώμης (1957) όπου υπογράφηκαν από τους Έξι (Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες) οι Συνθήκες για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ), οι οποίες αναφέρονται πλέον ως Συνθήκες της Ρώμης, ακολουθεί η συνθήκη του Μάαστριχ. Η συνθήκη του Μάαστριχ τροποποίησε τις αρχικές Συνθήκες της δεκαετίας του '50 για την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Επιπλέον, συγκέντρωσε σε μία Συνθήκη, τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το σύνολο των διατάξεων των εν λόγω Συνθηκών καθώς και νέα στοιχεία που αφορούν την κοινή εξωτερική πολιτική και τη συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων. Η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται σε τρεις πυλώνες, οι οποίοι περιλαμβάνουν διαφορετικούς κανόνες και διαδικασίες, και ένα κοινό πλαίσιο. Η διάρθρωση αυτή διατηρήθηκε στη συνθήκη του Άμστερνταμ. (ΕΕπ, 2000)

1.2.1.2 Πράσινη και Λευκή Βίβλος

Στις αρχές του 1993 η δημιουργία της *Πράσινης Βίβλου*, COM(93) 551 τελικό, για την κοινωνική πολιτική στόχο έχει να εγείρει πολυάριθμα ερωτήματα που συνδέονται με το μέλλον της κοινωνικής πολιτικής στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

Μερικά από αυτά τα ερωτήματα ήταν: τα κοινά προβλήματα προτεραιότητας στα κράτη μέλη, η βελτίωση της κατάστασης της απασχόλησης, η επιτάχυνση της εξέλιξης προς ένα σύστημα παραγωγής βασισμένο στην ποιότητα, η ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και τα συνοδευτικά μέτρα ενός συστήματος παραγωγής βασισμένου στην ποιότητα, η ενθάρρυνση της αλληλεγγύης και της ένταξης και η σύγκλιση της κοινωνικής πολιτικής, η καταπολέμηση της φτώχειας και του αποκλεισμού (η πρόληψη και η αναπροσαρμογή, οι δυνατότητες και οι κίνδυνοι για τους νέους, ο οικονομικός και κοινωνικός ρόλος των ηλικιωμένων ατόμων, η ισότητα ευκαιριών για τους μετανάστες, η ένταξη ορισμένων ειδικών κοινωνικών ομάδων), η ενιαία αγορά και η ελεύθερη κυκλοφορία των ατόμων, η προώθηση της ισότητας ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών σε μια ευρωπαϊκή κοινωνία υπό μεταλλαγή, η ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου, η οικονομική και κοινωνική συνοχή και ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη καλούνται να συμβάλουν στη συζήτηση και να εξετάσουν τις διάφορες εναλλακτικές λύσεις που προσφέρονται για το μέλλον. Η Επιτροπή θα λάβει υπόψη της τις αντιδράσεις στο Πράσινο Βιβλίο κατά την προετοιμασία ενός Λευκού Βιβλίου.

Τον Μάιο του 1993 η Επιτροπή προτείνει ένα πλαίσιο για την απασχόληση και το Δεκέμβριο του 1993 εκδίδει τη *Λευκή Βίβλο για «την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση»*. Τη στρατηγική αυτή εγκρίνει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών το Δεκέμβριο του 1993. Η οικονομική πολιτική οφείλει να παραμένει προσανατολισμένη μακροπρόθεσμα στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης τόσο με την προώθηση μιας διαδικασίας ανάπτυξης που να δημιουργεί θέσεις απασχόλησης, ενθαρρύνοντας δραστήρια πολιτική για την αγορά εργασίας όσο και με τη βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας κυρίως για τους νέους. Η Επιτροπή θα προετοιμάσει στη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του 1994, σε στενή διαβούλευση με τα κράτη μέλη, ένα σχέδιο δράσης σε επίπεδο Ένωσης και κρατών μελών. Το σχέδιο αυτό θα προορίζεται να αναστρέψει βραχυπρόθεσμα την τάση της

ανεργίας και θα προταθεί προς έγκριση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατά τη συνεδρίασή του στο Έσσεν το Δεκέμβριο του 1994. (Πηγή: www.europa.eu.int)

1.2.1.3 Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια στο Έσσεν, τη Μαδρίτη και το Δουβλίνο

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Έσσεν καταστρώνει το πρώτο σχέδιο δράσης εντοπίζοντας πέντε τομείς προτεραιότητας για την πραγματοποίηση ενεργειών στην αγορά εργασίας. Οι τομείς αυτοί είναι: η αύξηση των επενδύσεων στην επαγγελματική κατάρτιση, η αύξηση της έντασης θέσεων εργασίας της ανάπτυξης, η μείωση του έμμεσου κόστους της εργασίας, η αύξηση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής αγοράς εργασίας και η λήψη μέτρων υπέρ των ομάδων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.

Επιτυχημένα Συμβούλια, στη συνέχεια, λαμβάνουν χώρα στη Μαδρίτη το 1995 και στο Δουβλίνο το 1996, με σκοπό την ενίσχυση της στρατηγικής της απασχόλησης και την έγκριση συμπληρωματικών συστάσεων, επανεξετάζοντας και εμπλουτίζοντας τους πέντε τομείς του Έσσεν. (EC, 1999)

1.2.2 Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση

1.2.2.1 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Άμστερνταμ

Η Νέα Στρατηγική για την Απασχόληση στο Άμστερνταμ τον Ιούνιο του 1997 ανακηρύσσει την απασχόληση ως **«κοινό ευρωπαϊκό πρόβλημα»**. Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση, καθορισμένη πια από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, καλεί τα Κράτη- Μέλη να συντονίσουν τις πολιτικές απασχόλησης γύρω από τέσσερις κοινούς κατευθυντήριους πυλώνες, με διάφανους και συγκεκριμένους στόχους. Οι **βασικοί στόχοι** που έχει η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση είναι: η επίτευξη υψηλού επιπέδου απασχόλησης στην οικονομία και για όλες τις κοινωνικές ομάδες, η προώθηση της αειφορικής απασχολησιμότητας και της δημιουργίας θέσεων εργασίας αντί για την παθητική μάχη έναντι της ανεργίας. Σημαντικό είναι να ευνοηθεί μια νέα προσέγγιση ώστε οι οργανισμοί να μπορούν να αντεπεξέλθουν σε πιθανές οικονομικές ανακατατάξεις, παρέχοντας ασφάλεια και προσαρμοστικότητα καθώς και δικαίωμα στη δια βίου μάθηση για τους

απασχολούμενους. Τέλος, βασικός στόχος είναι η παροχή ίσων ευκαιριών για όλους να συμμετέχουν και να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας. (EC, 1999)

1.2.2.2 Η Διαδικασία του Λουξεμβούργου

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Λουξεμβούργο το Νοέμβριο του 1997 εξέτασε τις καλύτερες εθνικές στρατηγικές στον τομέα της καταπολέμησης της ανεργίας και έθεσε τις καλύτερες βάσεις για τη μελλοντική δράση της Κοινότητας σε θέματα απασχόλησης. Η ονομαζόμενη *διαδικασία του Λουξεμβούργου* εκφράστηκε με την ανάπτυξη του συντονισμού των πολιτικών για την απασχόληση των κρατών μελών στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών και των εθνικών σχεδίων δράσης (ΕΣΔ). Οι κατευθυντήριες γραμμές βασίζονται στους τέσσερις πυλώνες της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, οι οποίοι είναι:

- **Απασχολησιμότητα.** Εξασφαλίζεται ότι παρέχονται στους ανέργους οι σωστές δεξιότητες για να επιστρέψουν στην εργασία και προωθείται αγορά εργασίας ανοιχτή σε όλους. Ο πυλώνας αυτός περιλαμβάνει δύο βασικά μηνύματα της όλης στρατηγικής, δηλαδή την προληπτική προσέγγιση για την καταπολέμηση της ανεργίας και την ενεργοποίηση: τον προσανατολισμό των πολιτικών προς την υποστήριξη της ενεργού συμμετοχής.

- **Επιχειρηματική δραστηριότητα.** Διευκολύνεται η ένταξη και η λειτουργία της επιχείρησης και η πρόσληψη εργαζομένων σε αυτή. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τον συγκεκριμένο πυλώνα έχουν ως στόχο να ενθαρρύνουν τη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σε θέματα επιχειρηματικής δραστηριότητας, να αξιοποιήσουν τις νέες ευκαιρίες για δημιουργία θέσεων εργασίας και να καταστήσουν το φορολογικό σύστημα πιο φιλικό προς αυτή.

- **Προσαρμοστικότητα.** Η παγκοσμιοποίηση και οι ταχείες τεχνολογικές εξελίξεις συνεπάγονται ότι οι εργαζόμενοι και η οργάνωση της εργασίας πρέπει να παρουσιάζουν επαρκή ευελιξία ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις συνεχείς διαρθρωτικές αλλαγές. Οι κατευθυντήριες γραμμές βάσει του πυλώνα αυτού προωθούν τον εκσυγχρονισμό της οργάνωσης της εργασίας και υποστηρίζουν την προσαρμοστικότητα στις επιχειρήσεις. Επίσης, τονίζουν την ευθύνη των κοινωνικών εταίρων όσον αφορά στην εφαρμογή της στρατηγικής.

- **Ίσες ευκαιρίες.** Ένας από τους λόγους για τους οποίους τα ποσοστά απασχόλησης στην ΕΕ είναι χαμηλότερα από τις ΗΠΑ είναι ότι πολύ λιγότερες

γυναίκες συμμετέχουν στην αγορά εργασίας. Ο πυλώνας αυτός στόχο έχει την εξεύρεση τρόπων που θα δώσουν τη δυνατότητα τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες να εργάζονται με ίσες ευκαιρίες και ίσες ευθύνες. Οι κατευθυντήριες γραμμές συνηγορούν υπέρ της προσέγγισης που ενσωματώνει τη διάσταση του φύλου στη χάραξη πολιτικής, υπέρ της αντιμετώπισης του χάσματος των φύλων και της συμφιλίωσης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Επίσης συμπεριλαμβάνουν μέτρα που διευκολύνουν την επιστροφή στην αγορά εργασίας.

Η μεταφορά αυτών των κατευθυντήριων γραμμών στις εθνικές πολιτικές πραγματοποιείται μέσω των *εθνικών σχεδίων δράσης (ΕΣΔ)* που επεξεργάζονται τα κράτη μέλη και τα οποία υποβάλλονται κατόπιν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στο Συμβούλιο για εξέταση. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης των εθνικών σχεδίων δράσης καταγράφονται στην *ετήσια έκθεση* για την απασχόληση. Η Επιτροπή παρουσιάζει επίσης νέα πρόταση αναθεώρησης των κατευθυντήριων γραμμών για το επόμενο έτος. Το Συμβούλιο βάσει των συμπερασμάτων των αρχηγών των κρατών και κυβερνήσεων, εγκρίνει επισήμως τις *αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές* για την απασχόληση για το επόμενο έτος. Επίσης, ενδέχεται το Συμβούλιο να αποφασίσει, με ειδική πλειοψηφία, να εκδώσει *συστάσεις* ειδικά για κάθε χώρα ύστερα από πρόταση της Επιτροπής. (EC, 1999)

1.2.2.3 Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Βιέννης και του Cardiff

Κατά τη διάρκεια του *Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βιέννης* (11- 12 Δεκεμβρίου 1998) οι αντιπρόσωποι των κρατών μελών ζήτησαν περισσότερη συνέργια των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών. Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η πολιτική της απασχόλησης πρέπει να εντάσσεται σε μια συνολική προσέγγιση, η οποία να περιλαμβάνει μακροοικονομικές πολιτικές με άξονες την ανάπτυξη και τη σταθερότητα, οικονομικές μεταρρυθμίσεις με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, οι οποίες- όπως έχει ήδη αναφερθεί- στόχο έχουν τη βελτίωση της ικανότητας της επαγγελματικής ένταξης, της δυνατότητας προσαρμογής, της ισότητας των ευκαιριών και του επιχειρηματικού πνεύματος. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

Στη σύνοδο κορυφής του Cardiff οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων τόνισαν τη σημασία μιας ενισχυμένης και **βιώσιμης ανάπτυξης** για την προώθηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας. Κατά συνέπεια, για να επωφεληθούν από τις ευκαιρίες που προσφέρει η ανάπτυξη αποφάσισαν την εφαρμογή ενός βελτιωμένου μακροοικονομικού διαλόγου, ο οποίος θα περιέχει οικονομικές μεταρρυθμίσεις σε συνεργασία με τη συντονισμένη στρατηγική για την απασχόληση. Με βάση τις εκθέσεις Cardiff I και Cardiff II της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που βασίζονται στις εισηγήσεις των κρατών μελών και στις σε βάθος εργασίες της επιτροπής οικονομικής πολιτικής καθώς και της οριζόντιας ομάδας «εσωτερική αγορά», το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τόνισε τη σημασία της εφαρμογής μεταρρυθμίσεων που στοχεύουν στη βελτίωση του ανταγωνισμού και της λειτουργίας των αγορών αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Ο ζητούμενος στόχος είναι να περιοριστεί ο αριθμός των περιττών ρυθμίσεων, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε να μειωθούν όσο το δυνατόν περισσότερο τα βάρη στις μικρές επιχειρήσεις μεγάλης έντασης εργατικού δυναμικού και να διευκολυνθεί η δημιουργία επιχειρήσεων. (EC, 1999)

1.2.2.4 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Κολωνία

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Κολωνία τον Ιούνιο του 1999 παγιώνει την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση και θέτει τις βάσεις για μια κοινοτική πολιτική για την απασχόληση που συνεκτιμά το σύνολο των οικονομικών παραγόντων που επηρεάζουν την κατάσταση στην απασχόληση. Έτσι, κατά τη διάρκεια της συνόδου κορυφής στην Κολωνία οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων αναγνώρισαν την ανεξαρτησία των τομέων που άπτονται της μακροοικονομικής πολιτικής τονίζοντας ωστόσο την αμοιβαία επιρροή των αποφάσεων που λαμβάνονται σε μακροοικονομικό επίπεδο. Ο κύριος στόχος του *Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Απασχόληση*, γνωστού ως «διαδικασία της Κολωνίας», είναι να ευνοήσει τον καλύτερο διάλογο μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων τους οποίους αφορά η μακροοικονομική πολιτική και να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη τους για να έχουμε μεγαλύτερη ανάπτυξη και για να ευνοηθεί η δημιουργία θέσεων εργασίας. (EC, 1999)

Το Σύμφωνο τονίζει την ανάγκη της ισόρροπης κατανομής των μακροοικονομικών πολιτικών μέσω:

- μιας οικονομικής πολιτικής η οποία αφενός οφείλει να ακολουθεί τις αρχές του συμφώνου σταθερότητας και αφετέρου να αναδιαρθρώσει τους δημόσιους προϋπολογισμούς ώστε να ευνοηθούν οι επενδύσεις και οι ανταγωνιστικές θέσεις απασχόλησης
- μιας ελεγχόμενης εξέλιξης των μισθών με αυξήσεις οι οποίες συνδέονται με τα κέρδη από την παραγωγικότητα
- μιας νομισματικής πολιτικής με στόχο τη σταθερότητα των τιμών.

Πρέπει να θεμελιωθεί ένας μακροοικονομικός διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και των φορέων λήψης αποφάσεων όσον αφορά δημοσιονομικά και νομισματικά θέματα στους οργανισμούς σχετικά με τον τρόπο υλοποίησης της κατανομής των μακροοικονομικών πολιτικών. Ο διάλογος αυτός πρέπει να σέβεται την ανεξαρτησία και την αυτονομία όλων των αρμοδίων για τις μισθολογικές διαπραγματεύσεις και για τη νομισματική, δημοσιονομική και φορολογική πολιτική. Το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Απασχόληση ενσωματώνει σε μια συνολική αντίληψη όλα τα μέτρα της Ένωσης που λαμβάνονται στον τομέα της απασχόλησης. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

1.2.2.5 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 1999 οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης που βασίζεται σε υγιή οικονομικά στοιχεία (χαμηλός πληθωρισμός, ευνοϊκές συνθήκες για επενδύσεις, βελτίωση της κατάστασης των δημόσιων οικονομικών). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε την υποστήριξή του στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση και επέμεινε στη σημασία της ενίσχυσης του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών, των πολιτικών για την απασχόληση και των διαρθρωτικών πολιτικών ώστε να γίνει πλήρης εκμετάλλευση του δυναμικού της ενιαίας αγοράς και του ενιαίου νομίσματος. Υπέδειξε ότι η έμφαση πρέπει να δοθεί στην αποτελεσματική εφαρμογή και τον εξορθολογισμό των διαδικασιών και την παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε την ενίσχυση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά την έγκριση των

κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση. Τόνισε, επίσης, την πρόοδο που σημειώθηκε στον καθορισμό και τη χρησιμοποίηση δεικτών επιδόσεων στον τομέα της απασχόλησης και κάλεσε τα κράτη μέλη να συνεχίσουν τις εργασίες τους. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη, στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεών τους στην αγορά εργασίας, να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στα εθνικά συστήματα δράσης τους στα συστήματα φορολογίας και παροχών, στην απασχόληση στον τομέα των υπηρεσιών, στην οργάνωση της εργασίας, στην εκπαίδευση και στη δια βίου κατάρτιση και στην ισότητα των ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών. (EC, 1999)

1.2.2.5 Το έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα

Το έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα (Μάρτιος 2000) θέτει μια νέα στρατηγική βασισμένη στο να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση **«η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία στον κόσμο, οικονομία βασισμένη στη γνώση, με βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή»**. Ο πυρήνας της νέας αυτής στρατηγικής είναι να επιτευχθεί η πλήρης απασχόληση. Η οικονομική πολιτική, η κοινωνική και η πολιτική της απασχόλησης πρέπει να συντονιστούν ώστε να καταστήσουν πραγματοποιήσιμο το στόχο αυτό έως το 2010. Έτσι, έως το 2010 πρέπει το ποσοστό απασχόλησης για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να φτάσει το 70% (από 63% το 2000), ενώ το ποσοστό απασχόλησης για τις γυναίκες να ξεπεράσει το 60% (από 54% το 2000). Απαραίτητες προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση των φιλόδοξων αυτών στόχων για την Ευρώπη είναι ο εκσυγχρονισμός του Ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, η κατάλληλη προετοιμασία για τη μετάβαση στην οικονομία και την κοινωνία της γνώσης και η διατήρηση υγιών οικονομικών προοπτικών και ευνοϊκών προβλέψεων για την οικονομική μεγέθυνση. Υιοθετώντας τις νέες τεχνολογίες και τη γνώση επιτυγχάνεται η δημιουργία «περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας». Προωθώντας την εργασία, εξασφαλίζοντας βιώσιμα συνταξιοδοτικά συστήματα-ενώ ο ευρωπαϊκός πληθυσμός χαρακτηρίζεται ως «γηράσκω»- και εξασφαλίζοντας κοινωνική σταθερότητα προωθείται η κοινωνική ολοκλήρωση. Ακόμη, η ανάπτυξη των πανευρωπαϊκών αγορών εργασίας, καταργώντας τους φραγμούς στην κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και προωθώντας τη δια βίου κατάρτιση για όλους τους εργαζομένους, καταστεί τις

Ευρωπαϊκές αγορές εργασίας ανοικτές σε- και προσβάσιμες από- όλους. Η στρατηγική της Λισσαβόνας, ακόμη, καθόρισε ένα νέο εργαλείο για την υλοποίησή της ενίσχυσης της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων: την ανοικτή μέθοδο *συντονισμού*. Ιδιαίτερα προσαρμοσμένη στους τομείς που εφαρμόζεται πλήρως η αρχή της επικουρικότητας, η στρατηγική της Λισσαβόνας παρέχει το πλαίσιο δράσης για την ενεργό συμμετοχή όλων των επιπέδων και όλων των συντελεστών, σε εθελοντική βάση. Προτείνει μία προσέγγιση όχι με όρους μέσων αλλά με όρους στόχων προς επίτευξη και βασίζεται σε ένα επαναλαμβανόμενο χρονοδιάγραμμα που επιτρέπει τη μέτρηση της προόδου και την κατάρτιση των δεικτών παρακολούθησης των αποτελεσμάτων. Εφαρμόζεται κατ' αυτόν τον τρόπο σε πολυάριθμους τομείς που ενδιαφέρουν τους κοινωνικούς εταίρους: απασχόληση, κοινωνική ενσωμάτωση, συντάξεις και στο προσεχές μέλλον στην επαγγελματική κατάρτιση. (ΕΕπ, 2002β)

1.2.2.6 Συμπληρωματικές διατάξεις στη Στρατηγική της Λισσαβόνας

Το *Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας*, το Δεκέμβριο του 2000, εισήγαγε το ζήτημα της ποιότητας, θεωρώντας το βασικό στοιχείο της ατζέντας κοινωνικής πολιτικής, και ιδίως το ζήτημα της ποιότητας στην εργασία ως σημαντικό στόχο της ΕΣΑ. Τόνισε τον πολυδιάστατο χαρακτήρα του ζητήματος *της ποιότητας*, όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των θέσεων εργασίας, αλλά και το ευρύτερο πλαίσιο της αγοράς εργασίας, και υπογράμμισε ότι πρέπει να προωθηθεί μέσω ενεργειών σε όλους τους άξονες. (ΕΕπ, 2002α)

Το Μάρτιο του 2001, το *Συμβούλιο στη Στοκχόλμη* επικυρώνοντας τη δέσμευση της ΕΕ και των κρατών μελών για τους στόχους της Λισσαβόνας για πλήρη απασχόληση, οικονομία της γνώσης, βιώσιμη ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή καθορίζει ενδιάμεσους στόχους για το ποσοστό απασχόλησης κατά 67% συνολικά και κατά 57% για το ποσοστό απασχόλησης γυναικών 57% μέχρι το 2005, καθώς και το στόχο επίτευξης του ποσοστού απασχόλησης 50% για τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας (ηλικιακή ομάδα 55-64 ετών). (EC, 2002)

Πίνακας 1.1: Στόχοι για τα ποσοστά απασχόλησης μέχρι το 2005 και το 2010

	Σύνολο	Γυναίκες	Εργαζόμενοι (55-64 ετών)
2000	63	54	38
2005	67	57	
2010	70	60	50

Πηγή: (EC, 2002)

Το *Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμπουργκ (Goteborg)* Ιούνιο του 2001 συμπλήρωσε την προαναφερόμενη πολιτική δέσμευση με μια βιώσιμη στρατηγική ανάπτυξης και προσέθεσε τη διάσταση του περιβάλλοντος στη στρατηγική της Λισσαβόνας, αναγνωρίζοντας τη σύνδεση μεταξύ του περιβάλλοντος, της οικονομικής μεγέθυνσης και της απασχόλησης. (ΕΕπ, 2001α)

Στο *Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάκεν το Δεκέμβριο του 2001*, ένας νέος εγκάρσιος στόχος εισάγεται για την ποιότητα της απασχόλησης, μετά την έντονη πολιτική συζήτηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τις διάφορες διαστάσεις της ποιότητας στην εργασία, η οποία κορυφώθηκε με την έγκριση μιας σειράς δεικτών. Ακόμη, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάκεν οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι υπογραμμίζουν την ανάγκη για περαιτέρω ανάπτυξη του αυτόνομου κοινωνικού διαλόγου.

Το *Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης το Μάρτιο του 2002* προσδιόρισε τις «ενεργές πολιτικές για την πλήρη απασχόληση: περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας» μεταξύ των τριών τομέων που απαιτούσαν ιδιαίτερη ώθηση. Τόνισε ότι η πλήρης απασχόληση στην ΕΕ βρίσκεται στον πυρήνα της στρατηγικής της Λισσαβόνας και αποτελεί μεγάλης σπουδαιότητας στόχο της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Για όλους αυτούς τους λόγους, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε να ενισχυθεί η στρατηγική για την απασχόληση και έδωσε κατευθύνσεις σχετικά με το μέλλον της ΕΣΑ. Εξέφρασε την ικανοποίησή του για το σχέδιο δράσης της Επιτροπής σχετικά με τις δεξιότητες και την κινητικότητα, μετά το οποίο ακολούθησε ψήφισμα του Συμβουλίου. (ΕΕπ, 2002)

1.2.3. Η τοπική διάσταση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση

1.2.3.1 Γενικά

Ο στόχος της πλήρους απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο οποίος έγινε πιο ορατός μετά την οικονομική ανάκαμψη, πήρε μορφή μετά το Συμβούλιο στη Λισσαβόνα το Μάρτιο του 2000. Η Ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση βασιζόταν έως σήμερα κυρίως σε εθνικές και, σπανιότερα, σε τοπικές ενέργειες. Η τοπική διάσταση άρχισε να αναπτύσσεται μετά τον ορισμό των κατευθυντηρίων γραμμών για την απασχόληση για το έτος 2000.

Μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση επιτρέπει το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών κάθε κράτους μέλους και, κατά τον τρόπο αυτό, την αποφυγή των δυσλειτουργιών. Αφού προσδιορίστηκε σήμερα το δυναμικό για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο, πρέπει να προστεθεί αυτή η διάσταση στο σύνολο των μέτρων της Ευρωπαϊκής στρατηγικής. Παρόλο που η τοπική στρατηγική απασχόλησης θεωρείτο για μεγάλο χρονικό διάστημα περιθωριακή σε σχέση με τις μακροοικονομικές πολιτικές, επιβεβαιώθηκε τώρα η σημασία της, ενώ η έννοια της εθνικής οικονομικής πολιτικής έδειξε τα όριά της. Ο σημαντικά αυξανόμενος ανταγωνισμός κατέστησε εντονότερα τα συγκριτικά πλεονεκτήματα μεταξύ των μικροοικονομικών παραγόντων. Οι τοπικοί παράγοντες πρέπει συνεπώς να επεξεργαστούν στρατηγικές που θα βασίζονται στα ιδιαίτερα ισχυρά σημεία τους.

Το μερίδιο των τοπικών αρχών στις δημόσιες δαπάνες ποικίλλει από 3,8 % του ΑΕΠ στην Πορτογαλία έως 33,3 % στη Δανία. Στις Σκανδιναβικές χώρες καθώς και στις Κάτω Χώρες, ο συνολικός προϋπολογισμός που διαχειρίζεται η τοπική αυτοδιοίκηση είναι μεγαλύτερος από εκείνον που διαχειρίζεται η κεντρική κυβέρνηση. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

Για να επιτευχθεί άριστη αποτελεσματικότητα στην καταπολέμηση της ανεργίας, πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης, πράγμα που θα καταστήσει δυνατή την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των τεσσάρων σημαντικών πλεονεκτημάτων της: **την εγγύτητα**. Επειδή έχουν συνεχή επαφή με τους οικονομικούς παράγοντες της γεωγραφικής περιφέρειάς τους, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης είναι οι πιο αρμόδιες για να εκτιμήσουν τα προβλήματα που πρέπει να

επιλυθούν και να αποφασίσουν τις λύσεις: **την οικονομική δύναμη**. Επειδή διαθέτουν συχνά σημαντικό προϋπολογισμό, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν να το χρησιμοποιήσουν για να δημιουργήσουν οι ίδιες απευθείας πολυάριθμες θέσεις απασχόλησης ανάλογα με τη ζήτηση: **την αρμοδιότητα για τη λήψη αποφάσεων**. Με το μεγάλο προϋπολογισμό που διαθέτουν, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν να προωθήσουν τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης μέσω τοπικών εταιρειών: **την στενή επαφή με την κοινωνία των πληροφοριών**. Λόγω της στενής σχέσης τους με το εκπαιδευτικό σύστημα αλλά και με τις υποδομές, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν να δώσουν στην κοινωνία τη δυνατότητα πρόσβασης στις τεχνολογίες των πληροφοριών και των τηλεπικοινωνιών. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

Αυτά τα τέσσερα πλεονεκτήματα, εάν αξιοποιηθούν κατάλληλα, θα δώσουν τη δυνατότητα κυρίως να υποστηριχθεί η ανάπτυξη των μικρών επιχειρήσεων - ο τομέας στον οποίο αναπτύσσεται ταχύτερα η απασχόληση - που αντιμετωπίζουν δυσκολίες τόσο ειδικές που να απαιτούν γενικά εξειδικευμένες λύσεις που είναι δυνατές μόνο σε τοπικό επίπεδο.

1.2.3.2 Ο τρίτος τομέας

Ο τρίτος τομέας (ή "τρίτο σύστημα") χαρακτηρίζεται από τον ανταγωνισμό οικονομικών φορέων των οποίων οι αρχές βασίζονται στην έλλειψη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, στην ανεξαρτησία τους από τον ιδιωτικό όπως και από τον δημόσιο τομέα, στην αναζήτηση οργανωτικών μορφών με μεγαλύτερη συμμετοχή ή ακόμη στην παροχή υπηρεσίας στο κοινωνικό σύνολο. Αποτελεί σήμερα ένα σημαντικό μέρος της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης. Το ποσοστό των θέσεων εργασίας που δημιουργεί αυτός ο τομέας εκτιμάται σε 6,45% (δηλαδή 8.590.000 θέσεις απασχόλησης) των συνολικών θέσεων εργασίας. Εξάλλου ο τρίτος τομέας χρησιμεύει για την επανένταξη ατόμων για τα οποία είναι δύσκολη η πρόσβαση στην αγορά εργασίας. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

Ορισμένες δραστηριότητες του τρίτου τομέα αποδεικνύονται αποδοτικές. Οι υπηρεσίες σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, για παράδειγμα, μπορεί να είναι μακροπρόθεσμα επωφελείς και ταυτόχρονα επικερδείς. Αντιθέτως, άλλες δραστηριότητες, όπως οι πολιτιστικές υπηρεσίες ή η προσωπική βοήθεια (ηλικιωμένοι, άτομα με ειδικές ανάγκες, φύλαξη παιδιών) δεν ακολουθούν

απαραίτητα τη λογική του κέρδους. Τα οικονομικά κριτήρια δεν είναι πάντα κατάλληλα για να εκτιμηθούν αυτές οι δραστηριότητες. Η χρηματοδότηση τέτοιων ενεργειών πρέπει να συμπεριλαμβάνει αυτή την ιδιαιτερότητα και να λαμβάνει υπόψη την προστιθέμενη αξία που εξασφαλίζει για την κοινωνία από άποψη υπηρεσιών ή ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Είναι ωστόσο σημαντικό να λάβει πιο επαγγελματικό χαρακτήρα το τρίτο σύστημα - και μόνο για να βελτιωθεί η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται - καθώς και να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ της δημόσια ή ιδιωτικής χρηματοδότησης, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στον τομέα να αναπτυχθεί.

1.2.3.3 Τα τοπικά γραφεία των δημοσίων υπηρεσιών απασχόλησης

Τα τοπικά γραφεία απασχόλησης προσπαθούν, αφενός, να συνδυάσουν την προσφορά με τη ζήτηση εργατικού δυναμικού και, αφετέρου, να προωθήσουν ισορροπημένη τοπική ανάπτυξη. Για να επιτευχθεί άριστη σύνδεση μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργατικού δυναμικού πρέπει ωστόσο να ενθαρρυνθούν οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης να αποκεντρωθούν, προσαρμόζοντας τις υπηρεσίες τους, ώστε να ανταποκρίνονται στις τοπικές ανάγκες. Το δίκτυο, που αποτελείται από περισσότερα από 5000 τοπικά γραφεία, ενθαρρύνεται επίσης να υπερβεί το ρόλο του διαχειριστή της αγοράς εργασίας, αναλαμβάνοντας καινοτόμες δραστηριότητες σε ό,τι αφορά την τοπική ανάπτυξη. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

1.2.3.4 Οι κοινωνικοί εταίροι

Σε ό,τι αφορά την πραγματοποίηση τοπικών ενεργειών για την απασχόληση, οι κοινωνικοί εταίροι κατέχουν φυσικά εξέχουσα θέση, συμμετέχοντας ενεργά στον κοινωνικό διάλογο και γνωστοποιώντας την επιτόπια εμπειρία τους. Επειδή γνωρίζουν καλά την κατάσταση της τοπικής αγοράς εργασίας - τόσο όσον αφορά την προσφορά όσο και τη ζήτηση - οι κοινωνικοί εταίροι είναι οι κύριοι συνομιλητές σε τοπικό επίπεδο και για το λόγο αυτό πρέπει να ενταχθούν καλύτερα στις τοπικές εταιρικές σχέσεις.

Η θεσμική και διοικητική αποκέντρωση με σκοπό την υποστήριξη των διαρθρωτικών αλλαγών, τείνει σήμερα να γενικευθεί στα κράτη μέλη. Οι περιφερειακές και τοπικές αρχές, πιο ικανές να λάβουν υπόψη τα ιδιαίτερα

χαρακτηριστικά της περιοχής που ανήκει στην αρμοδιότητά τους, ενθαρρύνονται συνεπώς στο εξής να ενώσουν τις προσπάθειες των τοπικών φορέων για την υποστήριξη της απασχόλησης. Η παρούσα ανακοίνωση συνιστά μεγαλύτερη εμπλοκή των τοπικών φορέων στην επεξεργασία των εθνικών σχεδίων δράσης για την απασχόληση.

Βάσει μια από τις θεμελιώδεις αρχές της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, σύμφωνα με την οποία οι πολιτικές απασχόλησης πρέπει να ενσωματώνονται οριζόντια στις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές, συνιστάται ανάλογη προσέγγιση για τις στρατηγικές υπέρ της ανάπτυξης της τοπικής απασχόλησης. Κατά την έννοια αυτή, η πολιτική περιφερειακής και αγροτικής ανάπτυξης καθώς και ο νέος κανονισμός σχετικά με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο επιτρέπουν να υποστηριχθούν καλύτερα οι τοπικές πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη της απασχόλησης. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

Επειδή οι ανάγκες συντονισμού των δραστηριοτήτων των τοπικών φορέων θεωρείται τώρα στοιχείο αποφασιστικής σημασίας για την ευρωπαϊκή στρατηγική απασχόλησης, ώστε να προωθηθούν οι συνέργιες υπέρ της απασχόλησης, η Επιτροπή σκοπεύει να συμβάλει σε πολλά επίπεδα, όπως ενθάρρυνση των συζητήσεων για την απασχόληση σε διάφορα εθνικά και τοπικά όργανα σχετικά με το θέμα αυτό και δοκιμαστική εφαρμογή της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση σε τοπικό επίπεδο. Αυτό θα δώσει τη δυνατότητα κυρίως: να ευθυγραμμιστούν τα τοπικά σχέδια δράσης για την απασχόληση με την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση, πληροφόρηση σχετικά με το δυναμικό δημιουργίας θέσεων εργασίας που προσφέρει η ενέργεια σε τοπικό επίπεδο, να αναπτυχθεί η διακρατική συνεργασία, να προωθηθούν ο προσδιορισμός και η ανταλλαγή καλών πρακτικών. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

1.2.4. Οι ενέργειες για την απασχόληση

Για την υλοποίηση των προσανατολισμών που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση εφαρμόστηκε μια σειρά μέτρων και ενεργειών στην Κοινότητα.

1.2.4.1 Το σύμφωνο εμπιστοσύνης

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε το 1996 μια σημαντική πρωτοβουλία με τίτλο «Ενέργεια για την απασχόληση στην Ευρώπη: ένα σύμφωνο εμπιστοσύνης» που έχει ως τριπλό στόχο την κινητοποίηση όλων των ενδιαφερόμενων φορέων (κοινοτικών, εθνικών και τοπικών αρχών και των κοινωνικών εταίρων), την καλύτερη αξιοποίηση του πολλαπλασιαστικού ευρωπαϊκού αποτελέσματος και την εγγραφή της καταπολέμησης της ανεργίας σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο κοινωνικό στόχο.

1.2.4.2 Οι διαρθρωτικές ενέργειες

Η έγκριση των νέων ρυθμίσεων του πακέτου «Agenda 2000» επέτρεψε την εφαρμογή ενός νέου οικονομικού πλαισίου για την περίοδο 2000-2006 όσον αφορά, μεταξύ άλλων, διαρθρωτικές ενέργειες καθώς και όσον αφορά τον καθορισμό των νέων προσανατολισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ).

Σύμφωνα με το νέο κανονισμό 1784/1999 το ευρωπαϊκό κοινωνικό ταμείο (ΕΚΤ) παρεμβαίνει στο πλαίσιο τριών νέων στόχων της διαρθρωτικής πολιτικής (αναπτυξιακά καθυστερημένες περιφέρειες, οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των περιοχών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, ενέργειες υπέρ της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού). Ο κανονισμός ορίζει σαφώς ότι το ΕΚΤ είναι όργανο στην υπηρεσία της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

Εκτός από τις ενέργειες του ευρωπαϊκού κοινωνικού ταμείου προβλέπεται μια νέα κοινοτική πρωτοβουλία σε ό,τι αφορά την καταπολέμηση των διακρίσεων και των ανισοτήτων οποιασδήποτε μορφής στην αγορά εργασίας, που είναι το πρόγραμμα EQUAL, με συνολική χρηματοδοτική κάλυψη 2 847 εκατομμυρίων ευρώ.

1.2.4.3 Οι τοπικές πρωτοβουλίες

Αναπτύχθηκαν διάφορες πρωτοβουλίες τα τελευταία χρόνια για την τόνωση των τοπικών ενεργειών υπέρ της απασχόλησης. Οι πρωτοβουλίες αυτές εκφράστηκαν κυρίως με την εφαρμογή τοπικών συμφώνων για την απασχόληση καθώς και με τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής ενθάρρυνσης των τοπικών πρωτοβουλιών ανάπτυξης και απασχόλησης (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Έσσεν).

Σε τοπικό επίπεδο μπορούν να δοθούν καινοτομικές απαντήσεις σε θέματα όπως η ανάπτυξη της απασχόλησης, η καταπολέμηση του αποκλεισμού και η βελτίωση της ποιότητας της ζωής και της εργασίας. Η εμπειρία από τις διευρυμένες συμπράξεις σε επίπεδο πόλεων κατέδειξε την αποτελεσματικότητα τέτοιων κινήσεων οι οποίες μπορούν να πετύχουν μόνο εάν εμπλακούν πραγματικά και δραστήρια οι κοινωνικοί εταίροι.

Η Επιτροπή εκτιμά πως η τοπική δράση για την απασχόληση εξακολουθεί να αποτελεί σήμερα βασικό στοιχείο της ευρωπαϊκής πολιτικής και υποστηρίζει: την αξιοποίηση των πειραματικών ενεργειών που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των διαφόρων κοινοτικών προγραμμάτων και πρωτοβουλιών, τις δραστηριότητες ενημέρωσης που απευθύνονται στους κοινωνικούς εταίρους (ιστοχώρος στο Διαδίκτυο αφιερωμένος στην τοπική ανάπτυξη), τις εμπειρίες διαλόγου σε τοπικό επίπεδο. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

1.2.4.4 Φορολόγηση και απασχόληση

Το υψηλό επίπεδο φορολογίας της εργασίας έχει αρνητικό αντίκτυπο στην κατάσταση της απασχόλησης και στην ανάπτυξη στην Ευρώπη σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Εδώ και μια δεκαπενταετία παρατηρείται μια αυξανόμενη επιβάρυνση των φορολογικών βαρών στη μισθωτή εργασία. Τα φορολογικά βάρη μεταφέρονται όλο και περισσότερο στους λιγότερο ειδικευμένους και στους λιγότερο κινητικούς εργαζομένους. Για την επανόρθωση της τάσης αυτής το Συμβούλιο ενέκρινε την οδηγία 1999/85ΕΚ που τροποποιεί την οδηγία 77/388/ΕΟΚ της 22ας Οκτωβρίου 1999 στόχος της οποίας είναι να επιτρέψει τη δοκιμαστική εφαρμογή μειωμένου ποσοστού ΦΠΑ στις υπηρεσίες μεγάλης έντασης του εργατικού δυναμικού. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

1.3. Η διεθνής διάσταση

Εκτός από τις κοινοτικές ενέργειες για την καταπολέμηση της ανεργίας η εξέλιξη της απασχόλησης στην Ευρώπη εξαρτάται επίσης από εξωτερικούς παράγοντες και κυρίως από τη διεθνή οικονομική κατάσταση.

Στο πλαίσιο αυτό οι πολιτικές για την απασχόληση σε μια παγκόσμια οικονομία αποτέλεσαν αντικείμενο συνάντησης στην Ουάσιγκτον το Φεβρουάριο του 1999 των υπουργών εργασίας των χωρών που ανήκουν στην ομάδα G8, των εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, του Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου καθώς και των αρμόδιων εκπροσώπων εργοδοτών και εργαζομένων.

Η ομάδα G8 είχε τονίσει στο παρελθόν τη σημασία της κοινωνικής διάστασης στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης. Ωστόσο, κατά τη συνάντηση αυτή, οι χώρες της G8 ενέκριναν δημόσια την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση, κάνοντας σαφή τη σημασία του ρόλου των πολιτικών και των οργανισμών για την απασχόληση, καθώς και των συστημάτων κοινωνικής προστασίας για την καλύτερη προσαρμογή στις διαρθρωτικές αλλαγές της αγοράς εργασίας σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

Με την προοπτική αυτή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε ένα ενημερωτικό σημείωμα τον Ιούνιο του 1999 [SEC(99) 988] στο οποίο επαναεπιβεβαιώνει τη σημασία της εντατικοποίησης της διεθνούς συνεργασίας και της συνέχισης των προσπαθειών σε εθνικό επίπεδο για την εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών για την απασχόληση. Για την προώθηση μιας ανάπτυξης βιώσιμης και φορέα δημιουργίας θέσεων εργασίας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει μια προσέγγιση η οποία βασίζεται: στην προώθηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την ανάπτυξη της ικανότητας προσαρμογής, για την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών οικονομιών καθώς και για την προώθηση της επιστροφής των μακροχρόνιων ανέργων στην αγορά εργασίας και τη συνέχιση μακροοικονομικών πολιτικών προσανατολισμένων στην ανάπτυξη και στη σταθερότητα και στην ύπαρξη ισορροπίας μεταξύ νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής. (Πηγή: www.europa.eu.int/scadplus)

Παρά την αποτυχία των διαπραγματεύσεων του κύκλου της χιλιετίας το Νοέμβριο του 1999 έχει μεγάλη σημασία να μπορέσει να ακουστεί η Κοινότητα στις επόμενες διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ ώστε να επιτραπεί η εφαρμογή πιο αποτελεσματικών

μηχανισμών για την άρση των εμποδίων στο εμπόριο και την προώθηση της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης. Πράγματι, το άνοιγμα νέων αγορών και η απελευθέρωση των ανταλλαγών συμβάλλουν στην τόνωση της δημιουργίας θέσεων εργασίας στην Ένωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ- ΜΕΛΩΝ**2.1 Εισαγωγή**

Κατά τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε αύξηση της απασχόλησης σ' ολόκληρη την Ένωση, γεγονός το οποίο ταυτόχρονα μείωσε σημαντικά την ανεργία και προσέφερε ευκαιρίες απασχόλησης σε άτομα που εντάχθηκαν στην αγορά εργασίας για πρώτη φορά ή επέστρεφαν μετά από ένα διάστημα απουσίας. Εντούτοις, αφενός η αύξηση της απασχόλησης δεν ήταν ουσιαστική, εφόσον το επίπεδο της βρίσκεται αρκετά χαμηλότερα από το φιλόδοξο στόχο του 70% έως το 2010 που καθορίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας, αφετέρου και η ανεργία, παρότι μειώθηκε παραμένει σε απαράδεκτα υψηλά επίπεδα σε πολλά τμήματα της ΕΕ.

Οι περισσότερες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν ήταν στις υπηρεσίες, η πλειοψηφία των οποίων σε προηγμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες και κοινωφελείς υπηρεσίες- υγειονομική φροντίδα, εκπαίδευση, δραστηριότητες αναψυχής και πολιτιστικές- πολλές από τις οποίες απαιτούν ένα υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων και εκπαίδευσης από τα άτομα που τις εκτελούν. Ταυτόχρονα, λόγω της μετατόπισης προς τις προηγμένες υπηρεσίες και τις υψηλής εξειδίκευσης θέσεις εργασίας, άρχισαν να παρατηρούνται μεγάλης κλίμακας ελλείψεις εργατικού δυναμικού σε πολλά τμήματα της οικονομίας, ακόμη και σε περιοχές που η ανεργία παραμένει υψηλή. Αυτό ουσιαστικά αντικατοπτρίζει την έντονα διαφοροποιημένη φύση της αγοράς εργασίας και την απουσία συνεκτικότητας μεταξύ της αύξησης της ζήτησης εργατικού δυναμικού και των δεξιοτήτων που διαθέτουν όσοι ψάχνουν για θέσεις εργασίας. Τέτοιου είδους στενότητες πιθανόν να χειροτερεύσουν, καθώς συνεχίζεται η ύφεση της οικονομίας, ιδιαίτερα στην πληροφορική τεχνολογία όπου η ζήτηση εργατικού δυναμικού αυξάνεται ραγδαία και όπου ήδη ένας ουσιαστικός αριθμός θέσεων παραμένει κενός. Αν το πρόβλημα των ελλείψεων δεν αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά, θα επιβραδύνεται ολοένα και περισσότερο ο ρυθμός ανάπτυξης. (ΕΕπ, 2001)

2.2 Οι πρόσφατες επιδόσεις των αγορών εργασίας στην ΕΕ, τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία

Κατά την τελευταία δεκαετία η οικονομική ανάπτυξη στην ΕΕ αντιμετώπισε δύο υφέσεις, μία το δεύτερο μισό του 1992 μέχρι και το πρώτο μισό του 1993, και μία το δεύτερο μισό του 2001. Η ύφεση της οικονομικής ανάπτυξης το 2001, όμως, δεν συγκρίνεται με αυτή το 1992, η οποία οδήγησε την Ευρώπη σε αρνητικό ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης το 1993. Το 2001, οι ευρωπαϊκές αγορές εργασίας απορρόφησαν την επίδραση της οικονομικής ύφεσης καλύτερα ότι στο παρελθόν, εν μέρει λόγω των αναδιαρθρώσεων που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια. Το 2001, ύφεση της οικονομικής ανάπτυξης παρουσίασε και η οικονομία των ΗΠΑ. Η απασχόληση στην ΕΕ, όμως, επηρεάστηκε λιγότερο από την οικονομική ύφεση από ότι στις ΗΠΑ. Εντωμεταξύ, η απασχόληση στην Ιαπωνία συνεχίζει να μειώνεται. (EC, 2002)

Μετά από την πτώση στο επίπεδο ανεργίας στο τέλος του 2001, παρατηρήθηκε αύξηση στο πρώτο μισό του 2002. Έτσι, τον Ιούνιο του 2002 7,7% του εργατικού δυναμικού της Ευρώπης ήταν άνεργοι- σε σύγκριση με το ποσοστό του 7,4% που είχε καταγραφεί ένα χρόνο πριν- με χαμηλότερο επίπεδο στο Λουξεμβούργο και υψηλότερο στην Ισπανία. Η ανεργία το 2001, επίσης αυξήθηκε στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, ιδιαίτερα στην πρώτη. Το επίπεδο ανεργίας των ΗΠΑ βρίσκεται ελαφρώς πάνω από το επίπεδο της Ιαπωνίας, ενώ παραμένει χαμηλότερο από αυτό της ΕΕ κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες. (Eurostat for the EU, OECD for the US and Japan)

Στην απασχόληση, μετά από μια έντονη ανάπτυξή της το 2000, άρχισε η φθίνουσα πορεία μέσα στο 2001. Για το 2002 αναμένεται μείωση, κατά 0,3% περίπου, λόγω της ύφεσης της οικονομικής ανάπτυξης, ενώ το 2003 θα φτάσει το 1%. (EC, 2002)

2.3 Επίπεδα απασχόλησης στην ΕΕ

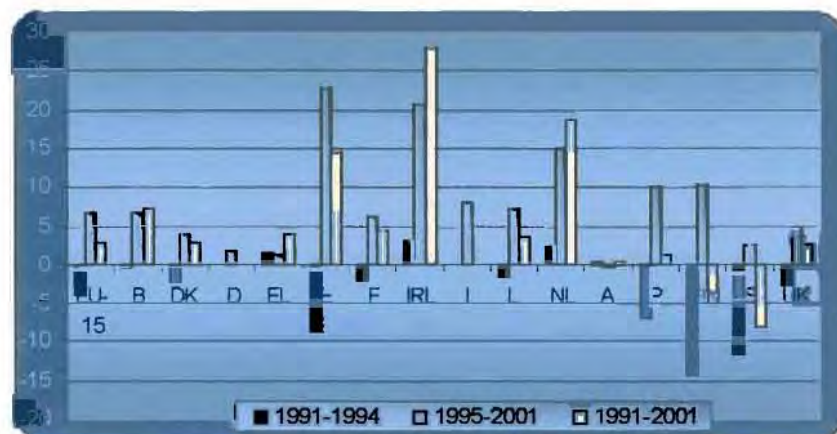
2.3.1 Επίπεδα απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού (ηλικίας 15-64)

Η κατάσταση της απασχόλησης στην ΕΕ φαίνεται να βελτιώνεται τα τελευταία χρόνια και να κάνει σημαντική πρόοδο όσον αφορά τους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Στην ανάλυση αυτή, θα εξετάσουμε τους μέσους ρυθμούς μεταβολής της απασχόλησης, κατά την τελευταία δεκαετία, ξεχωριστά για το κάθε χρονικό διάστημα 1991- 1994 και 1995- 2001, που έχουμε επιλέξει. Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν είναι από το έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Απασχόληση και τις Κοινωνικές Υποθέσεις, "Employment in Europe, 2002". Να σημειώσουμε ότι, λόγω μη διαθέσιμων στοιχείων για κάποιες χώρες και για κάποιες χρονιές, υπάρχουν οι αντίστοιχες ελλείψεις.

Κατά τη δεκαετία του 1990 παρατηρήθηκαν δύο αντίρροπες τάσεις μεταβολής της απασχόλησης στην ΕΕ. Στο χρονικό διάστημα 1991-1994, παρατηρείται μείωση του επιπέδου απασχόλησης στην ΕΕ και στην πλειοψηφία των κρατών. Θετική μεταβολή σημειώνει η Ολλανδία και η Ιρλανδία- που συνεχίζουν ακόμη πιο έντονα την αύξηση του επιπέδου τους και μετά το 1995- καθώς και η Ελλάδα και η Αυστρία, που όμως μετά το 1995 μειώνεται ο ρυθμός μεταβολής. Στο χρονικό διάστημα 1995-2001, η ΕΕ και σχεδόν όλα τα κράτη μέλη σημειώνουν θετική μεταβολή στα επίπεδα απασχόλησής τους, εκτός από την Αυστρία όπου μειώνεται ελάχιστα, παραμένοντας όμως υψηλό. Η Ισπανία, η Ιρλανδία και η Ολλανδία σημειώνουν τις σημαντικότερες αυξήσεις στο επίπεδο απασχόλησής τους συνολικά τη δεκαετία του '90, ενώ μειώσεις στο επίπεδο απασχόλησης το διάστημα αυτό σημειώνουν η Φιλανδία και η Σουηδία.

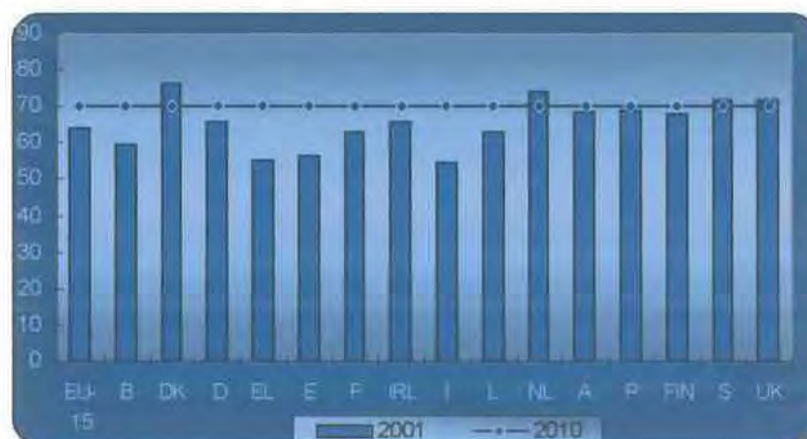
Ως προς τον στόχο της Λισσαβόνας για την επίτευξη του ποσοστού 70% για το επίπεδο απασχόλησης παρατηρούμε ότι αρκετά κράτη πλησιάζουν ενώ η Δανία, η Ολλανδία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο ήδη έχουν ξεπεράσει το στόχο. Η Ελλάδα και η Ιταλία χρειάζονται επίσπευση των προσπαθειών τους αφού βρίσκονται γύρω στις 15 μονάδες κάτω από το στόχο.

Διάγραμμα 2.1: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64) στα κράτη της ΕΕ, κατά τα χρονικά διαστήματα 1991-1994, 1995-2001 και 1991-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 2.2: Επίπεδα απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού στα κράτη της ΕΕ το 2001 και ο στόχος της Λισσαβόνας για το 2010

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

2.3.2 Η απασχόληση γυναικών και ανδρών

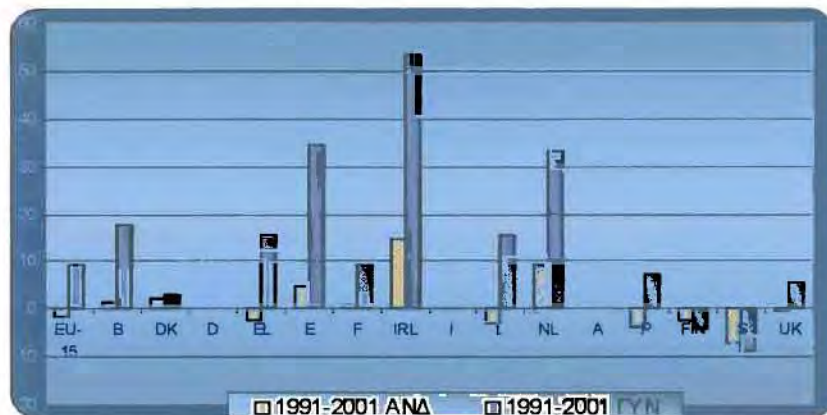
Το επίπεδο απασχόλησης των γυναικών για την ΕΕ, μεταβλήθηκε σε ανάλογους ρυθμούς με τη συνολική απασχόληση. Έτσι, κατά το χρονικό διάστημα 1991-1994 μειώθηκε κατά 1% περίπου, ενώ κατά το χρονικό διάστημα 1995-2001, αυξήθηκε κατά 10% περίπου. Οι μεταβολές για τους άνδρες της ΕΕ, το ίδιο διάστημα, ήταν αντίστοιχες αλλά διαφορετικής κλίμακας. Από τα κράτη, σημαντική αύξηση σε όλη

τη δεκαετία για τη γυναικεία απασχόληση, σημείωσε η Ολλανδία και η Ιρλανδία. Την ίδια τάση, αλλά σε μικρότερη ένταση, ακολούθησαν η Ελλάδα, το Βέλγιο και η Γαλλία. Μέχρι το 1994, σημαντική μείωση παρουσίασαν η Σουηδία και η Φιλανδία, οι οποίες μετά το 1995 σημείωσαν σχετική αύξηση. Τα υπόλοιπα κράτη αύξησαν το επίπεδο απασχόλησης των γυναικών από 1995 έως το 2001, ενώ για την απασχόληση των ανδρών σημειώθηκαν και κάποιες αρνητικές μεταβολές. Τα επίπεδα απασχόλησης των γυναικών, αν και αυξήθηκαν σημαντικά, στην Ισπανία και την Ιρλανδία παραμένουν, μαζί με της Ελλάδας χαμηλότερα στην ΕΕ. Σημαντικές αρνητικές μεταβολές στην απασχόληση των ανδρών (1991- 1994) έχουν η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Φιλανδία και η Σουηδία μεταξύ άλλων, ενώ το διάστημα 1995- 2001 έχουν μόνο η Γερμανία, η Αυστρία και η Ελλάδα. Συνολικά, κατά το διάστημα 1991- 2001, σημαντικές αυξήσεις στην απασχόληση των γυναικών σημείωσαν η Ιρλανδία, η Ολλανδία και η Ισπανία, ενώ μείωση του επιπέδου η Φιλανδία και η Σουηδία. Τα επίπεδα των ανδρών ακολουθούν τις ίδιες τάσεις αλλά σε αρκετά μικρότερη ένταση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι πάνω από το 70% των καθαρών πρόσθετων θέσεων εργασίας, που αφορούσαν τις γυναίκες, μεταξύ 1995 και 1999 ήταν μερικής απασχόλησης. Στις περιφέρειες με υψηλό ποσοστό καθαρής δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες τείνουν να ωφελούνται, ενώ οι ελλείψεις θέσεων εργασίας σε περιφέρειες χαμηλής απασχόλησης είναι πρόβλημα που αντιμετωπίζουν πιο έντονα οι γυναίκες. (ΕΕπ, 2001)

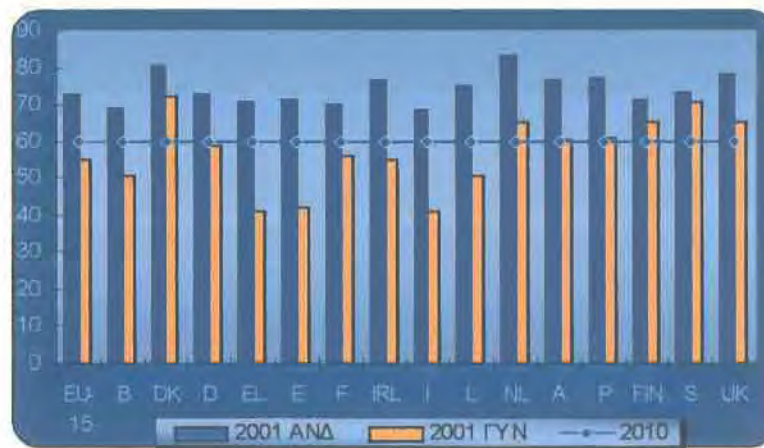
Τέλος, όσον αφορά στο στόχο της Λισσαβόνας, να επιτευχθεί πάνω από 60% απασχόληση γυναικών μέχρι το 2010, από τα επίπεδα απασχόλησης το 2001, προκύπτει ότι για τις τρεις από τις χώρες συνοχής- την Ελλάδα, την Ισπανία και την Ιταλία- απαιτούνται δραστικότερες ενέργειες, για κάποια κράτη βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο, ενώ για αρκετά άλλα κράτη έχει ήδη κατακτηθεί.

Διάγραμμα 2.3: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης των γυναικών και των ανδρών στα κράτη της ΕΕ, κατά το χρονικό διάστημα 1991-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 2.4: Διαφορές στα επίπεδα απασχόλησης των γυναικών και των ανδρών στα κράτη της ΕΕ και ο στόχος της Λισσαβόνας για τη γυναικεία απασχόληση για το 2010

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

2.3.3 Το χάσμα των φύλων στην απασχόληση και την αμοιβή

Το χάσμα των φύλων, κατά τη τελευταία δεκαετία, έχει μειωθεί τόσο στην ΕΕ όσο και στην πλειοψηφία των κρατών μελών, ενώ έχει σημειώσει σημαντική αύξηση στην Ιταλία, την Αυστρία και τη Δανία. Παρόλα αυτά, η τελευταία έχει σχετικά μικρές διαφορές μεταξύ των φύλων, όπως επίσης και η Σουηδία και η Φιλανδία. Η

σημαντικότερη μείωση του χάσματος έγινε στο Λουξεμβούργο, καθώς επίσης στην Ολλανδία και την Ιρλανδία. Εντούτοις, η Ιρλανδία καθώς και η Ελλάδα, η Ισπανία, η Ιταλία και το Λουξεμβούργο παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες διαφορές μεταξύ των φύλων.

Το μικρό χάσμα σε κάποια- αλλά όχι σε όλα- αντικατοπτρίζει αφενός, μια μακρά παράδοση ισότητας μεταξύ των φύλων, θετικών κοινωνικών στάσεων έναντι των εργαζόμενων γυναικών και της παιδικής μέριμνας. Αφετέρου, δείχνει ένα υψηλό ποσοστό μερικής απασχόλησης μεταξύ των γυναικών. Η αύξηση της μερικής απασχόλησης είναι στενά συνδεδεμένη με την ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών, στον οποίο οι επιχειρήσεις τείνουν να είναι πιο ευέλικτες σε θέματα ωραρίου εργασίας και στις οποίες υπάρχει αυξανόμενη ανάγκη απασχόλησης ατόμων βράδια και σαββατοκύριακα. Επομένως, οι γυναίκες έχουν μεγαλύτερη δυνατότητα να συνδυάσουν μισθωτή απασχόληση και οικογενειακές ευθύνες, αυξάνοντας έτσι την ικανότητά τους να ακολουθήσουν μια επαγγελματική σταδιοδρομία. (ΕΕπ, 2001)

Εκτός από τις διαφορές στην απασχόληση, μεταξύ των φύλων, υπάρχουν διαφορές και στην αμοιβή. Τα επίπεδα αμοιβών των γυναικών (με την ώρα) στην ΕΕ παραμένουν, κατά μέσο όρο, 16,2% κάτω από των ανδρών, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για το 1998. Το χάσμα στις αμοιβές των φύλων διαφέρει από λιγότερο από 10% στην Πορτογαλία, την Ιταλία και το Βέλγιο σε περισσότερο από 20% στην Ολλανδία, την Αυστρία και το ΗΒ. Το χάσμα των αμοιβών- το οποίο ορίζεται ως η διαφορά στο μέσο όρο αμοιβής ανά ώρα μεταξύ ανδρών και γυναικών προς το μέσο όρο αμοιβής ανά ώρα των ανδρών- είναι γενικά μικρότερο στο δημόσιο τομέα από ότι στον ιδιωτικό. (ΕΕ, 2002)

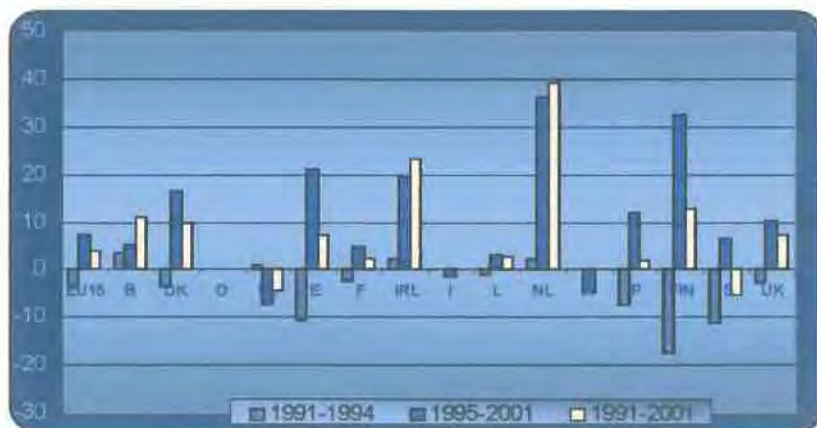
Οι προσπάθειες για αύξηση των γυναικών στην αγορά εργασίας και για την εξασφάλιση ίσης αμοιβής αποτελούν σημαντικά στοιχεία για τη μελλοντική βιωσιμότητα και ισότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας. Για το λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενεργεί προκειμένου να προωθήσει την ισότητα των αποδοχών με διάφορους τρόπους, όπως, μέσω της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, μέσω του νέου προγράμματος για την ισότητα των φύλων (EQUAL), καθώς επίσης η Επιτροπή προτίθεται να ξεκινήσει ευρωπαϊκή εκστρατεία με σκοπό να προβάλλει το θέμα ίσων αποδοχών. (ΕΕπ, 2001)

2.3.4 Η απασχόληση εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64)

Η εικόνα, που παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα για το χρονικό διάστημα 1991-1994, τόσο για την ΕΕ όσο και για τις περισσότερες χώρες δείχνει μείωση του επιπέδου απασχολούμενων μεγαλύτερης ηλικίας 55-64. Η τάση αυτή αλλάζει το χρονικό διάστημα 1995-2001, όπου το επίπεδο αυτό σημειώνει, κατά πλειοψηφία θετικές μεταβολές. Σημαντική αύξηση παρουσιάζει στην Ολλανδία, τη Φιλανδία και λιγότερο στην Ισπανία και την Ιρλανδία. Αξιοσημείωτη είναι η αρνητική μεταβολή του ποσοστού, στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, στην Ελλάδα και την Αυστρία και λιγότερο στην Ιταλία. Κατά το διάστημα 1991-2001, συνολικά, σημειώθηκε σημαντική αύξηση των επιπέδων απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας στην Ιρλανδία και την Ισπανία, ενώ παρουσιάστηκε μείωση στη Σουηδία και την Ελλάδα.

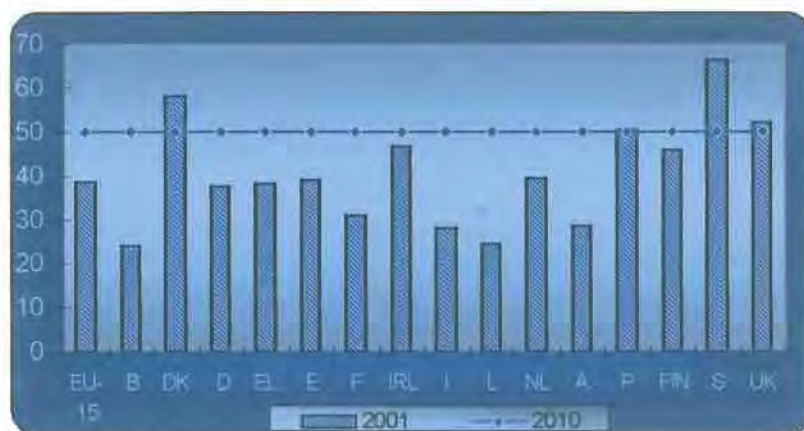
Το 2001, το επίπεδο απασχόλησης των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων (55-64) στην ΕΕ φτάνει μόλις το ποσοστό 39%, ενώ παρουσιάζει εύρος τιμών μεταξύ των κρατών- από 66.5% στη Σουηδία, 58% στη Δανία και 52% στο Ηνωμένο Βασίλειο σε κάτω από 30% στην Αυστρία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και το Βέλγιο. Επομένως, είναι φανερή η πορεία του κάθε κράτους προς την επίτευξη του στόχου της Στοκχόλμης, να φτάσει το επίπεδο απασχόλησης των εργαζομένων ηλικίας 55-64 στο 50%, μέχρι το 2010.

Διάγραμμα 2.5: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης των εργαζομένων ηλικίας 55-64 στα κράτη της ΈΕ, κατά τα χρονικά διαστήματα 1991-1994, 1995-2001 και 1991-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 2.6: Επίπεδα απασχόλησης των εργαζομένων ηλικίας 55-64 στα κράτη της ΈΕ το 2001 και ο στόχος της Στοκχόλμης για το 2010

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

2.4. Επίπεδα ανεργίας στην ΕΕ

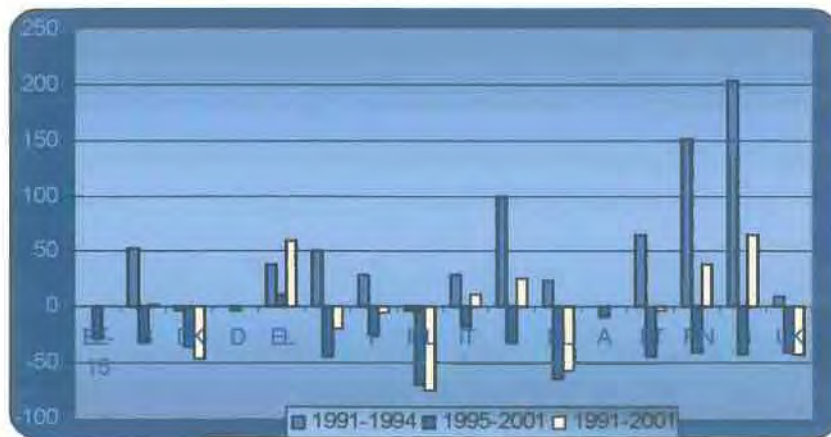
2.4.1 Επίπεδα ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού (ηλικίας 15-64)

Η συνολική μείωση που σημείωσαν τα επίπεδα απασχόλησης στα κράτη της ΕΕ,¹ κατά το χρονικό διάστημα 1991-1994, οδήγησε σε συνολική αύξηση των επιπέδων ανεργίας. Ιδιαίτερα σημαντική αύξηση παρουσίασαν η Σουηδία, η Φιλανδία και το Λουξεμβούργο (το οποίο όμως έχει σχετικά χαμηλό επίπεδο ανεργίας). Αυξημένα επίπεδα ανεργίας σε αυτό το διάστημα διατηρούν, ακόμη, η Ισπανία, η Ιρλανδία, η Γαλλία, η Ιταλία και η Ελλάδα. Αντίστοιχα, η συνολική αύξηση που παρατηρήθηκε στα επίπεδα απασχόλησης στην ΕΕ, το χρονικό διάστημα 1995-2001, οδήγησε σε μείωση των επιπέδων ανεργίας. Το συνολικό επίπεδο ανεργίας της ΕΕ μειώθηκε από 10,2% σε 7,4%. Τα επίπεδα ανεργίας, σε αυτό το χρονικό διάστημα, μειώθηκαν σε όλα τα κράτη μέλη εκτός από την Ελλάδα όπου σημειώθηκε αύξηση της τάξεως του 1%. Οι σημαντικότερες μειώσεις στην ανεργία έγιναν στην Ιρλανδία και την Ολλανδία, αλλά και σε αρκετές άλλες η μείωση ήταν ικανοποιητική. Συνολικά στη δεκαετία, οι σημαντικότερες αυξήσεις στο επίπεδο ανεργίας σημειώθηκαν στην Ελλάδα, τη Σουηδία και τη Φιλανδία, ενώ οι σημαντικότερες μειώσεις στην Ιρλανδία,

¹ Για την ΕΕ δεν υπάρχει διαθέσιμο στο “Employment in Europe, 2002” – απ’ όπου επεξεργαζόμαστε τα στοιχεία- το επίπεδο της για το 1991

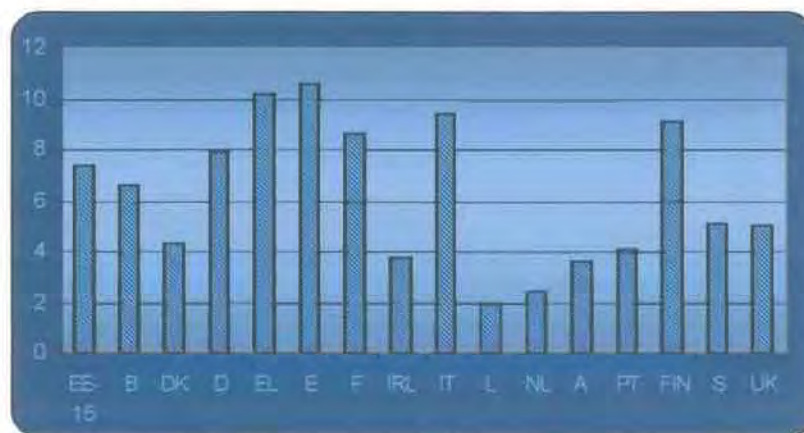
την Ολλανδία, τη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Έτσι, το 2001, τα επίπεδα ανεργίας παραμένουν ιδιαίτερα υψηλά σε τρεις από τις Χώρες Συνοχής- την Ισπανία, την Ελλάδα και την Ιταλία- και τη Φιλανδία (παρόλο που έχει και υψηλό επίπεδο απασχόλησης).

Διάγραμμα 2.7: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64) στα κράτη της ΕΕ, κατά τα χρονικά διαστήματα 1991-1994, 1995-2001 και 1991-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 2.8: Επίπεδα ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64) στα κράτη της ΕΕ, το 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

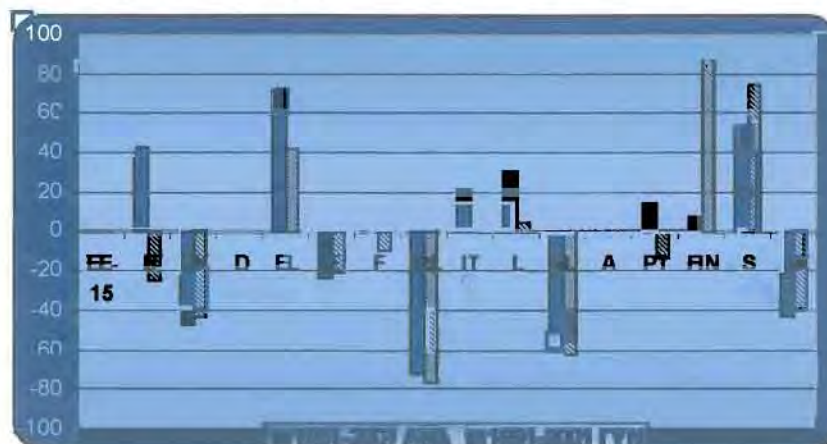
2.4.2 Ανεργία των γυναικών

Κατά το χρονικό διάστημα 1991-1994, τόσο τα επίπεδα των γυναικών όσο και των ανδρών, παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις σε όλα σχεδόν τα κράτη. Σημαντική αύξηση, σ' αυτό το διάστημα, στην απασχόληση ανδρών και γυναικών σημειώνουν η Σουηδία και η Φιλανδία, καθώς και η Πορτογαλία- κυρίως στην απασχόληση των ανδρών. Το επίπεδο ανεργίας των γυναικών για το σύνολο της ΕΕ, κατά τη χρονικό διάστημα 1995-2001, μειώθηκε κατά 3% περίπου. Η ανεργία των ανδρών της ΕΕ, το ίδιο διάστημα, μειώθηκε επίσης κατά 2,5%. Όλα τα κράτη μείωσαν το επίπεδο ανεργίας των γυναικών από 1995 έως το 2001, εκτός από την Ελλάδα, ενώ για την ανεργία των ανδρών άνοδο σημείωσε η Ελλάδα και η Γερμανία. Το επίπεδο ανεργίας των γυναικών μειώθηκε σημαντικά στην Ιρλανδία, την Ολλανδία και το Λουξεμβούργο.

Συνολικά κατά το διάστημα 1991-2001 σημαντική αύξηση στο επίπεδο ανεργίας των γυναικών σημείωσαν η Φιλανδία, η Σουηδία και η Ελλάδα, ενώ μειώθηκε σημαντικά το επίπεδο της Ιρλανδίας, της Ολλανδίας, της Δανίας και του ΗΒ.

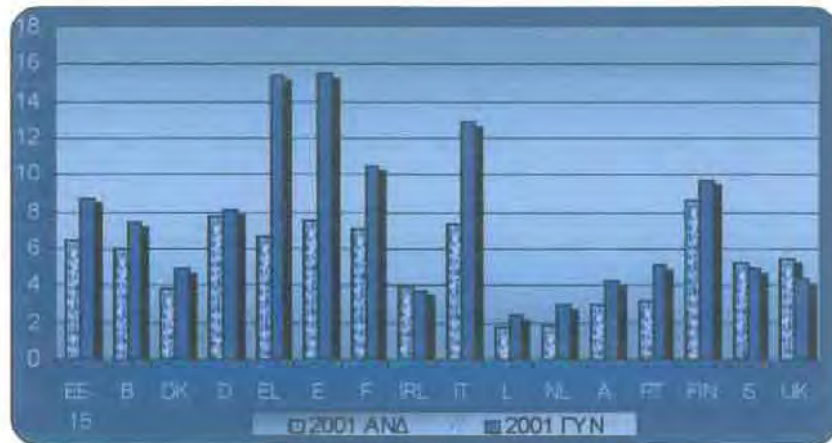
Όπως προκύπτει από τα στοιχεία, το χάσμα των φύλων υφίσταται και στην ανεργία, με τις γυναίκες να είναι πιο «ευάλωτες» σε αυτή σε σύγκριση με τους άνδρες. Έτσι, το 2001, το επίπεδο ανεργίας για τις γυναίκες στην ΕΕ απαντάται στο ποσοστό 8,7% έναντι 6,4% των ανδρών. Η διάρθρωση αυτή (η γυναικεία ανεργία μεγαλύτερη από την ανδρική) παρατηρείται σε όλα τα κράτη εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Σουηδία.

Διάγραμμα 2.9: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας των ανδρών και των γυναικών (15-64) στα κράτη της ΕΕ, κατά το χρονικό διάστημα 1991-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 2.10: Επίπεδα ανεργίας των ανδρών και των γυναικών (15-64) στα κράτη της ΕΕ, το 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

2.4.3 Ανεργία των νέων (15-24 ετών)

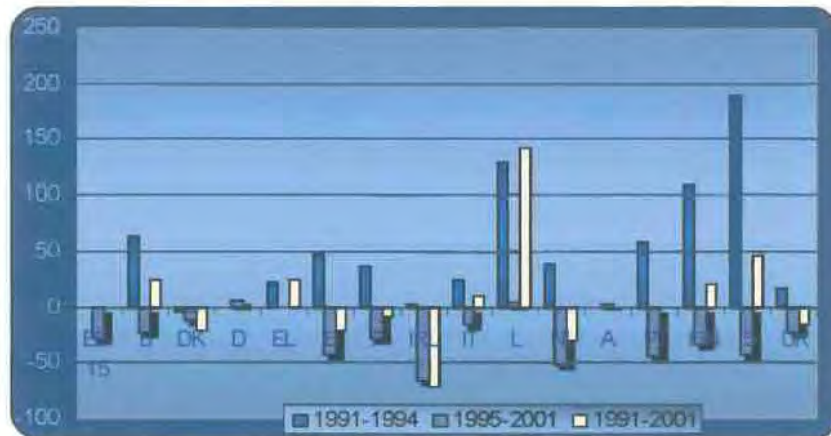
Από το 1991 έως το 1994, τα επίπεδα ανεργίας των νέων, όπως και η συνολική ανεργία, αυξάνουν σε όλες τις χώρες εκτός από τη Δανία και την Ιρλανδία. Τα επίπεδα ανεργίας των νέων στην ΕΕ, το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα 1995-2001, μειώθηκε κατά 5 μονάδες, παραμένοντας όμως σχετικά υψηλή (14,9%). Τα περισσότερα κράτη μέλη ακολούθησαν την ίδια πτωτική τάση, με τη μεγαλύτερη μείωση να σημειώνει η Ιρλανδία, ενώ ακολουθούν η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ολλανδία και η Σουηδία. Η Ελλάδα σημείωσε πτώση αλλά πολύ μικρή, ενώ αύξηση του επιπέδου ανεργίας είχαν η Γερμανία, το Λουξεμβούργο και η Αυστρία. Συνολικά στο εξεταζόμενο διάστημα η ανεργία των νέων μειώθηκε σημαντικά στην Ιρλανδία και την Ολλανδία, ενώ σημαντική αύξηση σημειώθηκε στο Λουξεμβούργο και τη Σουηδία.

Τα ποσοστά ανεργίας στην ΕΕ παραμένουν αρκετά υψηλότερα για τα νέα άτομα (15-24) απ' ότι για τα πιο ηλικιωμένα, ενώ το ίδιο ισχύει για τις γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες. Τα νέα άτομα στο εργατικό δυναμικό είναι σχεδόν δύο φορές πιο πιθανό να είναι άνεργα απ' ότι αυτά πάνω από 25 ετών. (ΕΕπ, 1999)

Το 2001 η ανεργία των νέων της ΕΕ είναι διπλάσια από την ανεργία του συνόλου του εργατικού δυναμικού. Συγκριτικά με τη συνολική ανεργία, σημαντικά αυξημένη την ανεργία των νέων παρουσιάζουν το Λουξεμβούργο, η Ιταλία και η Ελλάδα, ενώ

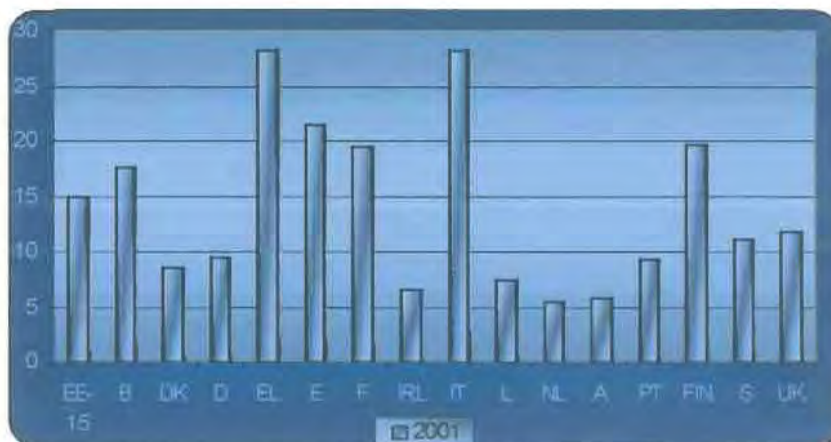
υψηλά επίπεδα ανεργίας των νέων διατηρούν οι χώρες που έχουν αντίστοιχα υψηλά επίπεδα συνολικής ανεργίας.

Διάγραμμα 2.11: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας των νέων (15-24) στα κράτη της ΕΕ, κατά τα χρονικά διαστήματα 1991-1994, 1995-2001 και 1991-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 2.12: Επίπεδα ανεργίας των νέων (15-24) στα κράτη της ΕΕ, το 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

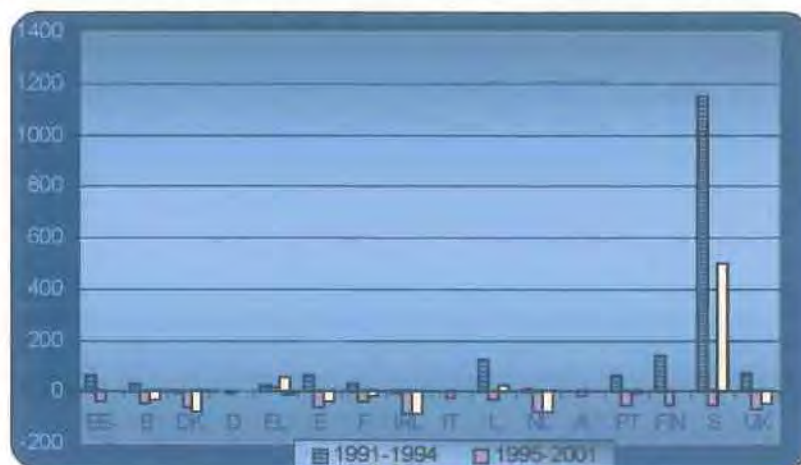
2.4.4 Μακροχρόνια ανεργία

Η μακροχρόνια ανεργία ακολούθησε τις αυξομειώσεις της συνολικής ανεργίας. Έτσι, μεταξύ 1991 και 1994, αυξήθηκε στην ΕΕ και την πλειοψηφία των κρατών (ιδιαίτερα εμφανής η αύξηση στη Σουηδία!), ενώ η πτώση της ανεργίας, τα τελευταία χρόνια, συνοδεύτηκε από μείωση της μακροχρόνιας ανεργίας. Μεταξύ του 1995 και

του 2001, ο αριθμός των ατόμων που βρίσκονταν εκτός εργασίας για ένα έτος ή παραπάνω μειώθηκε περισσότερο απ' ό τι η συνολική ανεργία. Τα περισσότερα κράτη μείωσαν σημαντικά τη μακροχρόνια ανεργία, με εξαίρεση την Αυστρία και ιδιαίτερα την Ελλάδα που αύξησαν το επίπεδο της. Ωστόσο, το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας παραμένει υψηλό, ιδιαίτερα σε τρεις από τις χώρες συνοχής (Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία) καθώς και στην Αυστρία. Συνολικά στο εξεταζόμενο διάστημα τα επίπεδα μακροχρόνιας ανεργίας μειώθηκαν στην Ιρλανδία, την Ολλανδία, τη Δανία και το ΗΒ, ενώ πολύ μεγάλη αύξηση έχει σημειώσει το επίπεδο μακροχρόνιας ανεργίας της Σουηδίας και λιγότερο της Ελλάδας.

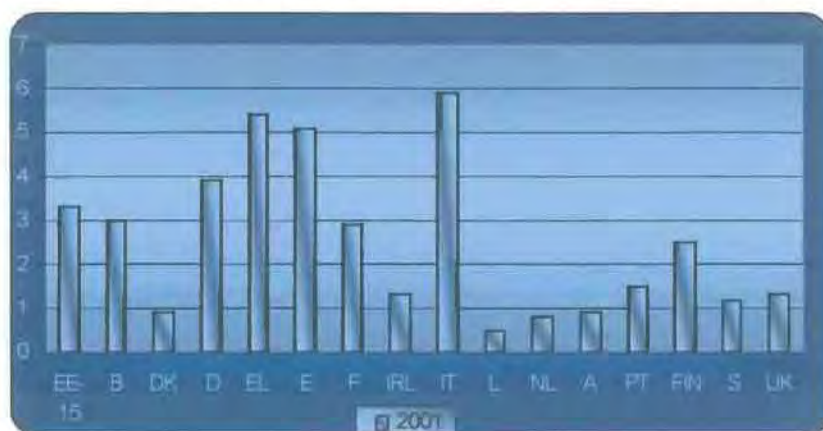
Γενικά, η μακροχρόνια ανεργία είναι πολύ υψηλότερη σε περιφέρειες με υψηλή συνολικά ανεργία. Αυτό αντικατοπτρίζει την εμμονή των διαρθρωτικών προβλημάτων στις περιοχές αυτές, όπως για παράδειγμα οι αναντιστοιχίες μεταξύ των προσφερόμενων θέσεων εργασίας και των δεξιοτήτων που διαθέτει η αγορά εργασίας. Τα προβλήματα αυτά είναι απίθανο να επιλυθούν απλώς με υψηλότερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο ή στο επίπεδο της ΕΕ. Οι ρυθμοί αυτοί πρέπει να συνδυαστούν με ενεργητικά μέτρα για να βελτιωθεί η απασχολησιμότητα των πληγέντων και να βοηθηθεί η προσαρμογή τους στη διαρθρωτική αλλαγή. (ΕΕπ, 1999)

Διάγραμμα 2.13: Μεταβολή των επιπέδων μακροχρόνιας ανεργίας στα κράτη της ΕΕ, κατά τα χρονικά διαστήματα 1991-1994, 1995-2001 και 1991-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 2.14: Επίπεδα μακροχρόνιας ανεργίας στα κράτη της ΈΕ, το 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

2.5 Μερική απασχόληση και συμβάσεις ορισμένου χρόνου

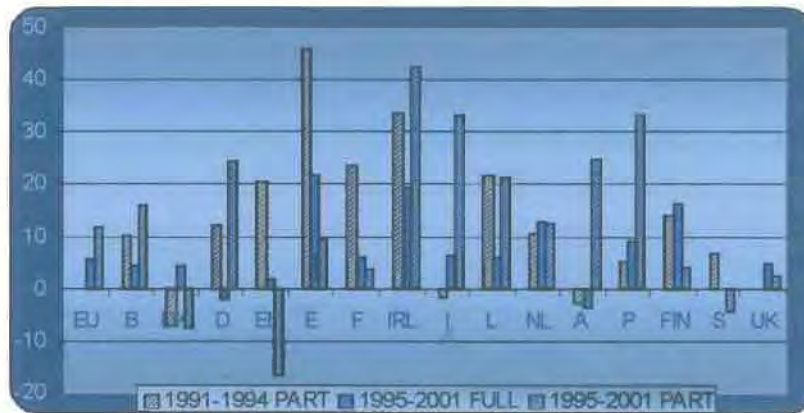
Στην ΕΕ, η δημιουργία θέσεων εργασίας μερικής απασχόλησης αυξήθηκε περισσότερο από τις αντίστοιχες θέσεις πλήρους απασχόλησης. Για το χρονικό διάστημα 1991-1994, η μερική απασχόληση² μειώθηκε -κατά μικρό ποσοστό- μόνο στις Δανία, Αυστρία και Ιταλία, ενώ οι μεγαλύτερες αυξήσεις σημειώθηκαν στην Ισπανία και την Ιρλανδία. Η δημιουργία θέσεων εργασίας μερικής απασχόλησης έχει μειωθεί σημαντικά, κατά το χρονικό διάστημα 1995-2001, στη Δανία, την Ελλάδα και τη Σουηδία. Στις υπόλοιπες χώρες έχει σημειώσει αύξηση ιδιαίτερα στην Ιρλανδία, την Ιταλία και τη Πορτογαλία. Το 2001, το 18% των εργαζομένων στην ΕΕ απασχολούνταν σε θέσεις εργασίας μερικής απασχόλησης. Η ανάπτυξη στην απασχόληση, όμως, οφείλεται κατά κύριο λόγο στις θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης. Το 2001, το επίπεδο μερικής απασχόλησης παραμένει σε ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό στην Ολλανδία με 42,2%, ενώ ακολουθούν το ΗΒ, η Σουηδία, η Δανία, η Γερμανία και το Βέλγιο (με ποσοστά της τάξεως από 18% έως 25%).

Η μερική απασχόληση παραμένει πρωταρχικό στοιχείο της γυναικείας απασχόλησης. Στην ΕΕ, το 2001, το ένα τρίτο των γυναικών στην απασχόληση έχουν θέση εργασίας στη μερική έναντι του 6% των ανδρών. Στην Ελλάδα, την Ισπανία και την Ιταλία το χαμηλό ποσοστό των γυναικών στη μερική απασχόληση δείχνει, εν μέρει, τα εμπόδια που παραμένουν στη συμμετοχή των γυναικών στην απασχόληση.

² Για το χρονικό διάστημα 1991-1994 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την πλήρη απασχόληση

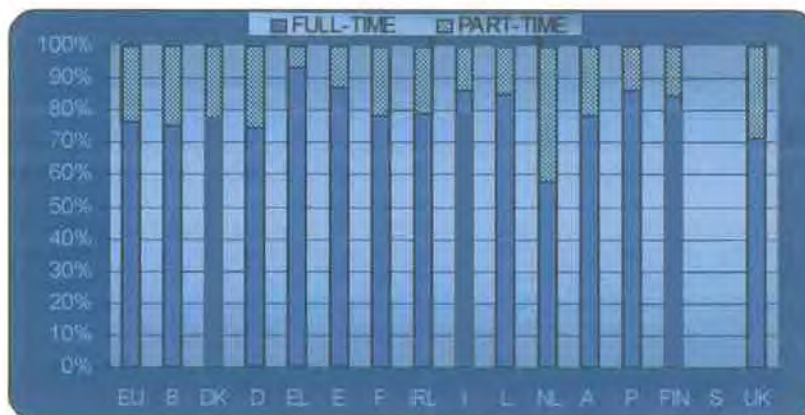
Απ' την άλλη μεριά, πάνω από το 70% των γυναικών στην Ολλανδία απασχολούνται μερικώς, το 2001.

Διάγραμμα 2.15: Μεταβολή των επιπέδων πλήρους και μερικής απασχόλησης στα κράτη της ΕΕ, κατά τα χρονικά διαστήματα 1991-1994 και 1995-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 2.16: Επίπεδα πλήρους και μερικής απασχόλησης στα κράτη της ΕΕ, το 2001

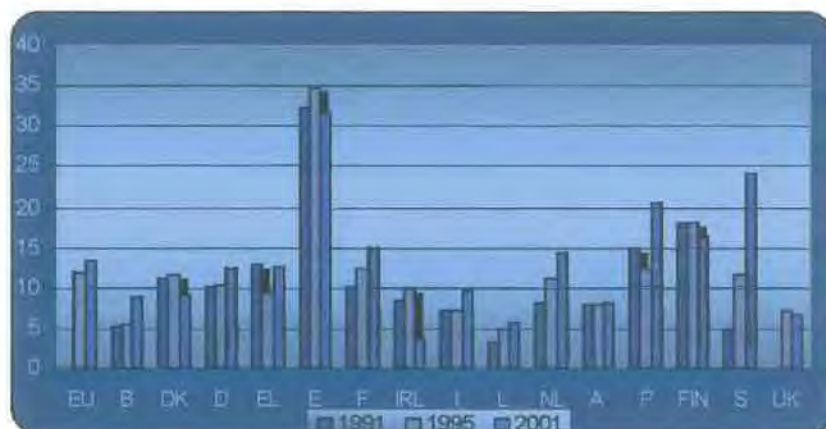

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όσον αφορά στις συμβάσεις ορισμένου χρόνου, στο χρονικό διάστημα 1995-2001, στις περισσότερες χώρες έχουν αυξηθεί, ενώ σε κάποιες άλλες έχουν μειωθεί. Στο σύνολο της ΕΕ σημείωσε μια μικρή μείωση, έχοντας το 2001 ποσοστό 13%. Παράλληλα, στα κράτη μέλη οι τιμές διαφέρουν από 32% στην Ισπανία σε 4% στην Ιρλανδία. Οι μοναδικές χώρες, όπου οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου σημείωσαν

μεγαλύτερη αύξηση απ' ό,τι οι μόνιμες θέσεις εργασίας, είναι το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Πορτογαλία και η Φιλανδία.

Διάγραμμα 2.17: Επίπεδα συμβάσεων ορισμένου χρόνου στα κράτη της ΕΕ για το 1991, το 1995 και το 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

2.6 Δεξιότητες και απασχόληση

Οι δεξιότητες των απασχολούμενων στην ΕΕ, τα τελευταία χρόνια, αυξάνονται για όλες τις ηλικιακές ομάδες. Αυτές οι αλλαγές στο επίπεδο του ανθρώπινου κεφαλαίου θα επηρεάσει μελλοντικά τη δομή της απασχόλησης και θα παίξουν σημαντικό ρόλο στον καθορισμό της δυναμικής των τομέων της παραγωγής και των περιφερειακών ανισοτήτων. Το 2001, οι υψηλά καταρτισμένοι αντιπροσωπεύουν το 24% του συνόλου των απασχολούμενων όταν οι χαμηλά καταρτισμένοι αντιπροσωπεύουν το 29%. Τη στιγμή που, το μερίδιο των χαμηλά καταρτισμένων στο ποσοστό του απασχολήσιμης ηλικίας πληθυσμού είναι σχεδόν διπλάσιο από το μερίδιο των υψηλά καταρτισμένων, τα επίπεδα απασχόλησης των υψηλά καταρτισμένων είναι κατά πολύ μεγαλύτερα από τα αντίστοιχα των χαμηλά καταρτισμένων. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στα κράτη. Ο μεγαλύτερος αριθμός χαμηλά καταρτισμένων στον απασχολήσιμη ηλικίας πληθυσμό απαντάται στην Πορτογαλία, ενώ ο μεγαλύτερος υψηλά καταρτισμένων είναι της Φιλανδίας. Στην τελευταία χώρα, καθώς επίσης στην Ολλανδία και την Ιρλανδία, τα επίπεδα απασχόλησης αυξάνουν για τους χαμηλά καταρτισμένους τα τελευταία χρόνια περισσότερο από τα αντίστοιχα των υψηλά καταρτισμένων. (EC, 2002)

Τα επίπεδα απασχόλησης γενικά είναι ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το 2001, το επίπεδο απασχόλησης των υψηλά καταρτισμένων ήταν 83%, των μεσαία καταρτισμένων 70%, ενώ των χαμηλά καταρτισμένων απασχολούνταν λιγότερο από το 50%. Η διαφορά μεταξύ των επιπέδων απασχόλησης στα κράτη μέλη είναι σημαντικά μεγαλύτερη στους χαμηλά καταρτισμένους. Τα επίπεδα απασχόλησης για τους υψηλά καταρτισμένους διαφέρει από 76% στην Ισπανία σε 90% στην Πορτογαλία, ενώ για τους χαμηλά καταρτισμένους από 41% στο Βέλγιο σε 68% στην Πορτογαλία. Ιδιαίτερη σημασία έχει και η αναλογία των δεξιοτήτων και του μορφωτικού επιπέδου με τις ευκαιρίες απασχόλησης για τις γυναίκες. Το 2001, χαμηλά καταρτισμένες γυναίκες είχαν σημαντικά χαμηλό επίπεδο απασχόλησης στην ΕΕ (37%). Επίσης, γυναίκες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου είχαν μεγάλες διαφορές από χώρα σε χώρα, από 58% στην Πορτογαλία σε μόνο 27% στην Ιταλία. (EC, 2002)

2.7 Συμπεράσματα- Σύνοψη

Η συνολική αύξηση της απασχόλησης στην ΕΕ, κατά το χρονικό διάστημα 1991-2001, οδήγησε σε συνολική μείωση των επιπέδων ανεργίας. Κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετίας, όμως, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι παρουσιάστηκαν δύο αντίρροπες τάσεις στη μεταβολή της απασχόλησης και της ανεργίας. Η πρώτη παρατηρήθηκε μεταξύ του 1991 και του 1994, οπότε σημειώθηκε συνολική μείωση των επιπέδων απασχόλησης και αύξηση των επιπέδων ανεργίας. Στην επόμενη χρονική περίοδο, 1995-2001, σημειώθηκαν αντίστροφες τάσεις, δηλαδή τα επίπεδα απασχόλησης ακολούθησαν αυξητική πορεία ενώ τα επίπεδα ανεργίας πτωτική.

Οι χώρες που σημείωσαν τις σημαντικότερες αυξήσεις στα επίπεδα απασχόλησης είναι η Ισπανία, η Ιρλανδία και η Ολλανδία και αυτές που σημείωσαν σημαντικές μειώσεις στην ανεργία είναι η Ιρλανδία, η Ολλανδία, η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Τις βέλτιστες επιδόσεις, δηλαδή, συνολικά στην κατάσταση των αγορών εργασίας τους μεταξύ 1991 και 2001, είχαν η Ιρλανδία και η Ολλανδία. Αντίθετη εικόνα παρουσίασαν η Φιλανδία και η Σουηδία, μειώνοντας τα επίπεδα απασχόλησης και αυξάνοντας τα επίπεδα ανεργίας. Παρόλα αυτά, ως προς τον στόχο της Λισσαβόνας για την επίτευξη ποσοστού 70% μέχρι το 2010 για την απασχόληση, το επίπεδο απασχόλησης της Σουηδίας ήδη βρίσκεται σε αυτό το ποσοστό, ενώ και της

Φιλανδίας βρίσκεται αρκετά κοντά. Στο σημείο αυτό να σημειώσουμε ότι αυτό το στόχο έχουν ήδη επιτύχει, επίσης, η Δανία, η Ολλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ αρκετά μακριά από αυτόν βρίσκονται η Ελλάδα και η Ιταλία, οι οποίες χρειάζεται να επισπεύσουν τις προσπάθειές τους. Αντίστοιχα υψηλά επίπεδα ανεργίας διατηρούν οι τρεις από τις Χώρες Συνοχής- Ισπανία, Ελλάδα και Ιταλία- και η Φιλανδία (παρόλο που έχει και υψηλό επίπεδο απασχόλησης).

Οι επιδόσεις, στην απασχόληση και την ανεργία, ειδικών ομάδων (γυναίκες, νέοι, μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενοι, μακροχρόνια ανεργία) αποτελούν ζητήματα ιδιαίτερης σημασίας και προσοχής. Τα επίπεδα απασχόλησης των γυναικών, κατά το διάστημα 1991-2001, αυξήθηκαν σημαντικά στην Ιρλανδία, την Ολλανδία και την Ισπανία, ενώ μειώθηκαν στη Φιλανδία και την Σουηδία. Ως προς το στόχο της Λισσαβόνας, να επιτευχθεί ποσοστό απασχόλησης των γυναικών πάνω από 60% μέχρι το 2010, η πορεία των περισσότερων κρατών είναι ικανοποιητική με εξαίρεση την Ελλάδα, την Ισπανία και την Ιταλία, όπου απαιτούνται δραστικότερες ενέργειες. Στην ανεργία, τα επίπεδα των γυναικών, σημείωσαν σημαντικές μειώσεις στην Ιρλανδία, την Ολλανδία, τη Δανία και το ΗΒ, ενώ αυξήθηκε αρκετά στη Σουηδία, τη Φιλανδία και την Ελλάδα. Από τα υψηλότερα επίπεδα ανεργίας των γυναικών διατηρούν η Ελλάδα, η Ισπανία, η Ιταλία και η Γαλλία.

Τα επίπεδα απασχόλησης εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64), κατά το χρονικό διάστημα 1991-2001, αυξήθηκαν σημαντικά στην Ιρλανδία και την Ισπανία, ενώ ανάλογη μείωση παρουσίασαν στη Σουηδία και την Ελλάδα. Το 2001, παραμένουν αρκετά χαμηλά στο Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, την Αυστρία και την Ιταλία, ενώ το ποσοστό απασχόλησης εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας είναι αρκετά αυξημένο στη Σουηδία, τη Δανία και το ΗΒ, στις οποίες έχει ήδη επιτευχθεί και ο στόχος της Στοκχόλμης για την επίτευξη του ποσοστού 50% μέχρι το 2010.

Οι νέοι είναι μια σημαντική μερίδα του πληθυσμού που πλήττεται από ανεργία. Στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, 1991-2001, η ανεργία των νέων μειώθηκε σημαντικά στην Ιρλανδία και την Ολλανδία, ενώ αυξήθηκε αρκετά στο Λουξεμβούργο και τη Σουηδία. Το 2001, στο σύνολο της ΕΕ, η ανεργία των νέων είναι διπλάσια του συνόλου του εργατικού δυναμικού, ενώ από τα υψηλότερα επίπεδα διατηρούν το Λουξεμβούργο, η Ιταλία και η Ελλάδα.

Η μακροχρόνια ανεργία είναι ένα ακόμη φαινόμενο που πλήττει τις αγορές εργασίας των κρατών μελών. Γενική διαπίστωση αποτελεί το γεγονός ότι η μακροχρόνια ανεργία είναι πολύ υψηλότερη σε περιφέρειες με υψηλή συνολικά

ανεργία. Έτσι, υψηλά επίπεδα μακροχρόνιας ανεργίας έχουν η Ιταλία, η Ελλάδα, η Ισπανία, αλλά και η Γερμανία, ενώ σε χαμηλά επίπεδα διατηρούν τη μακροχρόνια ανεργία το Λουξεμβούργο, η Δανία, η Ολλανδία και η Αυστρία. Οι μεταβολές, στο εξεταζόμενο διάστημα, για τη μακροχρόνια ανεργία ήταν θετικές για την Ιρλανδία, την Ολλανδία, τη Δανία και το ΗΒ, ενώ σημαντικά αυξητική τάση σημείωσε η Σουηδία και λιγότερο η Ελλάδα.

Η δημιουργία θέσεων εργασίας μερικής απασχόλησης αυξήθηκε περισσότερο από τις αντίστοιχες θέσεις πλήρους απασχόλησης στην ΕΕ, σημειώνοντας το υψηλότερο επίπεδο μερικής απασχόλησης το 2001 στην Ολλανδία με 42,2%. Οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου μειώθηκαν το χρονικό διάστημα 1995-2001, έχοντας το 2001 ποσοστό 13%. Τέλος, όσον αφορά στις δεξιότητες των απασχολούμενων, τα τελευταία χρόνια, παρόλο που αυξάνονται για όλες τις ηλικιακές ομάδες, το μερίδιο των χαμηλά καταρτισμένων στο ποσοστό του -απασχολήσιμης ηλικίας- πληθυσμού είναι σχεδόν διπλάσιο από το μερίδιο των υψηλά καταρτισμένων. Οι διαφορές μεταξύ των κρατών παραμένουν σημαντικές. Ο μεγαλύτερος αριθμός χαμηλά καταρτισμένων στον απασχολήσιμη ηλικίας πληθυσμό απαντάται στην Πορτογαλία, ενώ ο μεγαλύτερος υψηλά καταρτισμένων είναι της Φιλανδίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 1991-2001

3.1 Εισαγωγή

Αντίστοιχα με τις έντονες ανισότητες στο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης των περιφερειών της ΕΕ (Πετράκος & Rodriguez- Pose, 2002; EC, 2002), υπάρχουν επίσης έντονες ανισότητες και στα επίπεδα της απασχόλησης και της ανεργίας.

Το έτος 2001, το επίπεδο απασχόλησης ήταν 63,9% και το επίπεδο ανεργίας ήταν 7,6%. Σύμφωνα με τους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβόνας, για την επίτευξη πλήρους απασχόλησης και περιφερειακής συνοχής, πρέπει το επίπεδο απασχόλησης να φτάσει το 70% μέχρι το 2010. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή επιτροπή είναι ένας εφικτός στόχος, αλλά εξαιρετικά δύσκολος με βάση τα πραγματικά δεδομένα. Το 1991 το επίπεδο απασχόλησης στην ΕΕ ήταν στο 62,2% και το 2000 έφτασε στο 63,9%. Επομένως, οι μελλοντικοί ρυθμοί πρέπει να είναι αισθητά υψηλότεροι, κάτι που εξαρτάται φυσικά και από το γενικότερο αναπτυξιακό περιβάλλον που θα διαμορφωθεί τα επόμενα χρόνια στην ευρωπαϊκή οικονομία. (Ψυχάρης & Καζαζής, 2002) Αντίστοιχα, η μείωση στα επίπεδα ανεργίας στην ΕΕ, ιδιαίτερα στην μακροχρόνια ανεργία, την ανεργία των νέων και των γυναικών, πρέπει να είναι σημαντική ώστε να συντελέσει στην κοινωνική συνοχή και στην εξάλειψη των περιφερειακών ανισοτήτων.

Οι περιφερειακές ανισότητες αποτελούν, εδώ και καιρό, μείζον θέμα για τις κοινοτικές πολιτικές. Η εξάλειψη αυτών των ανισοτήτων είναι απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας, εφόσον οι καθυστερημένες περιφέρειες δυσχεραίνουν αυτή τη διαδικασία. «Οι φτωχές επιδόσεις στην απασχόληση των λιγότερο- πλεονεκτικών περιφερειών συντελεί ως βασικός παράγοντας στην επιβράδυνση της σύγκλισης», αναφέρει ο De la Fuente. Οι προσπάθειες για τη γεφύρωση των ανισοτήτων είναι σημαντική, επίσης, για τη συνοχή στο εσωτερικό της ΕΕ. Τέλος, η παγκοσμιοποίηση προσθέτει άλλη μια διάσταση που επηρεάζει τη διάρθρωση των αγορών εργασίας των ευρωπαϊκών περιφερειών και επομένως, συντελεί στην ένταση των ανισοτήτων τους. (EC, 2002)

Στην ανάλυση της εξέλιξης των περιφερειακών ανισοτήτων που ακολουθεί χρησιμοποιούνται στοιχεία για την απασχόληση και την ανεργία των κρατών- μελών

για τη χρονική περίοδο 1990-2001, που προέρχονται από τα στατιστικά δεδομένα της βάσης Eurostat της Κοινότητας.

3.2 Περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση

3.2.1 Περιφερειακές ανισότητες σε επίπεδο κρατών

Στην παρούσα ενότητα θα γίνει μια ανάλυση των περιφερειακών ανισοτήτων χωριστά για κάθε κράτος μέλος στο εσωτερικό του, σε επίπεδο περιφερειών NUTS II, παρουσιάζοντας τη διαχρονική εξέλιξη του συντελεστή διακύμανσης C_v , καθώς και τη διαχρονική εξέλιξη της διασποράς των τιμών του επιπέδου απασχόλησης των περιφερειών NUTS II του κάθε κράτους που επιπλέον μας δείχνει την τάση σύγκλισης ή απόκλισης των περιφερειών ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Να σημειώσουμε ότι έχει γίνει επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων από τη βάση στατιστικών δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Eurostat (New Cronos). Τέλος, να τονίσουμε ότι στο διάγραμμα της διασποράς ο ευρωπαϊκός μέσος όρος ισούται με 100, καθώς και την έλλειψη πλήρων στοιχείων για τη Γερμανία που καθιστά αδύνατη την ανάλυση τόσο του συντελεστή διακύμανσης όσο και τη διασπορά για τις περιφέρειές της.

3.2.1.1 Βέλγιο

Στο Βέλγιο οι ανισότητες στο επίπεδο απασχόλησης παρουσιάζουν αυξομειώσεις χωρίς κάποια εμφανή τάση. Μπορούμε απλά να σημειώσουμε ότι η τιμή του συντελεστή διακύμανσης μειώθηκε ελαφρά από 0,083 περίπου σε 0,075, που σημαίνει ότι μειώθηκαν αντίστοιχα οι ανισότητες στις περιφέρειες του Βελγίου.

Διάγραμμα 3.1α: Εξέλιξη του *Cv* του επιπέδου απασχόλησης στο Βέλγιο (NUTS II), 1990-2001

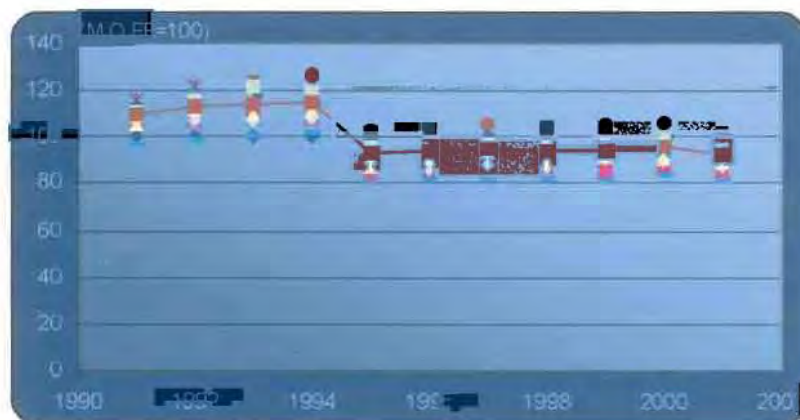
Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης του Βελγίου για κάθε χρονιά από το 1991 έως και το 2001 σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο (ο οποίος είναι ίσος με 100) και σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο (ο οποίος φαίνεται με τη συνεχόμενη γραμμή στο διάγραμμα). Η τάση που παρατηρείται μέχρι το 1994 είναι ότι οι περιφέρειες τείνουν να αποκλίνουν από τον ευρωπαϊκό μέσο, ενώ το επίπεδο απασχόλησής τους είναι μεγαλύτερο από της ΕΕ. Από το 1995 και μετά, με την τότε διεύρυνση τα δεδομένα αλλάζουν και οι περιφέρειες του Βελγίου έχουν, οι περισσότερες, επίπεδο χαμηλότερο από το μέσο ευρωπαϊκό. Οι περιφέρειες που έχουν επίπεδο απασχόλησης μεγαλύτερο από αυτό της ΕΕ παρουσιάζουν σύγκλιση ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ αυτές που έχουν χαμηλότερο παρουσιάζουν απόκλιση. Παρόλα αυτά, οι περιφέρειες παρουσιάζουν μια σχετική σταθερότητα σε σχέση με τη σύγκλιση στο εσωτερικό τους. Το 2001 υπάρχουν μόνο τρεις από τις έντεκα περιφέρειες του Βελγίου που το επίπεδο απασχόλησής τους είναι μεγαλύτερο από αυτό της ΕΕ, με μεγαλύτερο αυτό της Vlaamas Brabant (102,2% περίπου), ενώ οι υπόλοιπες βρίσκονται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο με μικρότερο ποσοστό αυτό της περιφέρειας Hainaut (81,33%). Το επίπεδο απασχόλησης της περιφέρειας της πρωτεύουσας βρίσκεται κατά 16 περίπου ποσοστιαίες μονάδες κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Ως προς τον εθνικό μέσο όρο, παρατηρούμε ότι η τάση σύγκλισης των περιφερειών είναι επίσης διαχρονικά σχετικά σταθερή, ενώ να παρατηρήσουμε ότι ο

εθνικός μέσος όρος του Βελγίου είναι μεγαλύτερος από τον ευρωπαϊκό μέχρι το 1994 και μικρότερος σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο της ΕΥΡ15.

Διάγραμμα 3.1β: Διασπορά των τιμών της απασχόλησης στο Βέλγιο (NUTS II), 1991-2001

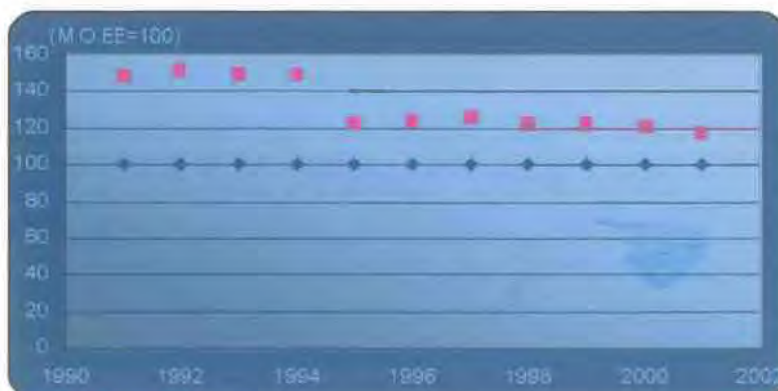

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.1.2 Δανία

Η Δανία δεν υποδιαιρείται σε περιφέρειες NUTS II. Έτσι, μπορούμε απλά να εξετάσουμε τη διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης της περιφέρειας αυτής σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (ο οποίος ισούται με 100). Παρατηρούμε λοιπόν στο παρακάτω διάγραμμα ότι η Δανία διατηρεί μια προς τα πάνω απόκλιση διαχρονικά από το μέσο της ΕΕ. Το 2001 αποκλίνει κατά 18 ποσοστιαίες μονάδες.

Διάγραμμα 3.2: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στη Δανία (NUTS II), 1991-2001

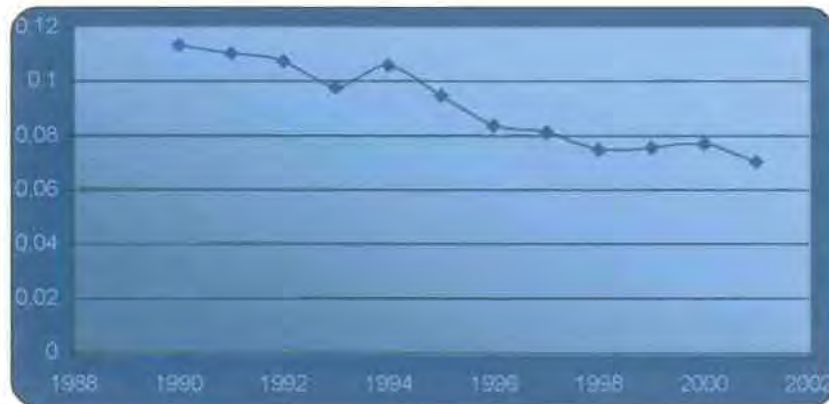

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.1.3 Ελλάδα

Στην Ελλάδα η διαχρονική εξέλιξη του συντελεστή διακύμανσης του επιπέδου απασχόλησης δείχνει ότι υπάρχει πτωτική τάση στις ανισότητες των περιφερειών NUTS II. Να αναφέρουμε ενδεικτικά την πτώση της τιμής του συντελεστή από 0,11 το 1990 σε 0,07 το 2001

Διάγραμμα 3.3α: Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στην Ελλάδα (NUTS II), 1990-2001

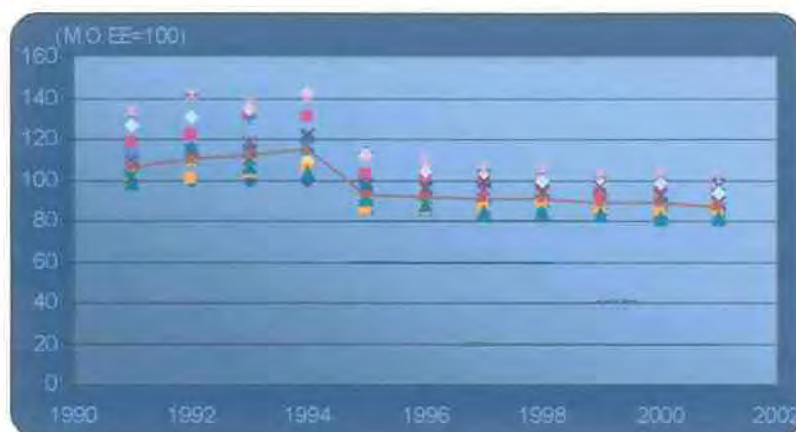

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο διάγραμμα της διασποράς των τιμών του επιπέδου απασχόλησης διαχρονικά παρατηρείται μια μικτή τάση. Μέχρι το 1994, οι ελληνικές περιφέρειες αποκλίνουν από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο προς τα πάνω, ενώ μετά το 1995 παρουσιάζουν μια ελαφριά τάση σύγκλισης τόσο ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όσο και ως προς το εσωτερικό τους. Το 2001, μόνο η περιφέρεια της Κρήτης βρίσκεται ελαφρά πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ, με μόλις μισή ποσοστιαία μονάδα. Οι υπόλοιπες βρίσκονται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, με μικρότερο ποσοστό αυτό της Στερεάς Ελλάδας κοντά στο 80% (όταν ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 100). Το επίπεδο απασχόλησης της περιφέρειας της πρωτεύουσας βρίσκεται κατά 15 ποσοστιαίες μονάδες κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Οι ελληνικές περιφέρειες ως προς τον εθνικό μέσο όρο παρουσιάζουν ανάλογη τάση με τον ευρωπαϊκό, δηλαδή μικτή. Ο ελληνικός μέσος όρος είναι χαμηλότερος από τον ευρωπαϊκό, σε όλο το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, ενώ παρουσιάζει τάση απόκλισης από αυτόν.

Διάγραμμα 3.3β: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στην Ελλάδα (NUTS II), 1991- 2001

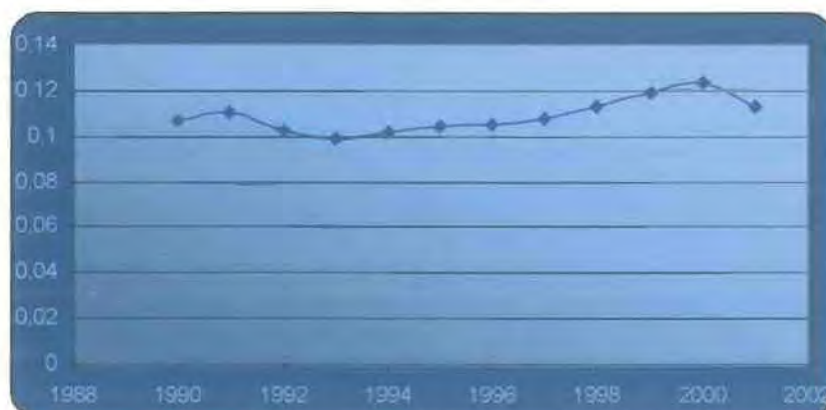

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.1.4 Ισπανία

Η εξέλιξη του συντελεστή διακύμανσης του επιπέδου απασχόλησης της Ισπανίας δείχνει ότι οι ανισότητες στο εσωτερικό της είναι διαχρονικά σχετικά σταθερές και ελαφρά αυξητικές.

Διάγραμμα 3.4α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου απασχόλησης στην Ισπανία (NUTS II), 1990-2001

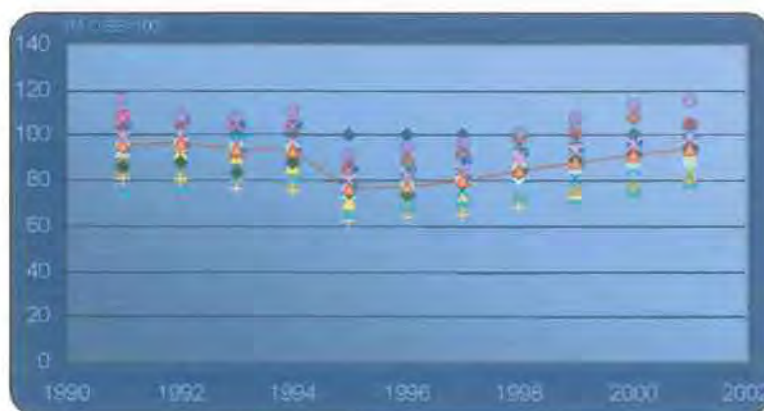

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οι ισπανικές περιφέρειες διαχρονικά τείνουν να συγκλίνουν ως προς το μέσο όρο της ΕΕ, με εξαίρεση το 1995 οπότε παρουσίασαν απόκλιση. Οι περιφέρειες αυτές παρουσιάζουν διάφορες τάσεις κατά τη διαχρονική εξέλιξη του επιπέδου απασχόλησης, καθώς και της διασποράς των τιμών αυτού. Αφενός, να παρατηρήσουμε ότι από το 1996 μέχρι το 1999 το επίπεδο απασχόλησης όλων των ισπανικών περιφερειών βρίσκεται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ πριν και μετά από το χρονικό αυτό διάστημα υπάρχουν περιφέρειες με διάφορα επίπεδα απασχόλησης. Αφετέρου, να σημειώσουμε ότι παρατηρείται σχετική απόκλιση, κατά έτος, των περιφερειών τόσο στο εσωτερικό τους όσο και σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το 2001, τη μεγαλύτερη θετική απόκλιση από τον κοινοτικό μέσο εμφανίζει η περιφέρεια Illes Balears (Βαλεαρίδες νήσοι) κατά 15 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ τη μεγαλύτερη αρνητική απόκλιση η περιφέρεια Ceuta y Mellila με 23 περίπου ποσοστιαίες μονάδες. Η περιφέρεια της πρωτεύουσας βρίσκεται ελάχιστα κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ (99,2%).

Οι περιφέρειες της Ισπανίας ακολουθούν κοινή πορεία ως προς τον εθνικό τους μέσο όρο. Ο ισπανικός μέσος όρος είναι μικρότερος από τον ευρωπαϊκό και έχει τάση σύγκλισης διαχρονικά ως προς τον τελευταίο.

Διάγραμμα 3.4β: Διασπορά των τιμών της απασχόλησης στην Ισπανία (NUTS II), 1991- 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.1.5 Γαλλία

Καταρχήν, πρέπει να σημειώσουμε ότι στα παρακάτω διαγράμματα δεν περιλαμβάνονται οι περιφέρειες Guadeloupe, Martinique, French Guiana και Reunion γιατί δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

Η Γαλλία διαχρονικά παρουσιάζει στο εσωτερικό των περιφερειών της αυξομειώσεις στις ανισότητες με μάλλον ελαφρά ανοδική τάση.

Διάγραμμα 3.5α: *Εξέλιξη του Cν του επιπέδου απασχόλησης στη Γαλλία (NUTS II), 1990-2001*

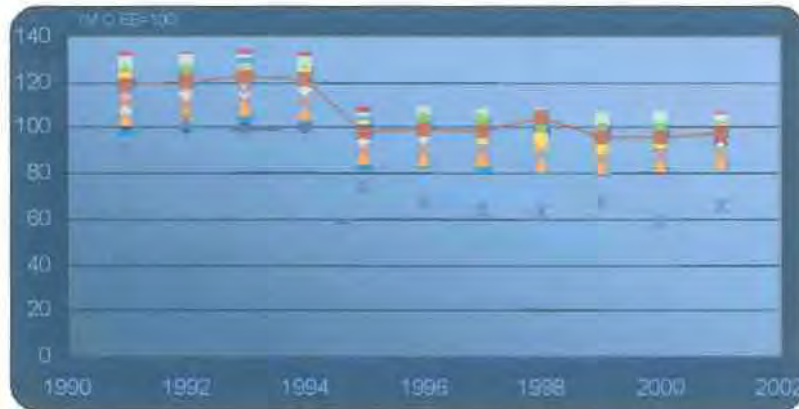

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οι γαλλικές περιφέρειες μέχρι το 1994 παρουσιάζουν μια σχετική απόκλιση από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, αλλά συγκλίνουν μεταξύ τους. Στο χρονικό διάστημα 1995 με 2001, παρατηρείται μια τάση απόκλισης τόσο ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, όσο και στο εσωτερικό τους. Τα επίπεδα απασχόλησης των περιφερειών είναι μεγαλύτερα από αυτό της ΕΕ μέχρι το 1994, ενώ με τα νέα δεδομένα τα επίπεδα ως προς το μέσο όρο των δεκαπέντε κρατών παρουσιάζονται χαμηλότερα. Το 2001, επτά από τις 22 περιφέρειες βρίσκονται πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ, με μεγαλύτερο επίπεδο απασχόλησης της περιφέρειας Ile de France- η οποία περιλαμβάνει την πρωτεύουσα- κατά 3,5 περίπου ποσοστιαίες μονάδες. Οι υπόλοιπες περιφέρειες, που βρίσκονται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, αποκλίνουν αρνητικά άλλες λιγότερο και άλλες περισσότερο, όπως η περιφέρεια της Κορσικής κατά 35 περίπου ποσοστιαίες μονάδες.

Ως προς τον εθνικό μέσο όρο, προς το έτος 2001 διακρίνεται μια πιο διακριτή τάση σύγκλισης από τις γαλλικές περιφέρειες. Ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο, ο εθνικός παρουσιάζει μικτή τάση διαχρονικά, ενώ τα τελευταία τρία χρόνια διαφαίνεται πιο ξεκάθαρα μια τάση σύγκλισης.

Διάγραμμα 3.5β: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στη Γαλλία (NUTS II), 1991-2001¹

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.1.6 Ιρλανδία

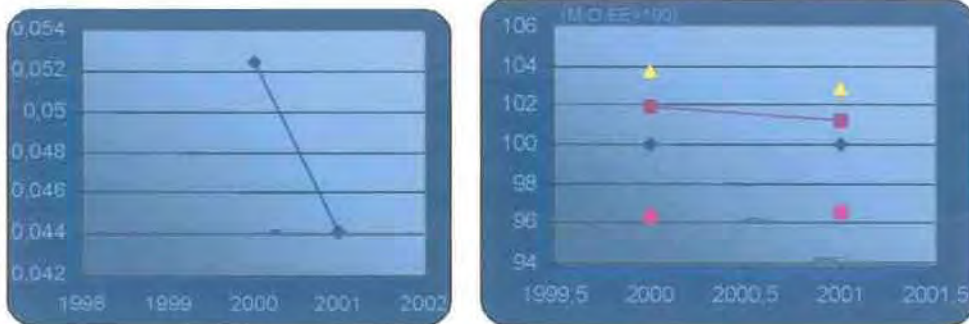
Για την Ιρλανδία διαθέσιμα στοιχεία υπάρχουν μόνο για το 2000 και 2001. Στο χρονικό αυτό διάστημα παρατηρείται μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των δύο περιφερειών NUTS II της Ιρλανδίας.

Όσον αφορά στο διάγραμμα της διασποράς, οι περιφέρειες της Ιρλανδίας διαχρονικά τείνουν να συγκλίνουν με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Αν το εξετάσουμε κατά έτος, οι περιφέρειες σχετικά αποκλίνουν από το μέσο ευρωπαϊκό όρο, καθώς επίσης υπάρχει αρκετή απόκλιση και μεταξύ τους. Το 2001 η μια περιφέρεια (η νοτιοανατολική) αποκλίνει θετικά κατά 3 περίπου μονάδες, ενώ η άλλη αποκλίνει αρνητικά από το μέσο όρο της ΕΕ κατά 3,5 περίπου ποσοστιαίες μονάδες.

Οι δύο περιφέρειες της Ιρλανδίας τείνουν να συγκλίνουν και ως προς τον εθνικό τους μέσο όρο, ο οποίος είναι μεγαλύτερος από τον ευρωπαϊκό και συγκλίνει προς αυτόν.

¹ Δεν περιλαμβάνονται τα τέσσερα υπερπόντια διαμερίσματα της Γαλλίας λόγω έλλειψης στοιχείων

Διάγραμμα 3.6α: Εξέλιξη του *Cv* του επιπέδου απασχόλησης στην Ιρλανδία (NUTS II), 2000-2001, **3.6β:** Εξέλιξη της διασποράς των τιμών της απασχόλησης στην Ιρλανδία (NUTS II), 2000-2001

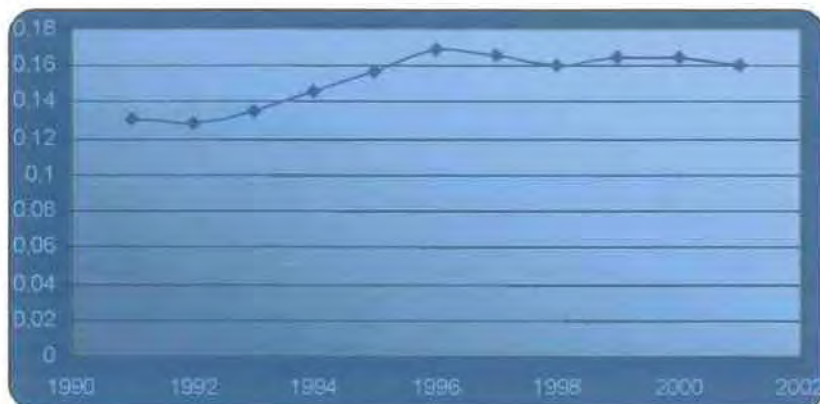

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.1.7 Ιταλία

Οι ανισότητες στο εσωτερικό της Ιταλίας, όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε στο διάγραμμα, παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις από το 1991 έως το 1996 και, μετά, μέχρι το 2001 μια σχετική σταθερότητα με μια ελαφρά μείωση.

Διάγραμμα 3.7α: Εξέλιξη του *Cv* του επιπέδου απασχόλησης στην Ιταλία (NUTS II), 1991-2001

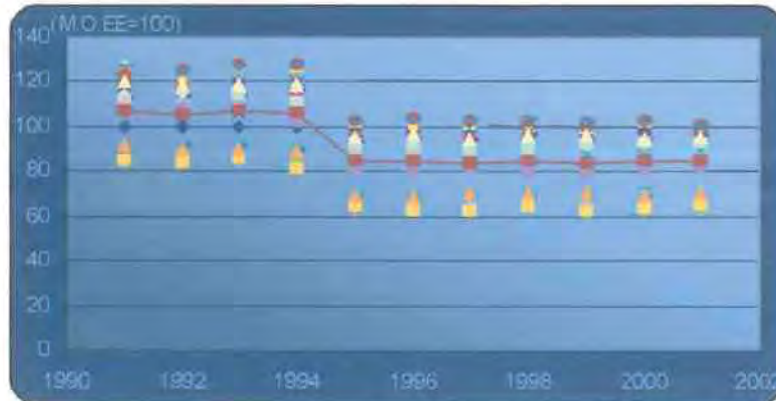

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διαχρονικά δεν υπάρχει καμιά ιδιαίτερη τάση σύγκλισης των περιφερειών ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Κατά έτος, η πλειοψηφία των ιταλικών περιφερειών αποκλίνουν από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, κυρίως αρνητικά. Προς το 2001, διαφαίνεται μια σχετική τάση σύγκλισης ως προς το μέσο της ΕΕ. Το 2001 τρεις περιφέρειες βρίσκονται ελαφρώς πάνω από το μέσο της ΕΕ, ενώ οι υπόλοιπες παρουσιάζουν επίπεδο απασχόλησης χαμηλότερο από αυτό της ΕΕ. Τη μεγαλύτερη αρνητική απόκλιση από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο σημειώνουν οι περιφέρειες Campania και Calabria, κατά 37 περίπου ποσοστιαίες μονάδες. Η περιφέρεια που βρίσκεται η πρωτεύουσα (Lazio) αποκλίνει αρνητικά κατά 16,5 περίπου μονάδες.

Οι ιταλικές περιφέρειες, ως προς τον εθνικό τους μέσο όρο, παρουσιάζουν μια σχετική σταθερότητα όσον αφορά στη σύγκλιση.

Διάγραμμα 3.7β: Διασπορά των τιμών της απασχόλησης στην Ιταλία (NUTS II), 1991-2001

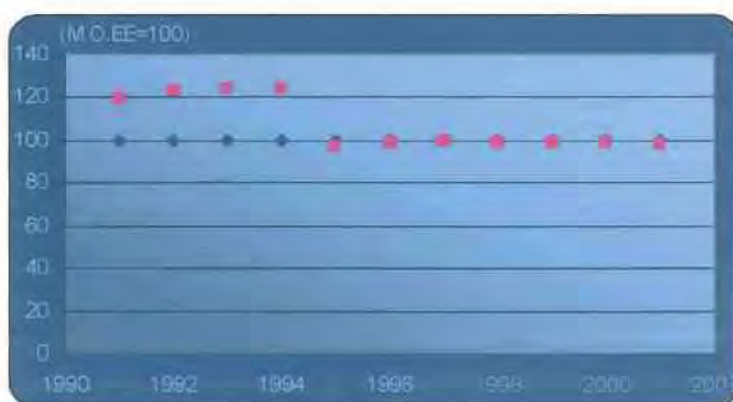
Πηγή: Ίδια επεξεργασία

3.2.1.8 Λουξεμβούργο

Το Λουξεμβούργο, όπως και η Δανία προηγουμένως, δεν υποδιαιρείται σε περιφέρειες τύπου NUTS II, οπότε μπορούμε να εξετάσουμε μόνο τη διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης της περιφέρειας αυτής σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (ο οποίος ισούται με 100).

Έτσι, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι το επίπεδο της απασχόλησης του Λουξεμβούργου έχει μειωθεί φτάνοντας το 1995 πολύ κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το 2001 αποκλίνει αρνητικά από το μέσο όρο της ΕΕ κατά μόλις 2 ποσοστιαίες μονάδες.

Διάγραμμα 3.8: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στο Λουξεμβούργο (NUTS II), 1991-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.1.9 Ολλανδία

Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε από το παρακάτω διάγραμμα του συντελεστή διακύμανσης του επιπέδου απασχόλησης, οι ανισότητες στις περιφέρειες NUTS II της Ολλανδίας παρουσιάζουν πτωτική τάση.

Σύμφωνα με το διάγραμμα της διασποράς, οι ολλανδικές περιφέρειες παρουσιάζουν σχετική σύγκλιση μεταξύ τους, αλλά όχι και τόσο με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το 1995 με τα νέα δεδομένα, τα επίπεδα απασχόλησης των περιφερειών της Ολλανδίας βρίσκονται πολύ κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο, ενώ μέχρι το 1994 και

μετά το 1996 αποκλίνουν προς τα πάνω. Το επίπεδο απασχόλησής τους είναι μεγαλύτερο από αυτό της ΕΕ. Τη μικρότερη απόκλιση κατά 10 περίπου ποσοστιαίες μονάδες έχει η περιφέρεια Limburg, ενώ τη μεγαλύτερη κατά 20 μονάδες έχει η Utrecht.

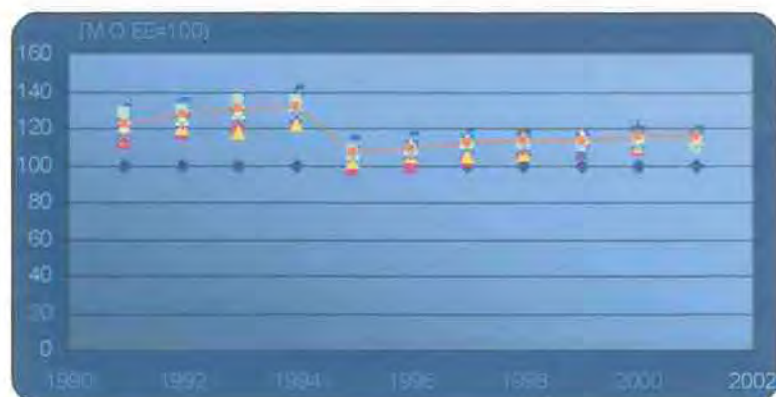
Ως προς τον εθνικό μέσο όρο, οι περιφέρειες της Ολλανδίας παρουσιάζουν τάση σύγκλισης. Ο εθνικός τους μέσος είναι αρκετά μεγαλύτερος από τον ευρωπαϊκό, ευνόητο εφόσον όλες οι περιφέρειες- όπως προαναφέραμε- έχουν μεγαλύτερο επίπεδο απασχόλησης από την ΕΕ, και παρουσιάζει θετική απόκλιση από αυτόν.

Διάγραμμα 3.9α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου απασχόλησης στην Ολλανδία (NUTS II), 1990-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 3.9β: Διασπορά των τιμών της απασχόλησης στην Ολλανδία (NUTS II), 1991-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.1.10 Αυστρία

Οι ανισότητες στις περιφέρειες NUTS II της Αυστρίας παρουσιάζουν μείωση μέχρι το 1999 αλλά μετά, μέχρι το 2001, αυξάνονται και πάλι.

Στο διάγραμμα της διασποράς των τιμών του επιπέδου απασχόλησης της Αυστρίας μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι διαχρονικά οι περιφέρειες τείνουν να συγκλίνουν με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Αξιοσημείωτο είναι ότι σχεδόν όλες οι περιφέρειες έχουν μεγαλύτερο επίπεδο απασχόλησης από αυτό της ΕΕ, με εξαίρεση μια περιφέρεια (Kornten) το 2001 που έχει περίπου 3,5 ποσοστιαίες μονάδες κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο. Η περιφέρεια στην οποία βρίσκεται η πρωτεύουσα (Wien) έχει κατά περίπου 6,5 μονάδες μεγαλύτερο επίπεδο απασχόλησης από αυτό της ΕΕ.

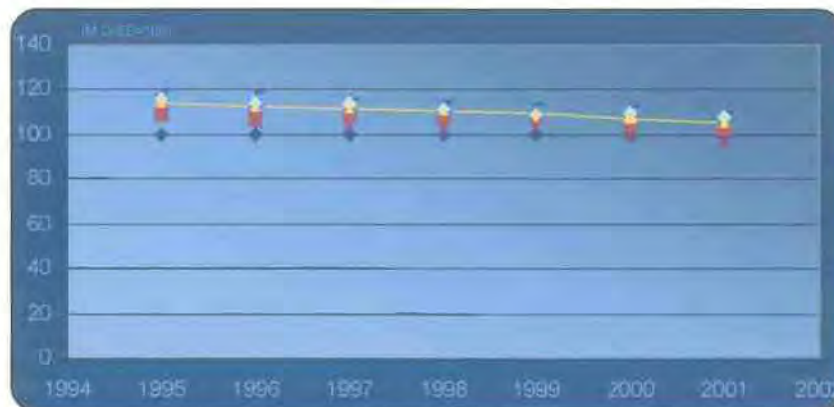
Ως προς τον εθνικό μέσο όρο οι περιφέρειες της Αυστρίας παρουσιάζουν σύγκλιση μέχρι το 1999 που συνεχίζει, όμως, με μια σχετική απόκλιση μέχρι το 2001. Ο εθνικός μέσος ως προς τον ευρωπαϊκό παρουσιάζει σύγκλιση.

Διάγραμμα 3.10α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου απασχόλησης στην Αυστρία (NUTS II), 1995-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 3.10β: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στην Αυστρία (NUTS II), 1995-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.1.11 Πορτογαλία

Οι ανισότητες στο εσωτερικό των περιφερειών NUTS II της Πορτογαλίας παρουσιάζουν διαχρονικά αυξομειώσεις με φθίνουσα συνολικά τάση.

Η διαχρονική εξέλιξη της διασποράς των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στην Πορτογαλία μέχρι το 1994, δείχνει ότι οι περιφέρειες τείνουν να συγκλίνουν μεταξύ τους, αλλά αποκλίνουν θετικά από τον ευρωπαϊκό μέσο. Στο διάστημα 1995- 2001 παρά τις αυξομειώσεις, τελικά υπάρχει μια σχετική τάση σύγκλισης των περιφερειών NUTS II ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η ίδια τάση ισχύει όσον αφορά και στο εσωτερικό των περιφερειών. Το 2001 μόνο δύο περιφέρειες έχουν χαμηλότερο επίπεδο απασχόλησης από την ΕΕ, με μικρότερο αυτό της περιφέρειας των Αζόρων κατά 6,5 περίπου ποσοστιαίες μονάδες. Αντίστοιχα, μεγαλύτερο επίπεδο απασχόλησης είναι αυτό της περιφέρειας του κέντρου (Centro), με περίπου 14 μονάδες άνω του επιπέδου της ΕΕ. Η περιφέρεια, που βρίσκεται η πρωτεύουσα, έχει μεγαλύτερο επίπεδο απασχόλησης από την ΕΕ κατά 5 μονάδες.

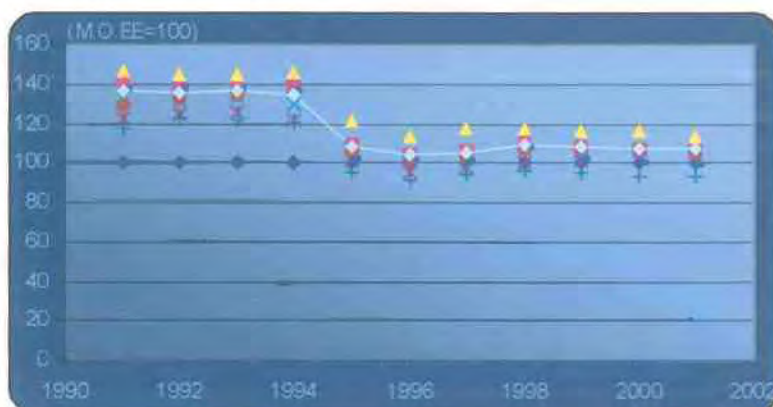
Οι πορτογαλικές περιφέρειες παρουσιάζουν σχετική σύγκλιση ως προς τον εθνικό μέσο όρο.

Διάγραμμα 3.11α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου απασχόλησης στην Πορτογαλία (NUTS II), 1990-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 3.11β: Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στην Πορτογαλία (NUTS II), 1991-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.1.12 Φιλανδία

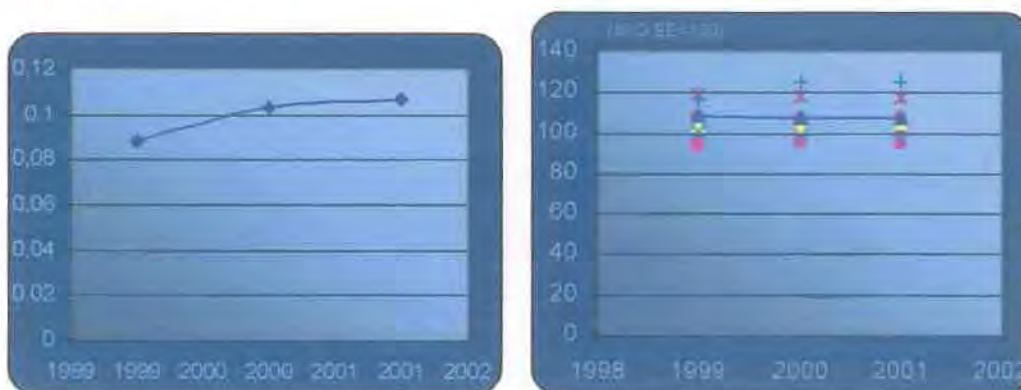
Για τις περιφέρειες της Φιλανδίας, πρέπει να σημειώσουμε ότι, πλήρη διαθέσιμα στοιχεία υπάρχουν μόνο για το χρονικό διάστημα 1999-2001.

Οι ανισότητες σε αυτό το διάστημα παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις στο εσωτερικό των περιφερειών.

Στο ίδιο διάστημα, από το διάγραμμα της διασποράς των τιμών του επιπέδου απασχόλησης, παρατηρούμε σχετική απόκλιση των περιφερειών σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το 2001 δύο περιφέρειες της Φιλανδίας έχουν μικρότερο επίπεδο απασχόλησης από την ΕΕ (με μικρότερο αυτό της περιφέρειας Ito-Suomi κατά 5 περίπου μονάδες), ενώ το μεγαλύτερο επίπεδο απασχόλησης έχει η περιφέρεια Eland (όπου βρίσκεται η πρωτεύουσα) με 25,5 ποσοστιαίες μονάδες πάνω από αυτό της ΕΕ.

Ως προς τον εθνικό μέσο όρο, το χρονικό διάστημα 1999-2001, οι περιφέρειες της Φιλανδίας παρουσιάζουν απόκλιση.

Διάγραμμα 3.12α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου απασχόλησης στη Φιλανδία (NUTS II), 1999-2001, **3.12β:** Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στη Φιλανδία (NUTS II), 1999-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.1.13 Σουηδία

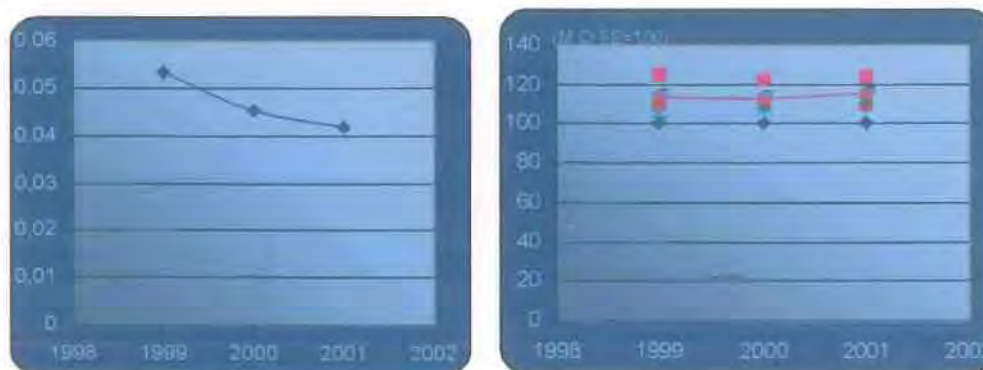
Για τις περιφέρειες της Σουηδίας επίσης, πρέπει να σημειώσουμε ότι, πλήρη διαθέσιμα στοιχεία υπάρχουν μόνο για το χρονικό διάστημα 1999-2001.

Οι ανισότητες που παρατηρούνται στις περιφέρειες της Σουηδίας σε αυτό το διάστημα είναι ελαφρά φθίνουσες.

Από το διάγραμμα της διασποράς των τιμών του επιπέδου απασχόλησης παρατηρείται απόκλιση των περιφερειών ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, αλλά σύγκλιση στο εσωτερικό τους. Πρέπει να σημειώσουμε ότι το επίπεδο απασχόλησης στις περιφέρειες της Σουηδίας είναι μεγαλύτερο από αυτό της ΕΕ, με ανώτερο αυτό της περιφέρειας της Στοκχόλμης με 23 περίπου ποσοστιαίες μονάδες.

Οι σουηδικές περιφέρειες παρουσιάζουν σύγκλιση ως προς τον εθνικό τους μέσο όρο, ο οποίος αποκλίνει θετικά από τον ευρωπαϊκό.

Διάγραμμα 3.13α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου απασχόλησης (NUTS II), 1999-2001, **3.13β:** Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στη Σουηδία (NUTS II), 1999-2001

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

3.2.1.14 Ηνωμένο Βασίλειο

Για το Ηνωμένο Βασίλειο πλήρη διαθέσιμα στοιχεία υπάρχουν μόνο για το χρονικό διάστημα 1998-2001.

Οι ανισότητες στο διάστημα αυτό, μετά από μια αύξηση που παρουσιάζουν μέχρι το 1999, είναι φθίνουσες.

Οι περιφέρειες του Ηνωμένου Βασιλείου παρουσιάζουν διαχρονικά μια σχετική σύγκλιση τόσο ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (=100) όσο και μεταξύ τους. Η συντριπτική πλειοψηφία των περιφερειών έχει επίπεδο απασχόλησης μεγαλύτερο από αυτό της ΕΕ. Το ανώτερο επίπεδο απασχόλησης έχει η περιφέρεια Berkshire, Bucks and Oxfordshire, το οποίο είναι κατά 25 περίπου ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερο από της ΕΕ.

Οι περιφέρειες του Ηνωμένου Βασιλείου συγκλίνουν ως προς τον εθνικό τους μέσο όρο, ενώ αυτός αποκλίνει από τον ευρωπαϊκό.

Διάγραμμα 3.14α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου απασχόλησης (NUTS II), 1998-2001, **3.14β:** Διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης στο Ηνωμένο Βασίλειο (NUTS II), 1998-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.2 Περιφερειακές ανισότητες στα επίπεδα της απασχόλησης στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.2.2.1 Σε επίπεδο κρατών

Οι ανισότητες όσον αφορά στα επίπεδα της απασχόλησης ανάμεσα στα κράτη της ΕΕ, σύμφωνα με το διάγραμμα του συντελεστή διακύμανσης, δείχνουν διαχρονικά μια τάση πτωτική.

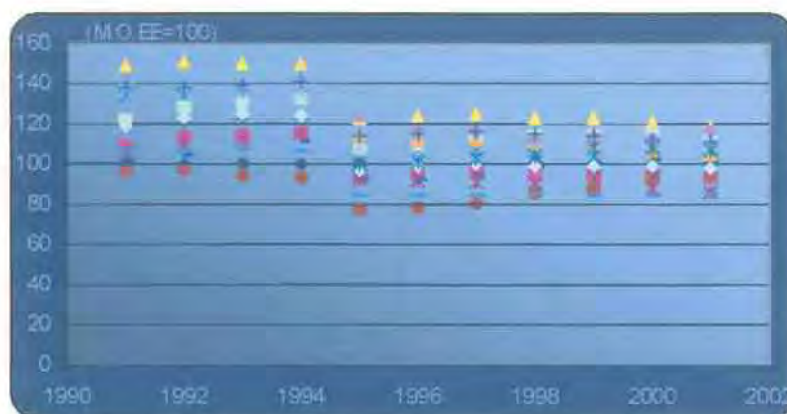
Στο διάγραμμα της διασποράς, παρατηρούμε ότι τα δώδεκα κράτη μέλη της ΕΕ μέχρι το 1994, παρουσιάζουν στην πλειοψηφία τους επίπεδα απασχόλησης μεγαλύτερα από αυτό της ΕΕ, ενώ αποκλίνουν προς τα πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο. Από το 1995, τα κράτη μέλη τείνουν να συγκλίνουν τόσο ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο όσο και μεταξύ τους. Το 2001, το μεγαλύτερο επίπεδο απασχόλησης έχει η Δανία με 18 ποσοστιαίες μονάδες πάνω από το μέσο ευρωπαϊκό, ενώ το χαμηλότερο επίπεδο έχει η Ιταλία κατά 15 μονάδες κάτω από το επίπεδο της ΕΕ. Να σημειώσουμε ότι η πλειονότητα των κρατών έχει επίπεδο απασχόλησης άνω του 60%, ενώ η Δανία, η Ολλανδία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν πάνω από 70% που σημαίνει ότι έχουν ήδη επιτύχει το στόχο της Λισσαβόνας.

Διάγραμμα 3.15α: Εξέλιξη του C_v της απασχόλησης της ΕΕ-15, σε επίπεδο κρατών, 1991-2001

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.15β: Διασπορά των τιμών της απασχόλησης στην ΈΕ σε επίπεδο κρατών, 1995-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.2.2 Σε επίπεδο περιφερειών

Σε περιφερειακό επίπεδο, οι ανισότητες στον τομέα της απασχόλησης παραμένουν εντονότερες μεταξύ των περιφερειών απ' ό,τι μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης. (ΕΕπ, 2002) Το 2001, το ποσοστό απασχόλησης που καταγράφηκε στις 25 περιφέρειες με τα υψηλότερα ποσοστά ήταν κατά μέσο όρο 76,58%, ενώ το ποσοστό απασχόλησης που καταγράφηκε στις 25 περιφέρειες με τη χειρότερη θέση (δηλαδή εκείνες που εμφανίζουν τα χαμηλότερα ποσοστά) ήταν 50,2%² (βλ. Παράρτημα).

Πίνακας 3.1: Οι 25 περιφέρειες NUTS II των κρατών μελών με την υψηλότερη και οι 25 με την χαμηλότερη απασχόληση, το 2001

Μέσος όρος των 25 με την υψηλότερη απασχόληση	(α) 76,58
Μέσος όρος των 25 με τη χαμηλότερη απασχόληση	(β) 50,2
Λόγος α/β	1,52

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

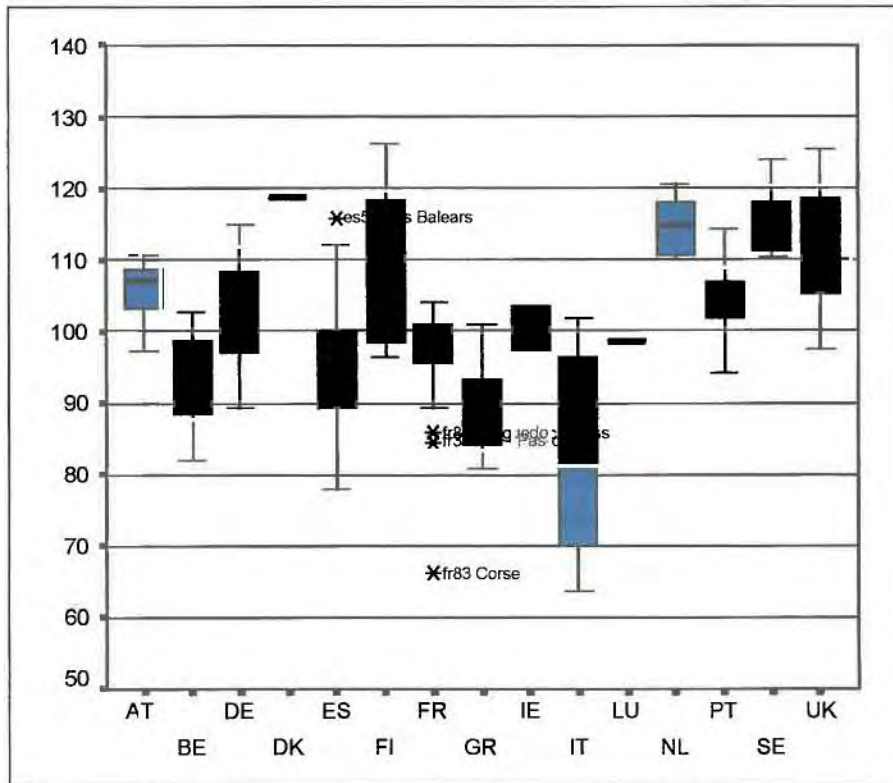
Το εύρος των αποκλίσεων που παρατηρούνται στην Ένωση ως προς την απασχόληση εξακολουθεί να βαρύνει στις οικονομικές δυνατότητές της· πρόκειται για ένα φαινόμενο που επιδεινώνεται περαιτέρω από ανισότητες που εμποδίζουν

² Δεν συμπεριλαμβάνονται τα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα και τρεις περιφέρειες της Γερμανίας

ορισμένες κατηγορίες του πληθυσμού να επωφεληθούν πλήρως από τα οφέλη της οικονομικής ανάπτυξης. (ΕΕ, 2002)

Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι αποκλίσεις στο επίπεδο απασχόλησης μεταξύ περιφερειών παραμένουν σημαντικές. Οι εντονότερες διαφορές μεταξύ των περιφερειών τους παρουσιάζονται στην Ισπανία, την Ιταλία, τη Φιλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Περιφερειακές ακραίες τιμές παρουσιάζει η Γαλλία και η Ισπανία.

Διάγραμμα 3.16: Ποσοστά απασχόλησης ανά χώρα και περιφερειακές ακραίες τιμές, 2001³

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

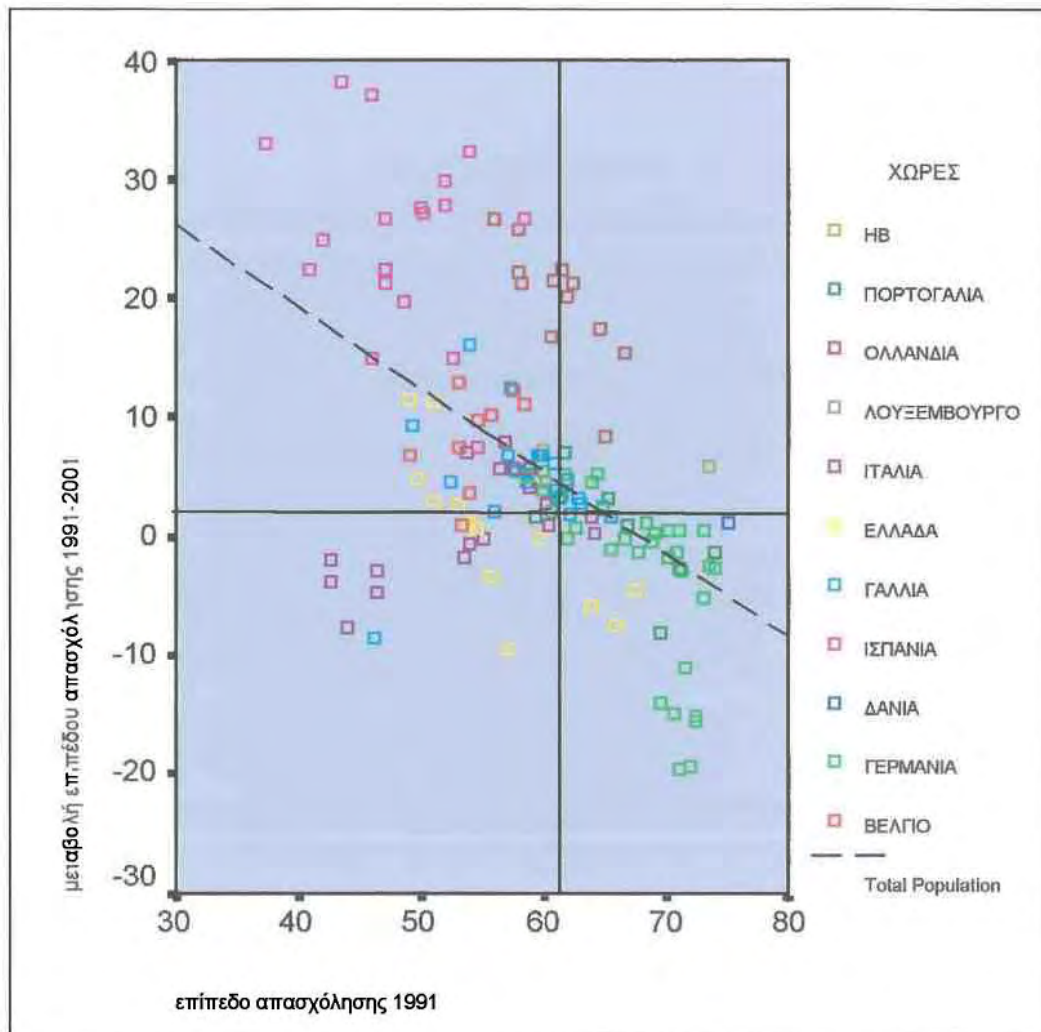
Στο διάγραμμα 3.17 απεικονίζεται η συσχέτιση της μεταβολής του επιπέδου απασχόλησης των περιφερειών της ΕΕ στην περίοδο 1991-2001 με το επίπεδο απασχόλησης το 1991. Το διάγραμμα χωρίζεται σε τέσσερα τεταρτημόρια. Στο επάνω αριστερά βρίσκονται οι περιφέρειες που έχουν επίπεδο απασχόλησης μικρότερο του

³ Το πλαίσιο σε αυτό το διάγραμμα απεικονίζει το 75% των περιφερειών της κάθε χώρας

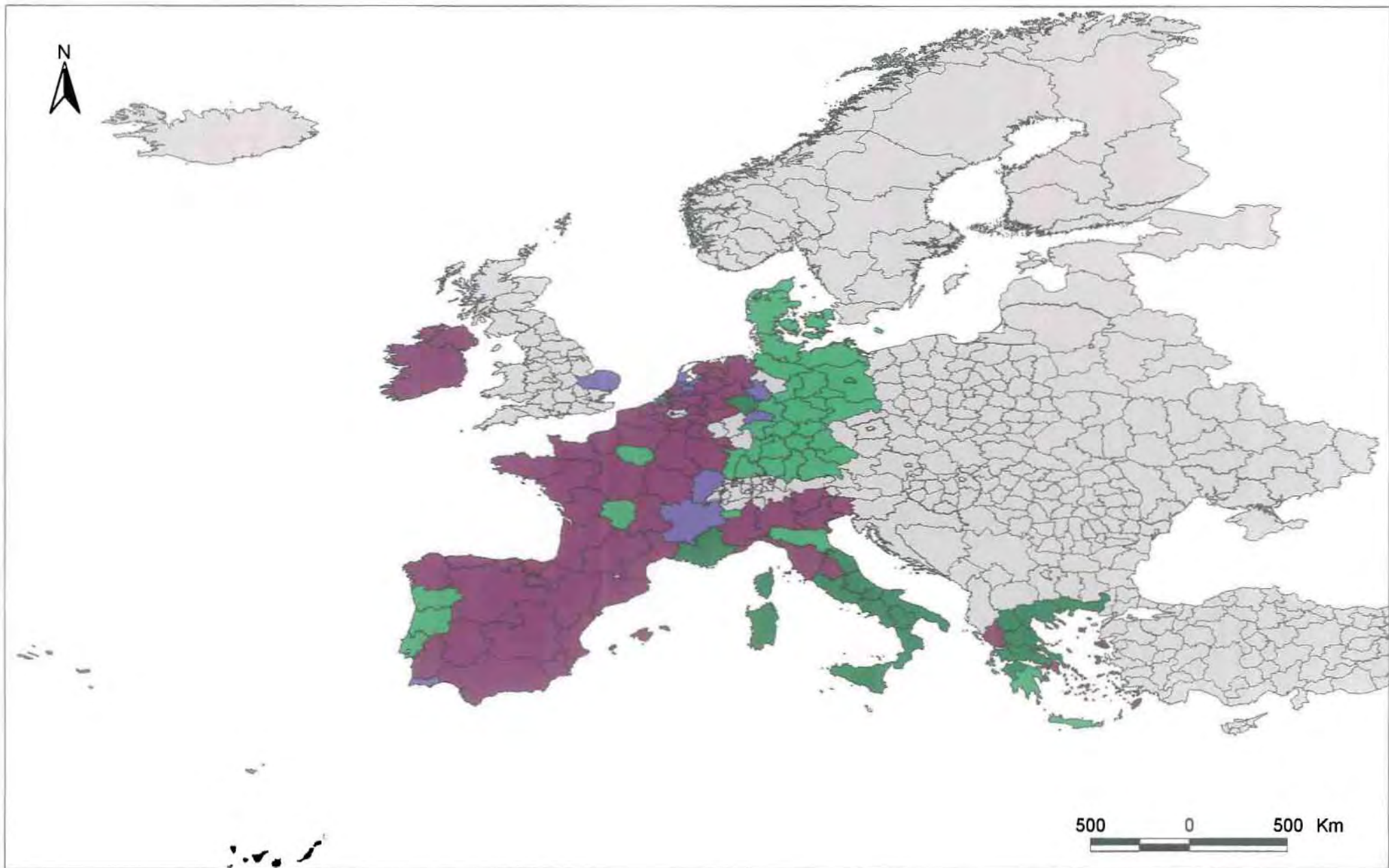
ευρωπαϊκού μέσου όρου αλλά ρυθμούς μεταβολής της απασχόλησης υψηλότερους από την ΕΕ. Οι περιφέρειες αυτές συγκλίνουν προς τον ευρωπαϊκό μέσο από τα κάτω προς τα πάνω. Στο κάτω αριστερό τεταρτημόριο οι περιφέρειες έχουν επίπεδο απασχόλησης μικρότερο του ευρωπαϊκού μέσου και ρυθμούς μεταβολής της απασχόλησης χαμηλότερους από την ΕΕ. Οι περιφέρειες αυτές αποκλίνουν από τον ευρωπαϊκό μέσο προς τα κάτω. Στο επάνω δεξιά τεταρτημόριο βρίσκονται οι περιφέρειες με επίπεδο απασχόλησης μεγαλύτερο του ευρωπαϊκού και ρυθμούς μεταβολής της απασχόλησης υψηλότερους από τους ρυθμούς της ΕΕ. Οι περιφέρειες αυτές αποκλίνουν από τον ευρωπαϊκό μέσο προς τα πάνω. Τέλος, στο κάτω δεξιά τεταρτημόριο βρίσκονται οι περιφέρειες με επίπεδο απασχόλησης μεγαλύτερο του ευρωπαϊκού μέσου αλλά ρυθμούς μεταβολής της απασχόλησης χαμηλότερους από τους ρυθμούς της ΕΕ. Οι περιφέρειες αυτές συγκλίνουν από τα πάνω προς τα κάτω. (βλ. επίσης Χάρτη 3)

Παρατηρούμε λοιπόν ότι υπάρχει μια ποικιλία περιφερειακών προσαρμογών στην περίοδο 1991-2001, με μια γενική όμως εικόνα *σύγκλισης*, όπως δείχνει η αρνητική κλίση της γραμμής τάσης. Ακόμη, διαπιστώνουμε ότι οι περιφέρειες κάθε χώρας τείνουν να είναι σε γενικές γραμμές ομαδοποιημένες και να παρουσιάζουν μια σχετική χωρική συσχέτιση στη συμπεριφορά τους. Η συσχέτιση αυτή μπορεί να οφείλεται στον παράγοντα της χωρικής γειτνίασης, καθώς και στα εθνικά χαρακτηριστικά ή τις εθνικές πολιτικές των επιμέρους χωρών. (Πετράκος και Rodriguez- Pose, 2002)

Διάγραμμα 3.17: Μεταβολή του περιφερειακού επιπέδου απασχόλησης (1991-2001) και περιφερειακό επίπεδο απασχόλησης (1991) σε επίπεδο NUTS II.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

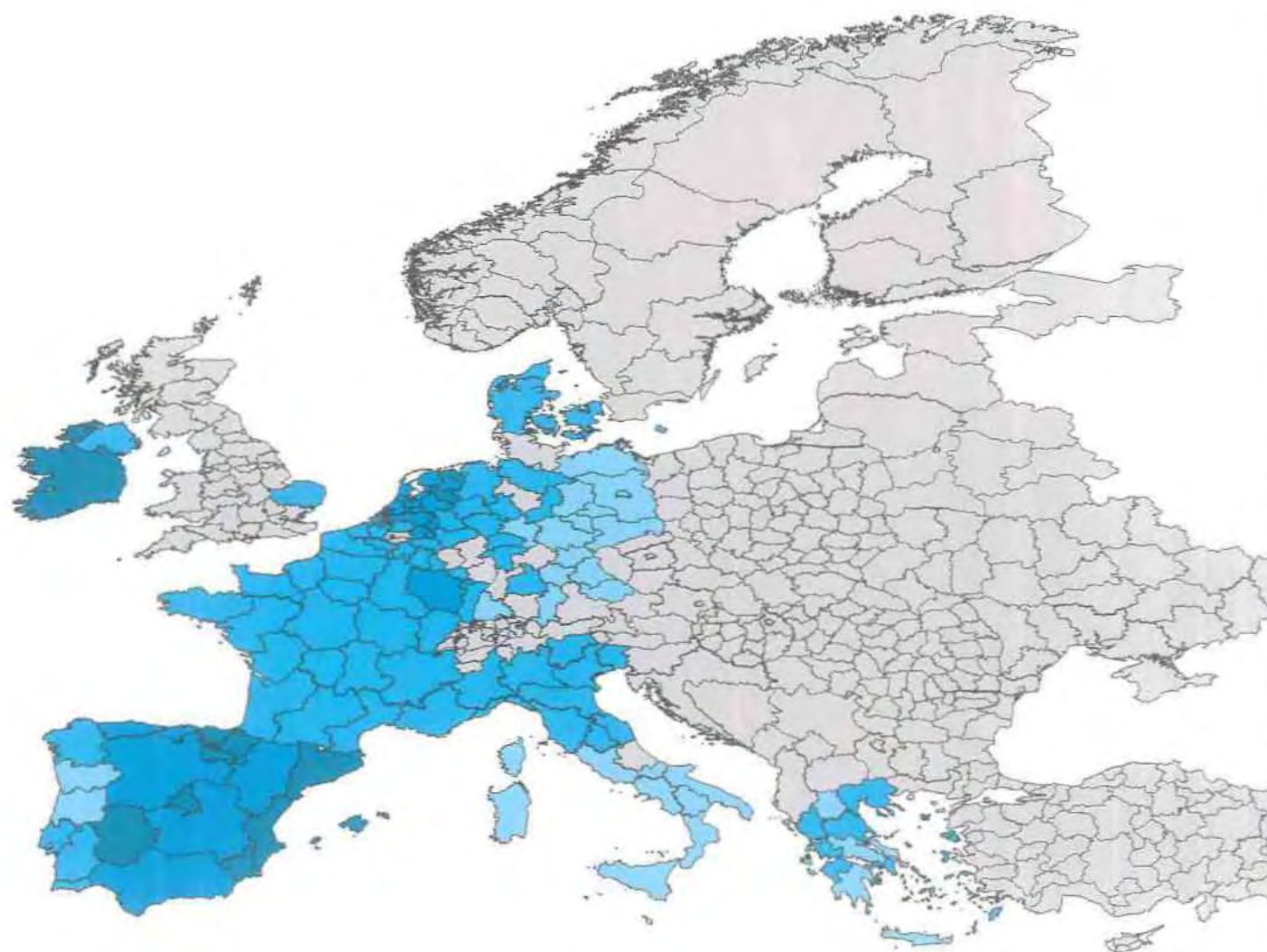
ΧΑΡΤΗΣ 1: Συσχέτιση μεταβολής των επιπέδων απασχόλησης (1991-2001) και επιπέδου απασχόλησης (1991) ανά περιφέρεια NUTS II σε επίπεδο ΕΕ

% του πληθυσμού ηλικίας 15-64

- άνευ στοιχείων
- απασχ.>62,2, ρυθμ.μεταβ.>2,73
- απασχ.<62,2, ρυθμ.μεταβ.>2,73
- απασχ.>62,2, ρυθμ.μεταβ.<2,73
- απασχ.<62,2, ρυθμ.μεταβ.<2,73

επ.απασχ.ΕΕ= 62,2
 ρυθμ.μεταβολής ΕΕ=2,73

Πηγή: Ιδία επεξεργασία
 (στοιχεία Eurostat)

500 0 500 Km

ΧΑΡΤΗΣ 2: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης ανά περιφέρεια NUTS II στα κράτη μέλη, 1991-2001

μεταβολή ΕΕ= 2,73

Πηγή: Ιδία επεξεργασία
(στοιχεία Eurostat)

3.3 Οι περιφερειακές ανισότητες στην ανεργία

3.3.1 Περιφερειακές ανισότητες στα επίπεδα της ανεργίας στο εσωτερικό των κρατών

3.3.1.1 Βέλγιο

Στο διάγραμμα 3.18α παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του συντελεστή διακύμανσης C_v , ο οποίος δείχνει τη διαχρονική πορεία των ανισοτήτων του επιπέδου της ανεργίας σε επίπεδο περιφερειών NUTS II. Οι περιφέρειες του Βελγίου παρουσιάζουν διαχρονικά μια αυξητική τάση των ανισοτήτων τους.

Διάγραμμα 3.18α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου ανεργίας στο Βέλγιο (NUTS II), 1991- 2001

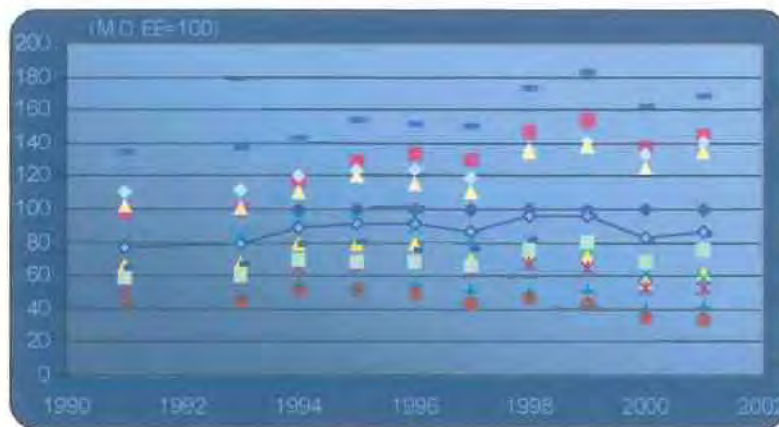

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η διασπορά των τιμών του επιπέδου ανεργίας του Βελγίου για κάθε χρονιά από το 1991 έως και το 2001 σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο (ο οποίος είναι ίσος με 100) και σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο (ο οποίος φαίνεται με τη συνεχόμενη γραμμή). Σύμφωνα με αυτό το διάγραμμα μπορούμε να παρατηρήσουμε οι τιμές του επιπέδου ανεργίας των περιφερειών NUTS II διαχρονικά τείνουν να αποκλίνουν τόσο μεταξύ τους όσο και ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Την ίδια τάση ακολουθούν, επίσης, ως προς τον εθνικό μέσο όρο. Το 2001, το ανώτερο επίπεδο ανεργίας έχει η περιφέρεια Hainaut με περίπου 68 ποσοστιαίες μονάδες άνω του επιπέδου της ΕΕ. Ενώ το μικρότερο έχει η περιφέρεια Vlaams-Brabant με 65 περίπου μονάδες κάτω του ευρωπαϊκού μέσου. Η περιφέρεια

στην οποία βρίσκεται η πρωτεύουσα έχει επίπεδο ανεργίας 45 ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερο από αυτό της ΕΕ (που είναι ίσο με 100).

Διάγραμμα 3.18β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στο Βέλγιο (NUTS II), 1991-2001

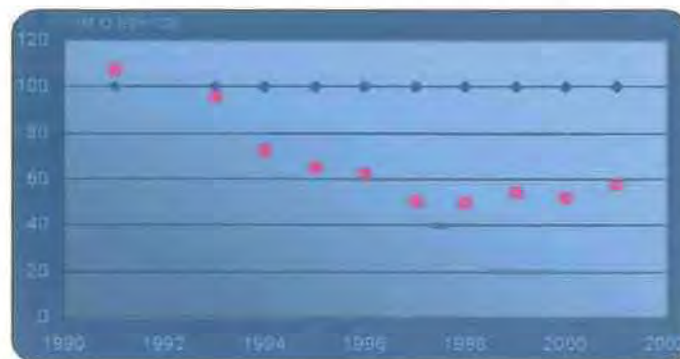

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.3.1.2 Δανία

Η Δανία δεν υποδιαιρείται σε περιφέρειες NUTS II. Έτσι, μπορούμε απλά να εξετάσουμε τη διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης της περιφέρειας αυτής σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (ο οποίος ισούται με 100). Έτσι παρατηρούμε ότι διαχρονικά παρουσιάζει απόκλιση ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο μέχρι το 1997, ενώ μετά διατηρεί μια σταθερότητα της απόκλισης αυτής. Το επίπεδο ανεργίας της Δανίας είναι χαμηλότερο από αυτό της ΕΕ (κατά 43 περίπου ποσοστιαίες μονάδες το 2001).

Διάγραμμα 3.19: Διασπορά των τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Δανία (NUTS II), 1991- 2001

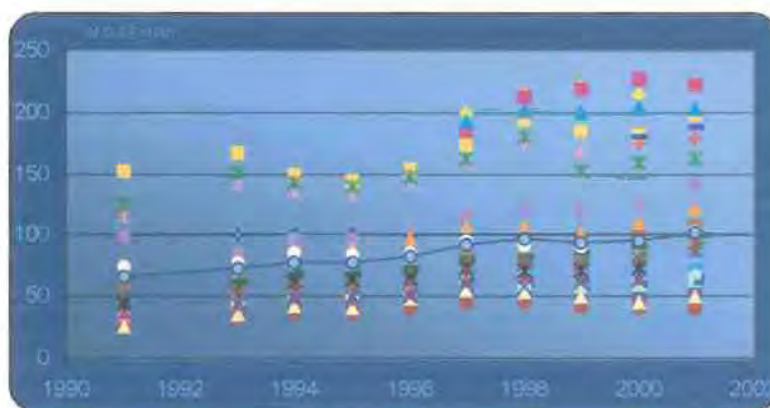

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.3.1.3 Γερμανία

Όσον αφορά στη Γερμανία τα διαθέσιμα στοιχεία παρουσιάζουν διάφορες ελλείψεις με αποτέλεσμα να είναι εφικτή η δημιουργία του διαγράμματος της διαχρονικής εξέλιξης του συντελεστή διακύμανσης των τιμών του επιπέδου ανεργίας της. Έχουμε όμως το διάγραμμα της διασποράς των τιμών της ανεργίας για το χρονικό διάστημα 1991-2001. Από αυτό, παρατηρούμε ότι μέχρι το 1995 τα επίπεδα ανεργίας των περιφερειών της Γερμανίας παρουσιάζουν τάση σύγκλισης τόσο ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο όσο και μεταξύ τους, ενώ μετά το 1995 και ως το 2001 αποκλίνουν από μέσο της ΕΕ και οι ανισότητες στο εσωτερικό τους αυξάνονται. Ο εθνικός τους μέσος όρος τείνει να συγκλίνει ως προς τον ευρωπαϊκό, όμως οι περιφέρειες ακολουθούν τάση απόκλισης ως προς αυτόν. Το 2001, οι περιφέρειες Halle και Dessau έχουν τα ανώτερα επίπεδα ανεργίας στη Γερμανία. Σε σύγκριση με το επίπεδο ανεργίας της ΕΕ είναι κατά 122! ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερα. Το χαμηλότερο επίπεδο έχει η περιφέρεια Oberbayern με 60 μονάδες κάτω από αυτό της ΕΕ. Η περιφέρεια όπου βρίσκεται η πρωτεύουσα έχει επίπεδο ανεργίας κατά 65 περίπου μονάδες μεγαλύτερο του επιπέδου της ΕΕ.

Διάγραμμα 3.20: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στη Γερμανία (NUTS II), 1991-2001

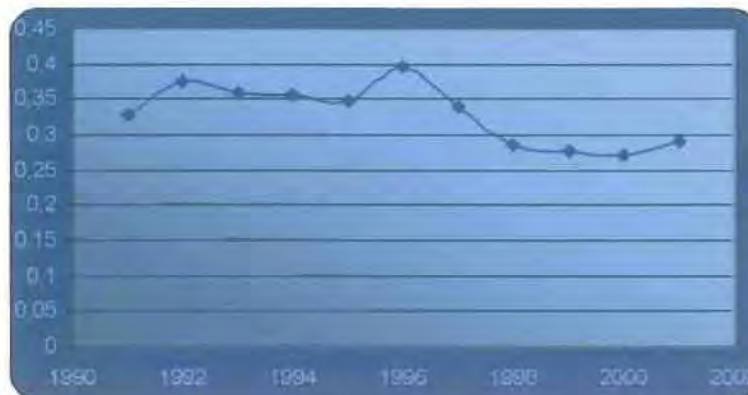

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

3.3.1.4 Ελλάδα

Οι ανισότητες των ελληνικών περιφερειών, σύμφωνα με το διάγραμμα της εξέλιξης του συντελεστή διακύμανσης των τιμών του επιπέδου της ανεργίας τους, διαχρονικά παρουσιάζουν μια σχετική σταθερότητα. Πιο συγκεκριμένα, από το 1991 μέχρι το 1996 αυξάνονται ελαφρώς, ενώ από το 1996 έως το 2001 ακολουθούν μια σχετικά φθίνουσα πορεία.

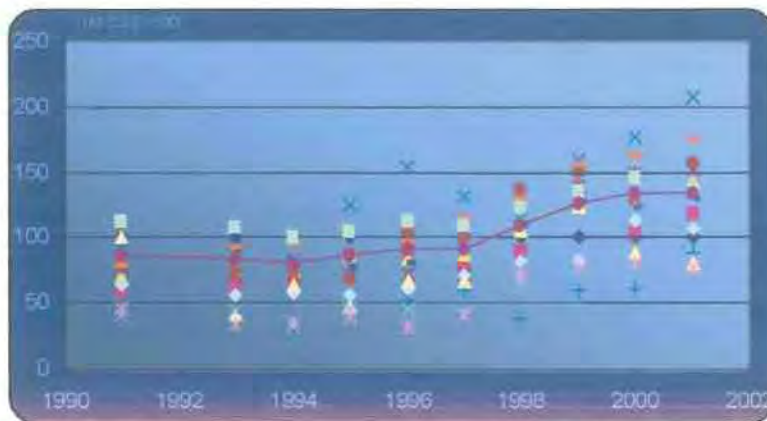
Διάγραμμα 3.21α: Εξέλιξη του *Cv* του επιπέδου ανεργίας στην Ελλάδα (NUTS II), 1991- 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όσον αφορά στο διάγραμμα της διασποράς, οι ελληνικές περιφέρειες στο σύνολό τους τείνουν να αποκλίνουν από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, με εξαίρεση ελάχιστες που τείνουν να συγκλίνουν. Οι ελληνικές περιφέρειες παρουσιάζουν σημαντική απόκλιση και μεταξύ τους. Απόκλιση παρουσιάζουν και ως προς τον εθνικό μέσο όρο. Να σημειώσουμε ότι διαχρονικά το επίπεδο ανεργίας στην Ελλάδα έχει αυξηθεί σημαντικά σε αρκετές περιφέρειες. Το ανώτερο επίπεδο ανεργίας στην Ελλάδα έχει η περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας που είναι κατά 108 ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερο από αυτό της ΕΕ. Το μικρότερο έχει η περιφέρεια της Κρήτης που είναι μικρότερο από αυτό της ΕΕ κατά 14 περίπου μονάδες. Η περιφέρεια της πρωτεύουσας έχει επίπεδο ανεργίας κατά 37 περίπου μονάδες μεγαλύτερο του επιπέδου της ΕΕ.

Διάγραμμα 3.21β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Ελλάδα (NUTS II), 1991- 2001

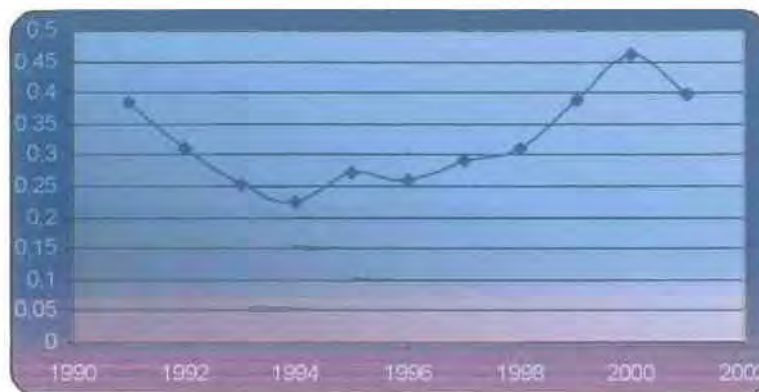

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.3.1.5 Ισπανία

Οι ανισότητες των ισπανικών περιφερειών ως προς το επίπεδο ανεργίας τους, σύμφωνα με το παρακάτω διάγραμμα, παρόλο που παρουσιάζουν αυξομειώσεις διαχρονικά, καταλήγουν στα ίδια επίπεδα.

Διάγραμμα 3.22α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου ανεργίας στην Ισπανία (NUTS II), 1991- 2001

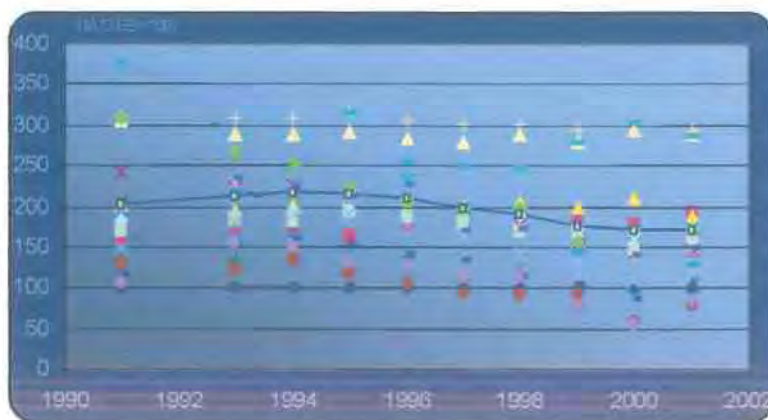

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οι περιφέρειες της Ισπανίας, σύμφωνα με το διάγραμμα της διασποράς, διαχρονικά διατηρούν μια σχετική σταθερότητα με διάφορες μικρές αυξομειώσεις. Μέχρι το 2000 δείχνουν μια τάση απόκλισης ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο αλλά και

ως προς το εσωτερικό τους. Το 2001, όμως, διαφαίνεται μια τάση σύγκλισης. Να σημειώσουμε ότι μεταξύ τους οι περιφέρειες έχουν αρκετά μεγάλη απόκλιση. Ελάχιστες είναι αυτές που διαχρονικά βελτίωσαν την κατάσταση της ανεργίας τους μειώνοντας το επίπεδο ανεργίας τους. Το χαμηλότερο επίπεδο ανεργίας έχει η περιφέρεια Comunidad Foral de Navarra (κατά 20 μονάδες κάτω από την ΕΕ), ενώ το μεγαλύτερο έχουν οι περιφέρειες Andalucía, Extremadura και Ceuta y Melilla με περίπου 190! ποσοστιαίες μονάδες πάνω από επίπεδο ανεργίας της ΕΕ. Η περιφέρεια που περιλαμβάνει την πρωτεύουσα έχει, κατά περίπου 30 ποσοστιαίες μονάδες, επίπεδο ανεργίας μεγαλύτερο από αυτό της ΕΕ.

Διάγραμμα 3.22β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Ισπανία (NUTS II), 1991- 2001

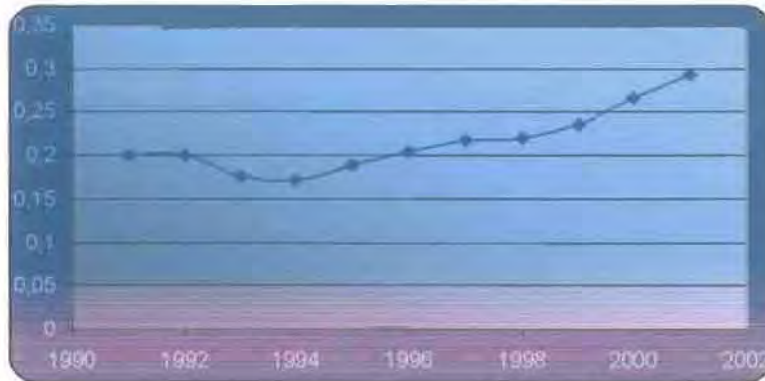
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.3.1.6 Γαλλία

Καταρχήν, πρέπει να σημειώσουμε ότι για το διάγραμμα της διαχρονικής εξέλιξης του συντελεστή διακύμανσης των τιμών του επιπέδου ανεργίας δεν περιλαμβάνονται οι τιμές για τις περιφέρειες Guadeloupe, Martinique, French Guiana και Reunion (NUTS II) της Γαλλίας γιατί δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

Οι ανισότητες στις γαλλικές περιφέρειες, σύμφωνα με το συντελεστή διακύμανσης των τιμών του επιπέδου ανεργίας, ακολουθούν διαχρονικά αυξητική τάση.

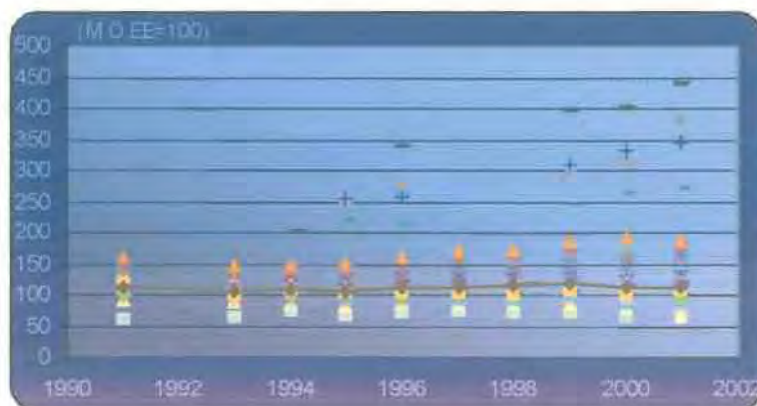
Διάγραμμα 3.23α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου ανεργίας στη Γαλλία (NUTS II), 1991- 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όσον αφορά στο διάγραμμα της διασποράς των τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Γαλλία, παρατηρούμε ότι οι περιφέρειες τείνουν να αποκλίνουν ως προς το μέσο ευρωπαϊκό όρο, άλλες λιγότερο και άλλες περισσότερο. Τάση απόκλισης παρουσιάζουν, επίσης, τόσο ως προς τον εθνικό μέσο όσο και μεταξύ τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι περιφέρειες Guadeloupe, Martinique, French Guiana και Reunion που αποκλίνουν κατά 170 έως και 340 ποσοστιαίες μονάδες, το 2001, πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο. Χαμηλότερο επίπεδο ανεργίας έχει η περιφέρεια Alsace (37 περίπου μονάδες κάτω του μέσου της ΕΕ). Η περιφέρεια της πρωτεύουσας έχει το ίδιο ακριβώς επίπεδο ανεργίας, το 2001, με την ΕΕ.

Διάγραμμα 3.23β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στη Γαλλία (NUTS II), 1991- 2001¹

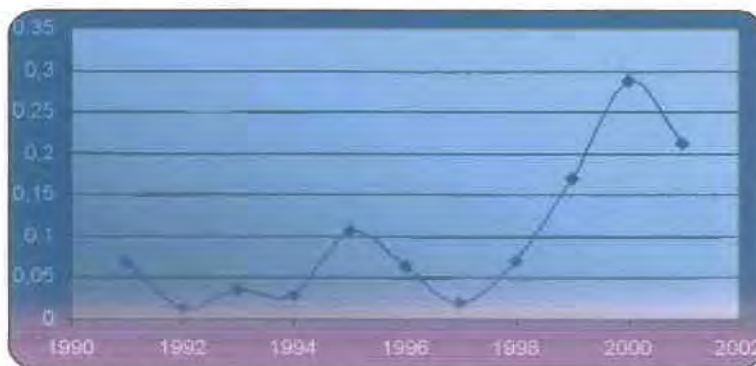
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

¹ Για το 1991, 1993, 1994, 1997 και 1998 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τις τέσσερις υπερπόντιες περιφέρειες της Γαλλίας, ενώ για το 1996 δεν υπάρχουν για μία από αυτές.

3.3.1.7 Ιρλανδία

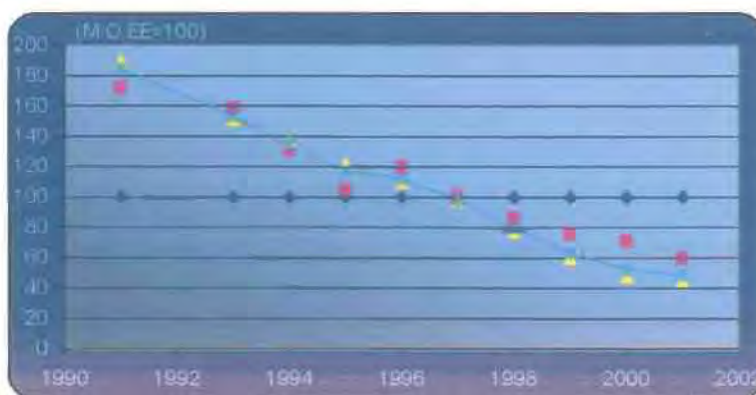
Οι ανισότητες των περιφερειών της Ιρλανδίας, σύμφωνα με το συντελεστή διακύμανσης του επιπέδου της ανεργίας, παρουσιάζουν αυξομειώσεις με ανοδική τάση. Στο διάγραμμα της διασποράς, ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (ο οποίος ισούται με 100) οι ιρλανδικές περιφέρειες μέχρι το 1997 συγκλίνουν ως προς το μέσο της ΕΕ από τα πάνω προς τα κάτω, ενώ μέχρι το 2001 αποκλίνουν πάλι από τα πάνω προς τα κάτω. Αυτό δείχνει τη σημαντική βελτίωση του επιπέδου της ανεργίας στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα. Το 1991 το επίπεδο ανεργίας των περιφερειών ήταν μεγαλύτερο του επιπέδου της ΕΕ, ενώ μέχρι το 2001 η κατάσταση ανατρέπεται και παρατηρούμε πλέον ότι το επίπεδο ανεργίας αυτών είναι μικρότερο από αυτό της ΕΕ (κατά 40 και 65 ποσοστιαίες μονάδες).

Διάγραμμα 3.24α: Εξέλιξη του *Cv* του επιπέδου ανεργίας στην Ιρλανδία (NUTS II), 1991- 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 3.24β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Ιρλανδία (NUTS II), 1991- 2001

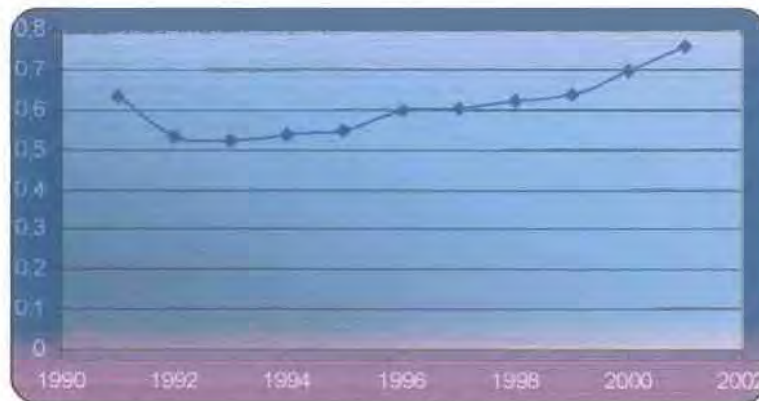

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.3.1.8 Ιταλία

Σύμφωνα με το διάγραμμα του συντελεστή διακύμανσης του επιπέδου ανεργίας στην Ιταλία διαπιστώνουμε ότι οι ιταλικές περιφέρειες παρουσιάζουν διαχρονικά αυξομειώσεις στις ανισότητες, με σχετική άνοδο.

Διάγραμμα 3.25α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου ανεργίας στην Ιταλία (NUTS II), 1991- 2001

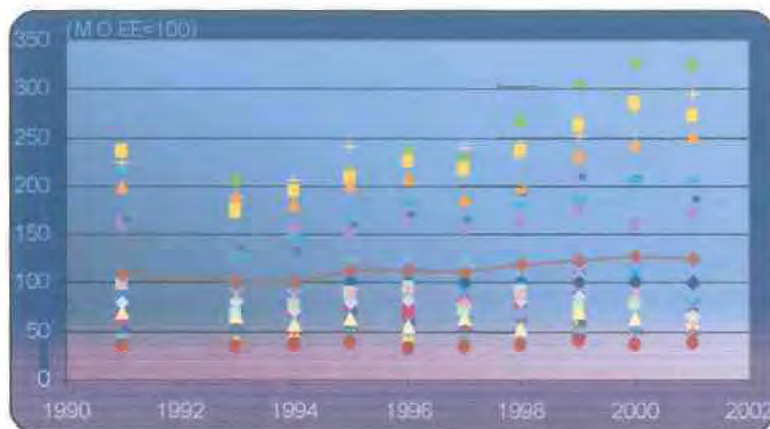

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο διάγραμμα της διασποράς των τιμών της ανεργίας παρατηρούμε ότι οι ιταλικές περιφέρειες τείνουν να αποκλίνουν στο σύνολό τους ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το 2001, οι περιφέρειες που αποκλίνουν περισσότερο από το μέσο (αλλά και μεταξύ τους) είναι αυτές των οποίων το επίπεδο ανεργίας είναι μεγαλύτερο από της ΕΕ. Οι περιφέρειες αυτές είναι κυρίως περιφέρειες που βρίσκονται στη νότια Ιταλία, αλλά και άλλες όπως η περιφέρεια στην οποία βρίσκεται και η πρωτεύουσα (με επίπεδο ανεργίας κατά 35 μονάδες μεγαλύτερο από της ΕΕ). Το ανώτερο επίπεδο ανεργίας έχει η περιφέρεια Calabria με 226! ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερο του επιπέδου της ΕΕ. Η εικόνα είναι διαφορετική για τις περιφέρειες με χαμηλότερο επίπεδο ανεργίας από την ΕΕ. Αφενός, η απόκλιση από το μέσο όρο της ΕΕ δεν είναι τόσο μεγάλη και αφετέρου, υπάρχει μια σχετική συσπείρωση μεταξύ τους. Το χαμηλότερο επίπεδο ανεργίας έχει η περιφέρεια Trentino- Alto Adige κατά 60 μονάδες από της ΕΕ.

Διάγραμμα 3.25β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Ιταλία (NUTS II), 1991-2001

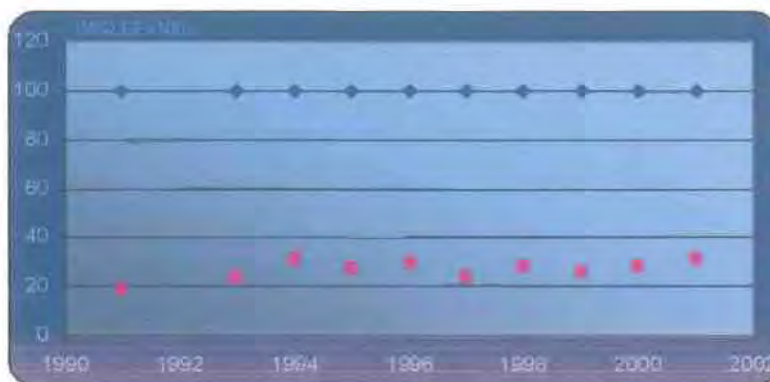
Πηγή: Ίδια επεξεργασία

3.3.1.9 Λουξεμβούργο

Το Λουξεμβούργο, όπως και η Δανία προηγουμένως, δεν υποδιαιρείται σε περιφέρειες NUTS II, οπότε μπορούμε να εξετάσουμε μόνο τη διασπορά των τιμών του επιπέδου απασχόλησης της περιφέρειας αυτής σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (ο οποίος ισούται με 100).

Σύμφωνα με το διάγραμμα, λοιπόν, το Λουξεμβούργο παρουσιάζει μια σταθερότητα ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σε όλο το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, με επίπεδο ανεργίας σημαντικά χαμηλότερο από της ΕΕ. Το επίπεδο ανεργίας του, το 2001, βρίσκεται γύρω στις 70 ποσοστιαίες μονάδες κάτω από το επίπεδο της ΕΕ.

Διάγραμμα 3.26: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στο Λουξεμβούργο (NUTS II), 1991-2001

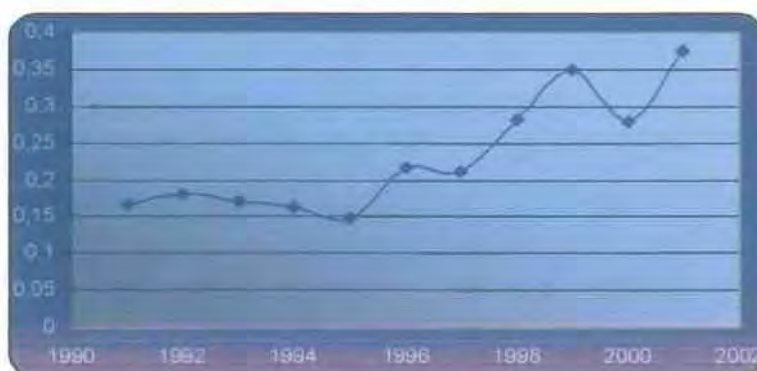
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.3.1.10 Ολλανδία

Οι ανισότητες των περιφερειών της Ολλανδίας, σύμφωνα με το διάγραμμα του συντελεστή διακύμανσης, παρουσιάζουν αυξητική τάση.

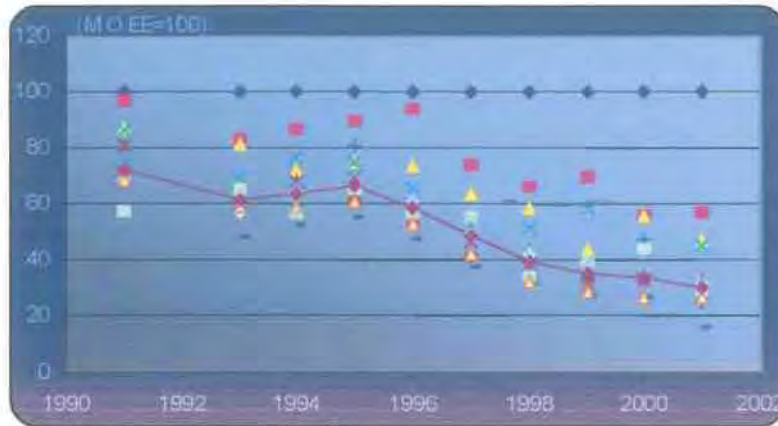
Από το διάγραμμα της διασποράς, είναι φανερή η τάση των ολλανδικών περιφερειών να αποκλίνουν διαχρονικά από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ιδιαίτερα μετά το 1996. Το επίπεδο ανεργίας όλων περιφερειών της Ολλανδίας είναι χαμηλότερο από αυτό της ΕΕ. Το μεγαλύτερο επίπεδο ανεργίας έχει η περιφέρεια Groninger (47 ποσοστιαίες μονάδες κάτω από της ΕΕ), ενώ το χαμηλότερο έχει η περιφέρεια Utrecht με επίπεδο κατά 85 ποσοστιαίες μονάδες κάτω από το συνολικό ευρωπαϊκό επίπεδο.

Διάγραμμα 3.27α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου της ανεργίας στην Ολλανδία (NUTS II), 1991- 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 3.27β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Ολλανδία (NUTS II), 1991-2001

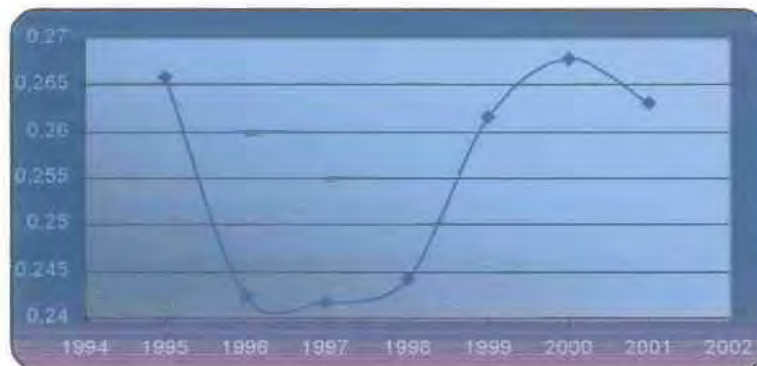

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.3.1.11 Αυστρία

Οι περιφέρειες της Αυστρίας παρουσιάζουν μικτή τάση στις ανισότητές τους διαχρονικά, με κυρίως φθίνουσα όμως την τελευταία περίοδο.

Διάγραμμα 3.28α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου ανεργίας στην Αυστρία (NUTS II), 1995- 2001

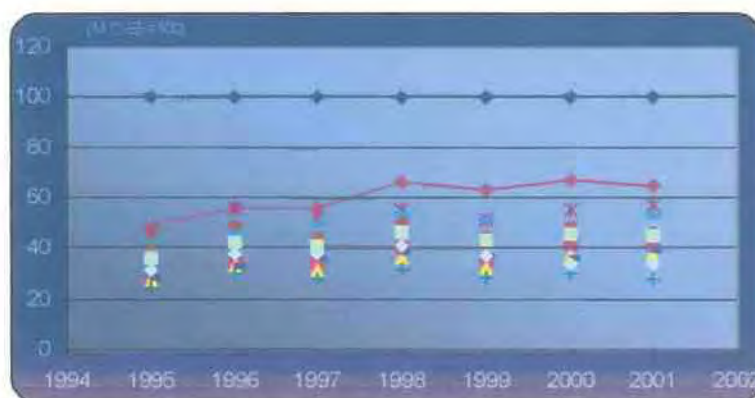

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οι περιφέρειες της Αυστρίας, σύμφωνα με το διάγραμμα της διασποράς, αποκλίνουν από το μέσο ευρωπαϊκό όρο. Η απόκλισή τους είναι θετική μιας και το επίπεδο ανεργίας τους είναι αρκετά χαμηλότερο από αυτό της ΕΕ. Μια σχετική απόκλιση διατηρούν και ως προς τον εθνικό τους μέσο. Το μεγαλύτερο επίπεδο

ανεργίας, το 2001, έχει η περιφέρεια της πρωτεύουσας (Wien) κατά 35 περίπου ποσοστιαίες μονάδες κάτω του μέσου της ΕΕ, ενώ το χαμηλότερο έχει η περιφέρεια Oberpfsterreich με 70 περίπου μονάδες κάτω του ευρωπαϊκού μέσου.

Διάγραμμα 3.28β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Αυστρία (NUTS II), 1995- 2001

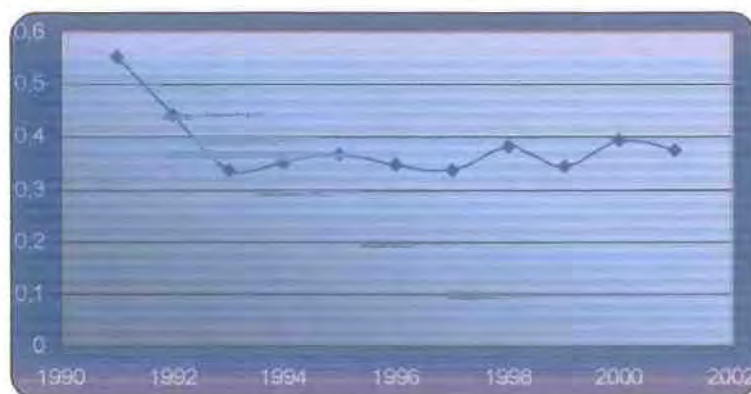

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

3.3.1.12 Πορτογαλία

Οι ανισότητες των πορτογαλικών περιφερειών παρουσιάζουν σχετική σταθερότητα στο εξεταζόμενο διάστημα, σύμφωνα με το διάγραμμα του συντελεστή διακύμανσης.

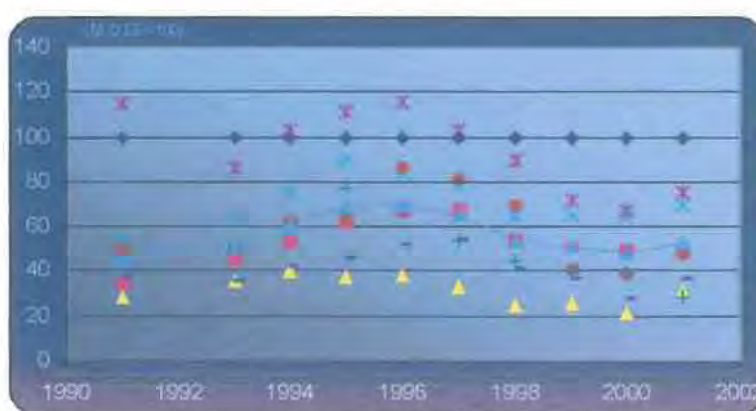
Διάγραμμα 3.29α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου ανεργίας στην Πορτογαλία (NUTS II), 1991- 2001

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Οι περιφέρειες της Πορτογαλίας τείνουν να συγκλίνουν μεταξύ τους αλλά όχι και τόσο ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το επίπεδο ανεργίας τους είναι χαμηλότερο από το επίπεδο ανεργίας της ΕΕ. Το μεγαλύτερο επίπεδο έχει η περιφέρεια Alentejo κατά 25 μονάδες μικρότερο του ευρωπαϊκού μέσου, ενώ το χαμηλότερο έχει η περιφέρεια των Αζόρων κατά 71 ποσοστιαίες μονάδες μικρότερο του μέσου της ΕΕ. Η περιφέρεια που περιλαμβάνει την πρωτεύουσα έχει επίπεδο ανεργίας 30 μονάδες χαμηλότερο της ΕΕ.

Διάγραμμα 3.29β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην Πορτογαλία (NUTS II), 1991- 2001

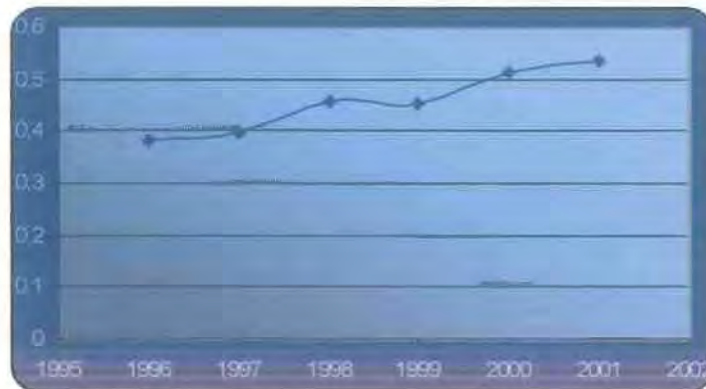
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.3.1.13 Φιλανδία

Οι ανισότητες στις περιφέρειες της Φιλανδίας ακολουθούν διαχρονικά αυξητική τάση στο χρονικό διάστημα 1996- 2001², σύμφωνα με το διάγραμμα του συντελεστή διακύμανσης. Στο διάγραμμα της διασποράς φαίνεται ότι, οι περιφέρειες της Φιλανδίας, όσον αφορά στο επίπεδο ανεργίας, το 1991 ήταν πιο κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο αλλά είχαν και λιγότερες ανισότητες μεταξύ τους. Από το 1995 έως το 2001, παρουσιάζουν τάση απόκλισης τόσο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, όσο και στο εσωτερικό τους. Το 2001, δύο μόνο περιφέρειες έχουν χαμηλότερο επίπεδο ανεργίας από την ΕΕ, με χαμηλότερο αυτό της περιφέρειας Eland κατά 83 περίπου ποσοστιαίες μονάδες. Το μεγαλύτερο επίπεδο ανεργίας, την ίδια χρονιά, έχει η περιφέρεια Ita-Suomi κατά 78 μονάδες πάνω από το ευρωπαϊκό.

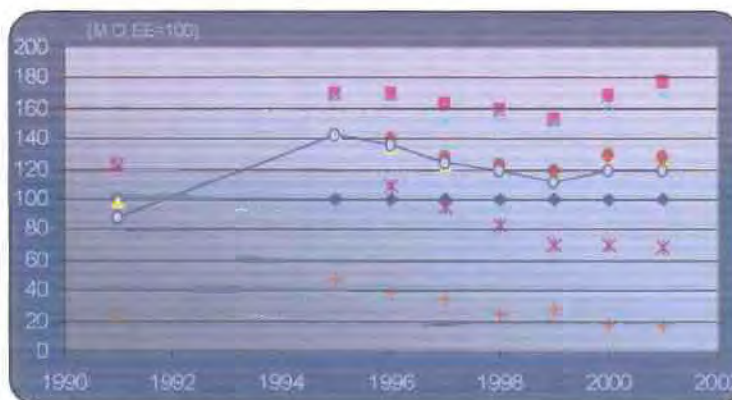
² Για τις υπόλοιπες χρονιές δεν υπάρχουν πλήρη διαθέσιμα στοιχεία για όλες τις περιφέρειες NUTS II.

Διάγραμμα 3.30α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου ανεργίας στη Φιλανδία (NUTS II), 1996- 2001

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.30β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στη Φιλανδία (NUTS II), 1991 και 1995- 2001³

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

3.3.1.14 Σουηδία

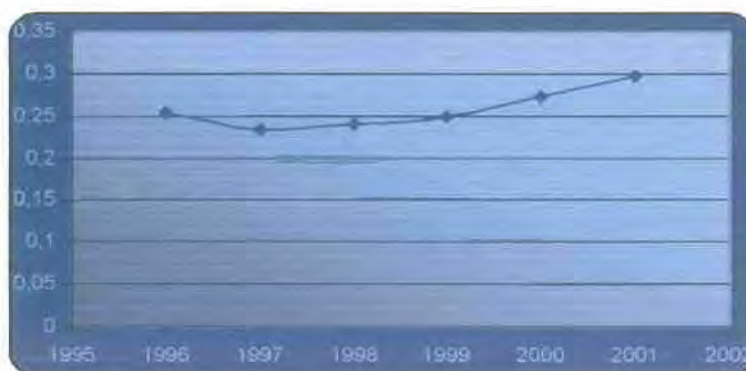
Οι ανισότητες στις περιφέρειες της Σουηδίας διατηρούν μια σταθερότητα με μια ελαφρά ανοδική τάση.

Στο διάγραμμα της διασποράς, παρατηρούμε ότι το 1991 οι περιφέρειες της Σουηδίας βρίσκονται μακριά από τον ευρωπαϊκό μέσο, με επίπεδο ανεργίας χαμηλότερο από την ΕΕ των δώδεκα, τότε, κρατών μελών. Από το 1995, οπότε και εντάχθηκε η Σουηδία στην ευρωπαϊκή «οικογένεια», τα επίπεδα ανεργίας των

³ Για το 1991 και 1995 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για δύο από τις περιφέρειες της Φιλανδίας

περιφερειών της βρίσκονται πιο κοντά στο μέσο της ΕΕ, έχοντας άλλες υψηλότερα και άλλες χαμηλότερα από αυτόν. Η τάση που παρουσιάζουν είναι τάση απόκλισης ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο και ως προς τον εθνικό. Τα επίπεδα ανεργίας των περιφερειών μετά από διάφορες τάσεις, το 2001 είναι χαμηλότερα από αυτό της ΕΕ. Πολύ κοντά στο επίπεδο της ΕΕ βρίσκεται το επίπεδο της περιφέρειας Norra Mellansverige με μόλις 4 ποσοστιαίες μονάδες μικρότερο επίπεδο από την ΕΕ. Ενώ, το χαμηλότερο επίπεδο ανεργίας παρουσιάζει η περιφέρεια της πρωτεύουσας-Στοκχόλμη- με 65 μονάδες διαφορά.

Διάγραμμα 3.31α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου της ανεργίας στη Σουηδία (NUTS II), 1996- 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 3.31β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στη Σουηδία (NUTS II), 1991 και 1995- 2001⁴

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

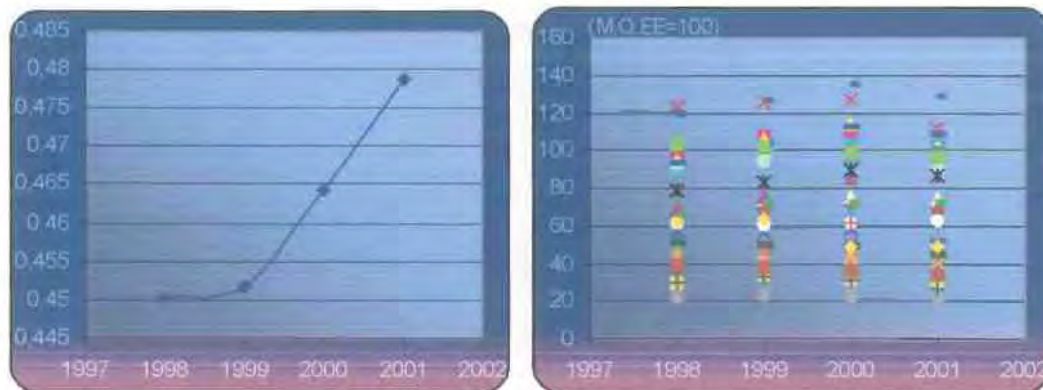
⁴ Για το 1995 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για δύο από τις περιφέρειες της Σουηδίας

3.3.1.15 Ηνωμένο Βασίλειο

Για το Ηνωμένο Βασίλειο πλήρη διαθέσιμα στοιχεία υπάρχουν μόνο για το χρονικό διάστημα 1998-2001. Οι ανισότητες στο διάστημα αυτό ακολουθούν αυξητική πορεία, σύμφωνα με το διάγραμμα του συντελεστή διακύμανσης του επιπέδου ανεργίας του Ηνωμένου Βασιλείου.

Το χρονικό διάστημα 1998- 2001, ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, οι περιφέρειες του Ηνωμένου Βασιλείου, άλλες τείνουν να αποκλίνουν και άλλες να συγκλίνουν, χωρίς να εμφανίζεται στο σύνολό τους κάποια ιδιαίτερη τάση. Το μεγαλύτερο επίπεδο ανεργίας έχει η περιφέρεια Merseyside (με 29 ποσοστιαίες μονάδες άνω του επιπέδου της ΕΕ), ενώ το χαμηλότερο έχει η Berkshire, Bucks and Oxfordshire (με 80 περίπου μονάδες κάτω του ευρωπαϊκού μέσου).

Διάγραμμα 3.32α: Εξέλιξη του *C_v* του επιπέδου ανεργίας στο Ηνωμένο Βασίλειο (NUTS II), 1998- 2001, **3.32β:** Διασπορά των τιμών της ανεργίας στο Ηνωμένο Βασίλειο (NUTS II), 1991 και 1998-2001

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

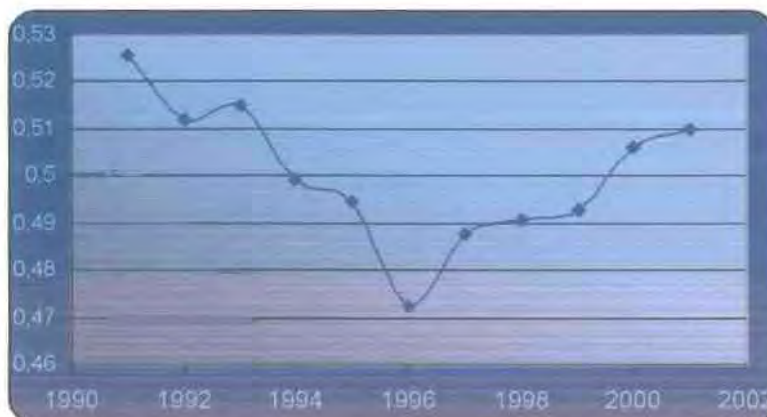
3.3.2 Περιφερειακές ανισότητες στα επίπεδα της ανεργίας στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.3.2.1 Σε επίπεδο κρατών

Οι ανισότητες στο εσωτερικό της ΕΕ, σε επίπεδο κρατών, σύμφωνα με το διάγραμμα του συντελεστή διακύμανσης για την ανεργία, μέχρι το 1996 μειώνονται αλλά από το 1997 έως το 2001 έχουν αυξητική τάση.

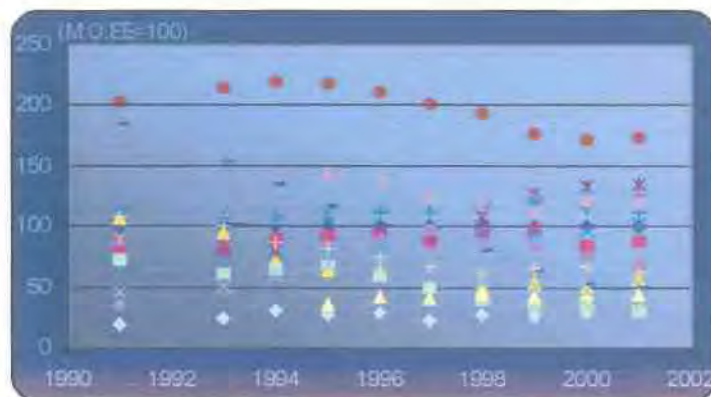
Σύμφωνα με το διάγραμμα της διασποράς, όλα τα κράτη μέλη εκτός της Ισπανίας, μέχρι το 1997, παρουσιάζουν μια σχετική τάση σύγκλισης με τον ευρωπαϊκό μέσο. Από τότε έως το 2001, παρατηρείται η αντίθετη τάση τόσο στην Ισπανία όσο και στα υπόλοιπα κράτη μέλη. Το 2001, κατά 70 περίπου ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερο επίπεδο ανεργίας από την ΕΕ έχει η Ισπανία, ενώ κατά τις ίδιες μονάδες μικρότερο έχει η Ολλανδία.

Διάγραμμα 3.33α: Έξελιξη του C_v της ανεργίας της ΕΕ-15, σε επίπεδο κρατών, 1991-2001

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 3.33β: Διασπορά των τιμών της ανεργίας στην ΈΕ σε επίπεδο κρατών, 1991-2001

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Παρατηρώντας και τον πίνακα 3.2, διαπιστώνουμε ότι ο συντελεστής διακύμανσης της ανεργίας (που εκφράζει τη χωρική διασπορά της ανεργίας)- σε επίπεδο περιφερειών NUTS II- στην Ευρωπαϊκή Ένωση διαχρονικά αυξάνεται κατά 6,8 μονάδες από το 1995 έως το 2001. Η ίδια τάση επικρατεί και για όλα τα κράτη μέλη εκτός από την Ελλάδα και την Πορτογαλία. Στην Ελλάδα ο συντελεστής διακύμανσης της ανεργίας μειώνεται κατά 6,4 μονάδες από το 1995 έως το 2001, ενώ στην Πορτογαλία μειώνεται κατά 1,7 ποσοστιαίες μονάδες στο ίδιο χρονικό διάστημα. Αυτό αντικατοπτρίζει μια κατάσταση για τις δυο χώρες- πιο έντονα για την Ελλάδα- όπου παρατηρείται αύξηση της συγκέντρωσης της ανεργίας, άρα μείωση των ανισοτήτων σε επίπεδο ανεργίας. Οι πιθανές εκδοχές για τη μείωση αυτή είναι να μειώθηκε το ποσοστό ανεργίας στις περιφέρειες με υψηλό ποσοστό ή να αυξήθηκε η ανεργία σε αυτές με χαμηλό ποσοστό ή ο συνδυασμός αυτών. Η κατάσταση αυτή δείχνει ότι η ανεργία διαχέεται ισόρροπα τόσο στον ελλαδικό χώρο, όσο και στον πορτογαλικό. Αυτό φαίνεται προφανώς θετικό, αλλά δεν ισχύει και για τις δύο περιπτώσεις. Στην Πορτογαλία ο μέσος όρος της ανεργίας το 2001 ήταν σχετικά μικρός, 4%, οπότε η ισόρροπη διάχυση της ανεργίας σημαίνει ότι όλες οι περιφέρειες της έχουν χαμηλό ποσοστό ανεργίας, γύρω στο 4%. Στην περίπτωση της Ελλάδας, όμως, ο μέσος όρος της ανεργίας ήταν σχετικά μεγάλος (10,2%) οπότε η ανεργία θα είναι ισόρροπα διανεμημένη αλλά το επίπεδο ανεργίας θα είναι μεγάλο για όλες τις περιφέρειες.

Πίνακας 3.2: Ο συντελεστής διακύμανσης για τα επίπεδα ανεργίας στην ΈΕ και τα κράτη μέλη, με βάση τις περιφέρειες NUTS II, 1995-2001

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ-15	64.9	63.6	60.7	58.4	55.9	57.1	58.1
ΒΕΛΓΙΟ	55.9	54.2	48.7	45.6	40.6	37.6	37.8
ΔΑΝΙΑ							
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	47.6	48.8	47	47.9	42.9	39.1	39.2
ΕΛΛΑΔΑ	17.9	17.3	17.5	18.3	24.7	28.0	24.3
ΙΣΠΑΝΙΑ	37.8	41.3	35.7	29.8	26.5	23.7	24.1
ΓΑΛΛΙΑ	27.2	24.4	22.3	20.7	20.6	19.6	18.1
ΙΡΛΑΝΔΙΑ							
ΙΤΑΛΙΑ	75.7	71.5	66.3	63.3	61.8	61.6	57.9
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ							
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	26.8	21.8	24.9	20	15.8	14.5	10.6
ΑΥΣΤΡΙΑ	28.4	28.8	28.3	27.2	25.5	23.8	26.2
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	28.6	32.6	29.2	30.0	27.3	27.7	30.3
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	32.7	30.3	27	23.1	19	16.3	11
ΣΟΥΗΔΙΑ	30.6	28.7	21.2	18.1	18.3	14.0	14
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	46	45.1	43.4	42.8	37.6	32.3	34.6

Πηγή: Eurostat (New Cronos)

Όσον αφορά στα υπόλοιπα κράτη μέλη, καθώς και το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρατηρείται αύξηση των ανισοτήτων του επιπέδου ανεργίας. Στην περίπτωση αυτή το φαινόμενο που εμφανίζεται είναι η πόλωση της ανεργίας. Υπάρχουν δηλαδή, περιφέρειες με υψηλά ποσοστά ανεργίας και περιφέρειες με χαμηλά.

Να σημειώσουμε ότι η Δανία και το Λουξεμβούργο δεν περιλαμβάνονται στον πίνακα για το λόγο ότι αποτελούνται από μία μόνο περιφέρεια NUTS II και ότι για την Ιρλανδία δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την παρούσα ανάλυση.

3.3.2.2 Σε επίπεδο περιφερειών

Οι περιφερειακές ανισότητες ως προς την ανεργία παραμένουν σημαντικές. Το ποσοστό ανεργίας που καταγράφηκε στις 25 περιφέρειες με τη καλύτερη θέση ως προς το ποσοστό αυτό ήταν κατά μέσο όρο 2,25% το 2001, αλλά έφθανε το 18,87%

στις περιφέρειες με τη χειρότερη θέση⁵ (βλ. Παράρτημα). Σύμφωνα με την Πρώτη Έκθεση προόδου για τη συνοχή (2002), αυτές οι δύο ομάδες περιφερειών επωφελήθηκαν από ουσιαστική αύξηση της απασχόλησης. Πράγματι, η ομάδα των περιφερειών με τη χειρότερη θέση σημείωσε μεγαλύτερη μείωση της ανεργίας απ'ό,τι στις περιφέρειες με την καλύτερη θέση.

Πίνακας 3.3: Οι 25 περιφέρειες NUTS II των κρατών μελών με την υψηλότερη και οι 25 με την χαμηλότερη ανεργία, το 2001

Μέσος όρος των 25 με τη υψηλότερη ανεργία	(α)18,7
Μέσος όρος των 25 με τη χαμηλότερη ανεργία	(β)2,25
Λόγος α/β	8,4

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι αποκλίσεις μεταξύ περιφερειών παραμένουν σημαντικές. Οι εντονότερες διαφορές είναι στην Ιταλία, όπου το ποσοστό ανεργίας που καταγράφηκε στην πλέον μειονεκτούσα από την άποψη αυτή περιφέρεια, την Καλαβρία, ήταν σχεδόν 25 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερο από εκείνο που παρατηρήθηκε στην περιφέρεια με τη χαμηλότερη ανεργία, δηλαδή το Trentino-Alto- Adige. Σημαντικές διαφορές μεταξύ των περιφερειών της έχουν, επίσης, η Γαλλία (με τρεις από τις περιφέρειες της να έχουν ακραίες τιμές), η Ισπανία, η Φιλανδία, η Γερμανία, το Βέλγιο και η Ελλάδα.

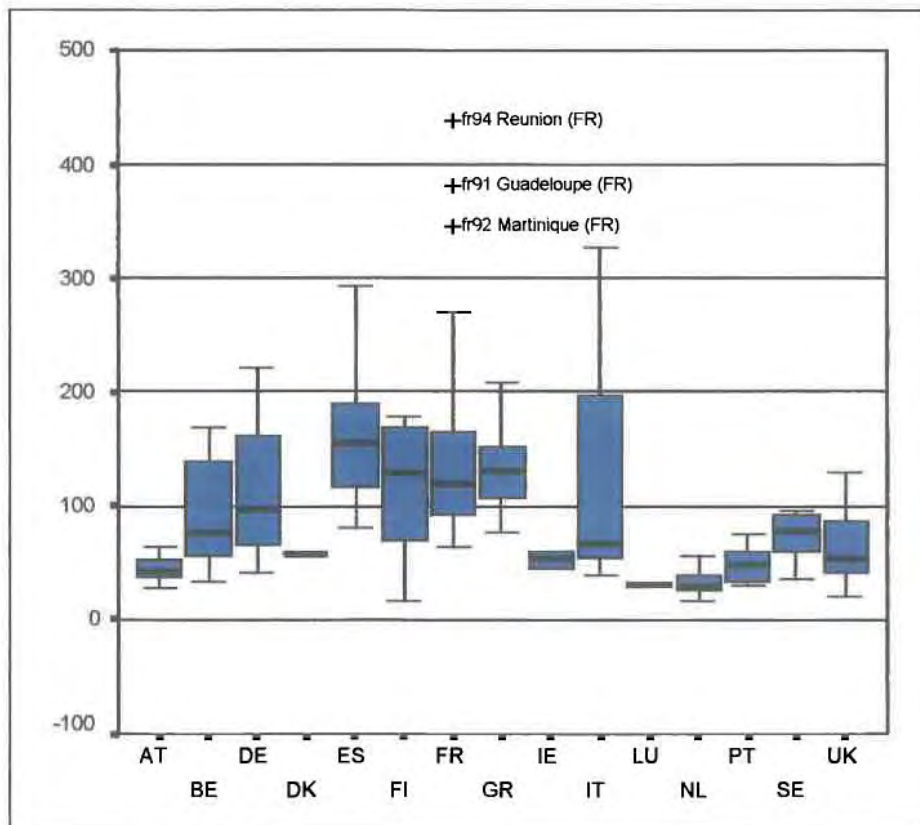
Στο διάγραμμα 3.35 απεικονίζεται η συσχέτιση της μεταβολής του επιπέδου ανεργίας των περιφερειών της ΕΕ στην περίοδο 1991-2001 με το επίπεδο ανεργίας το 1991. Το διάγραμμα χωρίζεται σε τέσσερα τεταρτημόρια. Στο επάνω αριστερά βρίσκονται οι περιφέρειες που έχουν επίπεδο ανεργίας μικρότερο του ευρωπαϊκού μέσου όρου αλλά ρυθμούς μεταβολής της ανεργίας υψηλότερους από την ΕΕ. Οι περιφέρειες αυτές συγκλίνουν προς τον ευρωπαϊκό μέσο από τα κάτω προς τα πάνω. Στο κάτω αριστερό τεταρτημόριο οι περιφέρειες έχουν επίπεδο ανεργίας μικρότερο του ευρωπαϊκού μέσου και ρυθμούς μεταβολής της ανεργίας χαμηλότερους από την ΕΕ. Οι περιφέρειες αυτές αποκλίνουν από τον ευρωπαϊκό μέσο προς τα κάτω. Στο επάνω δεξιά τεταρτημόριο βρίσκονται οι περιφέρειες με επίπεδο ανεργίας μεγαλύτερο του ευρωπαϊκού και ρυθμούς μεταβολής της ανεργίας υψηλότερους από τους ρυθμούς της ΕΕ. Οι περιφέρειες αυτές αποκλίνουν από τον ευρωπαϊκό μέσο

⁵ Συμπεριλαμβάνονται τα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα.

προς τα πάνω. Τέλος, στο κάτω δεξιά τεταρτημόριο βρίσκονται οι περιφέρειες με επίπεδο ανεργίας μεγαλύτερο του ευρωπαϊκού μέσου αλλά ρυθμούς μεταβολής της ανεργίας χαμηλότερους από τους ρυθμούς της ΕΕ. Οι περιφέρειες αυτές συγκλίνουν από τα πάνω προς τα κάτω. (βλ. και Χάρτη 4)

Παρατηρούμε λοιπόν ότι υπάρχει μια ποικιλία περιφερειακών προσαρμογών στην περίοδο 1991-2001, με μια γενική όμως εικόνα *σύγκλισης*, όπως δείχνει η αρνητική κλίση της γραμμής τάσης. Ακόμη, διαπιστώνουμε ότι οι περιφέρειες κάθε χώρας τείνουν να είναι σε γενικές γραμμές ομαδοποιημένες και να παρουσιάζουν μια σχετική χωρική συσχέτιση στη συμπεριφορά τους. Η συσχέτιση αυτή μπορεί να οφείλεται στον παράγοντα της χωρικής γειτνίασης, καθώς και στα εθνικά χαρακτηριστικά ή τις εθνικές πολιτικές των επιμέρους χωρών. (Πετράκος και Rodriguez- Pose, 2002)

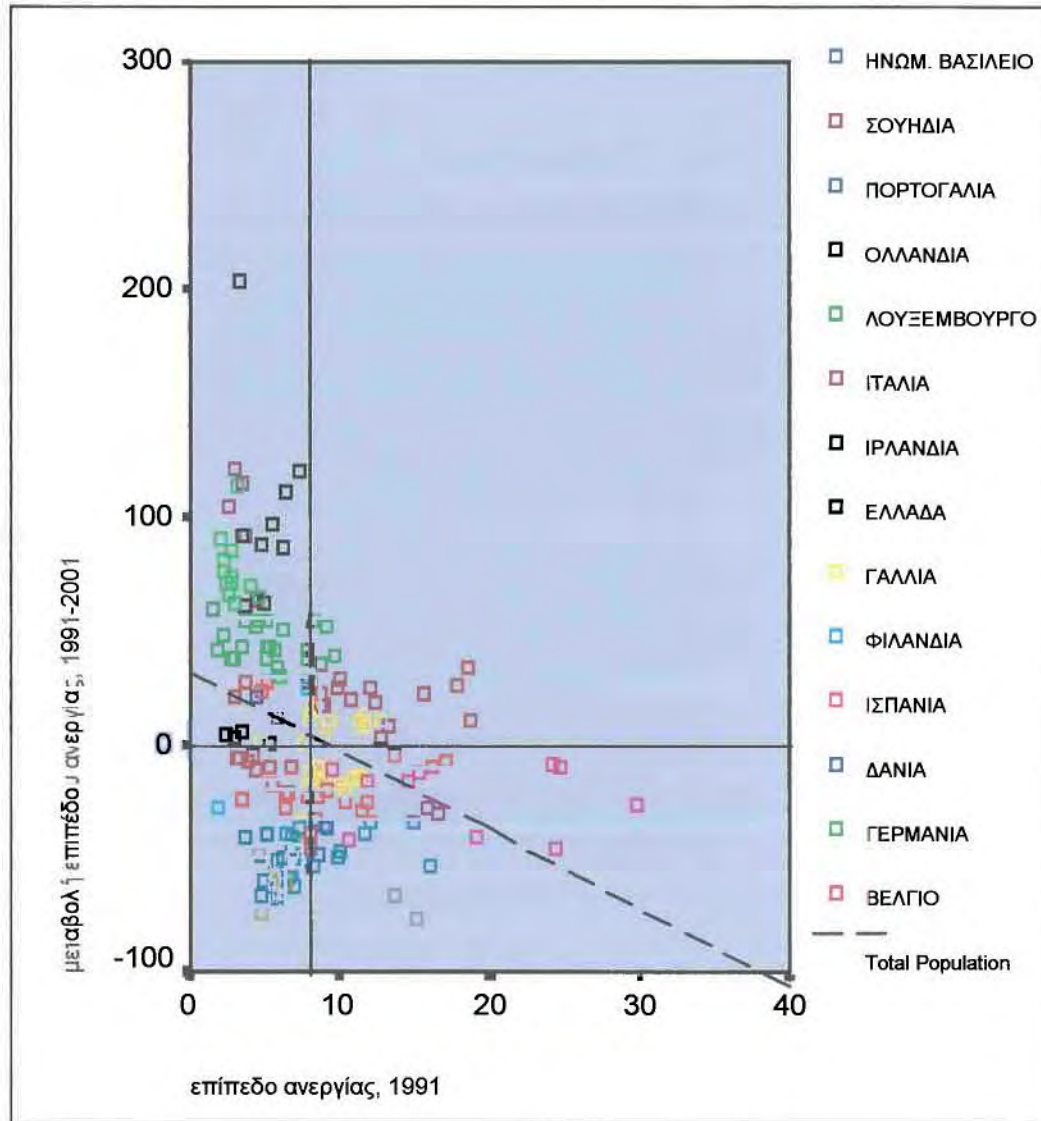
Διάγραμμα 3.34: Ποσοστά ανεργίας ανά χώρα και περιφερειακές ακραίες τιμές, 2001⁶

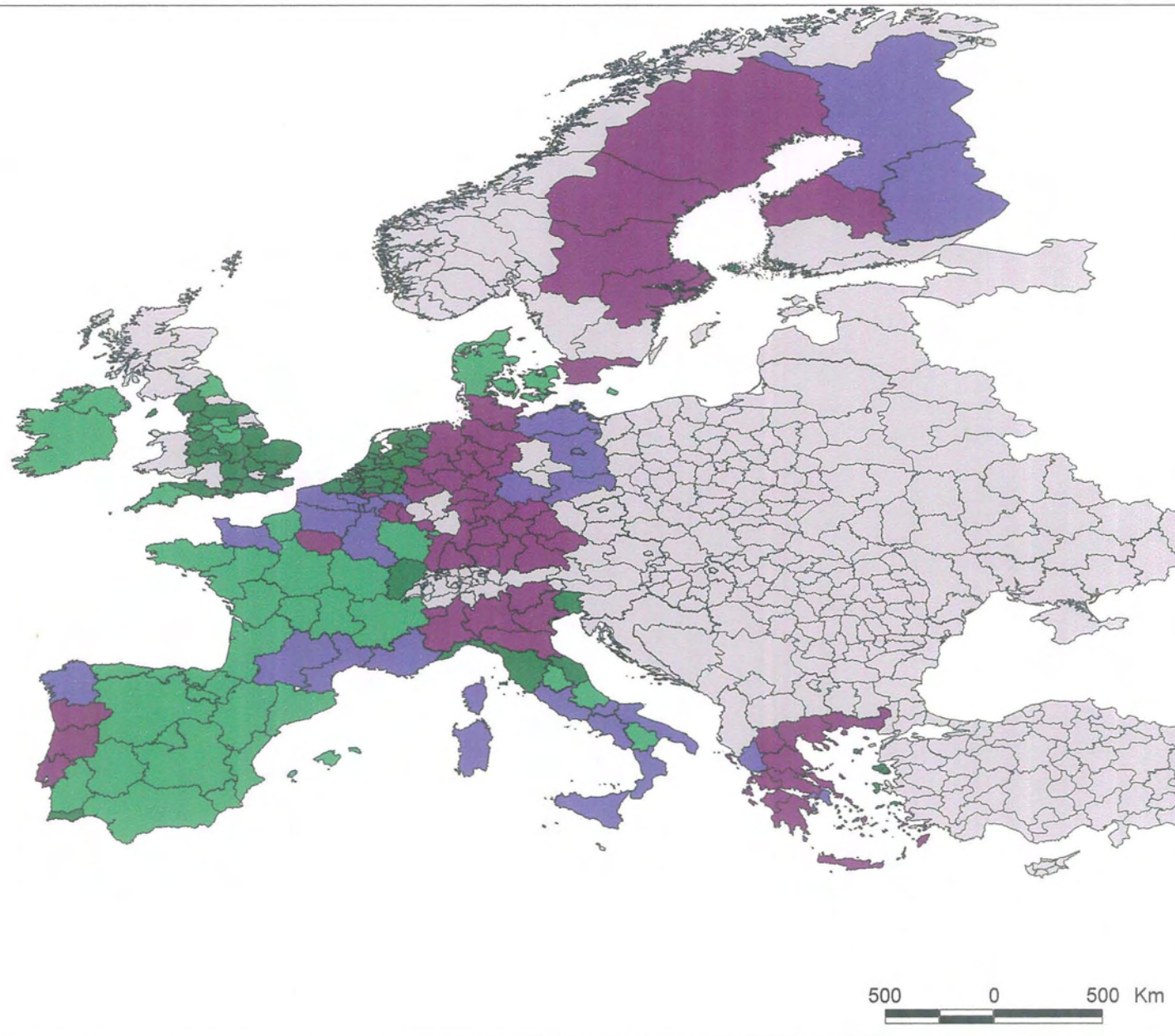
Πηγή: Ίδια επεξεργασία

⁶ Το γκρι πλαίσιο σε αυτό το διάγραμμα απεικονίζει το 75% των περιφερειών της κάθε χώρας

Διάγραμμα 3.35: Μεταβολή του περιφερειακού επιπέδου ανεργίας (1991- 2001) και περιφερειακό επίπεδο ανεργίας (1991) σε επίπεδο NUTS II.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

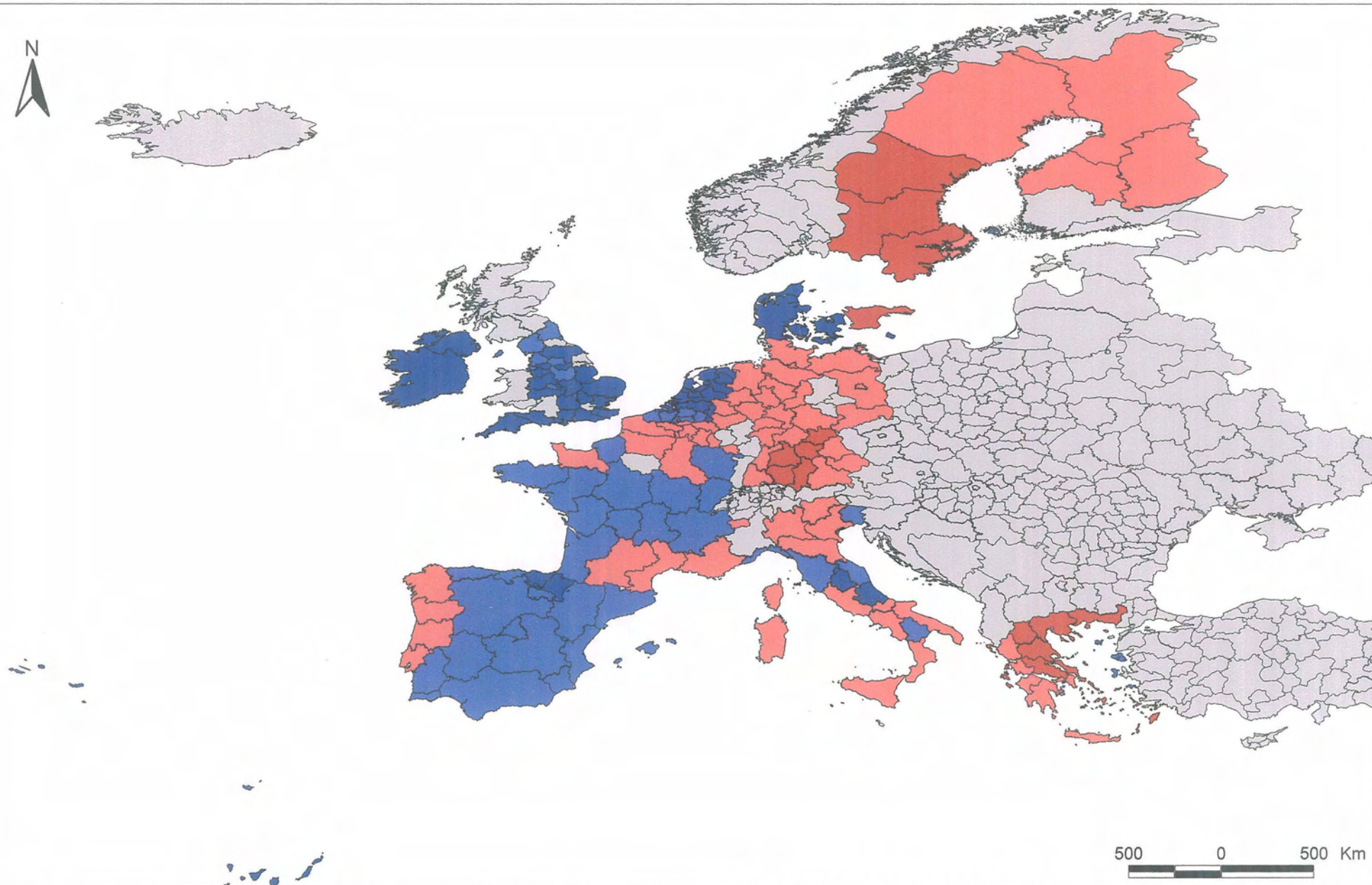
ΧΑΡΤΗΣ 3: Συσχέτιση μεταβολής του επιπέδου ανεργίας (1991-2001) και επιπέδου ανεργίας (1991) ανά περιφέρεια NUTS II στα κράτη μέλη

% του πληθυσμού ηλικίας 15-64

- άνευ στοιχείων
- επ.ανεργίας >7,9, ρυθμ. μεταβ.>-3,8
- επ.ανεργίας <7,9, ρυθμ.μεταβ>-3,8
- επ.ανεργίας >7,9, ρυθμ.μεταβ.<-3,8
- επ.ανεργίας <7,9, ρυθμ.μεταβ.<-3,8

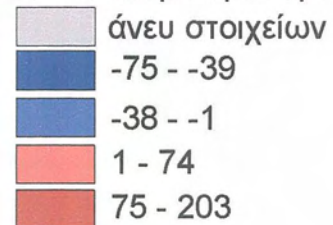
επ.ανεργίας ΕΕ= 7,9
ρυθμ.μεταβ. ΕΕ= -3,8

Πηγή: Ιδία επεξεργασία
(στοιχεία Eurostat)

**ΧΑΡΤΗΣ 4: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας
ανά περιφέρεια NUTS II στα κράτη μέλη, 1991-2001**

% του πληθυσμού ηλικίας 15-64

ρυθμ.μεταβολής ΕΕ= -3,8

Πηγή: Ιδία επεξεργασία
(στοιχεία Eurostat)

3.4 Συμπεράσματα- Σύνοψη

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου ήταν η ανάλυση των περιφερειακών ανισοτήτων σε όρους απασχόλησης και ανεργίας τόσο σε επίπεδο κρατών στο εσωτερικό τους, όσο και σε επίπεδο κρατών και περιφερειών στο εσωτερικό της ΕΕ. Οι ανισότητες αυτές υπολογίστηκαν με διάφορες μεθόδους όπως η μέτρηση του σταθμισμένου συντελεστή διακύμανσης και η μέτρηση της διασποράς των τιμών των επιπέδων απασχόλησης και ανεργίας. Επίσης, αποτυπώνοντας τη συσχέτιση των ρυθμών μεταβολής των επιπέδων, μεταξύ 1991 και 2001, με το επίπεδο απασχόλησης ή ανεργίας του 1991, υπολογίσαμε ποιες περιφέρειες έχουν ρυθμό αύξησης της απασχόλησης ή ανεργίας μεγαλύτερο ή μικρότερο από τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό σε συνάρτηση πάντα με το αν έχουν μικρότερο ή μεγαλύτερο επίπεδο απασχόλησης ή αντίστοιχα ανεργίας το 1991.

Στην πλειοψηφία των κρατών, οι ανισότητες στο εσωτερικό τους, διαχρονικά παρουσιάζουν σχετικά πτωτική τάση όσον αφορά στην απασχόληση αλλά δείχνουν να αυξάνονται όσον αφορά στην ανεργία. Οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών είναι πιο έντονες με βάση τα επίπεδα ανεργίας παρά της απασχόλησης. Έντονες περιφερειακές ανισότητες στα επίπεδα απασχόλησης έχουν οι: Ισπανία, Ιταλία, Φιλανδία, Γερμανία και Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ στα επίπεδα ανεργίας σημαντικά έντονες ανισότητες παρουσιάζει η Ιταλία και ακολουθούν οι: Γαλλία, Ισπανία, Φιλανδία, Γερμανία, Βέλγιο και Ελλάδα. Ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, τα επίπεδα απασχόλησης των περιφερειών στο εσωτερικό του κάθε κράτους χωριστά παρουσιάζουν- στην πλειοψηφία- σύγκλιση, ενώ αντίστοιχα τα επίπεδα ανεργίας παρουσιάζουν απόκλιση.

Στο εσωτερικό της ΕΕ, μεταξύ των κρατών μελών της, οι ανισότητες στα επίπεδα απασχόλησης ακολουθούν φθίνουσα πορεία. Ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, στο χρονικό διάστημα 1991-1994, παρουσιάζουν απόκλιση προς τα πάνω, ενώ στο διάστημα 1995-2001 συγκλίνουν. Αντίστοιχα, στα επίπεδα ανεργίας των κρατών μελών οι ανισότητες μειώνονται στο διάστημα 1991-1996, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζουν αυξητική τάση. Τα επίπεδα ανεργίας των κρατών σημειώνουν ελαφριά τάση σύγκλισης ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο μέχρι το 1997, ενώ στη συνέχεια έως το 2001 παρουσιάζουν τάση απόκλισης.

Σε επίπεδο περιφερειών στο σύνολο της ΕΕ, οι ανισότητες είναι γενικά πιο έντονες απ' ό,τι μεταξύ κρατών, τόσο στα επίπεδα απασχόλησης όσο και στα επίπεδα

ανεργίας. Ακόμη, να σημειώσουμε ότι οι ανισότητες στα επίπεδα ανεργίας μεταξύ των περιφερειών είναι σημαντικά πιο έντονες σε σχέση με τις ανισότητες στα επίπεδα απασχόλησης. Τέλος, από τη συσχέτιση της μεταβολής τόσο των επιπέδων απασχόλησης όσο και ανεργίας μεταξύ 1991 και 2001, με το επίπεδο απασχόλησης/ ή ανεργίας το 1991, διαπιστώνουμε ότι η γενική τάση που παρουσιάζουν οι περιφέρειες NUTS II της ΕΕ, στο σύνολό τους, είναι τάση σύγκλισης στην απασχόληση αλλά και την ανεργία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΙΣ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ ΧΩΡΕΣ

4.1. Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια η Ευρώπη σηματοδεύτηκε από σημαντικά γεγονότα που είχαν ως αποτέλεσμα να αλλάξει αισθητά η παλιά γεωπολιτική τάξη πραγμάτων και να τεθεί τέρμα στα παλιά μοντέλα διεθνούς ισορροπίας. Το ευρωπαϊκό όραμα υλοποιήθηκε με γρήγορο ρυθμό ξεπερνώντας πολλά από τα εμπόδια που συνάντησε κατά καιρούς. Οι ευρωπαίοι ηγέτες διέγνωσαν τη μεγάλη σημασία της ένταξης νέων μελών στην «ευρωπαϊκή οικογένεια».

Η διεύρυνση προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ), την Κύπρο, τη Μάλτα και την Τουρκία εντάσσεται στο νέο αυτό πλαίσιο και αποτελεί πρόκληση ιστορικής σημασίας για την ΕΕ. Αποτελεί στρατηγικό στόχο της ΕΕ μέχρι το 2006, καθώς η επέκτασή της θα ευνοήσει τις ανταλλαγές και την οικονομική δραστηριότητα ενώ θα δώσει νέα ώθηση στην ανάπτυξη και την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής οικονομίας στο σύνολό της. Η προσχώρηση νέων κρατών μελών θα συμβάλει στην αύξηση της βαρύτητας και της επιρροής της Ένωσης στη διεθνή σκηνή.

4.2 Η ευρωπαϊκή πολιτική για τη διεύρυνση

Στο **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης, το 1993**, καθορίστηκαν τα κριτήρια προσχώρησης των νέων χωρών. Η διαδικασία των διαπραγματεύσεων άρχισε στις 31 Μαρτίου 1998 με τις πρώτες έξι χώρες, το ονομαζόμενο γκρουπ του Λουξεμβούργου: Κύπρο, Τσέχικη Δημοκρατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Πολωνία και Σλοβενία, ενώ στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι το Δεκέμβριο του 1999, συμφωνήθηκε να αρχίσουν διαπραγματεύσεις και με τις υπόλοιπες (γκρουπ του Ελσίνκι): Βουλγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ρουμανία και Δημοκρατία της Σλοβακίας. Στο Συμβούλιο αυτό αναγνωρίστηκε στην Τουρκία καθεστώς υποψήφιας χώρας και τονίστηκε η πρόοδος που σημειώθηκε όσον αφορά στην εφαρμογή της προενταξιακής στρατηγικής, ανοίγοντας έτσι δρόμο για προσέγγιση ανάμεσα στην

Ένωση και τη χώρα αυτή, χωρίς όμως να αρχίσουν ακόμη οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης όπως συμβαίνει με τις υπόλοιπες 12 χώρες.

Παράλληλα με την πολιτική των διαπραγματεύσεων, η ΕΕ έπρεπε να προετοιμάσει την πολιτική της για την ομαλή ενσωμάτωση των νέων κρατών μελών, εκ των οποίων στην πλειοψηφία το ΑΕΠ κατά κεφαλή είναι συγκριτικά πολύ χαμηλό σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η απάντηση της ΕΕ δόθηκε με την αναθεώρηση των διαρθρωτικών και αγροτικών πολιτικών, το Μάρτιο του 1999, με την **Agenda 2000** και την ανάπτυξη ειδικών υποστηρικτικών προγραμμάτων για τις υποψήφιες χώρες (ISPA, SAPARD κλπ). (C.Weise κ.ά., 2001)

Στο **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάακεν, το Δεκέμβριο του 2001**, συμφωνήθηκε ότι αν ο ρυθμός ανάπτυξης, που έχει επιτευχθεί στις υποψήφιες χώρες, διατηρηθεί τότε δέκα από αυτές θα συμμετάσχουν ως μέλη στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 2004. Οι χώρες αυτές είναι οι: Κύπρος, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Δημοκρατία της Σλοβακίας, Τσέχικη Δημοκρατία και Σλοβενία. Το Συμβούλιο αναγνώρισε τις προσπάθειες της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας και τις προέτρεψε να συνεχίσουν στον ίδιο ρυθμό. (EC, 2002)

Το **Δεκέμβριο του 2002 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Κοπεγχάγη** γίνονται δεκτές στη «μεγάλη ευρωπαϊκή οικογένεια» οι οκτώ χώρες της ΚΑΕ, η Κύπρος και η Μάλτα, οι οποίες θα ενταχθούν από την 1^η Μαΐου του 2004. Οι διαπραγματεύσεις ήταν επίπονες και απαίτησαν μεγάλες θυσίες. Η Ρουμανία και η Βουλγαρία θα πρέπει να περιμένουν έως το 2007, ενώ για την Τουρκία τα πράγματα είναι λιγότερο θετικά. Οι 15 όρισαν μια ημερομηνία γι' αυτήν, το Δεκέμβριο του 2004, οπότε και θα εξεταστεί ως προς τα πολιτικά κριτήρια και μόνο αν τα πληρεί θα είναι έτοιμη να αρχίσει τις προενταξιακές διαδικασίες, χωρίς όμως συγκεκριμένη ημερομηνία προσδιορισμού. (Κράλλη, 2002)

Με τα δέκα νέα μέλη ο ευρωπαϊκός πληθυσμός θα αυξηθεί κατά 75 εκατομμύρια πολίτες, δηλαδή θα έχει συνολικά 450 εκατομμύρια πολίτες. Η διεύρυνση θα προκαλέσει σημαντικές αλλαγές στο προφίλ της απασχόλησης και τη δομή των αγορών εργασίας της ΕΕ. Παρόλο που θα υπάρξουν σημαντικές αλλαγές στην οικονομική μέθοδο λόγω της συνεχιζόμενης ανάπτυξης, οι διαρθρωτικές αλλαγές είναι επίσης βασικές για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της ΕΕ που ετέθησαν για το 2010 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας.

Βασικοί οικονομικοί τομείς των υποψήφιων χωρών παραμένουν ο αγροτικός και ο βιομηχανικός. Η αναδιάρθρωση θα επηρεάσει σημαντικά την τομεακή δομή της απασχόλησης, αυξάνοντάς την στον τομέα των υπηρεσιών, ο οποίος είναι σημαντικά υποανάπτυκτος σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ. Η οικονομική ανάπτυξη, η ενσωμάτωση στην Ενιαία Αγορά και η αύξηση του ανταγωνισμού θα οδηγήσει σε αύξηση του εισοδήματος, καθώς και σε δημιουργία νέων υπηρεσιών. Ακόμη, αυτές οι αλλαγές στην τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης θα αυξήσουν την ανάγκη για πιο εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό.

4.3 Οι πρόσφατες επιδόσεις της οικονομίας και των αγορών εργασίας των Χωρών Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ)

4.3.1 Οι οικονομικές επιδόσεις

Η κατάσταση στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ) έχει εξελιχθεί με ταχείς ρυθμούς από την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος, στις αρχές της δεκαετίας. Μετά την αρχική απότομη πτώση των εισοδημάτων και της παραγωγής, οι περισσότερες χώρες της ΚΑΕ παρουσίασαν ανάπτυξη μετά το 1993 ή το 1994. Η ανάκαμψη αυτή ήταν σε γενικότερες γραμμές αισθητή στις χώρες που πέτυχαν μεγαλύτερη πρόοδο προς την κατεύθυνση της οικονομίας της αγοράς, υπογραμμίζοντας τα αναμενόμενα οφέλη από τη μεταρρύθμιση. Με βάση την ανάκαμψη και τη στενότερη οικονομική ολοκλήρωση με την ΕΕ, πολλές χώρες ΚΑΕ κατέβαλαν μεγάλες προσπάθειες για να προετοιμαστούν για την ένταξη, η οποία έγινε δεκτή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το Δεκέμβριο του 2002.

Οι περιφερειακές ανισορροπίες στο εσωτερικό των χωρών ΚΑΕ χαρακτηρίζονται από τη σχετική ευημερία των αστικών κέντρων και ορισμένων δυτικών περιφερειών που συνορεύουν με την ΕΕ, οι οποίες έχουν επωφεληθεί από την ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών. Αντίθετα, η απασχόληση σημείωσε κατακόρυφη πτώση σε άλλες περιφέρειες, λόγω των μεγάλης κλίμακας απωλειών θέσεων εργασίας σε παραδοσιακές βιομηχανίες και μειώσεις στη γεωργία. Παρόλα αυτά, η απασχόληση στη βιομηχανία και τη γεωργία παραμένει υψηλή σε ορισμένες περιφέρειες, αντικατοπτρίζοντας την καθυστερούμενη αναδιάρθρωση. (ΕΕπ, 1999)

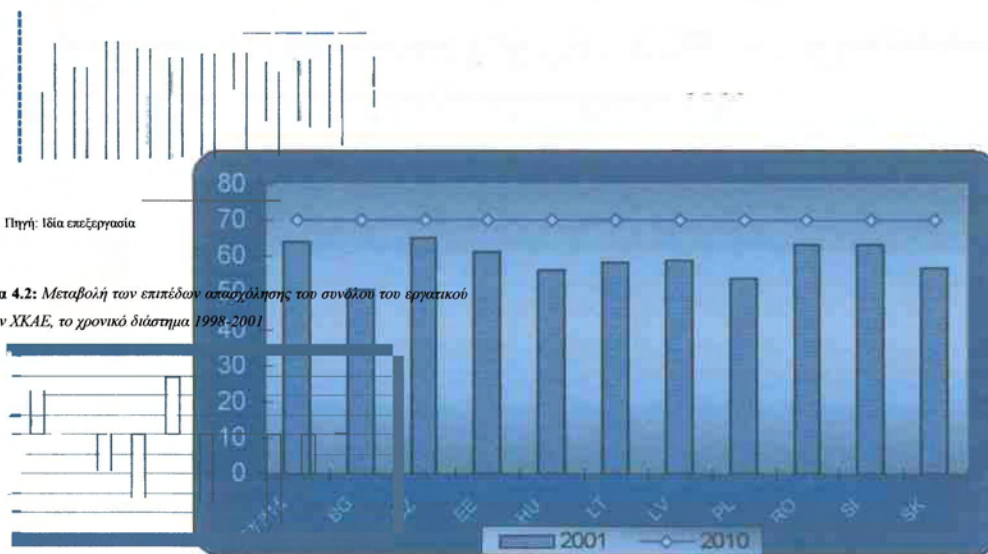
4.3.2 Η απασχόληση στις ΧΚΑΕ

4.3.2.1 Απασχόληση του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64)

Ο αριθμός των απασχολουμένων κατά την περίοδο της μετάβασης (από 1989 έως 1993) μειώθηκε σημαντικά στις χώρες της ΚΑΕ, αντανακλώντας αφενός τη μεγάλη πτώση του προϊόντος και αφετέρου τις επιπτώσεις από τη διαδικασία εξορθολογισμού και αναδιάρθρωσης της οικονομίας. Η έκταση της πτώσης της απασχόλησης ποικίλει σημαντικά μεταξύ των χωρών, αντανακλώντας κατά κάποιον τρόπο το ρυθμό με τον οποίο εισήχθησαν οι μεταρρυθμίσεις. Παρά την έκταση της πτώσης στην απασχόληση, σε έναν αριθμό χωρών (ιδιαίτερα Βουλγαρία και Ρουμανία), ήταν σημαντικά μικρότερη από τη μείωση του προϊόντος, που σημαίνει ότι οι θέσεις εργασίας ήταν ακόμη προστατευμένες απέναντι στις δυνάμεις της αγοράς κατά τη δεδομένη περίοδο και ότι, συνεπώς, η απασχόληση διατηρήθηκε σε υψηλότερο επίπεδο απ' ότι εάν οι ευρείες μεταρρυθμίσεις είχαν ολοκληρωθεί. Από 1993 η απασχόληση στις χώρες της ΚΑΕ σταθεροποιήθηκε ή ακόμη, μετά το 1995, έτεινε να αυξάνεται. (ΕΕπ, 1999)

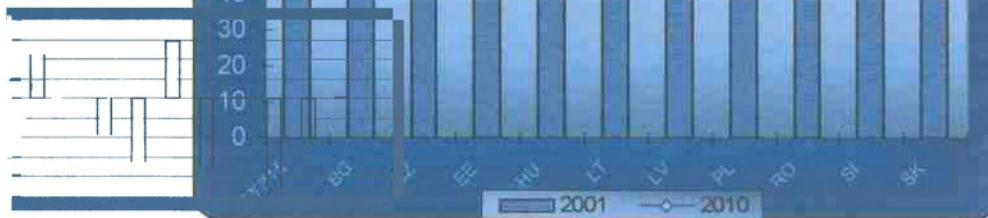
Μετά το 1997, η αύξηση της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών δεν επαρκεί να καλύψει τα κενά που έχει προκαλέσει η μείωση θέσεων εργασίας στο βιομηχανικό και αγροτικό τομέα, οπότε η απασχόληση μειώνεται. Από το 1997 μέχρι το 2001, το επίπεδο απασχόλησης αυξάνεται στην Ουγγαρία (κατά 4,3 ποσοστιαίες μονάδες), τη Σλοβενία (σχεδόν μία μονάδα), ενώ μειώνεται στις υπόλοιπες. Το 2001 από τις χώρες της ΚΑΕ, μόνο η Δημοκρατία της Τσεχίας (65%) έχει υψηλότερο επίπεδο απασχόλησης απ' αυτό της ΕΕ (63,9%).

Διάγραμμα 4.1: Επίπεδα απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού στις ΧΚΑΕ το 2001 και ο στόχος της Λισσαβόνας για το 2010

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

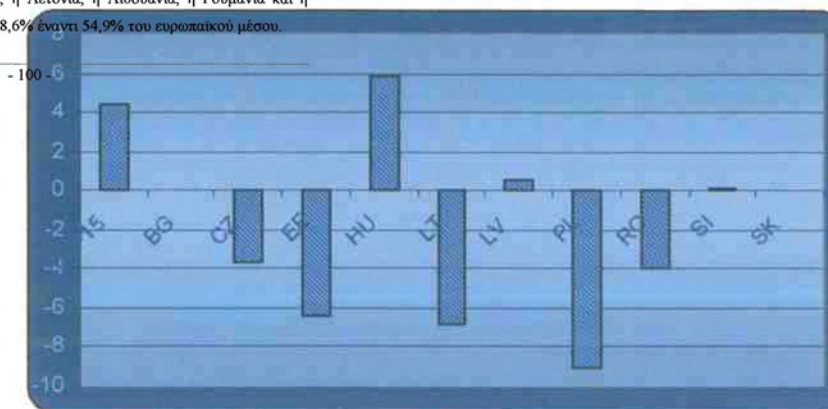
Διάγραμμα 4.2: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού των ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001

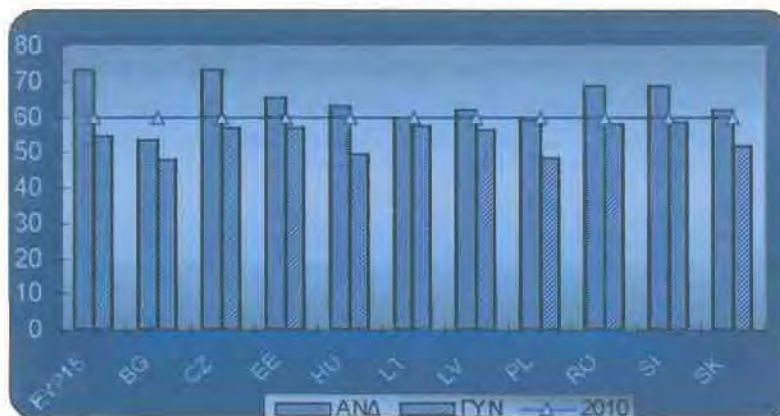
Πηγή: Ίδια επεξεργασία

4.3.2.2 Απασχόληση των γυναικών

Το επίπεδο απασχόλησης των γυναικών στις ΧΚΑΕ ακολουθεί μειωτικές τάσεις στο χρονικό διάστημα 1997-2001, εκτός από την Ουγγαρία και τη Λετονία που ακολουθούν αυξητικές, ενώ η Σλοβενία και η Βουλγαρία (2000-2001) διατηρούν σταθερές τάσεις. Παρόλα αυτά, αρκετές από τις χώρες της ΚΑΕ έχουν υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης γυναικών από το αντίστοιχο της ΕΕ. Οι χώρες αυτές είναι: η Δημοκρατία της Τσεχίας, η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Ρουμανία και η Σλοβενία με το υψηλότερο ποσοστό 58,6% έναντι 54,9% του ευρωπαϊκού μέσου.

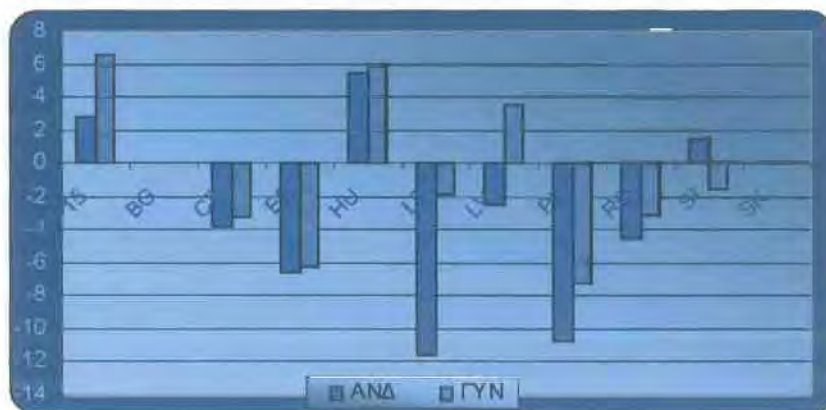

Διάγραμμα 4.3: Επίπεδα απασχόλησης των γυναικών και των ανδρών στις ΧΚΑΕ το 2001 και ο στόχος για τη γυναικεία απασχόληση της Λισσαβόνας για το 2010

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 4.4: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης των γυναικών και των ανδρών των ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001

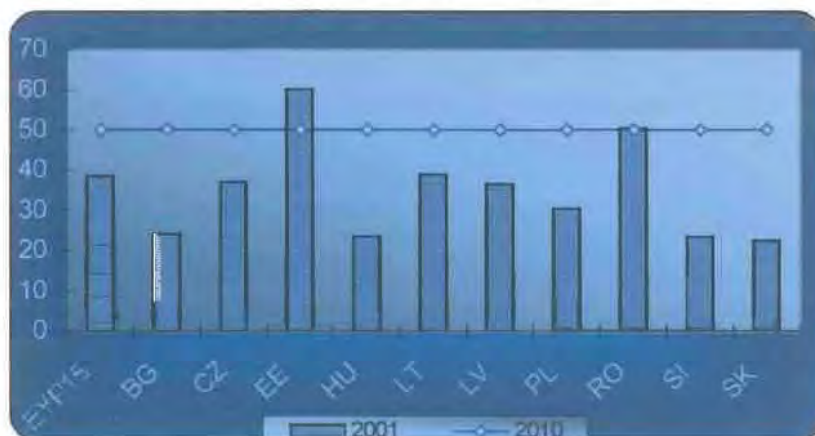

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

4.3.2.3 Οι απασχολούμενοι ηλικίας 55-64

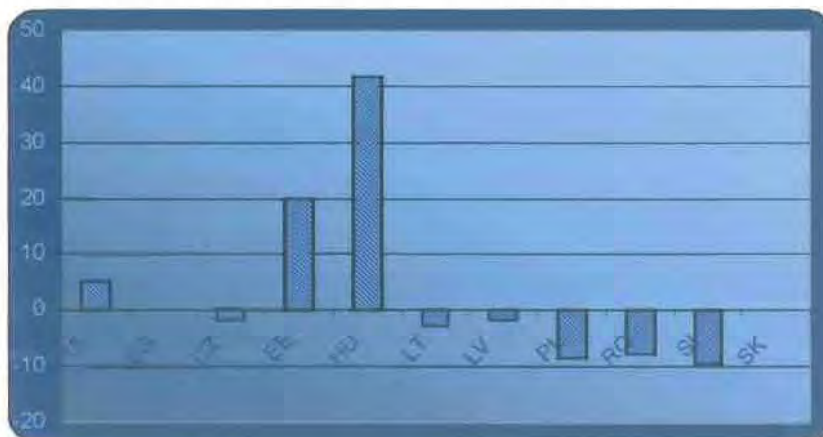
Τα επίπεδα απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64) σε όλες τις χώρες ΚΑΕ, στο διάστημα 1997- 2001, μειώνονται με εξαίρεση την Εσθονία και την Ουγγαρία. Το 2001, υψηλότερα επίπεδα από την ΕΕ (38,5%) διατηρούν η Εσθονία και η Ρουμανία, των οποίων το επίπεδο απασχόλησης της συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας βρίσκεται πάνω από το 50% που αποτελεί στόχο μέχρι το 2010-καθορισμένο από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας.

Διάγραμμα 4.5: Επίπεδα απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64) στις ΧΚΑΕ το 2001 και ο στόχος της Λισσαβόνας για το 2010

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 4.6: Μεταβολή των επιπέδων απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64) στις ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

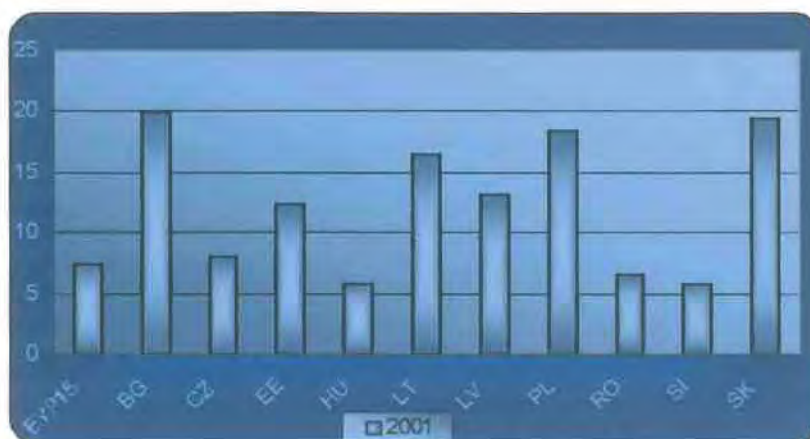
4.3.3 Η ανεργία στις ΧΚΑΕ

4.3.3.1 Ανεργία του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64)

Η ανεργία έχει αυξηθεί σημαντικά στις περισσότερες χώρες ΚΑΕ, σε ποσοστά που ποικίλουν σε μεγάλο βαθμό, από 6,6% στη Ρουμανία και 8% στην Τσέχικη Δημοκρατία, σε 19,4% στη Δημοκρατία της Σλοβακίας, 18,4% στην Πολωνία και 19,9% στη Βουλγαρία. Οι χώρες που παρουσιάζουν μειωτικές τάσεις στο ποσοστό

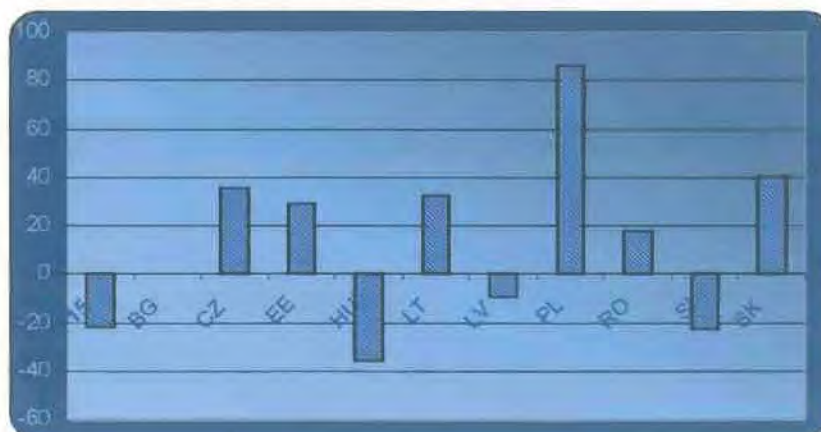
ανεργίας τους είναι οι: Σλοβενία και Ουγγαρία με 5,7% του εργατικού δυναμικού το 2001. Σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ (7,6% το 2001) τα ποσοστά ανεργίας ήταν ουσιαστικά μεγαλύτερα στη Βουλγαρία, την Πολωνία, τη Δημοκρατία της Σλοβακίας και τη Λιθουανία, ενώ ποσοστά ανεργίας κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο παρουσιάζουν η Ουγγαρία, η Σλοβενία και η Ρουμανία. (EC, 2002)

Διάγραμμα 4.7: Επίπεδα ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού στις ΧΚΑΕ το 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 4.8: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού στις ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001

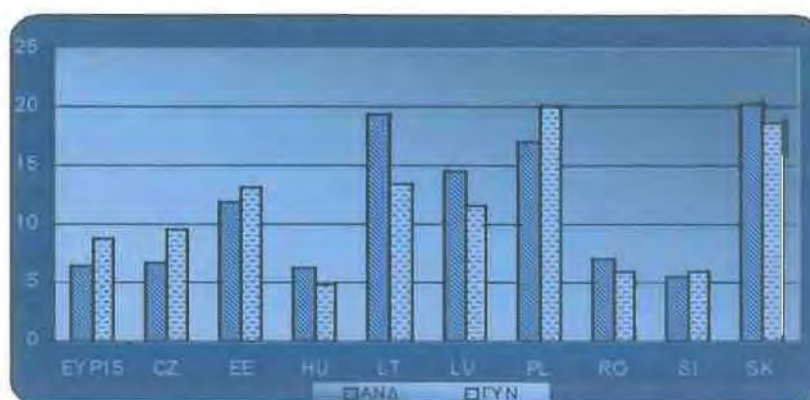

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

4.3.3.2 Η ανεργία των γυναικών

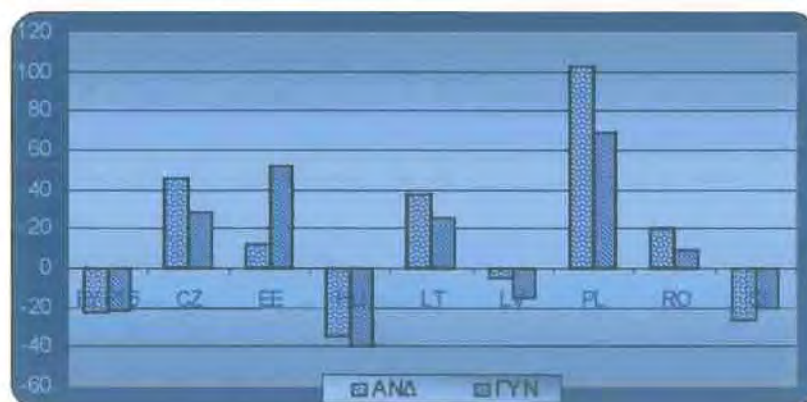
Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε στις περισσότερες ΧΚΑΕ (Ουγγαρία, Λιθουανία, Λετονία, Ρουμανία και Δημοκρατία της Σλοβακίας) η ανεργία των γυναικών είναι μικρότερη από αυτή των ανδρών, με αξιοσημείωτη τη διαφορά κατά 6 περίπου ποσοστιαίες μονάδες στη Λιθουανία και κατά περίπου 3 μονάδες στη Λετονία. Από τις υπόλοιπες, στις οποίες η ανεργία των γυναικών είναι μεγαλύτερη από αυτή των ανδρών, τη μεγαλύτερη διαφορά έχουν η Τσέχικη Δημοκρατία και η Πολωνία κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες (έναντι των 2,3 μονάδων της ΕΕ). Για τη Βουλγαρία, αν και δεν υπάρχουν διαθέσιμα τα ακριβή στοιχεία, πρέπει να σημειώσουμε ότι η ανεργία των γυναικών είναι μεγαλύτερη.

Διάγραμμα 4.9: Επίπεδα ανεργίας γυναικών και ανδρών στις ΧΚΑΕ το 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 4.10: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας των γυναικών και των ανδρών στις ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

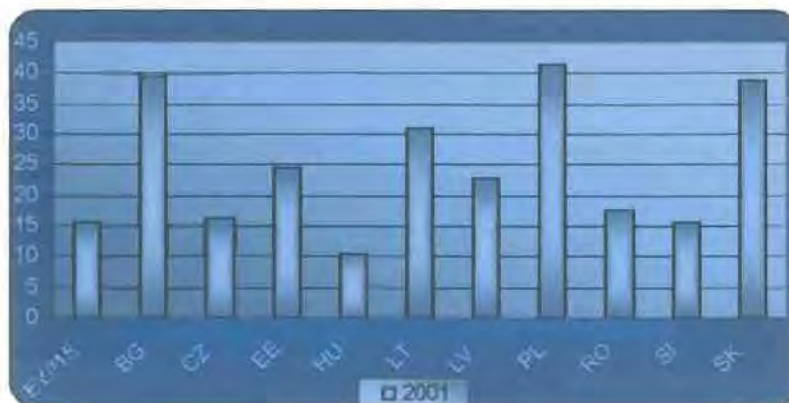
Εντονες αυξητικές τάσεις στην ανεργία των γυναικών παρατηρούνται στην Εσθονία, τη Λετονία, την Πολωνία και τη Δημοκρατία της Σλοβακίας κυρίως μετά το 1998 ή 1999, ενώ μειωτικές τάσεις παρουσιάζει η Λετονία και κυρίως η Ουγγαρία. Τέλος, περίπου σταθερά ποσοστά διατηρούν η Ρουμανία και η Σλοβενία.

4.3.3.3 Η ανεργία των νέων

Η ανεργία των νέων αυξήθηκε ταχύτερα κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών της μετάβασης, απ' ότι στις άλλες ομάδες του εργατικού δυναμικού, αντανακλώντας το σχετικά χαμηλό ρυθμό δημιουργίας νέων θέσεων. Κατά το 1995, το 38% του πληθυσμού της Βουλγαρίας κάτω των 25 ήταν άνεργοι (το μεγαλύτερο ποσοστό της περιοχής). Στην Πολωνία, τη Λετονία και τη Λιθουανία, τα ποσοστά ήταν λίγο χαμηλότερα (31-32%). Μόνο η Δημοκρατία της Τσεχίας είχε μονοψήφιο αριθμό ανεργίας των νέων (περίπου 8%). (ΕΕπ, 1999)

Σε ορισμένες χώρες, εντούτοις, η ανεργία των νέων σημείωσε πτώση τα επόμενα χρόνια καθώς οι ευκαιρίες απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα αυξήθηκαν. Οι χώρες που σημείωσαν σημαντική πτώση είναι η Ουγγαρία, η Λιθουανία, η Σλοβενία και η Ρουμανία, ενώ μια μικρή πτώση έχει σημειωθεί και στη Λετονία. Αντίθετα, σημαντική αύξηση παρουσιάζουν οι: Βουλγαρία, Δημοκρατία της Τσεχίας, Πολωνία και Δημοκρατία της Σλοβακίας.

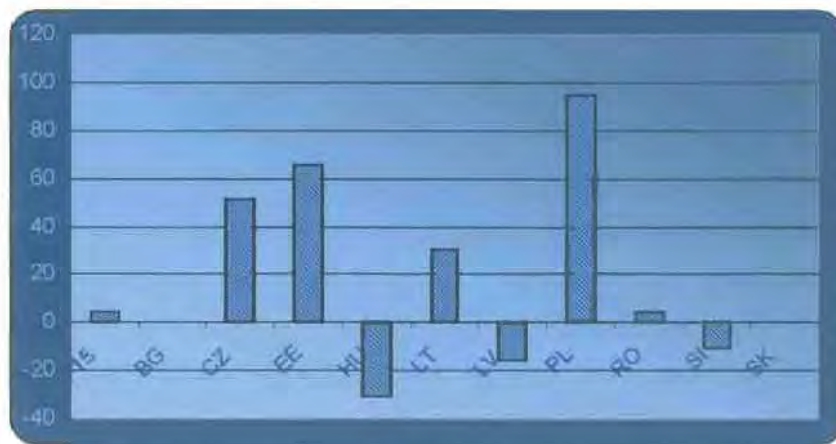
Διάγραμμα 4.11: Επίπεδα ανεργίας των νέων (15-24) στις ΧΚΑΕ το 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Μερικές μελέτες υποστηρίζουν ότι η οικονομική ανάκαμψη έχει ωφελήσει τους νέους περισσότερο απ' ότι τα μεγαλύτερης ηλικίας άτομα που ανήκουν στο εργατικό δυναμικό. (ΕΕπ, 1999) Αυτό θα συνεπαγόταν ότι περαιτέρω ανάπτυξη μπορεί να είναι χρήσιμη για τη μείωση της ανεργίας των νέων περισσότερο από τη γενική λόγω της μεγαλύτερης δυνατότητας των νέων να προσαρμόζονται στους μεταβαλλόμενους οικονομικούς παράγοντες.

Διάγραμμα 4.12: Μεταβολή των επιπέδων ανεργίας των νέων (15-24) στις ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

4.3.3.4 Μακροχρόνια ανεργία

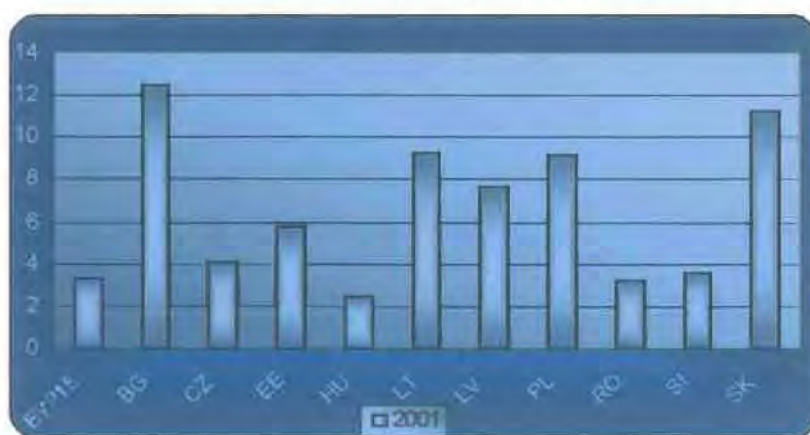
Η αύξηση της ανεργίας προκάλεσε επίσης της αύξηση της μακροχρόνιας ανεργίας. Η κατάργηση θέσεων εργασίας κυρίως στη βιομηχανία, επηρέασε ιδιαίτερα τα άτομα με πλεονάζουσες δεξιότητες και με χαμηλού επιπέδου δυνατότητες προσαρμογής στις νέες απαιτήσεις. Σε όλες σχεδόν τις χώρες της ΚΑΕ, η μακροχρόνια ανεργία ήταν άμεσα σχετιζόμενη με το επίπεδο εκπαίδευσης, παρόλο που η Ρουμανία και, σε μικρότερο βαθμό, η Πολωνία υπήρξαν εξαιρέσεις καθώς υψηλός βαθμός απασχόλησης στον αγροτικό τομέα παρείχε δυνατότητα εργασίας στα άτομα με χαμηλού επιπέδου δεξιότητες. Στη Ρουμανία επηρεάστηκαν περισσότερο τα άτομα της επαγγελματικής και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. (ΕΕπ, 1999)

Η αύξηση της απασχόλησης που γνώρισαν οι περισσότερες χώρες της ΚΑΕ από το 1993 ή το 1994, είχε κάποιο αποτέλεσμα στην επίπτωση της μακροχρόνιας ανεργίας.

Ανάμεσα στο 1995 και το 1997, η αναλογία των ανέργων οι οποίοι ήταν εκτός απασχόλησης για ένα χρόνο ή παραπάνω μειώθηκε σε όλες τις χώρες, εκτός από τη Ρουμανία στην οποία παρέμεινε αμετάβλητη και στην Εσθονία στην οποία αυξήθηκε σημαντικά. Η πτώση της μακροχρόνιας ανεργίας υπήρξε περισσότερο έντονη στη Βουλγαρία και Πολωνία. Ωστόσο, στις περισσότερες χώρες το ποσοστό παραμένει υψηλότερο από το αντίστοιχο της ΕΕ. Μόνο στη Δημοκρατία της Τσεχίας ήταν μικρότερο απ' αυτό της ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι το πρόβλημα της μακροχρόνιας ανεργίας δεν μπορεί να επιλυθεί απλώς μέσω της οικονομικής ανάπτυξης. (ΕΕπ, 1999)

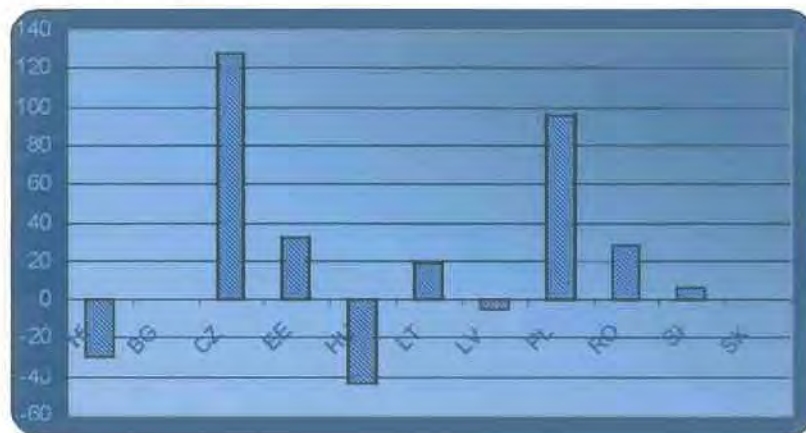
Μετά το 1997, όμως, παρατηρούμε ότι οι τάσεις διαφοροποιούνται. Οι περισσότερες χώρες της ΚΑΕ παρουσιάζουν αύξηση του ποσοστού της μακροχρόνιας ανεργίας, ενώ καθαρά μειωτική τάση σημειώνεται μόνο στην Ουγγαρία. Αξιοσημείωτο είναι ότι το ποσοστό της τελευταίας (2,5%) το 2001 είναι χαμηλότερο κι από αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15(3,3%). Χαμηλότερο ποσοστό από τον ευρωπαϊκό μέσο έχει επίσης και η Ρουμανία (3,2%), ενώ σε αυτόν πλησιάζει το ποσοστό της Σλοβενίας (3,6%) και της Δημοκρατίας της Τσεχίας (4,1%). Μεγάλη απόκλιση από τον ευρωπαϊκό μέσο εμφανίζει η Βουλγαρία (κατά 9,2 ποσοστιαίες μονάδες), η Δημοκρατία της Σλοβακίας (κατά 8 μονάδες) καθώς και η Λιθουανία και η Πολωνία με περίπου 3 ποσοστιαίες μονάδες.

Διάγραμμα 4.13: Επίπεδα μακροχρόνιας ανεργίας στις ΧΚΑΕ το 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 4.14: Μεταβολή των επιπέδων μακροχρόνιας ανεργίας στις ΧΚΑΕ, το χρονικό διάστημα 1998-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

4.4 Κύπρος

Η Κύπρος διαφέρει ποικιλοτρόπως σε σχέση με τις άλλες υποψήφιες χώρες. Κατ' αρχήν, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας είναι σημαντικά υψηλότερο από αυτό των χωρών της ΚΑΕ και γενικά συγκρίσιμο με αυτό της Ελλάδας και της Πορτογαλίας. Δεύτερον, η οικονομία της Κύπρου δεν είναι σε μετάβαση, διαδικασία που αποτελεί βασική έννοια των άλλων υποψήφιων χωρών. Αντίθετα, η Κύπρος είναι μια οικονομία της αγοράς που κυριαρχείται από τον τομέα των υπηρεσιών. Η Κύπρος θα μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διευρυμένη ΕΕ ως χώρα- πύλη προς τη Μέση Ανατολή. (ΣΑΚΧ, 1999)

Τέλος, η διχοτόμηση μετά το 1974 επηρεάζει την ανάλυση της οικονομίας του νησιού με αποτέλεσμα να καθίσταται αναγκαία μια διάκριση ανάμεσα στο νότιο και το κατεχόμενο βόρειο τμήμα του νησιού. Κάποιες φορές διαθέσιμα δεδομένα υπάρχουν μόνο για το νότιο τμήμα του νησιού.

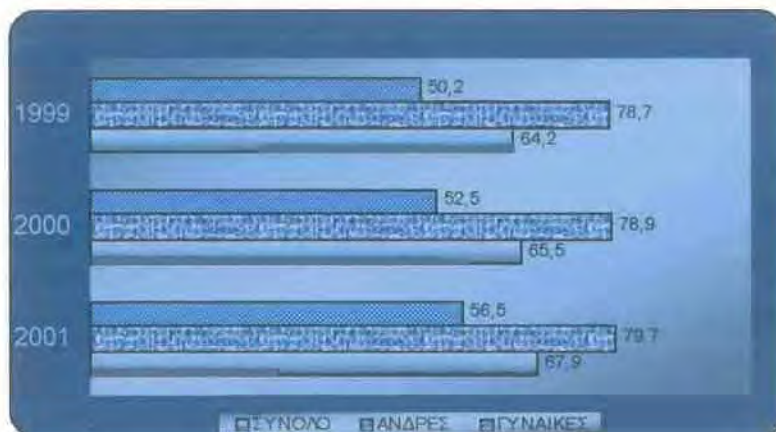
4.4.1 Αγορά εργασίας

Η οικονομία της Κύπρου είναι πολύ κοντά στην πλήρη απασχόληση εδώ και αρκετό καιρό (δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα για το βόρειο τμήμα της χώρας). Ανάμεσα στο 1990 και 1993, εκτός από μικρό διάστημα το 1991 κατά την κρίση στο Κόλπο, η προσφορά και η ζήτηση εργασίας αυξήθηκαν σημαντικά, με μεγαλύτερη αύξηση αυτή της ζήτησης, προκαλώντας σοβαρές ελλείψεις στην αγορά εργασίας. Ως αποτέλεσμα, η κυβέρνηση έθεσε σε εφαρμογή μια πολιτική ενθάρρυνσης εισροών εργασίας από το εξωτερικό. Το 1994 οι τελευταίοι αποτελούσαν το 6% του συνόλου των απασχολουμένων. Η προσφορά εργασίας αυξήθηκε, επίσης, από την παλιννόστηση Κυπρίων μεταναστών. Η αύξηση του εργατικού δυναμικού και η διατήρηση της πλήρους απασχόλησης υποδηλώνουν ότι η αγορά εργασίας είναι αρκετά ευέλικτη. (ΕΚ, 1999)

4.4.2 Απασχόληση

Από το 1990, η απασχόληση αυξήθηκε αισθητά στο νότιο τμήμα του νησιού. Το 1995, ο αριθμός των απασχολουμένων αυξήθηκε κατά περίπου 3% και παρά την επιβράδυνση το 1996, νέες ευκαιρίες για θέσεις εργασίας εξακολουθούν να δημιουργούνται. (ΕΚ, 1999) Αποτέλεσμα αυτού είναι ότι το ποσοστό της απασχόλησης παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα, 67,9% του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας 15-64, το 2001, ποσοστό υψηλότερο από το αντίστοιχο ευρωπαϊκό μέσο 63,9% το 2001. Το επίπεδο απασχόλησης των γυναικών παρόλη τη σημαντική αύξηση (από 50,2% το 1999 σε 56,6 το 2001) παραμένει μικρότερο από το αντίστοιχο των ανδρών (78,8% το 1999, 79,9% το 2001). Η ανάπτυξη των υπηρεσιών αντανακλάται στην τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης. Το 2001, οι θέσεις εργασίας στις υπηρεσίες αποτελούσαν το 71,1% του συνολικού αριθμού θέσεων εργασίας, ακολουθώντας τη σημαντική μετακίνηση εργαζομένων από τη γεωργία και, κατά ένα μικρότερο βαθμό, από τη βιομηχανία προς τον τουρισμό και άλλες υπηρεσίες.

Διάγραμμα 4.15: Εξέλιξη των επιπέδων της απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64), των ανδρών και των γυναικών στην Κύπρο, 1999- 2001

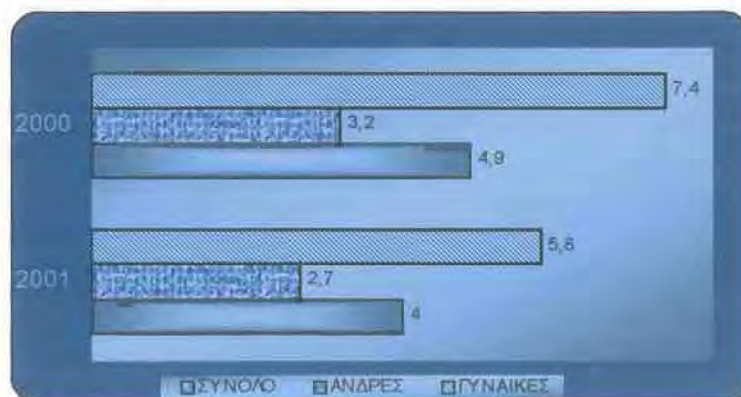

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

4.4.3 Ανεργία

Η ανεργία είναι σημαντικά χαμηλότερη στο νότιο τμήμα της Κύπρου απ’ ότι στην ΕΕ. Από το 2000 στο 2001, η ανεργία της Κύπρου έχει σημειώσει μείωση τόσο του συνόλου όσο και των γυναικών. Το 2001, η ανεργία του συνόλου του εργατικού δυναμικού ήταν 4% έναντι του επιπέδου 7,6% της ΕΕ, ενώ αντίστοιχα τα επίπεδα ανεργίας των ανδρών και των γυναικών της Κύπρου ήταν 2,7% και 5,8% έναντι 6,4% και 8,7% της ΕΕ.

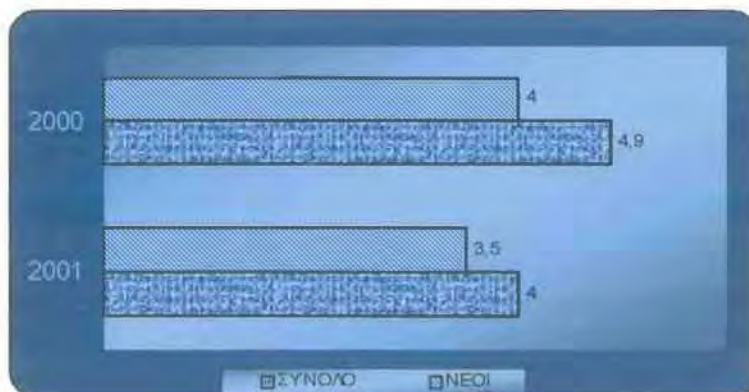
Διάγραμμα 4.16: Εξέλιξη επιπέδων ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού (15-64), ανδρών και γυναικών στην Κύπρο, 2000- 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Το 2001, η ανεργία παραμένει χαμηλή ακόμα και μεταξύ των νέων (8,4%) όταν το επίπεδο ανεργίας των νέων στην ΕΥΡ- 15 είναι 14,9%.

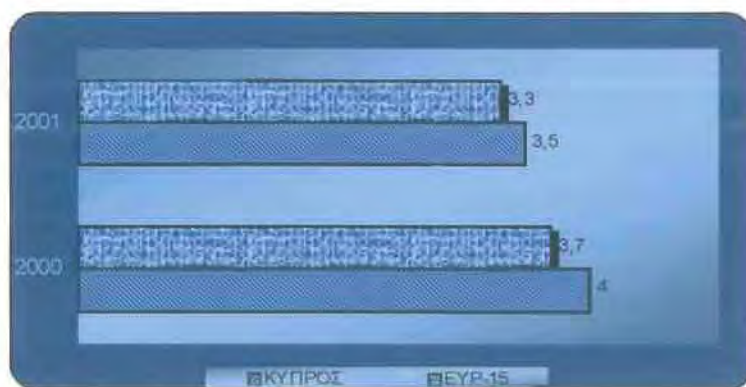
Διάγραμμα 4.17: Επίπεδα ανεργίας των νέων (15-24) στην Κύπρο, 2000- 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Επιπλέον, το 2001 το ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας της Κύπρου (0,9%) είναι κατά 2,5 περίπου ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από το αντίστοιχο ευρωπαϊκό (3,3%).

Διάγραμμα 4.18: Επίπεδα μακροχρόνιας ανεργίας στην Κύπρο, 2000- 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

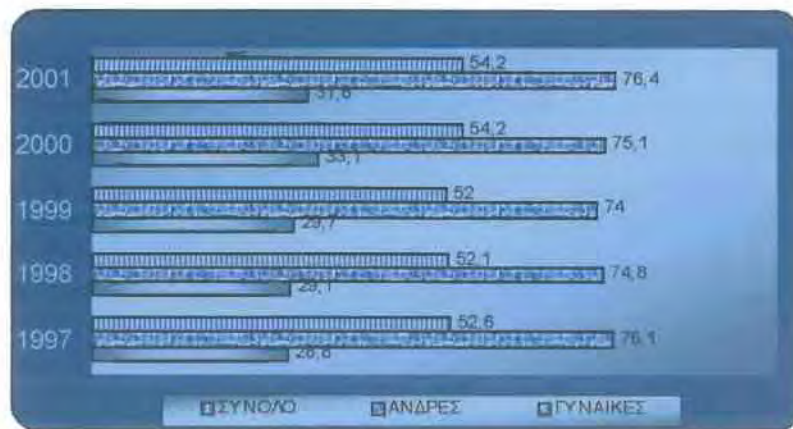
Να σημειώσουμε ότι, αν και δεν υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία, η ανεργία στο βόρειο τμήμα του νησιού φαίνεται ότι είναι υψηλότερη. (ΕΚ, 1999)

4.5 Μάλτα

4.5.1 Απασχόληση

Το επίπεδο απασχόλησης της Μάλτας αυξήθηκε κατά 1,5 ποσοστιαία μονάδα από το 1997 στο 2001. Το 2001, το ποσοστό απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού είναι 54,2%. Ακόμη, παρατηρείται ένα σημαντικό χάσμα μεταξύ του ποσοστού απασχόλησης των ανδρών και αυτό των γυναικών. Το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών 31,6% είναι εξαιρετικά χαμηλό σε σύγκριση με των ανδρών που είναι 76,4%.

Διάγραμμα 4.19: Εξέλιξη επιπέδου απασχόλησης του συνόλου του εργατικού δυναμικού, ανδρών και γυναικών στη Μάλτα, 1997-2001

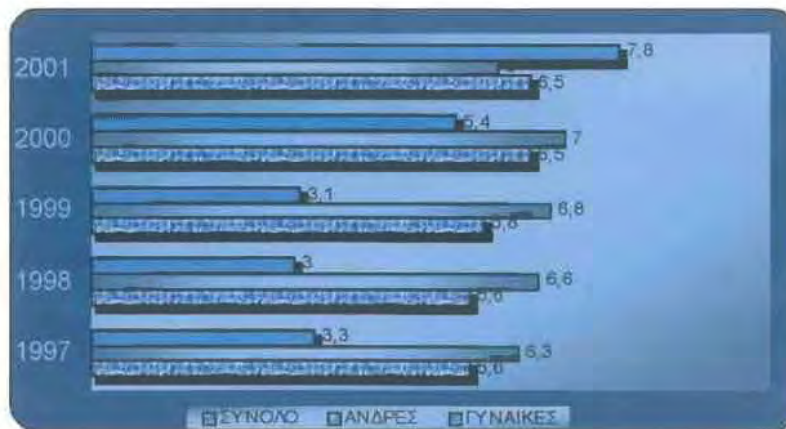
Πηγή: Ιδία επεξεργασία (Στοιχεία: CEC, 2002)

4.5.2 Ανεργία

Το επίπεδο της ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού της Μάλτας σημειώνει μείωση της τάξεως του 1,5% περίπου. Σχετική μείωση σημειώνει και το επίπεδο ανεργίας των ανδρών, ενώ των γυναικών αυξάνεται από 3,3% το 1997 σε 7,8% το 2001. Παρόλα αυτά, παραμένει χαμηλότερο από το αντίστοιχο της ΕΕ που είναι 8,7%. Το επίπεδο της ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού, το 2001, είναι 6,5% έναντι του 7,6% της ΕΕ.

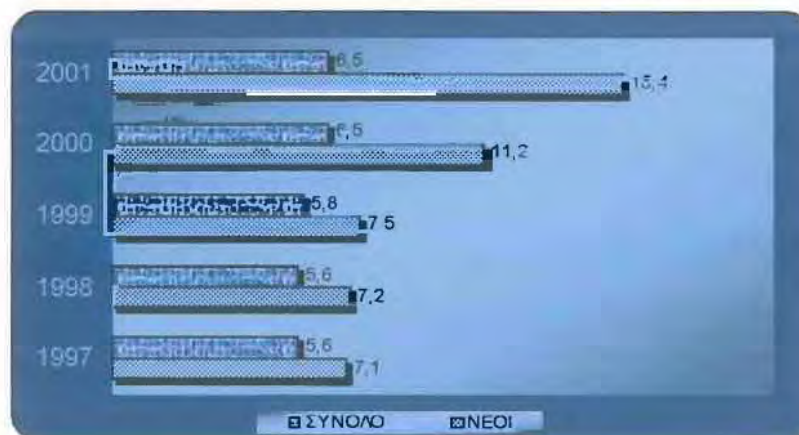
Το 1997, το επίπεδο ανεργίας των νέων ήταν 7,1% (έναντι 20,1% της ΕΕ) αλλά αυξάνεται σημαντικά φτάνοντας το 15,4% μέχρι το 2001, έναντι 14,9% στην ΕΕ. Τέλος, το επίπεδο της μακροχρόνιας ανεργίας της Μάλτας μειώνεται ελαφρά διαχρονικά αλλά παραμένει πολύ αυξημένο σε σύγκριση με της ΕΕ. Το 2001, το επίπεδο μακροχρόνιας ανεργίας της Μάλτας είναι 43,8% έναντι 3,3% στην ΕΕ.

Διάγραμμα 4.20: Εξέλιξη επιπέδου ανεργίας του συνόλου του εργατικού δυναμικού, ανδρών και γυναικών στη Μάλτα, 1997-2001

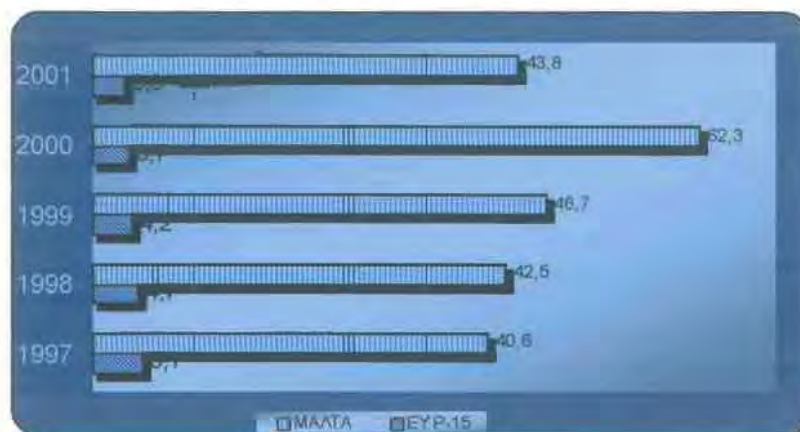
Πηγή: Ιδία επεξεργασία (Στοιχεία: CEC, 2002)

Διάγραμμα 4.21: Εξέλιξη επιπέδου ανεργίας των νέων στη Μάλτα, 1997-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία (Στοιχεία: CEC, 2002)

Διάγραμμα 4.22: Εξέλιξη επιπέδων μακροχρόνιας ανεργίας στη Μάλτα, 1997-2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία (Στοιχεία: CEC, 2002)

4.6 Συμπεράσματα- Σύνοψη

Στο κεφάλαιο αυτό παρατηρούμε την εξέλιξη των επιπέδων απασχόλησης και ανεργίας τα τελευταία χρόνια για τις υποψήφιες χώρες. Οι δέκα από αυτές-δηλαδή εκτός της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας- θα ενταχθούν στην «οικογένεια» της ΕΕ το 2004. Οπότε είναι χρήσιμο και ενδιαφέρον να γνωρίζουμε τα επίπεδα που παρουσιάζουν γενικά αλλά και σε σχέση με τα υπάρχοντα κράτη μέλη. Όσον αφορά στα επίπεδα απασχόλησης των υποψήφιων χωρών, στις περισσότερες χώρες τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε πτωτική πορεία, λόγω κυρίως της αναδιάρθρωσης της οικονομίας και των αγορών εργασίας. Το 2001, όλες οι χώρες ΚΑΕ έχουν επίπεδα απασχόλησης χαμηλότερα από της ΕΕ με εξαίρεση τη Δημοκρατία της Τσεχίας. Αξιοσημείωτο είναι ότι, η απασχόληση των γυναικών στις ΚΧΑΕ παρουσιάζει αρκετά θετικότερη εικόνα από ότι στην ΕΕ, αν και τα τελευταία χρόνια (1997-2001) παρουσιάζονται πτωτικές τάσεις. Η κατάσταση στην απασχόληση εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64) είναι σχετικά ανάλογη, με πτωτικές τάσεις στις πρόσφατες επιδόσεις και το 2001 μόλις δύο από τις ΧΚΑΕ να έχουν επίπεδο απασχόλησης της ομάδας αυτής μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της ΕΕ.

Η ανεργία, όπως αναφέρεται και στη Δεύτερη Έκθεση Προόδου για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια στις υποψήφιες χώρες έχοντας μάλιστα υπερβεί τα επίπεδα της ΕΕ, φτάνοντας το 13% κατά μέσο όρο, το 2001. Τα επίπεδα στα κράτη ποικίλουν από 6,6% στη Ρουμανία

και 8% στη Τσεχία, σε 19,4% στη Σλοβακία και 18,4% στην Πολωνία. Τα επίπεδα ανεργίας των γυναικών βρίσκονται σε καλύτερη θέση από τα επίπεδα ανεργίας των ανδρών στις ΧΚΑΕ. Αρνητική εικόνα, όμως, παρουσιάζει η ανεργία των νέων αλλά και η μακροχρόνια ανεργία στις ΧΚΑΕ, διατηρώντας πολύ υψηλά επίπεδα.

Τέλος, τα δύο νησιά- υποψήφιες χώρες- η Κύπρος και η Μάλτα εξετάζονται χωριστά από τις ΚΧΑΕ λόγω έλλειψης κοινών σημείων αναφοράς. Ιδίως η Κύπρος διαφέρει ποικιλοτρόπως αφενός γιατί η οικονομία της βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της είναι σημαντικά υψηλότερο από το ΑΕΠ των ΚΧΑΕ, αφετέρου δεν βρίσκεται σε φάση μετάβασης, γεγονός που αποτελεί βασική έννοια των υπολοίπων υποψήφιων χωρών. Το επίπεδο απασχόλησής της, κατά την τελευταία δεκαετία, αυξήθηκε φτάνοντας στο 67,9% (έναντι 63,9% της ΕΕ) το 2001. Να σημειώσουμε ότι η αύξηση αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στον τομέα των υπηρεσιών, ο οποίος είναι σημαντικά αναπτυγμένος στην Κύπρο. Παρόλη, όμως, τη συνολικά θετική εικόνα να αναφέρουμε ότι υπάρχουν διαφορές μεταξύ των φύλων στην απασχόληση, με τις γυναίκες να έχουν χαμηλότερα επίπεδα απ' ότι οι άνδρες. Αντίστοιχες διαφορές προκύπτουν και στα επίπεδα ανεργίας. Η ανεργία στην Κύπρο παρουσιάζει χαμηλότερα επίπεδα από τα αντίστοιχα της ΕΕ τόσο στο σύνολο του πληθυσμού όσο και επιμέρους- ανεργία ανδρών, γυναικών, ανεργία των νέων και μακροχρόνια. Η Μάλτα παρουσιάζει αυξητική τάση στο επίπεδο απασχόλησης και πτωτική στην ανεργία. Αλλά, εμφανίζει μεγάλο χάσμα μεταξύ των φύλων- με την απασχόληση των γυναικών να είναι κάτω από τη μισή των ανδρών- καθώς επίσης, η μακροχρόνια ανεργία της Μάλτας, αν και μειώνεται διαχρονικά, παραμένει σε σημαντικά υψηλό επίπεδο (43,8% έναντι 3,3% της ΕΕ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΣΤΙΣ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ ΧΩΡΕΣ

5.1 Εισαγωγή

Η ένταξη των δέκα νέων μελών το 2004, καθώς και των άλλων δύο υποψήφιων χωρών λίγο αργότερα- το 2007- θα μεταμορφώσει την κοινωνική σύνθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο πληθυσμός θα αυξηθεί σημαντικά (θα προστεθεί πάνω από το ¼ της ΕΕ των 25 μελών), ενώ η φτώχεια και οι ανισότητες θα γίνουν περισσότερο αισθητές. Αξιοσημείωτο είναι ότι, εκτός τις ανισότητες των κρατών αυτών με τα υπάρχοντα κράτη μέλη, υπάρχουν έντονες ανισότητες και στο εσωτερικό τους.

5.2 Οι περιφερειακές ανισότητες σε όρους απασχόλησης

Σε αυτό το σημείο θα γίνει μια ανάλυση των ανισοτήτων σε όρους απασχόλησης που υπάρχουν μεταξύ των περιφερειών NUTS II των υποψήφιων κρατών. Τα υποψήφια κράτη που έχουν περιφέρειες τύπου NUTS II είναι η Βουλγαρία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Δημοκρατία της Σλοβακίας και η Τσέχικη. Τα υπόλοιπα κράτη, δηλαδή η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία και η Σλοβενία, δεν περιλαμβάνουν περιφέρειες τύπου NUTS II, αλλά περιφέρειες τύπου NUTS III. Δεν θα τις περιλάβουμε όμως στην παρούσα ανάλυση γιατί δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τα επίπεδα απασχόλησής τους. Από την ανάλυση των ανισοτήτων θα απουσιάζουν η Μάλτα και η Κύπρος εφόσον δεν περιλαμβάνουν περιφέρειες τύπου NUTS II ή NUTS III. Τέλος, να σημειωθεί ότι στα διαγράμματα της διασποράς ο ευρωπαϊκός μέσος ισούται με 100 και ότι ο εθνικός μέσος απεικονίζεται με τη συνεχόμενη γραμμή.

5.2.1. Ανάλυση ανισοτήτων σε επίπεδο περιφερειών NUTS II για κάθε υποψήφιο κράτος

5.2.1.1 Βουλγαρία

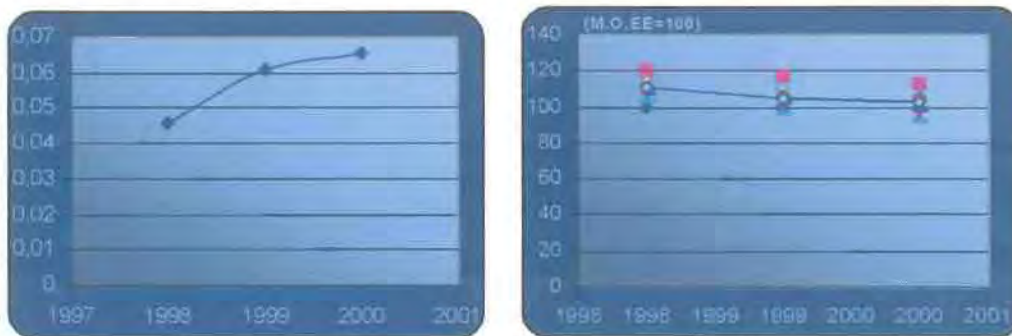
Για τις περιφέρειες NUTS II για τη Βουλγαρία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία μόνο για μια χρονιά, οπότε δεν θα υπάρξει διάγραμμα γι' αυτή. Απλά, να σχολιάσουμε ότι οι ανισότητες στις περιφέρειες της Βουλγαρίας τη χρονιά 2000 έχουν επίπεδο απασχόλησης κάτω από το μέσο ευρωπαϊκό και αποκλίνουν σχετικά από αυτόν. Τη μεγαλύτερη απόκλιση παρουσιάζει η περιφέρεια Severozapaden με επίπεδο απασχόλησης περίπου 64,7 (όταν ο μέσος της ΕΕ είναι 100), ενώ τη μικρότερη η περιφέρεια Yugozapaden κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες κάτω του ευρωπαϊκού μέσου.

5.2.1.2 Δημοκρατία της Τσεχίας

Στην Τσεχία, σύμφωνα με το διάγραμμα του συντελεστή διακύμανσης, οι ανισότητες των περιφερειών της από το 1998 έως το 2000 έχουν αυξητικές τάσεις.

Από το διάγραμμα της διασποράς, παρατηρούμε ότι οι περιφέρειες της Τσεχίας συγκλίνουν σχετικά με το μέσο όρο της ΕΕ. Οι περισσότερες έχουν επίπεδο απασχόλησης μεγαλύτερο από αυτό της ΕΕ, αλλά κι αυτές που έχουν χαμηλότερο βρίσκονται πολύ κοντά σε αυτόν. Το 2000, η περιφέρεια της Πράγας βρίσκεται κατά περίπου 13 ποσοστιαίες μονάδες πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ η περιφέρεια Moravskoslezsko βρίσκεται κάτω από αυτόν κατά 8 περίπου μονάδες. Οι περιφέρειες της Τσεχίας συγκλίνουν επίσης και ως προς τον εθνικό μέσο όρο.

Διάγραμμα 5.1α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου απασχόλησης της Δημοκρατίας της Τσεχίας (NUTS II), 1998-2000, **5.1β:** Διασπορά τιμών του επιπέδου απασχόλησης της Δημοκρατίας της Τσεχίας (NUTS II), 1998-2000

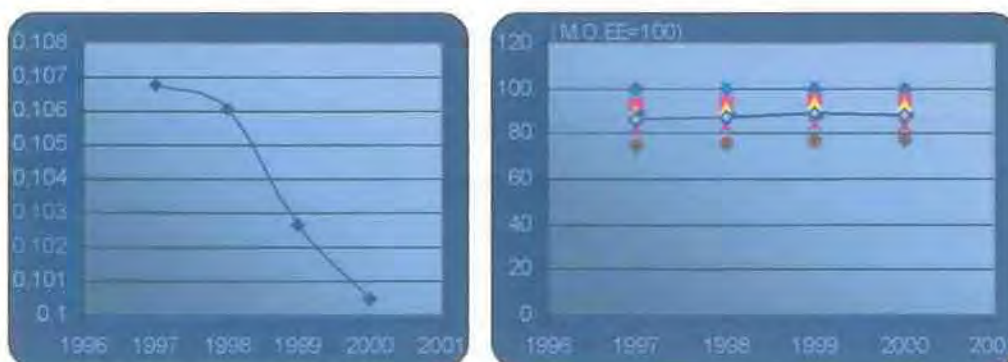

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

5.2.1.3 Ουγγαρία

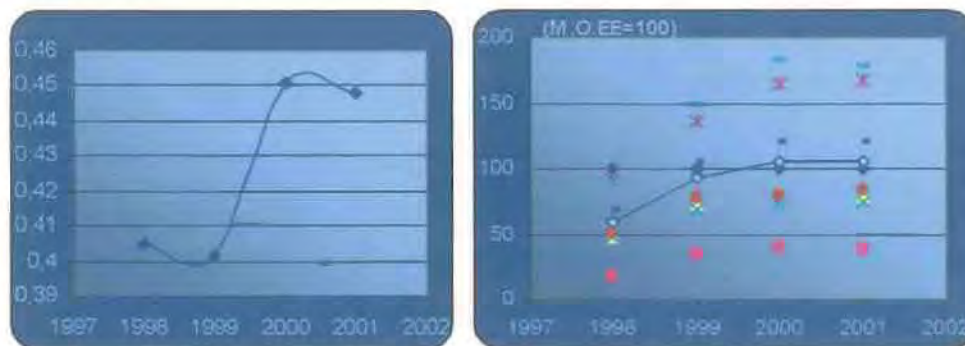
Το χρονικό διάστημα 1997-2000, οι περιφέρειες της Ουγγαρίας έχουν φθίνουσες ανισότητες στο εσωτερικό τους. Διαχρονικά οι περιφέρειες αυτές διατηρούν μια σταθερότητα με μια ελαφριά τάση σύγκλισης ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Την ίδια τάση διατηρούν και ως προς τον εθνικό μέσο όρο. Το 2000, όλες έχουν επίπεδο απασχόλησης μικρότερο από αυτό της ΕΕ. Άλλες παρουσιάζουν ελάχιστη απόκλιση από το μέσο της ΕΕ, όπως η περιφέρεια Nyugat-Dunántúl που είναι μόλις μισή ποσοστιαία μονάδα κάτω από αυτόν, και άλλες μεγαλύτερη, όπως η περιφέρεια Iszak-Alföld κατά 25 περίπου ποσοστιαίες μονάδες.

Διάγραμμα 5.2α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου απασχόλησης της Ουγγαρίας (NUTS II), 1997-2000, **5.2β:** Διασπορά τιμών του επιπέδου απασχόλησης της Ουγγαρίας (NUTS II), 1997-2000

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 5.7α: Εξέλιξη του *Cv* του επιπέδου ανεργίας στη Τσέχικη Δημοκρατία (NUTS II), 1998- 2001, **5.7β:** Διασπορά τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Τσέχικη Δημοκρατία (NUTS II), 1998- 2001

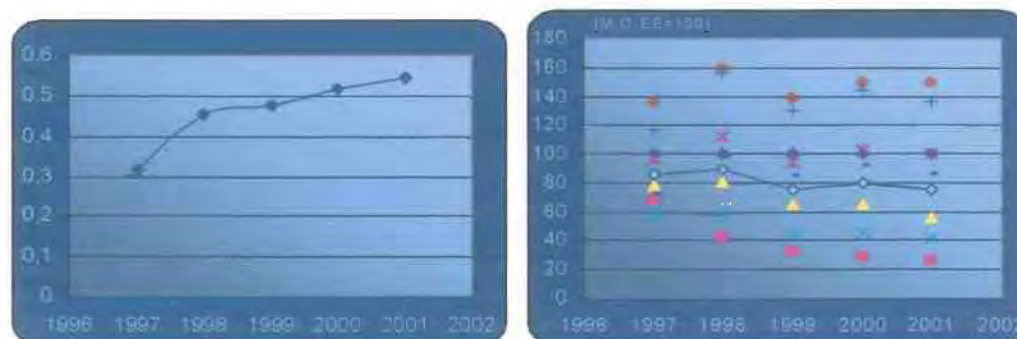

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

5.3.1.3 Ουγγαρία

Σύμφωνα με τα παρακάτω διαγράμματα, οι περιφέρειες της Ουγγαρίας, από το 1998 στο 2001, εμφανίζουν αυξητικές τάσεις στις ανισότητες. Διαχρονικά αποκλίνουν τόσο από τον ευρωπαϊκό όσο και από τον εθνικό μέσο όρο της Ουγγαρίας.

Διάγραμμα 5.8α: Εξέλιξη του *Cv* του επιπέδου ανεργίας στην Ουγγαρία (NUTS II), 1998- 2001, **5.8β:** Διασπορά τιμών του επιπέδου ανεργίας στην Ουγγαρία(NUTS II), 1998- 2001

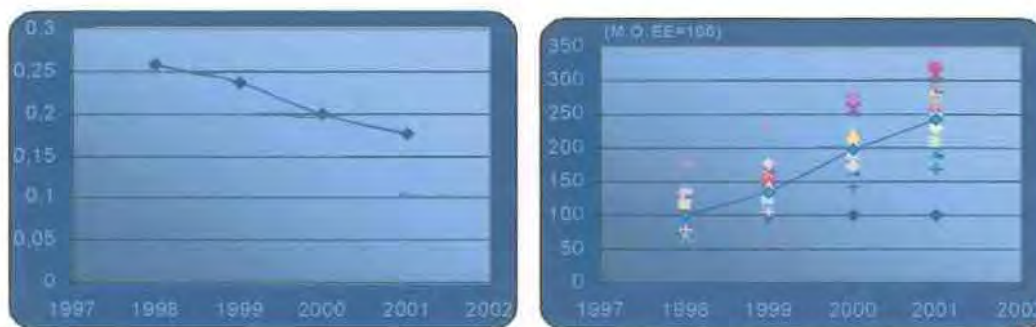

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

5.3.1.4 Πολωνία

Οι περιφέρειες της Πολωνίας παρουσιάζουν διαχρονικά σημαντική απόκλιση από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σύμφωνα με το διάγραμμα της διασποράς. Σχετική τάση απόκλισης παρουσιάζουν και μεταξύ τους. Το 2001, όλες έχουν επίπεδο ανεργίας υψηλότερο από την ΕΕ.

Διάγραμμα 5.9α: Εξέλιξη του του *C_v* του επιπέδου ανεργίας στην Πολωνία (NUTS II), 1998-2001, **5.9β:** Διασπορά τιμών του επιπέδου ανεργίας στην Πολωνία (NUTS II), 1998- 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

5.3.1.5 Ρουμανία

Οι περιφέρειες της Ρουμανίας παρουσιάζουν τάση σύγκλισης ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο αλλά τάσεις απόκλισης μεταξύ τους και ως προς τον εθνικό τους μέσο.

Διάγραμμα 5.10α: Εξέλιξη του *C_v* του επιπέδου ανεργίας στη Ρουμανία(NUTS II), 1998- 2001, **5.10β:** Διασπορά τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Ρουμανία(NUTS II), 1998- 2001

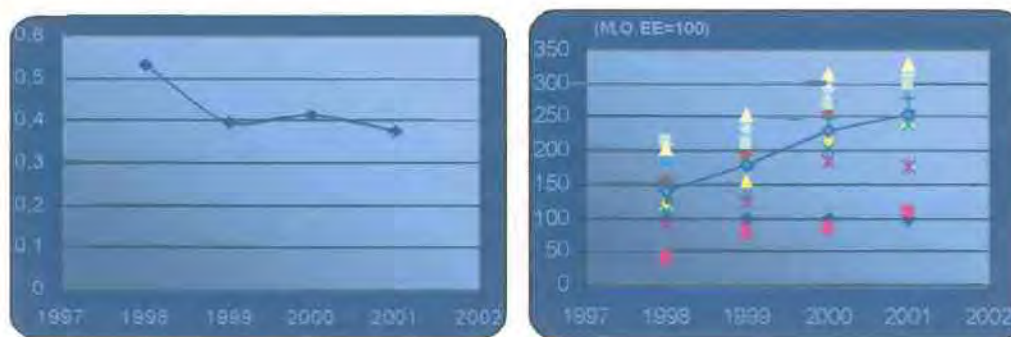

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

5.3.1.6 Δημοκρατία της Σλοβακίας

Ο συντελεστής διακύμανσης δείχνει ότι οι ανισότητες των περιφερειών της Σλοβακίας έχουν μια σχετικά φθίνουσα πορεία. Στο διάγραμμα της διασποράς φαίνεται ότι διαχρονικά οι περιφέρειες αποκλίνουν από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ μεταξύ τους συγκλίνουν ελαφρά.

Διάγραμμα 5.11α: Εξέλιξη του C_v του επιπέδου ανεργίας στη Δημοκρατία της Σλοβακίας (NUTS II), 1998- 2001, **5.11β:** Διασπορά τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Δημοκρατία της Σλοβακίας (NUTS II), 1998- 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

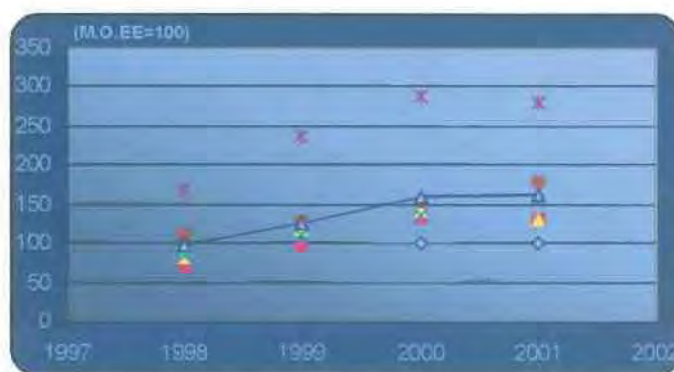
5.3.2 Ανάλυση των ανισοτήτων σε επίπεδο NUTS III των υποψήφιων χωρών

Οι χώρες που περιλαμβάνονται σ' αυτήν την ενότητα είναι η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία και η Σλοβενία. Γίνεται ειδική ανάλυση σε επίπεδο περιφερειών NUTS III γιατί αυτές οι χώρες δεν περιλαμβάνουν περιφέρειες τύπου NUTS III. Θεωρήσαμε σκόπιμο να κάνουμε την ανάλυση αυτή για να υπάρχει μια σχετική άποψη, αν και μη συγκρίσιμη με τα υπόλοιπα κράτη, για τις ανισότητες στο εσωτερικό αυτών. Τα στοιχεία για τις περιφέρειες αυτές προέρχονται από τη βάση στατιστικών δεδομένων Eurostat της ΕΕ. Τέλος, να διευκρινίσουμε ότι τα διαγράμματα της διασποράς έχουν γίνει με βάση ότι ο ευρωπαϊκός μέσος όρος ισούται με 100 και ο εθνικός μέσος συμβολίζεται με τη συνεχόμενη γραμμή.

5.3.2.1 Εσθονία

Οι περιφέρειες NUTS III της Εσθονίας, παρατηρούμε ότι από το 1998 στο 2001, τείνουν να αποκλίνουν τόσο μεταξύ τους όσο και ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Αυξάνουν οι ανισότητες στο εσωτερικό της, αλλά και το επίπεδο ανεργίας στις περιφέρειες αυτές. Ακόμη, το εθνικό επίπεδο της ανεργίας είναι μεγαλύτερο από το ευρωπαϊκό.

Διάγραμμα 5.12: Διασπορά των τιμών του επιπέδου ανεργίας στην Εσθονία (NUTS III), 1998- 2001

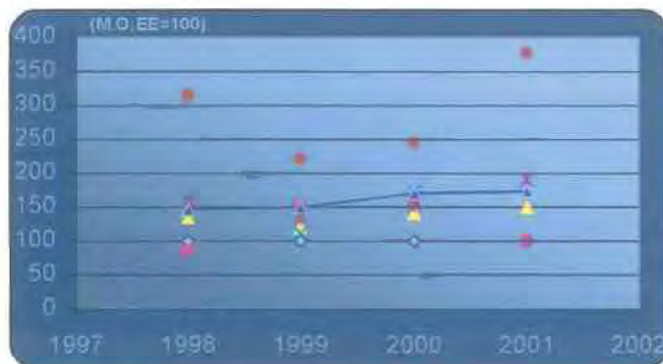

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

5.3.2.2 Λετονία

Οι περιφέρειες της Λετονίας NUTS III παρουσιάζουν μια σημαντική τάση σύγκλισης το 1999 και το 2000, αλλά το 2001 αποκλίνουν ξανά. Η απόκλιση αφορά τόσο στο εσωτερικό τους όσο και ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο. Τέλος, το εθνικό επίπεδο ανεργίας βρίσκεται πάνω από το αντίστοιχο ευρωπαϊκό, ενώ παρουσιάζει διαχρονικά σχετική αύξηση.

Διάγραμμα 5.13: Διασπορά των τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Λετονία (NUTS III), 1998- 2001

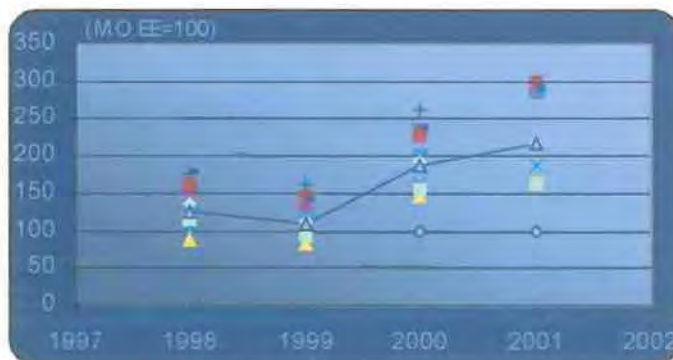

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

5.3.2.3 Λιθουανία

Στη Λιθουανία, οι περιφέρειες NUTS III παρουσιάζουν διαχρονικά τάση απόκλισης τόσο ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο όσο και ως προς το εσωτερικό τους. Πρέπει, επίσης, να σημειώσουμε ότι από το 1998 στο 2001, τα επίπεδα ανεργίας των περιφερειών αυξάνονται σημαντικά και το 2001 είναι όλα αρκετά μεγαλύτερα από αυτό της ΕΕ. Επόμενο είναι ότι ο εθνικός μέσος όρος ακολουθεί αυτή την πορεία.

Διάγραμμα 5.14: Διασπορά των τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Λιθουανία (NUTS III), 1998- 2001

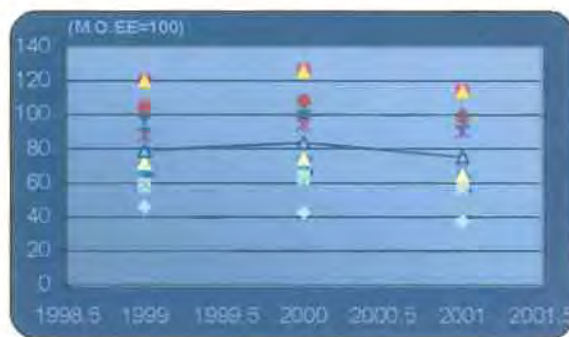

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

5.3.2.4 Σλοβενία

Οι περιφέρειες NUTS III της Σλοβενίας από το 1999 στο 2001, διατηρούν μια σταθερότητα ως προς τη σύγκλιση ως προς το εσωτερικό τους και ως προς τον ευρωπαϊκό μέσο, με μια ελαφριά τάση απόκλισης. Να σημειώσουμε ότι από τις τέσσερις, σ' αυτήν την ενότητα, εξεταζόμενες χώρες είναι η μόνη στην οποία το 2001 ο εθνικός μέσος και άρα, η πλειοψηφία των περιφερειών έχει επίπεδο ανεργίας χαμηλότερο από της ΕΕ.

Διάγραμμα 5.15: Διασπορά των τιμών του επιπέδου ανεργίας στη Σλοβενία (NUTS III), 1999- 2001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

5.4 Γενική επισκόπηση των περιφερειακών ανισοτήτων στις υποψήφιες χώρες

5.4.1 Σε όρους απασχόλησης

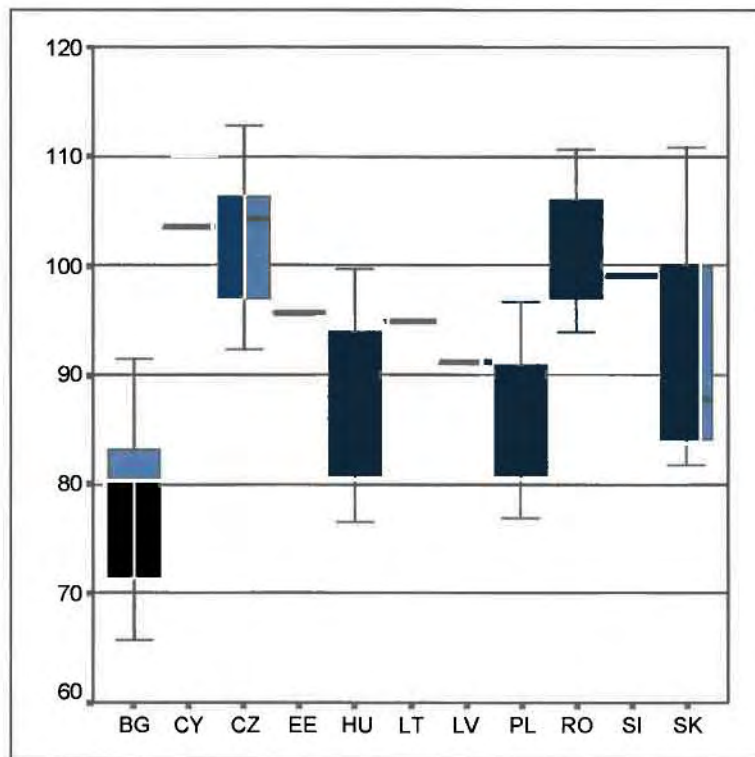
Στο σύνολο των ΧΚΑΕ οι διαφορές σε περιφερειακό επίπεδο είναι σημαντικά μεγάλες. Το 2000, το ποσοστό απασχόλησης που καταγράφηκε στις 10 περιφέρειες με τα υψηλότερα ποσοστά ήταν κατά μέσο όρο 67,8%, ενώ το ποσοστό απασχόλησης που καταγράφηκε στις 10 περιφέρειες με τη χειρότερη θέση (δηλαδή εκείνες που εμφανίζουν τα χαμηλότερα ποσοστά) ήταν 48,27% (βλ. Παράρτημα). Οι χώρες που εμφανίζουν τις πιο έντονες περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση είναι η Δημοκρατία της Σλοβακίας, η Βουλγαρία και η Ουγγαρία. Το 2000, όλες οι χώρες, με εξαίρεση τη Δημοκρατία της Τσεχίας και την Κύπρο, έχουν επίπεδα απασχόλησης χαμηλότερα από το ευρωπαϊκό (που στο διάγραμμα 5.16 ισούται με 100).

Πίνακας 5.1: Οι 10 περιφέρειες NUTS II των ΧΚΑΕ με την υψηλότερη και οι 10 με την χαμηλότερη απασχόληση, το 2000

Μέσος όρος των 10 με την υψηλότερη απασχόληση	(α)67,8
Μέσος όρος των 10 με τη χαμηλότερη απασχόληση	(β)48,27
Λόγος α/β	1,4

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 5.16: Ποσοστά απασχόλησης ανά υποψήφια χώρα και περιφερειακές ακραίες τιμές, 2000¹

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

¹ Το πλαίσιο σε αυτό το διάγραμμα απεικονίζει το 75% των περιφερειών της κάθε χώρας

5.4.2 Σε όρους ανεργίας

Οι περιφερειακές ανισότητες ως προς την ανεργία στις υποψήφιες χώρες παραμένουν σημαντικές. Το ποσοστό ανεργίας που καταγράφηκε στις 10 περιφέρειες με τη καλύτερη θέση ως προς το ποσοστό αυτό ήταν κατά μέσο όρο 4,28% το 2001, αλλά έφθανε το 24,27% στις 10 περιφέρειες με τη χειρότερη θέση (βλ. Παράρτημα).

Πίνακας 5.2: Οι 10 περιφέρειες NUTS II των ΧΚΑΕ με την υψηλότερη και οι 10 με την χαμηλότερη ανεργία, το 2000

Μέσος όρος των 10 με την υψηλότερη ανεργία	(α)24,27
Μέσος όρος των 10 με τη χαμηλότερη ανεργία	(β)4,28
Λόγος α/β	5,67

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 5.3: Ο συντελεστής διακύμανσης για τα επίπεδα ανεργίας των ΧΚΑΕ, με βάση τις περιφέρειες NUTS II, 1997-2001

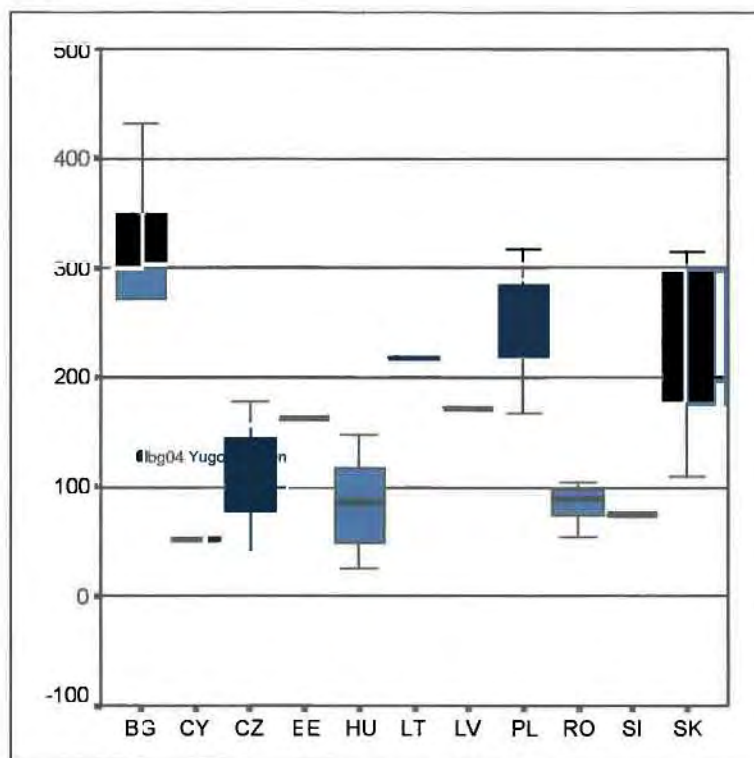
	2001	2000	1999	1998	1997
ΧΚΑΕ	52	47,2	41,3	42,5	28,4
Βουλγαρία	35,5	36,8			
Κύπρος					
Τσεχία	41,2	41,5	37	37,3	
Εσθονία					
Ουγγαρία	60,7	58	52,5	49,8	29,7
Λιθουανία					
Λετονία					
Μάλτα					
Πολωνία	18,5	20,3	23,7	26,8	
Ρουμανία	18	14,9	16,3	18,2	
Σλοβενία					
Σλοβακία	24,3	27,1	27,6	37,1	

Πηγή: Eurostat (New Cronos)

Στον πίνακα 5.3, παρατηρούμε ότι ο συντελεστής διακύμανσης της ανεργίας των ΧΚΑΕ (όπως αυτός έχει μετρηθεί από τη βάση στατιστικών δεδομένων Eurostat) στο χρονικό διάστημα 1997- 2001 σχεδόν διπλασιάζεται γεγονός που αντικατοπτρίζει τη σημαντική αύξηση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών NUTS II στα επίπεδα ανεργίας στις ΧΚΑΕ. Αυξητική τάση έχουν οι ανισότητες στη Δημοκρατία της Τσεχίας και την Ουγγαρία, ενώ στη Πολωνία, την Δημοκρατία της Σλοβακίας, τη

Ρουμανία και τη Βουλγαρία οι ανισότητες των περιφερειών NUTS II παρουσιάζουν πτωτικές τάσεις, επιβεβαιώνοντας την ανάλυση κατά κράτος που έχει προηγηθεί.

Διάγραμμα 5.17: Ποσοστά ανεργίας ανά υποψήφια χώρα και περιφερειακές ακραίες τιμές, 2001²

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

5.5 Συμπεράσματα- Σύνοψη

Στο κεφάλαιο αυτό έγινε ανάλυση των ανισοτήτων των περιφερειών NUTS II για όσες υποψήφιες χώρες υποδιαιρούνται σε αυτόν το τύπο περιφερειών, ενώ για τις υπόλοιπες έγινε ανάλυση των ανισοτήτων των περιφερειών NUTS III. Όσον αφορά στην απασχόληση, οι ανισότητες των περιφερειών NUTS II στο εσωτερικό των χωρών έχουν αυξητική τάση για το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα (1998-2001) με εξαίρεση την Ουγγαρία. Οι πιο έντονες περιφερειακές ανισότητες εμφανίζονται στη Βουλγαρία, τη Δημοκρατία της Σλοβακίας και την Ουγγαρία. Στα επίπεδα ανεργίας οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών είναι σημαντικά εντονότερες απ' ό,τι στα επίπεδα

² Το πλαίσιο σε αυτό το διάγραμμα απεικονίζει το 75% των περιφερειών της κάθε χώρας

απασχόλησης. Παρόλα αυτά οι ανισότητες στις περιφέρειες NUTS II στο εσωτερικό των χωρών τείνουν να μειώνονται στη Βουλγαρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία και τη Δημοκρατία της Σλοβακίας, ενώ αυξάνονται στην Ουγγαρία και τη Δημοκρατία της Τσεχίας. Σε επίπεδο περιφερειών NUTS III διαπιστώνουμε ότι οι ανισότητες αυξάνονται και στις τέσσερις χώρες- Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία και Σλοβενία. Τέλος, οι χώρες που παρουσιάζουν τις πιο έντονες ανισότητες και στα επίπεδα ανεργίας είναι η Σλοβακία και η Βουλγαρία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Η ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

6.1. Τα χαρακτηριστικά των αγορών εργασίας στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση

6.1.1 Επίπεδα απασχόλησης στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι επιδόσεις των αγορών εργασίας των υποψήφιων χωρών θα επηρεάσουν την απασχόληση της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα μειώσουν το τωρινό επίπεδο απασχόλησης. Αυτή η μείωση, όμως, δεν δικαιολογεί τις ανησυχίες που έχουν προκύψει για το ότι η διεύρυνση θα θέσει σε κίνδυνο την επίτευξη του στόχου, που τέθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας, να φτάσει δηλαδή η απασχόληση στο ποσοστό 70%.

Ο συνολικός ενεργός πληθυσμός ηλικία απασχόλησης (15-64 ετών) για τις δέκα πρώτες υποψήφιες χώρες είναι σχεδόν το 20% του συνόλου της ΕΕ (30% για τις ΥΠΧ12). Αυτός ο παράγοντας πρέπει να ληφθεί υπόψη όταν υπολογίζεται ο αντίκτυπος της διεύρυνσης στο τωρινό επίπεδο απασχόλησης, εφόσον το 80% του επιπέδου απασχόλησης στην ΕΕ των 25 (70% στην ΕΕ των 27) εξαρτάται από τις επιδόσεις των κρατών μελών της ΕΕ των 15, από τώρα ως το 2010. (EC, 2002)

Αν η διεύρυνση γινόταν τώρα, με τα διαθέσιμα στοιχεία του 2001, η ενσωμάτωση των 12 υποψήφιων χωρών θα μείωνε το επίπεδο απασχόλησης της ΕΕ των 15, κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες, στο 62,4%. Η μείωση που θα προκαλούνταν στο επίπεδο απασχόλησης της ΕΕ θα ήταν περίπου ίδια είτε η διεύρυνση γινόταν κατά δέκα χώρες ή κατά δώδεκα. Η επίδραση στα επίπεδα απασχόλησης των γυναικών θα ήταν μικρότερη από ότι στα αντίστοιχα των ανδρών.

Πίνακας 6.1: Επίπεδα απασχόλησης πριν και μετά τη διεύρυνση το 2001

	ΣΥΝΟΛΟ 15-64	ΓΥΝΑΙΚΕΣ 15-64	ΜΕΙΛΛΥΤΕΡΙΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 55-64
ΕΥΡ15	63,9	54,7	38,2
ΥΠΧ 10	56,8	51,1	31
ΥΠΧ 12	57,8	52,4	34,5
ΕΥΡ25	62,6	54,1	37,2
ΕΥΡ27	62,4	54,2	37,5
ΣΤΟΧΟΣ 2010	70%	60%	50%

Πηγή: EC, 2002

Ανάμεσα στις δέκα υποψήφιες χώρες που θα ενταχθούν το 2004, σύμφωνα με την έγκριση που πήραν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το Δεκέμβριο του 2002, η Πολωνία είναι η σημαντικότερη σε ποσοτικούς όρους μιας και αντιπροσωπεύει πάνω από το μισό του εργατικού πληθυσμού των ΥΠΧ10 (και πάνω από το 1/3 των ΥΠΧ12). Είναι επόμενο ότι οι επιδόσεις της απασχόλησης της Πολωνίας θα έχουν το μεγαλύτερο αντίκτυπο, σε σχέση με τις υπόλοιπες ΥΠΧ, στην αύξηση που πρέπει να επιτευχθεί στη διευρυμένη ΕΕ για το απαιτούμενο ποσοστό 70% του στόχου της Λισσαβόνας.

Αν και τα επίπεδα απασχόλησης στις υποψήφιες χώρες είναι, κατά μέσο όρο, σημαντικά χαμηλότερα από αυτά της ΕΕ, η μείωση στο επίπεδο της απασχόλησης θα γίνει κυρίως λόγω της αναδιάρθρωσης που γίνεται στις ΥΠΧ από το 1990. Η διαδικασία της βιομηχανικής αναδιάρθρωσης δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη, αν και έχει γίνει σημαντική προσπάθεια αναδιοργάνωσης των βιομηχανιών και των επιχειρήσεων. (EC, 2002)

6.1.2 Προσωρινή και μερική απασχόληση

Τα επίπεδα προσωρινής απασχόλησης στις υποψήφιες χώρες είναι σημαντικά χαμηλότερα από τα αντίστοιχα της ΕΕ με εξαίρεση τη Σλοβενία και την Πολωνία που έχουν συγκρίσιμα ποσοστά. Αντίστοιχη είναι και η εικόνα της μερικής απασχόλησης σε όλες τις υποψήφιες χώρες. Η Πολωνία έχει από τα υψηλότερα ποσοστά απασχολούμενων στη μερική απασχόληση, περίπου στο 9,5%, αλλά και πάλι απέχει από το 17,9% της ΕΕ. Από τα υπάρχοντα κράτη μέλη, η Ισπανία έχει παρόμοιο μερίδιο απασχολούμενων στη μερική απασχόληση με την Πολωνία, γεγονός που πιθανόν αντιστοιχεί στο σημαντικά χαμηλό επίπεδο απασχόλησης των γυναικών. Στην Ουγγαρία και τη Βουλγαρία, που έχουν επίπεδα απασχόλησης γυναικών κάτω από ποσοστό 50% επί του συνόλου, παρατηρούνται επίσης χαμηλά επίπεδα αυτοαπασχόλησης. (EC, 2002)

Στις περισσότερες υποψήφιες χώρες η μερική απασχόληση και η προσωρινή απασχόληση είναι απόρροια της αδυναμίας εύρεσης μόνιμης και πλήρους. Το ποσοστό των απασχολούμενων που βρίσκεται αναγκαστικά στη μερική απασχόληση είναι σχετικά υψηλότερο από το αντίστοιχο της ΕΕ (ειδικότερα στη Βουλγαρία και

τη Λιθουανία). Παρόλα αυτά το ποσοστό των προσωρινών θέσεων εργασίας στις υποψήφιες χώρες είναι χαμηλότερο από αυτό της ΕΕ. (EC, 2002)

6.1.3. Τομεακά χαρακτηριστικά

Ο γεωργικός και ο βιομηχανικός τομέας καλύπτουν το σημαντικότερο ποσοστό της απασχόλησης έναντι του τομέα των υπηρεσιών στις υποψήφιες χώρες. Είναι επόμενο ότι μετά τη διεύρυνση η τομεακή διάρθρωση της ΕΕ θα αλλάξει. Η επίδραση όμως, που θα έχει η διεύρυνση στα επίπεδα απασχόλησης και στην τομεακή διάρθρωση της ΕΕ, θα είναι ανάλογη με το μέγεθος του εργατικού δυναμικού των υποψήφιων χωρών σε σχέση με αυτό της ΕΕ. Το εργατικό δυναμικό που απασχολείται στις δώδεκα υποψήφιες χώρες αντιπροσωπεύει μόνο το ένα τέταρτο του συνολικού της ΕΕ-15. Με τη διεύρυνση υπολογίζεται ότι θα υπάρχει μια μικρή αύξηση στην απασχόληση στο γεωργικό και στο βιομηχανικό τομέα, ενώ στον τομέα των υπηρεσιών θα μειωθεί. (EC, 2001)

Στην τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης, η απασχόληση στον αγροτικό τομέα παραμένει σημαντικά υψηλή στις περισσότερες ΧΚΑΕ. Οι διαφορές είναι μεγάλες στις χώρες αυτές, με μεγαλύτερα επίπεδα αυτά στη Ρουμανία και τη Τσεχία (45% το 2001), ενώ χαμηλότερα αυτά της Ουγγαρίας, της Εσθονίας και της Δημοκρατίας της Σλοβακίας (περίπου 6-7% το 2001). Όσον αφορά στο βιομηχανικό τομέα, εκτός από τη Λιθουανία, τη Λετονία και τη Ρουμανία, τα επίπεδα απασχόλησης στις υποψήφιες χώρες είναι σημαντικά υψηλότερα από αυτά της ΕΕ. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι αυτά της Τσεχίας, της Σλοβενίας και της Σλοβακίας, όπου το ποσοστό των απασχολούμενων σε αυτόν τον τομέα είναι 37-40%. Ο τομέας των υπηρεσιών στις υποψήφιες χώρες είναι σχετικά χαμηλός συγκρινόμενος με της ΕΕ, με εξαίρεση την Κύπρο. Υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών εμφανίζουν η Ουγγαρία, η Εσθονία και η Λετονία, περίπου 8% το οποίο εξακολουθεί να βρίσκεται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. (EC, 2002)

6.1.4 Δημογραφικές τάσεις

Η μορφή των αγορών εργασίας στη διευρυμένη Ευρώπη θα επηρεαστεί σημαντικά από τις δημογραφικές τάσεις. Στην ΕΕ των 15 αυτό θα οδηγήσει στη γήρανση του εργατικού δυναμικού και στην ενδεχόμενη μείωση του αριθμού του μετά το 2010. Το ίδιο περίπου αναμένεται να συμβεί και στις υποψήφιες χώρες, ένα όμως σημαντικό στοιχείο εδώ είναι η αναμενόμενη αύξηση του αριθμού των νέων ηλικίας 20-35 ετών. Σε μια διευρυμένη ΕΕ, αυτό θα αποτελέσει σημαντικό εξισορροπητικό παράγοντα όσον αφορά στη γήρανση του πληθυσμού και του εργατικού δυναμικού. (ΕΕπ, 2001)

Έχουν γίνει κάποιες σημαντικές αλλαγές στη δημογραφική δομή των υποψήφιων χωρών την τελευταία δεκαετία. Στο χρονικό διάστημα 1990-1999, οι πληθυσμοί σε όλες τις υποψήφιες χώρες εκτός της Πολωνίας, της Σλοβακίας, της Μάλτας και της Κύπρου μειώθηκαν. Ο ρυθμός της φυσικής αύξησης του πληθυσμού ήταν αρνητικός (οι θάνατοι περισσότεροι από τις γεννήσεις) στη Λετονία, την Εσθονία, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, την Ουγγαρία και τη Τσέχικη Δημοκρατία. Τα μεταναστευτικά ρεύματα ήταν αρνητικά στις τρεις χώρες της Βαλτικής (ειδικότερα στη Λετονία και την Εσθονία), τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, τη Σλοβενία, την Πολωνία και τη Δημοκρατία της Σλοβακίας. Επιπλέον, η ανάπτυξη του πληθυσμού άρχισε να μειώνεται νωρίτερα στις περισσότερες από αυτές τις χώρες απ' ό,τι στην ΕΕ. Σε λιγότερο από δέκα χρόνια, αυτές οι χώρες έχουν χάσει 1,3 εκατομμύρια ανθρώπους. (Eurostat, Statistics in Focus 12/2001)

Στις περισσότερες χώρες της ΕΕ ο πληθυσμός ακόμη αυξάνει. Ακόμη και σε αυτές όπου έχει αρχίσει να μειώνεται τα ποσοστά δεν είναι τόσο υψηλά όσο στις υποψήφιες χώρες.

Ο συνολικός πληθυσμός της ΕΕ θα συνεχίσει να έχει αυξητική τάση για μερικά χρόνια, κυρίως λόγω στη θετική μετανάστευση και στην αύξηση του ορίου ζωής. Στις υποψήφιες χώρες το όριο ζωής είναι πολύ χαμηλότερο από αυτό της ΕΕ. Πολύ σημαντικό είναι ότι τόσο η φυσική αύξηση όσο και η μεταναστευτική τάση είναι αρνητική, γεγονός που θα προκαλέσει τη συνολική μείωση του πληθυσμού της διευρυμένης ΕΕ περίπου το 2015- οχτώ χρόνια νωρίτερα από ότι θα γινόταν στην ΕΕ των 15. (ΕΕ, 2002)

Η μέση ηλικία του πληθυσμού στις υποψήφιες χώρες είναι μικρότερη από αυτή της ΕΕ. Το ποσοστό των παιδιών κάτω των 15 είναι μεγαλύτερο στις υποψήφιες χώρες από το αντίστοιχο της ΕΕ, με εξαίρεση τη Βουλγαρία, τη Δημοκρατία της Τσεχίας και τη Σλοβενία, όμως, μειώνεται σημαντικά γρήγορα. Το μερίδιο των πάνω από 65 ετών στις υποψήφιες χώρες είναι κάτω από αυτό της ΕΕ (με εξαίρεση τη Βουλγαρία) και η πτώση του επιπέδου γονιμότητας τη δεκαετία του '90 θα γίνει αισθητή μακροπρόθεσμα. Ωστόσο, η διεύρυνση θα επιβραδύνει τη γήρανση του πληθυσμού βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα. (EC, 2002)

Τέλος, ο πληθυσμός που βρίσκεται σε ηλικία εργασίας (15-64) προβλέπεται να αρχίσει να μειώνεται από το 2010. Στις υποψήφιες χώρες αυτό θα συμβεί λίγο νωρίτερα. (EC, 2002)

6.2 Περιφερειακές ανισότητες

6.2.1 Γενικά χαρακτηριστικά

Το 21% της συνολικής απασχόλησης στις υποψήφιες χώρες το 2001 ήταν απασχολούμενοι στον αγροτικό τομέα (έναντι 4% της ΕΥΡ-15) και οι απασχολούμενοι ηλικίας άνω των 65 ήταν περίπου στο 3% του συνόλου. Το 2000 μόνο πέντε περιφέρειες (NUTS II) των ΧΚΑΕ είχαν χαμηλότερο ποσοστό απασχόλησης στον αγροτικό τομέα. Οι τρεις από αυτές, Praha, Bratislavsky και Kozep- Magyugorszag, είχαν επίσης σημαντικά υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών από αυτό της ΕΕ (67%). Περισσότερο από τα 2/3 των περιφερειών των υποψήφιων χωρών έχουν ποσοστό απασχόλησης στο βιομηχανικό τομέα μεγαλύτερο από αυτό της ΕΕ (29%). Η πιο βιομηχανοποιημένη περιφέρεια στις υποψήφιες χώρες βρίσκεται στην Πολωνία (Slaskie), όπου το ποσοστό στη βιομηχανία είναι περίπου το μισό επί του συνόλου. (EC, 2002)

Είκοσι περιφέρειες των ΧΚΑΕ παρουσιάζουν ισχυρό προφίλ βασισμένο στον αγροτικό τομέα. Έχουν κοινά χαρακτηριστικά όπως υψηλή αυτό-απασχόληση, υψηλά επίπεδα απασχόλησης για τους εργαζόμενους μεγάλης ηλικιακής ομάδας, χαμηλά επίπεδα ανεργίας συνολικά, αλλά υψηλά ανάμεσα στους νέους και γενικά

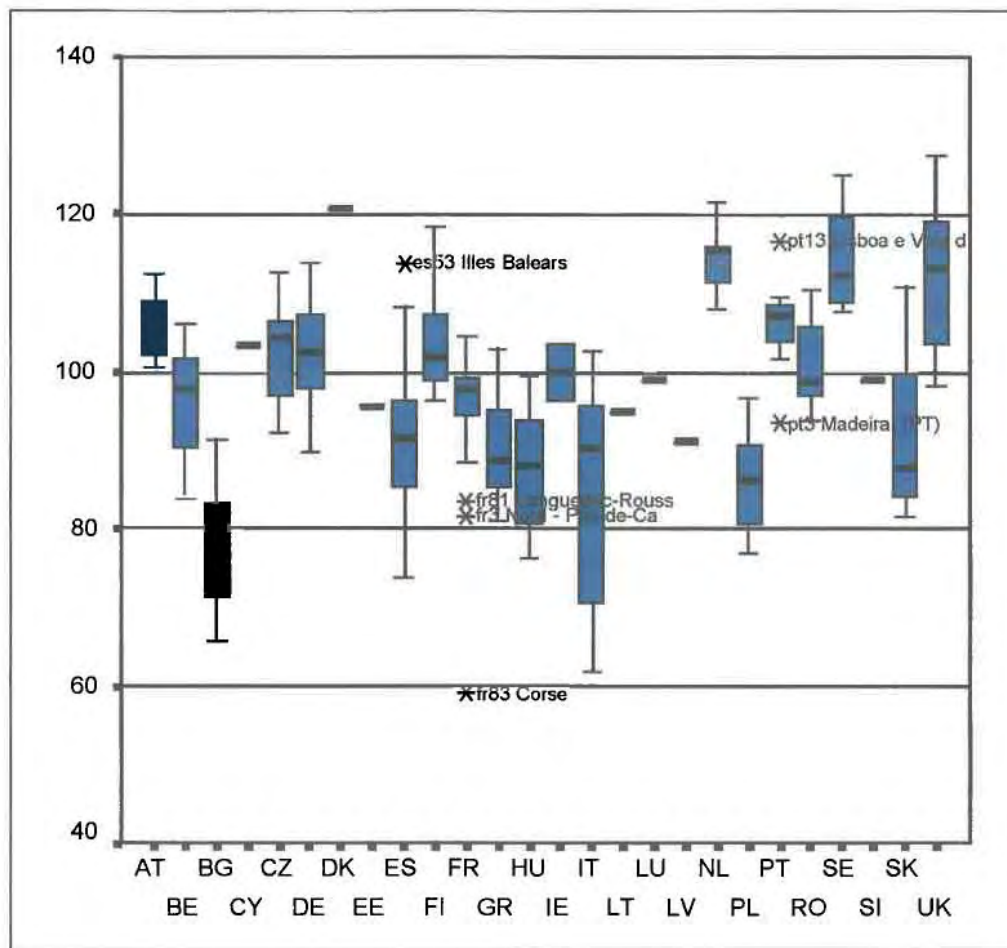
χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Καλύτερα συστήματα κοινωνικής προστασίας απαιτούνται ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στους απασχολούμενους στον αγροτικό τομέα να εκμεταλλευτούν νέες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας. Ακόμη, πρέπει να ενισχυθεί η εκπαίδευση για την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού από την αγορά εργασίας, ειδικότερα στις αγροτικές περιοχές που θα υποφέρουν περισσότερο από τη διεύρυνση λόγω έλλειψης ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού. (EC, 2002)

6.2.2 Ανισότητες στην απασχόληση

Οι περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση των υποψήφιων κρατών είναι μικρότερες από αυτές που υπάρχουν μεταξύ των περιφερειών των υπαρχόντων κρατών μελών.

Στις υποψήφιες χώρες (εκ των οποίων στοιχεία, για περιφέρειες τύπου NUTS II, υπάρχουν μόνο για τη Βουλγαρία, τη Τσέχικη Δημοκρατία, την Πολωνία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία) οι περιφερειακές ανισότητες στο επίπεδο απασχόλησης (όπως αυτές μετρούνται με το συντελεστή διακύμανσης) είναι μεγαλύτερες στη Σλοβακία και τη Βουλγαρία και σε μικρότερο βαθμό στην Ουγγαρία. Στη Σλοβακία η διαφορά του επιπέδου απασχόλησης μεταξύ της περιφέρειας Μπρατισλάβα (Bratislavsky) και της Východne- Slovensko το 2000 ήταν 19 ποσοστιαίες μονάδες. Στη Βουλγαρία η διαφορά ήταν 16 ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ της περιφέρειας Yugozapaden (με το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης) και της Severozapaden (αντίστοιχα με το χαμηλότερο). Ωστόσο, σε σύγκριση με την Ισπανία ή την Ιταλία, αυτές οι διαφορές είναι λιγότερο έντονες. Στην Ισπανία, η διαφορά μεταξύ της περιφέρειας με την υψηλότερη απασχόληση και αυτής με τη χαμηλότερη είναι 22 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ στην Ιταλία 26 μονάδες.

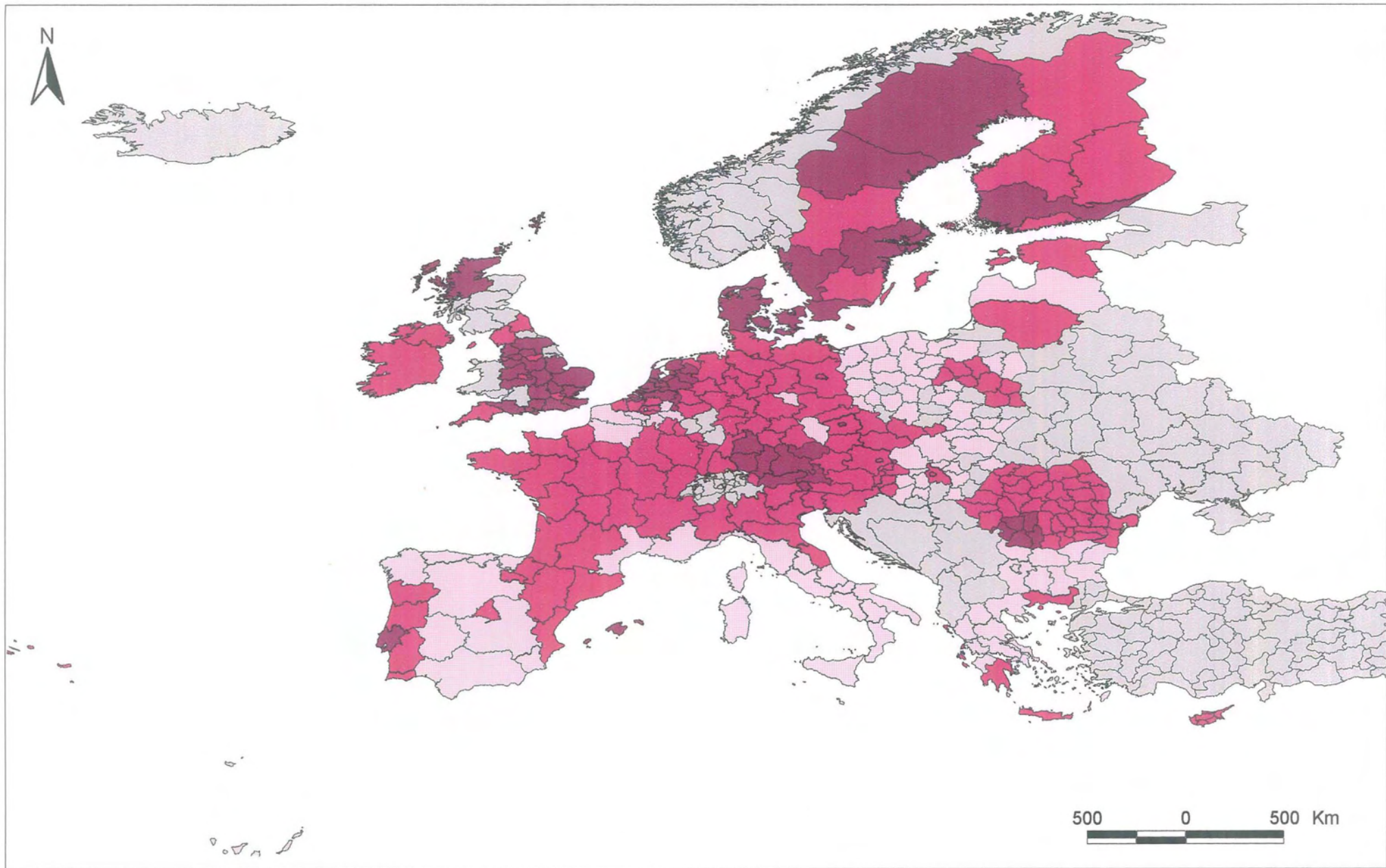
Διάγραμμα 6.1: Ποσοστά απασχόλησης ανά υπάρχον και υποψήφιο κράτος και περιφερειακές ακραίες τιμές, 2000¹

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

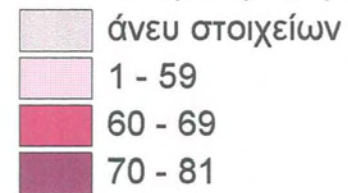
Παρατηρώντας όλες τις περιφέρειες μαζί διαπιστώνουμε ότι, το επίπεδο απασχόλησης για τους απασχολούμενους ηλικίας 15-64 στην ΕΕ το 2001 ήταν ελαφρώς υψηλότερο από αυτό των υποψήφιων χωρών. Στη διευρυμένη Ευρώπη το μέσο επίπεδο απασχόλησης θα μειωθεί και ταυτόχρονα, οι ανισότητες της κάθε περιφέρειας προβλέπεται να αυξηθούν, ειδικά στις περιφέρειες οι οποίες έχουν υψηλά ποσοστά απασχόλησης. (EC, 2002)

¹ Το πλαίσιο σε αυτό το διάγραμμα απεικονίζει το 75% των περιφερειών της κάθε χώρας

ΧΑΡΤΗΣ 5: Επίπεδα απασχόλησης ανά περιφέρεια NUTS II στα κράτη μέλη και στα υποψήφια, 2000

% του πληθυσμού ηλικίας 15-64

EYP 15= 63,3

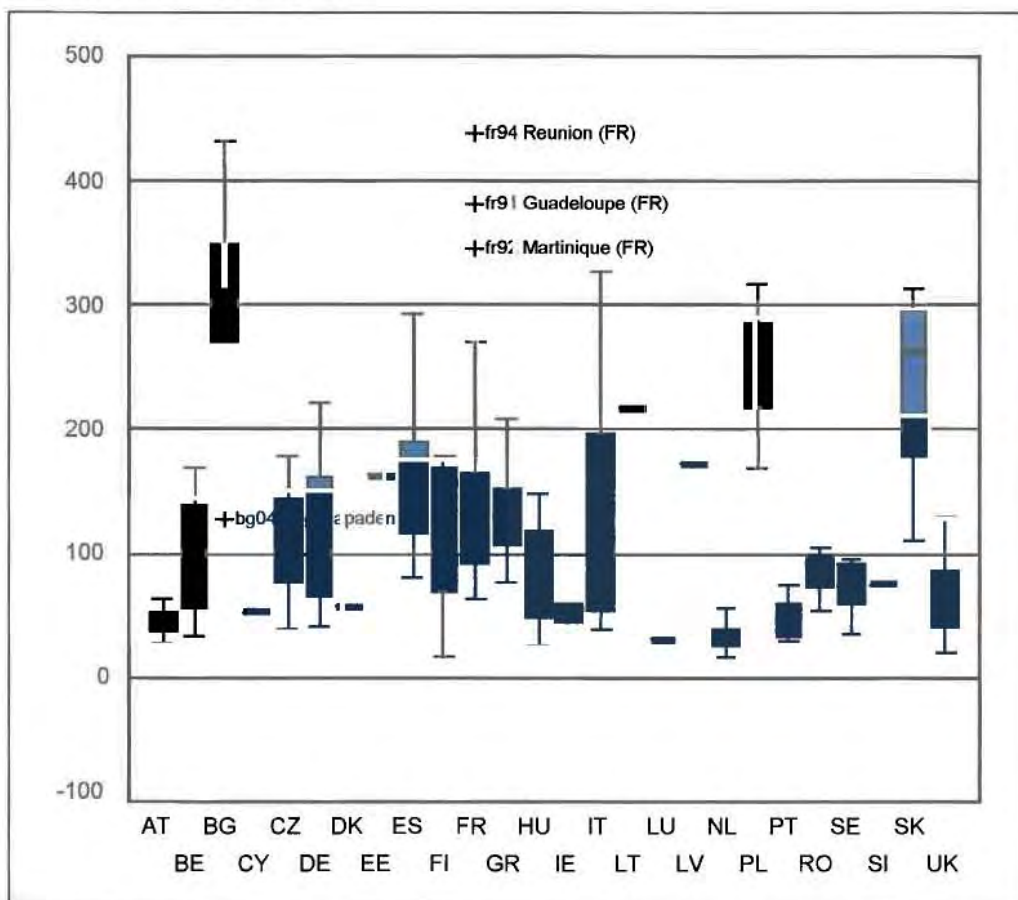
Πηγή: Ιδία επεξεργασία (στοιχεία Eurostat)

6.2.3 Ανισότητες στην ανεργία

Οι περιφερειακές ανισότητες, μετρημένες με το συντελεστή διακύμανσης, είναι μεγαλύτερες στα επίπεδα ανεργίας. Ισχύει ότι χώρες με μεγάλες ανισότητες στα επίπεδα απασχόλησης παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές και στα επίπεδα ανεργίας, ειδικά των νέων. Συνεπώς, όχι μόνο τα επίπεδα απασχόλησης είναι χαμηλά αλλά και τα επίπεδα ανεργίας είναι πολύ υψηλά, γεγονός που δείχνει ακόμη πιο σοβαρές περιφερειακές ανισοροπίες. (EC, 2002)

Στις υποψήφιες χώρες, η ανεργία έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια και έχει ξεπεράσει τα επίπεδα της ΕΕ. Ταυτοχρόνως, η συμμετοχή του εργατικού δυναμικού έχει μειωθεί, το οποίο σε κάποια διάσταση, έχει περιορίσει τις αυξήσεις στα επίπεδα ανεργίας. (EC, 2002)

Διάγραμμα 6.2: Ποσοστά ανεργίας ανά υπάρχον και υποψήφιο κράτος μέλος και περιφερειακές ακραίες τιμές, 2001²

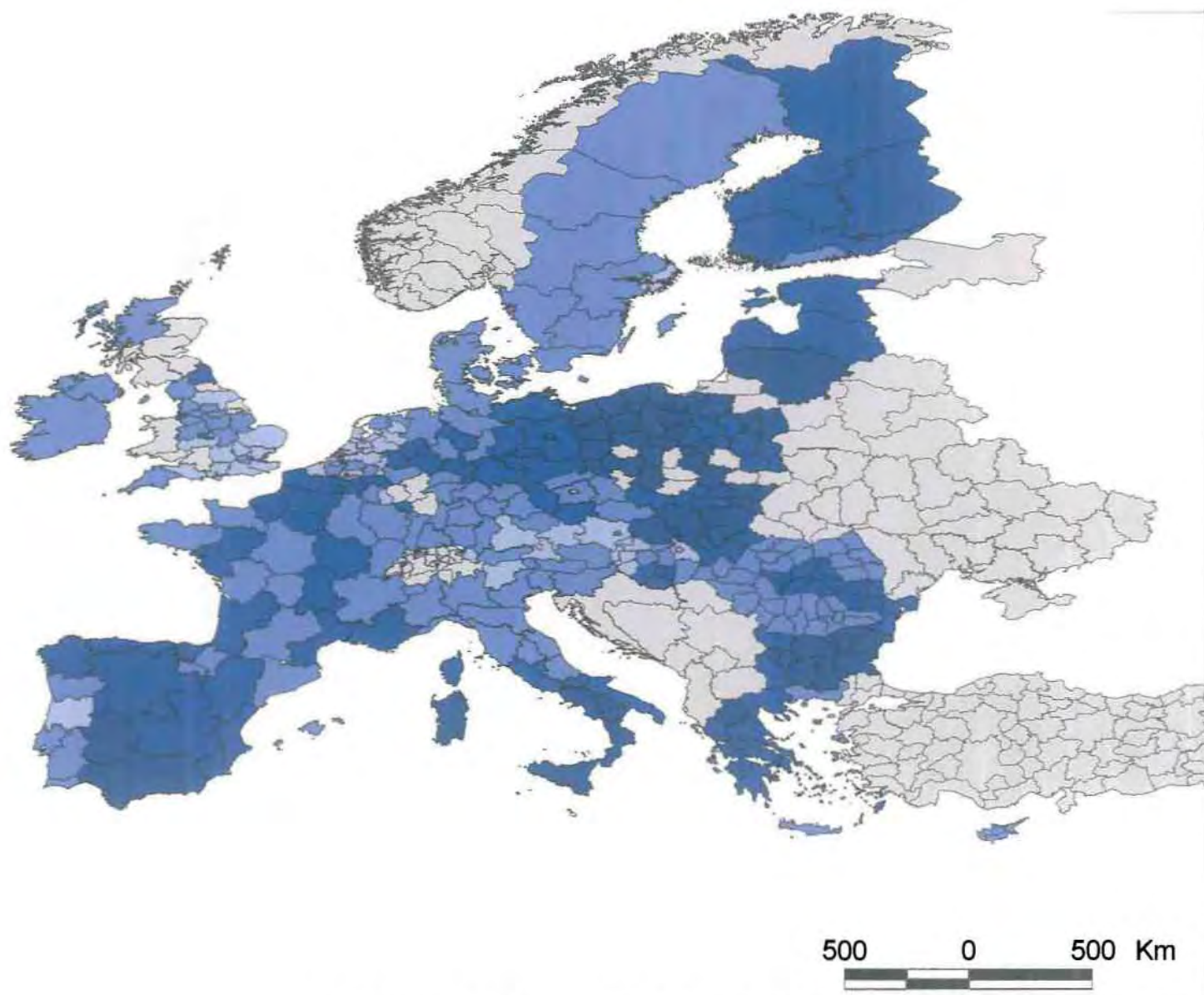
Πηγή: Ίδια επεξεργασία

² Το πλαίσιο σε αυτό το διάγραμμα απεικονίζει το 75% των περιφερειών της κάθε χώρας

Οι περιφερειακές ανισότητες παρουσιάζονται πολύ υψηλότερες στις υπάρχουσες χώρες της ΕΕ απ' ό τι στις υποψήφιες. Οι διαφορές στα περιφερειακά επίπεδα ανεργίας των υποψηφίων είναι υψηλότερα στη Σλοβακία και τη Βουλγαρία, παρόλο που στην πρώτη αυτό οφείλεται μόνο στο σχετικά χαμηλό επίπεδο ανεργίας της περιφέρειας Μπρατισλάβα (Bratislavsky). Αυτές οι δύο χώρες, καθώς επίσης και η Τσεχία και η Ουγγαρία έχουν αρκετά μεγάλες ανισότητες στην ανεργία σε περιφερειακό επίπεδο, αλλά η διαφορά είναι λιγότερη απ' ό τι στην Ιταλία, την Ισπανία, τη Γερμανία ή το Βέλγιο. Στη Σλοβακία, το πολύ χαμηλό επίπεδο ανεργίας της πρωτεύουσας αυξάνει δυσανάλογα το συντελεστή διακύμανσης. Στην Πολωνία, παρόλο που οι περιφερειακές ανισότητες στην ανεργία είναι σχετικά μικρές, τα επίπεδα ανεργίας είναι πολύ υψηλά.

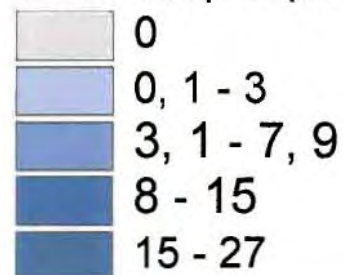
Στο σύνολο οι ανισότητες στο επίπεδο ανεργίας για τους εργαζόμενους ηλικίας 15-64 το 2001 στην ΕΕ ήταν υψηλότερα από αυτά στις υποψήφιες χώρες, με το συντελεστή διακύμανσης να είναι αντίστοιχα κατά μέσο όρο γύρω στο 65,9% και 52,8%. Με τη διεύρυνση, η διακύμανση θα αυξηθεί στο ποσοστό του 68,5%. Η περιφέρεια με το υψηλότερο επίπεδο ανεργίας (με την ένταξη και των δώδεκα υποψηφίων κρατών) θα είναι στη Βουλγαρία και το χάσμα σε αυτή με το χαμηλότερο (στην Πορτογαλία) θα ανοίξει. Το επίπεδο ανεργίας της διευρυμένης ΕΕ θα αυξηθεί, ενώ ταυτόχρονα, οι διαφορές της κάθε περιφέρειας σε σχέση με το μέσο επίπεδο ανεργίας προβλέπεται επίσης να αυξηθούν, ειδικότερα για της περιφέρειες της ΕΕ που έχουν χαμηλά επίπεδα ανεργίας. (EC, 2002)

Είναι αναμενόμενο ότι οι περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση και την ανεργία θα αυξηθούν με τη επερχόμενη διεύρυνση. Με την αναδιάρθρωση και την τρέχουσα προσαρμογή στις αγορές εργασίας, η ανεργία θα αυξηθεί σε κάποιες περιφέρειες περισσότερο από ό τι σε άλλες, ειδικά στις αγροτικές ή στις περιφέρειες με βαριά βιομηχανία. Επίσης, η δημιουργία θέσεων στον τομέα των υπηρεσιών στις αστικές περιφέρειες θα αυξήσει το χάσμα στην απασχόληση ανάμεσα σ' αυτές και στις αγροτικές ή βιομηχανικές περιφέρειες. (EC, 2002)

**ΧΑΡΤΗΣ 6: Επίπεδα ανεργίας
ανά περιφέρεια NUTS II
στα κράτη μέλη και στα υποψήφια, 2001**

% του πληθυσμού ηλικίας 15-64

EYP15= 7,6

Πηγή: Ίδια επεξεργασία
(στοιχεία Eurostat)

6.2.4 Ανισότητες στο εισόδημα κατά κεφαλήν

Η ένταξη των υποψήφιας χωρών θα έχει άμεση επίδραση στο πραγματικό εισόδημα της ΕΕ. Οι περιφερειακές ανισότητες στο ΑΕΠ κατά κεφαλήν θα αυξηθούν δραματικά στην ΕΕ των 25 κι ακόμη περισσότερο στην ΕΕ των 27. Η τόση αύξηση στις ανισότητες στην ευημερία σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν θα έχει προηγούμενο σε καμιά άλλη διεύρυνση. Αυτό, όμως, δεν οφείλεται μόνο στο σημαντικά χαμηλότερο κατά κεφαλήν επίπεδο ανάπτυξης των υποψήφιας χωρών αλλά επίσης, στο μέγεθος του πληθυσμού που η ΕΕ θα αποκτήσει. Με τη διεύρυνση, από 15 σε 25 ή 27 μέλη, το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ θα μειωθεί κατά 13% ή 18%. Παρόλο που το μακροχρόνιο επίπεδο ανάπτυξης των υποψήφιας χωρών έχει τάση να ξεπεράσει αυτό της ΕΕ, το «άνοιγμα» των ανισοτήτων στο επίπεδο του εισοδήματος δεν διαφαίνεται να μειωθεί στο κοντινό ή στο μεσοπρόθεσμο χρονικό διάστημα. (EC, 2002)

Αν η διεύρυνση πραγματοποιούνταν σήμερα, θα συνέβαινε διπλασιασμός στην «ψαλίδα» των εισοδημάτων μεταξύ των χωρών και των περιφερειών στην ΕΕ των 27. Σε εθνικό επίπεδο, πάνω από το 1/3 του πληθυσμού θα έχει εισόδημα κατά κεφαλήν κάτω από 90% από το μέσο της ΕΕ των 27 σε σύγκριση με το 1/6 στη σημερινή Ευρώπη των 15. Αυτό αποτελεί σημαντικό στήριγμα για να τεθούν προϋποθέσεις για βοήθεια από το Ταμείο Συνοχής. Σε περιφερειακό επίπεδο, το 10% του λιγότερο ευνοημένου πληθυσμού από τις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες θα γινόταν 31% του μέσου όρου της ΕΕ των 27, σε σύγκριση με το 61% της σημερινής ΕΕ των 15. (ΕΕπ, 2001)

6.3. Μετανάστευση- κινητικότητα

Η ένταξη των υποψήφιας χωρών στην ΕΕ θα αλλάξει ουσιαστικά τις συνθήκες στο πεδίο της μετανάστευσης. Η ελεύθερη διακίνηση του εργατικού δυναμικού αποτελεί μια από τις τέσσερις βασικές ελευθερίες που αποκτήθηκαν με το Κοινοτικό Δίκαιο. Έχει τρεις βασικές διαστάσεις: *πρόσβαση στην απασχόληση*, που σημαίνει ότι ένας Ευρωπαίος πολίτης έχει το δικαίωμα να αναζητήσει και να απασχοληθεί σε θέση εργασίας σε οποιοδήποτε κράτος μέλος, *δικαίωμα κατοικίας*, που σημαίνει ότι ο απασχολούμενος έχει το δικαίωμα να κατοικεί στο κράτος υποδοχής και να έχει την

οικογένειά του μαζί σε αυτό το κράτος, και *ισότητα*, που σημαίνει ότι απαγορεύεται κάθε διάκριση που να βασίζεται στην εθνικότητα.

Πράγματι, με την απελευθέρωση του εμπορίου- οι ξένες άμεσες επενδύσεις και άλλες κινήσεις του κεφαλαίου έχουν ήδη κινητοποιηθεί- η ελεύθερη διακίνηση προσώπων και εργατών συνθέτει πιθανόν τη σημαντικότερη διάσταση της οικονομικής ολοκλήρωσης στην αλλαγή που θα επέλθει με την ένταξη στη ροή των πραγμάτων. Επόμενο είναι, οι μεγάλες διαφορές στο κατά κεφαλήν εισόδημα και στους μισθούς μεταξύ των υπαρχόντων κρατών και των υποψηφίων να αποτελούν υψηλά κίνητρα για την- από ανατολικά προς δυτικά- μετανάστευση. Ακόμη, η γεωγραφική θέση, η ιστορία και η παράδοση θα διευκολύνουν τις μεταναστευτικές τάσεις των υποψήφίων χωρών. Η αυξημένη μεταναστευτική τάση των ανατολικών χωρών, που αναμένεται, έχει δημιουργήσει σοβαρές ανησυχίες στα υπάρχοντα κράτη, ιδιαίτερα όσον αφορά στην προσέλευση ανειδίκευτων εργατών, που θα χειροτερεύσουν την κατάσταση της αγοράς εργασίας, σε συνδυασμό με την απώλεια εργασίας και μισθών του ενδογενούς εργατικού δυναμικού. Οι χώρες που είναι περισσότερο εκτεθειμένες σε αυτές τις τάσεις είναι η Γερμανία και η Αυστρία. Παρόλα αυτά, στατιστικές αναλύσεις διαπιστώνουν ότι τα μεταναστευτικά ρεύματα που θα προκύψουν μετά τη διεύρυνση δεν θέτουν καμιά σοβαρή απειλή για τις θέσεις εργασίας ή τους μισθούς, στο σύνολο της ΕΕ. Εξάλλου, υπάρχει η δυνατότητα για τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν μια μεταβατική περίοδο- πέντε ως επτά χρόνια- μέχρι την πλήρη εφαρμογή της ελεύθερης διακίνησης εργατών. (EC, 2001)

Ωστόσο, υπάρχει και αρνητική όψη στην κινητικότητα των εργατών. Υπάρχουν εμπόδια που θέτουν αμφιβολίες για την επιλογή της μετανάστευσης των απασχολουμένων, όπως είναι για παράδειγμα τα επίπεδα ανεργίας που ακόμη πλήττουν συγκεκριμένες περιφέρειες, το μακροοικονομικό πλαίσιο ή οι δεξιότητες που απαιτούνται για συγκεκριμένες θέσεις εργασίας. Ακόμη, σημαντικό παράγοντα για την επιλογή αποτελούν οι συνθήκες εργασίας και οι παροχές υγείας και ασφάλειας. Οι διαφορές σε αυτούς τους τομείς ανάμεσα στα κράτη παραμένουν, παρόλη την προσπάθεια να υπάρχουν κοινές νομοθετικές διατάξεις για όλα τα κράτη υπό το κοινοτικό δίκαιο των απασχολούμενων. (Vandamme, 2000)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η συνολική αύξηση της απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά το χρονικό διάστημα 1991-2001, οδήγησε σε συνολική μείωση των επιπέδων ανεργίας. Αν και έχει σημειωθεί πρόοδος, κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες κύριες διαρθρωτικές αδυναμίες στην απασχόληση και την ανεργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα ποσοστά της συνολικής ανεργίας και της μακροχρόνιας ανεργίας που παραμένουν επίμονα υψηλά πρέπει να περιοριστούν περισσότερο για να επιτευχθεί ο στόχος μιας αγοράς εργασίας χωρίς αποκλεισμούς. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη μείωση/ καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, γεγονός που αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επιτυχία των υποστηρικτικών δράσεων για την περιφερειακή ανάπτυξη (όπως υποστηρίζουν και οι Carpelien, Fagerberg & Verspagen, 1999 στο Carpelien (2), 2000). Απαιτούνται, λοιπόν, καλύτερα προσαρμοσμένες πολιτικές και συνολικές προσεγγίσεις, τόσο από την πλευρά της ζήτησης όσο από την πλευρά της προσφοράς και στενή σύνδεση με τις ευρύτερες πολιτικές που αφορούν στην κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς. Η επίτευξη των στόχων της ΕΕ για τα ποσοστά απασχόλησης, όπως αυτοί καθορίστηκαν με τη στρατηγική της Λισσαβόνας και συμπληρώθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Göteborg, ιδίως όσον αφορά στους μεγαλύτερους σε ηλικία εργαζόμενους, απαιτεί ισχυρή δέσμευση.

Οι χώρες που σημείωσαν τις βέλτιστες επιδόσεις τόσο αυξάνοντας το επίπεδο απασχόλησής τους όσο και μειώνοντας τα επίπεδα ανεργίας τους, μεταξύ 1991 και 2001, είναι η Ιρλανδία και η Ολλανδία. Ιδιαίτερη σημασία έχει η σημαντική βελτίωση των επιπέδων στην Ιρλανδία, γεγονός που αποδεικνύει την σωστή και κατάλληλη αξιοποίηση της ενίσχυσης που ελάμβανε από τα Διαρθρωτικά Ταμεία ως Χώρα Συνοχής. Αντίθετη εικόνα παρουσίασαν η Φιλανδία και η Σουηδία, αυξάνοντας τα επίπεδα ανεργίας και μειώνοντας τα επίπεδα απασχόλησης. Παρόλα αυτά η Σουηδία παραμένει με επίπεδα χαμηλής ανεργίας και υψηλής απασχόλησης, ενώ η Φιλανδία είναι η χώρα που διατηρεί υψηλό επίπεδο απασχόλησης αλλά και ανεργίας. Οι χώρες που διατηρούν από τα υψηλότερα επίπεδα ανεργίας και βρίσκονται μακριά από τους στόχους της Λισσαβόνας και του Göteborg είναι η Ιταλία, η Ισπανία και η Ελλάδα.

6.4. Διεύρυνση και συνοχή

6.4.1 Οι ερμηνείες της συνοχής και η σημασία της

Στο επίκεντρο των συζητήσεων για τις προοπτικές της διεύρυνσης της ΕΕ είναι η οικονομική και η κοινωνική συνοχή στην ευρύτερη Ένωση.

Η κοινωνική συνοχή βασίζεται κυρίως στη συνολική ανάπτυξη και στην εθνική και περιφερειακή συνοχή. Η εθνική συνοχή αναφέρεται στα δεκαπέντε υπάρχοντα κράτη μέλη, στις δέκα υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και στα νησιά της Μάλτας και της Κύπρου. Η περιφερειακή συνοχή αναφέρεται στις περιφέρειες επιπέδου NUTS II. (Weise κ.ά, 2001)

Η συνοχή αποτελεί σημαντικό πυλώνα της οικονομικής και της κοινωνικής υπόστασης της Ευρώπης, υποστηρίζει τη δράση της ΕΕ στον τομέα της περιφερειακής ανάπτυξης και θα αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερη πολιτική, οικονομική και κοινωνική σημασία στη διευρυνόμενη ΕΕ στηρίζοντας την ανάπτυξη των προς ένταξη χωρών.

Η συνοχή μπορεί να ερμηνευτεί με διάφορους τρόπους. Μια εκδοχή υποστηρίζει ότι η συνοχή εκφράζει ένα επίπεδο σταθερότητας στις κοινωνικές και χωρικές ενότητες. Άλλη ότι αποτελεί μια διαδικασία σύγκλισης των ανισοτήτων μεταξύ περιφερειών και κοινωνικών ομάδων. Σε κάποιες περιπτώσεις, ορίζεται ειδικότερα στα επίπεδα του εισοδήματος ή ανεργίας, άλλοτε όμως περιλαμβάνει και τις προοπτικές απασχόλησης και το επίπεδο ζωής. Περαιτέρω, η συνοχή σχετίζεται με διαφορετικές πολιτικές επιλογές. Σε κάποιες εδαφικές επικράτειες, η συνοχή δρομολογείται με πολιτικών που στόχο έχουν την εξομοίωση των περιφερειακών και κοινωνικών διαφορών μέσω μιας σαφής ανακατανομής της ανάπτυξης, της απασχόλησης κλπ. Σε άλλες, η πολιτική στοχεύει στη μεγιστοποίηση της εισφοράς των περιφερειακών και κοινωνικών ομάδων στην εθνική οικονομική επάρκεια. (Weise κ.ά, 2001)

Σε επίπεδο κρατών υπάρχουν κριτήρια συνοχής που σχετίζονται με τις κοινωνικές ανισότητες (σημαντικές διαφορές στο βιοτικό επίπεδο και στο εισόδημα). Στη Γερμανία υπάρχει μια σαφής καταστατική δέσμευση για την καταπολέμηση των ανισοτήτων των περιφερειών της με την εξισορρόπηση του βιοτικού τους επιπέδου. Αλλού οι κοινωνικές ανισότητες σχετίζονται περισσότερο με την ανεργία, με

χαρακτηριστικό παράδειγμα το Ηνωμένο Βασίλειο. Εκτός από την Ελλάδα, την Πορτογαλία και τη Σουηδία, όλα τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν, επίσης, τα επίπεδα ανεργίας για να μετρούν τη συνοχή σε διάφορες περιπτώσεις. Άλλα κριτήρια συνοχής είναι: οι μελλοντικές τάσεις της απασχόλησης, ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός, τα επίπεδα του προσωπικού εισοδήματος και η ποιότητα του εργατικού δυναμικού. Ενώ σε επίπεδο ΕΕ, η περιφερειακή πολιτική της ΕΕ και η πολιτική ανταγωνισμού χρησιμοποιούν κυρίως τα επίπεδα ανεργίας, αλλά και τις τάσεις της απασχόλησης, ως σημαντικά κριτήρια για τη συνοχή. (Weise κ.ά, 2001)

6.4.2 Η πολιτική για τη συνοχή

Οι ευρωπαϊκές πολιτικές για τη συνοχή αποτελούν τον καταλύτη για την πραγματοποίηση συζητήσεων και την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τα ευρωπαϊκά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα και ευκαιρίες, σε όλα ουσιαστικά τα επίπεδα, τόσο στα κράτη μέλη, όσο και στις υποψήφιες για ένταξη χώρες.

Οι στόχοι των ευρωπαϊκών πολιτικών αφορούν, κατά κύριο λόγο, στη βελτίωση της συνεισφοράς των περιφερειακών πόρων στην οικονομική ανάπτυξη προωθώντας τον ανταγωνισμό και μειώνοντας την ανεργία (Prud'homme, 1994 στο Weise κ.ά., 2001). Πράγματι αυτό συμβαίνει, τόσο στις μικρές ευρωπαϊκές χώρες όπου οι περιφερειακές ανισότητες εμφανίζονται σχετικά μικρές (Αυστρία, Δανία, Ολλανδία), όσο και σε μεγαλύτερα κράτη μέλη (ΗΒ, Γαλλία) όπου η υψηλή ανεργία αποτελεί μακροχρόνιο πλήγμα. Η χωρική ισορροπία, ωστόσο, παραμένει ως βασικός στόχος της περιφερειακής ανάπτυξης στις Νορβηγικές χώρες, τη Γαλλία (μερικώς) και τη Γερμανία, όπου η περιφερειακή πολιτική συνεχίζει να συνηγορεί περισσότερο υπέρ της μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων έναντι της αύξησης του εισοδήματος και των ευκαιριών για απασχόληση. (Yuill κ.ά., 1999 στο Weise κ.ά., 2001) Οι χώρες συνοχής αντιμετωπίζουν ακόμη το πρόβλημα της εθνικής αποδοτικότητας για την οικονομική ανάπτυξη, καθώς επίσης αναζητούν πόρους για τις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, οπότε η ισόρροπη κατανομή παραμένει δύσκολη. (Weise κ.ά, 2001)

Από την πλευρά των υποψήφιων χωρών, ενώ τα πρώτα χρόνια της μετάβασης οι πολιτικές για την κοινωνική και οικονομική συνοχή δεν αποτελούσαν προτεραιότητα, η πρόκληση των χωρικών και κοινωνικών ανισοτήτων δημιούργησε

την ανάγκη για άμεση δραστηριοποίηση, έχοντας και την οικονομική ενίσχυση της ΕΕ. Ωστόσο, οι έντονοι προβληματισμοί παραμένουν εφόσον η πολιτική πρέπει να εξασφαλίσει την ισορροπία μεταξύ της συνοχής σε εθνικό επίπεδο και της συνοχής σε ευρωπαϊκό (ταυτόχρονη μείωση των ανισοτήτων με την ΕΕ και των εσωτερικών και μείωση της κοινωνικής ανισότητας). (Weise κ.ά, 2001)

Σημαντικός παράγοντας για τη συνοχή και για μια επιτυχημένη στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης είναι, επίσης, μια αποτελεσματική εταιρική σχέση, στην οποία να συμμετέχουν ο ιδιωτικός τομέας, ερευνητικά ιδρύματα, δημόσιες αρχές, κοινωνικοί εταίροι και άλλοι φορείς της τοπικής ζωής. Ακόμη, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η Ένωση έχει εισέλθει στην εποχή της κοινωνίας της γνώσης, αλλά με διαφορετικό τρόπο για κάθε περιφέρεια. Επομένως, η πολιτική συνοχής πρέπει να ευνοήσει τη δικτύωση των παραγόντων της περιφερειακής ανάπτυξης και να αποφύγει τη δημιουργία ενός ρήγματος, ιδίως ψηφιακού, με τις πλέον μειονεκτούσες ομάδες της κοινωνίας μας. (ΕΕπ, 2002)

Η μελλοντική πολιτική συνοχής, όσον αφορά στους ανθρώπινους πόρους, κατανοείται καλύτερα χάρη στον προσδιορισμό ορισμένων προκλήσεων: την πραγματική κλίμακα των περιφερειακών ανισορροπιών ως προς την αγορά εργασίας και την οικονομική ανάπτυξη μετά τη διεύρυνση, την πόλωση της αγοράς εργασίας και της κοινωνίας, την ανάγκη για αυξημένες δεξιότητες, την εμμονή των ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών, τον αναγκαίο εκσυγχρονισμό των οικονομικών και κοινωνικών συστημάτων λόγω των δημογραφικών εξελίξεων, τις αυξανόμενες πιέσεις που ασκούνται από τα μεταναστευτικά ρεύματα και την κινητικότητα. (ΕΕπ, 2002)

Υπάρχει εντονότερη ανάγκη για την πολιτική συνοχής, εν όψει της αύξησης των ανισοτήτων που συνδέονται με τη διεύρυνση, στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες. Είναι σημαντικό, όμως, η πολιτική συνοχής να μην ωφελεί αποκλειστικά τις περιφέρειες που λαμβάνουν χρηματοδοτική συνδρομή, αλλά και όλες τις άλλες, κατά το μέτρο που τονώνει τη ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών και ενισχύει τη συνολική ανταγωνιστικότητα της Ένωσης, και άρα τις ευκαιρίες για μια βιώσιμη ανάπτυξη.

6.5 Συμπεράσματα- Σύνοψη

Η διεύρυνση προς τις χώρες ΚΑΕ, την Κύπρο και τη Μάλτα αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση, τόσο για τις χώρες όσο και για το σύνολο της ΕΕ. Οι επιδράσεις στη διευρυμένη ΕΕ είναι ορατές τόσο στις δημογραφικές όσο και στις οικονομικές αλλαγές.

Η μορφή των αγορών εργασίας στη διευρυμένη Ευρώπη θα επηρεαστεί σημαντικά από τις δημογραφικές τάσεις. Παρόλο που στην ΕΕ των 15 το εργατικό δυναμικό οδεύει προς γήρανση και ενδεχομένως μείωση, η αναμενόμενη αύξηση των νέων ηλικίας 20-35 ετών στις υποψήφιες χώρες θα λειτουργήσει εξισορροπητικά. Πολύ σημαντικό είναι ότι τόσο η φυσική αύξηση όσο και η μεταναστευτική τάση είναι αρνητική, γεγονός που θα προκαλέσει τη συνολική μείωση του πληθυσμού της διευρυμένης ΕΕ περίπου το 2015, καθώς και ότι ο πληθυσμός που βρίσκεται σε ηλικία εργασίας (15-64) προβλέπεται να αρχίσει να μειώνεται από το 2010.

Οι επιδόσεις των αγορών εργασίας των υποψήφιων χωρών θα επηρεάσουν την απασχόληση και την ανεργία της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης, μειώνοντας το τωρινό επίπεδο απασχόλησης και αυξάνοντας το επίπεδο ανεργίας. Η διεύρυνση θα έχει επίσης σημαντική επίδραση στην τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης της ΕΕ. Υπολογίζεται ότι, με τη διεύρυνση, θα υπάρξει μια μικρή αύξηση στην απασχόληση στο γεωργικό και στο βιομηχανικό τομέα, ενώ στον τομέα των υπηρεσιών θα μειωθεί. Είναι σημαντικό, πάντως, να τονίσουμε ότι η επίδραση που θα έχει η διεύρυνση στα επίπεδα απασχόλησης και στην τομεακή διάρθρωση της ΕΕ, θα είναι ανάλογη με το μέγεθος του εργατικού δυναμικού των υποψήφιων χωρών σε σχέση με αυτό της ΕΕ των 15.

Οι ανισότητες στην απασχόληση και την ανεργία των περιφερειών, επίσης θα αυξηθούν. Σύμφωνα με τη Δεύτερη Έκθεση Προόδου για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, όταν το μέσο επίπεδο ανεργίας του 10% των περιφερειών με την καλύτερη επίδοση θα είναι 2,4%, το μέσο επίπεδο των περιφερειών με τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας θα είναι 22,6%. Οι πρώτες περιφέρειες θα συγκεντρώνονται κυρίως στα υπάρχοντα κράτη μέλη, ενώ οι περιφέρειες με τα υψηλότερα ποσοστά θα εντοπίζονται στις υποψήφιες χώρες.

Οι μεγάλες διαφορές στο κατά κεφαλήν εισόδημα και στους μισθούς μεταξύ των υπάρχοντων κρατών και των υποψηφίων θα αποτελέσουν υψηλά κίνητρα για την από ανατολικά προς δυτικά- μετανάστευση. Παρόλα αυτά, στατιστικές αναλύσεις

διαπιστώνουν ότι τα μεταναστευτικά ρεύματα που θα προκύψουν μετά τη διεύρυνση δεν θέτουν καμιά σοβαρή απειλή για τις θέσεις εργασίας ή τους μισθούς, στο σύνολο της ΕΕ.

Τέλος, είναι εύλογη διαπίστωση ότι υπάρχει εντονότερη ανάγκη για την πολιτική συνοχής, εν όψει της αύξησης των ανισοτήτων που συνδέονται με τη διεύρυνση, στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες. Η μελλοντική πολιτική συνοχής, όσον αφορά στους ανθρώπινους πόρους, πρέπει να στοχεύει στην αντιμετώπιση ορισμένων προκλήσεων όπως η πώλωση της αγοράς εργασίας, η ανάγκη για αυξημένες δεξιότητες, η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι αυξανόμενες πιέσεις που ασκούνται από τα μεταναστευτικά ρεύματα και την κινητικότητα. Είναι σημαντικό, όμως, η πολιτική συνοχής να ωφελεί όλες τις περιφέρειες κατά το μέτρο που τονώνει τη ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών και ενισχύει τη συνολική ανταγωνιστικότητα της Ένωσης, και άρα τις ευκαιρίες για μια βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι περιφερειακές διαφορές τόσο σχετικά με την απασχόληση όσο και σχετικά με την ανεργία, εξακολουθούν να αποτελούν πρόβλημα σε πολλά κράτη μέλη. Η κατάσταση των περιφερειακών ανισοτήτων στο εσωτερικό των περισσότερων κρατών δείχνει ότι η απασχόληση τείνει να διαχέεται ισόρροπα στο εσωτερικό κάθε κράτους, ενώ η ανεργία χαρακτηρίζεται από το φαινόμενο της πόλωσης. Οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών είναι πιο έντονες με βάση τα επίπεδα ανεργίας παρά της απασχόλησης. Έντονες περιφερειακές ανισότητες στα επίπεδα απασχόλησης έχουν οι: Ισπανία, Ιταλία, Φιλανδία, Γερμανία και Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ στα επίπεδα ανεργίας σημαντικά έντονες ανισότητες παρουσιάζει η Ιταλία και ακολουθούν οι: Γαλλία, Ισπανία, Φιλανδία, Γερμανία, Βέλγιο και Ελλάδα.

Σε επίπεδο περιφερειών στο σύνολο της ΕΕ, οι ανισότητες είναι γενικά πιο έντονες απ' ό,τι μεταξύ κρατών, τόσο στα επίπεδα απασχόλησης όσο και στα επίπεδα ανεργίας. Ακόμη, να σημειώσουμε ότι οι ανισότητες είναι σημαντικά πιο έντονες στα επίπεδα ανεργίας απ' ό,τι στα επίπεδα απασχόλησης.

Το θέμα των ανισοτήτων βρίσκεται, εδώ και καιρό, στο επίκεντρο των ευρωπαϊκών πολιτικών. Είναι ιδιαίτερης σημασίας να αντιμετωπιστούν αυτές οι ανισότητες, καθώς καθίσταται πιο δύσκολο για τις «καθυστερημένες» περιοχές να επιτύχουν τους στόχους που έχουν τεθεί για το 2010 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας. Η γεφύρωση των περιφερειακών ανισοτήτων είναι, επίσης, σημαντική για την ενδυνάμωση της συνοχής στο εσωτερικό της ΕΕ, έχοντας υπόψη ότι αυτά συμβαίνουν σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο πλαίσιο που συντείνει στην ένταση των ανισοτήτων.

Όσον αφορά στα επίπεδα απασχόλησης των υποψήφιων χωρών, στις περισσότερες χώρες τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε πτωτική πορεία, λόγω κυρίως της αναδιάρθρωσης της οικονομίας και των αγορών εργασίας. Το 2001, οι χώρες ΚΑΕ έχουν επίπεδα απασχόλησης χαμηλότερα από της ΕΕ με εξαίρεση τη Δημοκρατία της Τσεχίας. Αξιοσημείωτη είναι η θετική εικόνα των επιπέδων της απασχόλησης των γυναικών στις ΚΧΑΕ. Οι περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση στις ΧΚΑΕ είναι μικρότερες απ' ό,τι στην ΕΕ, αλλά παραμένουν σημαντικές. Οι μεγαλύτερες ανισότητες στο επίπεδο απασχόλησης εμφανίζονται στη Σλοβακία και τη Βουλγαρία και λιγότερο στην Ουγγαρία. Είναι γεγονός ότι, οι χώρες με υψηλές ανισότητες στα επίπεδα απασχόλησης σημειώνουν επίσης, μεγάλες διαφορές και στα επίπεδα ανεργίας.

Η ανεργία στις ΚΧΑΕ αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια φτάνοντας το 13% κατά μέσο όρο το 2001 (έναντι 7.4% της ΕΕ). Τα υψηλότερα επίπεδα ανεργίας (πάνω από 16%) σημειώθηκαν στην Πολωνία, τη Σλοβακία, τη Βουλγαρία και τη Λιθουανία. Οι ΧΚΑΕ πλήττονται σημαντικά από την ανεργία των νέων, έχοντας επίπεδο σχεδόν το διπλάσιο από την ΕΕ. Οι περιφερειακές ανισότητες στην ανεργία επίσης έχουν αυξητικές τάσεις στις χώρες της ΚΑΕ.

Όσον αφορά στα δύο νησιά, Κύπρο και Μάλτα, παρουσιάζουν θετική εικόνα τόσο στην κατάσταση των επιπέδων απασχόλησης όσο και ανεργίας. Τα επιμέρους προβλήματα που παραμένουν είναι οι ανισότητες μεταξύ των φύλων στην απασχόληση στην Κύπρο, ενώ η Μάλτα εμφανίζει μεγάλο χάσμα των φύλων στην απασχόληση και την ανεργία, καθώς επίσης, υψηλό επίπεδο μακροχρόνιας ανεργίας.

Η διεύρυνση προς τις χώρες ΚΑΕ, την Κύπρο και τη Μάλτα αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση, τόσο για τις χώρες όσο και για το σύνολο της ΕΕ. Οι επιδράσεις στη διευρυμένη ΕΕ είναι ορατές τόσο στις δημογραφικές όσο και στις οικονομικές αλλαγές. Η μορφή των αγορών εργασίας στη διευρυμένη Ευρώπη θα επηρεαστεί σημαντικά από τις δημογραφικές τάσεις. Το επίπεδο απασχόλησης θα μειωθεί και το επίπεδο ανεργίας θα αυξηθεί. Οι ανισότητες, επίσης, τόσο στην απασχόληση όσο και στην ανεργία επίσης θα αυξηθούν. Οι καλύτερες επιδόσεις θα σημειώνονται σε περιφέρειες των υπαρχόντων κρατών μελών, ενώ αυτές με τις χειρότερες θα εντοπίζονται στα υποψήφια.

Είναι ζωτικής σημασίας να επιδιωχθούν άμεσα μεταρρυθμίσεις για την αντιμετώπιση όλων των αδυναμιών που εμφανίζονται σε υπάρχοντα και υποψήφια κράτη, ώστε η αγορά εργασίας της διευρυμένης ΕΕ να μπορέσει να απορροφήσει τις μεσοπρόθεσμες προκλήσεις που έχουν σχέση με τις δημογραφικές τάσεις, τις εμφανιζόμενες στενώσεις, τη συνεχιζόμενη οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση, την παγκοσμιοποίηση και τη διεύρυνση.

Η πολιτική συνοχής αποτελεί ένα «σημαντικό όργανο για την επίτευξη της ενσωμάτωσης πολιτών και περιφερειών» στη διευρυμένη Ευρώπη του αύριο, κατά το μέτρο που μειώνει τις αποκλίσεις στον πλούτο και στις ευκαιρίες, και επιτρέπει την πρόωθηση ουσιαστικής οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης.

Η μελλοντική πολιτική συνοχής, όσον αφορά στους ανθρώπινους πόρους, πρέπει να στοχεύει στην αντιμετώπιση ορισμένων προκλήσεων όπως η πόλωση της αγοράς εργασίας, η ανάγκη για αυξημένες δεξιότητες, η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι αυξανόμενες πιέσεις που ασκούνται από τα μεταναστευτικά ρεύματα

και την κινητικότητα. Είναι σημαντικό, όμως, η πολιτική συνοχής να ωφελεί όλες τις περιφέρειες κατά το μέτρο που τονώνει τη ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών και ενισχύει τη συνολική ανταγωνιστικότητα της Ένωσης, και άρα τις ευκαιρίες για μια βιώσιμη ανάπτυξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛ.- ΚΑΥΚΑΛΑΣ ΓΡ. (2000), *Ο Νέος Ευρωπαϊκός Χώρος: Η Διεύρυνση και η Γεωγραφία της Ευρωπαϊκής Ανάπτυξης*, Εκδόσεις Θεμέλιο, Βιβλιοθήκη Ευρωπαϊκών Θεμάτων

ΕΣΔ (2002), *Εθνικό Σχέδιο Δράσης της Ελλάδας 2002*, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

ΚΡΑΛΛΗ Μ. (2002), *Ιστορική Διεύρυνση προς ανατολάς- Η Ευρώπη γιγαντώνεται*, Εφημερίδα «Το Έθνος», 14 Δεκεμβρίου 2002

ΠΕΤΡΑΚΟΣ Γ. και RODRIQUEZ- POSE A. (2002), *Περιφερειακές ανισότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Σειρά Ερευνητικών Εργασιών, 8(5): 87- 122, Μάιος 2002

ΨΥΧΑΡΗΣ Ι. και ΚΑΖΑΖΗΣ Ε.Χ. (2003), *Ανάλυση των μεταβολών της απασχόλησης στις περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1995- 1999*, Περιοδικό «Τόπος», Νο 1

Ξένη βιβλιογραφία

ARMSTRONG H. & KERVENODEL R. (1998), "Regional Economic Change in the European Union", in BACHTLER J. & TUROK I. (eds) *The Coherence of EU Regional Policy*, Regional Policy and Development (17), Regional Studies and Association, London, pp. 29-47

BEGG I. (2002), *EMU and Employment- Social models in the EMU: convergence? co-existence? The role of economic and social actors*, South Bank University, London

CARLEN A., FAGERBERG J. and VERSPAGEN B. (1999), *Lack of regional convergence*

IGLESIAS A., FRIAS I.& VAZQUEZ E. (1999), *The future of EU Regional Employment after Maastricht*, Euro-American Association of Economic Development, Serie: Economic Development, Working paper No 17

LA FUENTE A. (2000), *Convergence across countries and regions: Theory and empirics*, EIB Papers, Volume 5 No2, 2000

- McKINSEY, “Business consequences of EU enlargement. Major change or non-event?” McKinsey& Company
- MOUCQUE D. (2000), “A survey of socio- economic disparities between the regions of the EU”, *EIB Papers*, Volume 5 No 2, 2000
- RODRIQUEZ- POSE A. (1999), *Convergence or Divergence? Types of Regional Responses to Socio-economic Change in Western Europe*, Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie- 1999, Vol.90, No 4, pp 363-378
- TAYLOR J. and BRADLEY S. (1997), *Unemployment in Europe: A Comparative Analysis of Regional Disparities in Germany, Italy and the UK*, “KYKLOS”, Vol.50-1997- Fasc. 2, 221-245
- THISSE J.F. (2000), “Agglomeration and regional imbalance: why? And is it bad?”, *EIB Papers*, Volume 5 No 2, 2000
- VANDAMME F. (2000), *Labour Mobility within the European Union: Findings, stakes and prospects*, International Labour Review, Vol.139 (2000), No, 4
- VINALS J. & JIMENO J.F. (1998), *The impact of EMU on European unemployment*, Oesterreichische Nationalbank, Wien, November 1998
- WEISE C., BACHTLER J., DOWNES R., McMASTER I. and TOEPEL K. (2001) *The Impact of EU Enlargement on Cohesion (Final Report)*, DIW (German Institute for Economic Research) and EPRC (European Policies Research Center), Berlin and Glasgow, March 2001

Εκδόσεις και Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

- ΕΕπ (1999), *Η Έκτη Περιοδική Έκθεση για την Κοινωνική και Οικονομική Κατάσταση και Ανάπτυξη των Περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο
- ΕΕπ (1999α), *ΣΑΚΧ, Σχέδιο ανάπτυξης του κοινοτικού χώρου: προς τη χωρικά ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο
- ΕΕπ (2000), *Κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές των κρατών μελών για την απασχόληση το 2000& Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή των*

πολιτικών των κρατών μελών για την απασχόληση, Γενική Διεύθυνση «Απασχόληση και Κοινωνικές Υποθέσεις»

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2000α), *Μια νέα ιδέα για την Ευρώπη*

ΕΕπ, *Η απασχόληση και η κοινωνική πολιτική της ΕΕ, 1999-2001: θέσεις εργασίας, συνοχή, παραγωγικότητα, Απασχόληση και κοινωνικές υποθέσεις*

ΕΕπ (2001), *Σχέδιο Κοινή Έκθεση για την Απασχόληση 2001*, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλλες

ΕΕπ (2002) *Πρώτη Έκθεση Προόδου σχετικά με την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή*, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλλες

ΕΕπ (2002α), *Σχέδιο Κοινή Έκθεση για την Απασχόληση 2002*, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλλες

ΕΕπ (2002β), *Ο ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος, δύναμη εκσυγχρονισμού και αλλαγής*, (341 τελικό), Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

CEC (2002), *2002 Regular Report on Malta's Progress Towards Accession*, Commission of the European Communities 2002

EC (1999), *The European Employment Strategy: Investing in people, Investing in more and better jobs*, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1999.

EC (1999a), *Employment in Europe 1999*, Directorate- General for Employment and Social Affairs, Office for Official Publications of the European Communities

EC (2000), *Employment in Europe 2000*, Directorate- General for Employment and Social Affairs, Office for Official Publications of the European Communities

EC (2001), *Enlargement Papers*, European Commission, Directorate- General for Economic and Financial Affairs, September 2001, Number 5

EC (2001a), *Employment in Europe 2001*, Directorate- General for Employment and Social Affairs, Office for Official Publications of the European Communities, 2002, Luxembourg

EC (2002), *Employment in Europe 2002*, Directorate- General for Employment and Social Affairs, Office for Official Publications of the European Communities, 2002, Luxembourg

EC (2003), *Second progress report on economic and social cohesion*, Office for Official Publications of the European Communities, Brussels 2003

Ηλεκτρονικές Αναφορές

<http://www.europa.eu.int>

<http://www.europa.eu.int/scadplus>

<http://www.inforegio.com>

<http://www.sciencedirect.com>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:
ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΥΛΙΚΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ
ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ EUROSTAT
ΓΙΑ ΤΑ ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΥΠΟΨΗΦΙΑ ΚΡΑΤΗ

**ΕΠΙΠΕΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ NUTS II ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ
ΜΕΛΗ**

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995
at11 Burgenland	65,5	67,7	67,4	67,2	65,6	64,5	68,3
at12 Niederøsterreich	68,5	68,9	68,4	68,3	69,1	68,8	70,7
at13 Vienna	68,4	67,7	69,3	68,3	67,3	67,5	69,1
at21 Kørnten	62,2	63,7	64,8	62,7	62,4	63,6	65,8
at22 Steiermark	65,9	64,7	66,7	65,1	64,8	63,8	65,3
at31 Oberøsterreich	69,9	69,6	68,6	68,6	68,9	68,9	71,3
at32 Salzburg	70,7	71,2	70,7	69,6	69,1	71,2	72,5
at33 Tirol	66,8	68,7	68,2	67,1	65,8	67,3	69,7
at34 Vorarlberg	69,4	69,4	68,1	67,9	68,5	68,4	70,2

ΑΥΣΤΡΙΑ

ΦΙΛΑΝΔΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995
fi13 Ita-Suomi	61,6	61	59,3	57,5	54,5	53,4	54,5
fi14 Vøli-Suomi	67,2	65,5	64,3	61,3	60,6	58	58,1
fi15 Pohjois-Suomi	62,9	62,7	62,5	57,1	57,2	56,6	55,8
fi16 Uusimaa (suuralue)	75,7	74,9	74,4	:	:	:	:
fi17 Etelø-Suomi	69	67,9	67,5	:	:	:	:
fi2 Åland	80,7	79	72,8	79,1	76	72,6	70,6

ΣΟΥΗΔΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995
se01 Stockholm	79,3	77,9	77,6	75,5	73,6	76	78,8
se02 Østra Mellansverige	73	71,8	71,5	68,1	69,9	70,3	72,7
se04 Sydsverige	71,3	68,1	69,5	67,7	67,6	67,4	73
se06 Norra Mellansverige	71,4	70,2	68,4	66,6	68,2	67,2	73
se07 Mellersta Norrland	70,5	69,9	69,3	68,7	72,7	71	73,7
se08 Øvre Norrland	71	68,1	64,7	66,5	68,6	66	69,4
se09 Smøland med øarna	75,8	73,4	73	:	:	:	:
se0a Vøstsverige	75,2	72,6	71,9	:	:	:	:

ΙΡΑΝΔΙΑ

	2001	2000
ie01 Border, Midlands and Western	62,1	61
ie02 Southern and Eastern	66,1	65,7

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996
ukc1 Tees Valley and Durham	65	65	63,5	63,5	65,3	64,4
ukc2 Northumberland, Tyne and Wear	65,3	63,3	60,7	63	62,3	61,8
ukd1 Cumbria	68,7	69,2	69,7	68,5	69,6	70,3
ukd2 Cheshire	73	73,7	71,2	70,7	70,3	70,1
ukd3 Greater Manchester	70,9	70,4	68,1	66,3	66,6	66,6
ukd4 Lancashire	72,6	71,7	71,1	69,1	70,3	70,1
ukd5 Merseyside	62,4	62,7	58,7	58,9	61,4	58
uke1 East Riding and North Lincolnshire	67,3	69,4	65,2	66,6	65,1	66,1
uke2 North Yorkshire	76,8	75,6	75,4	77,6	73,8	73,5
uke3 South Yorkshire	67,2	65,7	66,5	63,2	60,9	64,3
uke4 West Yorkshire	71,1	71,6	69,8	70,1	70,1	69,5
ukf1 Derbyshire and Nottinghamshire	69,6	71,1	70,1	70,9	70,1	68
ukf2 Leicestershire, Rutland and Northants	75,8	75,4	75,2	75,9	75,2	74,7
ukf3 Lincolnshire	72,1	74,4	71,8	71,7	71,9	71,4
ukg1 Herefordshire, Worcestershire and Warks	77	75,3	76	76,9	76,6	75,1
ukg2 Shropshire and Staffordshire	73,6	73	72,8	72,1	71,4	70,5
ukg3 West Midlands	66,5	65,9	67	67,2	65,4	63,3
ukh1 East Anglia	77,8	75	75,3	73,7	72,1	72,6
ukh2 Bedfordshire, Hertfordshire	76,7	78,4	76,5	78,1	76	74,9
ukh3 Essex	75,8	72,6	75	72,8	71,9	72
uki1 Inner London	64,5	63,8	65,4	62,7	:	:
uki2 Outer London	71,9	72,1	74,4	71,2	:	:
ukj1 Berkshire, Bucks and Oxfordshire	80,1	80,6	79,9	78,9	78,6	76,5
ukj2 Surrey, East and West Sussex	77,2	77,9	79,2	76,8	75,3	74,7
ukj3 Hampshire and Isle of Wight	76,5	76,8	77,9	75,7	73,2	72,3
ukj4 Kent	75,1	74,4	75	72	71,3	73,2
ukk1 Gloucestershire, Wiltshire and North Somerset	77,9	79,7	78	76,3	76,7	75,5
ukk2 Dorset and Somerset	75,7	75,8	75	75,6	74,8	71,4
ukk3 Cornwall and Isles of Scilly	68,9	64	67,1	70,4	:	:
ukk4 Devon	73,7	71,4	72,4	73,3	:	:
ukl1 West Wales and The Valleys	62,7	63,1	62,7	62,9	:	:
ukl2 East Wales	69,4	71,2	70,4	66,4	:	:
ukm1 North Eastern Scotland	77,1	76,5	75,4	72,6	:	:
ukm2 Eastern Scotland	73,5	71,2	71,1	71,6	:	:
ukm3 South Western Scotland	66	64	63,5	63,8	:	:
ukm4 Highlands and Islands	69,8	71,6	72,1	71,4	:	:
ukn Northern Ireland	64,4	62,2	64,1	63,6	63,2	61,3

ΕΠΙΠΕΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ NUTS II**ΒΕΛΓΙΟ**

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991	1990
be1 Rgion Bruxelles- capitale/Brussels hoofdstad gewest	53,9	54,8	53,6	53,3	52,6	51,8	51,5	52,6	54,2	54	53,4	50,7
be21 Antwerpen	60	61,9	59,9	58,1	58,4	57,7	58,1	57	57,3	58	54,7	52,8
be22 Limburg (B)	60	59,4	57,9	55,5	55,2	54,4	54	53,3	52,6	54,3	53,1	50,6
be23 Oost- Vlaanderen	64,9	65,4	62,4	60,7	61,2	60,7	61,6	59,9	60,6	61,1	58,4	57,6
be24 Vlaams Brabant	65,7	67,1	65,9	63,9	63,3	62,3	62,4	61,7	60,9	:	:	:
be25 West- Vlaanderen	64,6	66,9	63,8	62,5	60,7	60,4	61	59,9	60,6	60,4	57,6	58,5
be31 Brabant Wallon	59,1	63,5	60	59,1	57,9	58	57,5	55,7	57,7	:	:	:
be32 Hainaut	52,3	53,1	50,5	50,1	49,6	49,2	48,9	49,8	49,2	49,5	49	48
be33 Liège	56	56,9	56,6	53,4	52,9	51,6	53,7	52,8	52,8	54,1	54	51,5
be34 Luxembourg (B)	61,4	63,5	60,3	58,4	58,2	56,6	58,3	58,3	59,9	58,3	55,7	56,4
be35 Namur	57,1	57,6	57,4	55	55,9	54,6	53,1	54,4	53,9	56,1	53,1	51,3

ГЕРМАНИЯ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
de11 Stuttgart	70,7	70,4	69,8	68,1	67,6	67,9	69,4	68,2	69,1	70,8	70,3
de12 Karlsruhe	68,5	66,8	67,3	66,9	65,1	65,6	67,1	67,3	69,3	69,7	68,8
de13 Freiburg	69	68,8	67,6	66,7	67,7	68,5	69,4	69,1	68,5	70,6	70,3
de14 Töbingen	71,5	71,9	69,2	67,8	68,1	68,2	69,5	69,4	70,8	72,4	71,2
de21 Oberbayern	73,4	72,1	71,8	70,6	70	70,9	72,2	72,6	73,3	74,3	73,1
de22 Niederbayern	72	70,9	70,2	69,6	68,9	70	71,7	71,2	72,6	75,4	74
de23 Oberpfalz	70	68,6	69,5	67,6	68,3	69,5	72,4	71,1	71,2	72,1	70,9
de24 Oberfranken	69,4	69,1	69	67,5	67,1	67,3	71	72,8	73,1	74,6	73,1
de25 Mittelfranken	69,3	69,3	68,4	67,9	67,4	67,9	69,7	70,6	71	72,8	71,3
de26 Unterfranken	69,2	67,6	67,5	66,4	66,5	68,1	70,5	69,7	69,4	70,6	69
de27 Schwaben	71,8	71,1	70,9	69,4	68,5	68,9	72,5	72,1	75,1	74,5	73,6
de3 Berlin	60,2	60,4	60,2		61,7	63,3	64,9	66,1	66,5	69,4	70,7
de4 Brandenburg	61,3	61,9	62,7	61	62,6	62,4	63	62,4	62,2	65,2	72,5
de5 Bremen	61,9	61,4	59,8	58,9	59,4	59,5	61	61	62,9	63,6	62
de6 Hamburg	66,9	66	65,8	64,6	63,2	63,2	66,8	67,9	68	68,8	67,8
de71 Darmstadt	69,2	67,9	67	65,3	64,8	65,7	66,8	67,5	68,3	70,5	68,4
de72 Gießen	66,8	65	63,7	63,3	62,9	64,2	63,1	62,3	63,2	63,9	63,9
de73 Kassel	64,9	65,4	63,9	63,2	63,2	63,5	63,9	63	64,4	64,9	65,6
de8 Mecklenburg-Vorpommern	59,8	62	61	60,1	61,2	64	65	62,7	62,7	62,9	69,5
de91 Braunschweig	63,2	62,9	62,1	61,5	60,7	60,7	61,2	62,1	62,8	65,6	62,7
de92 Hannover	65,3	65,1	64,3	62,6	62,3	63,8	65,4	66,3	66,6	67,7	65,3
de93 Lüneburg	66,3	65,2	65,1	66	66,2	65,6	66,6	66,9	66,6	66,6	64,8
de94 Weser-Ems	64,9	64,1	64,1	62,7	62,7	63,2	62,5	64	63,3	64,8	61,7
dea1 Dosseldorf	63,4	62,1	61,4	60,3	59,8	59,7	61	61,4	61,4	62,2	60,1
dea2 Köln	63,6	63,6	62,5	61,4	61	60	61,1	61,5	62,6	63,9	61,5
dea3 Münster	62,4	62,4	61,1	60,8	60,1	59,9	61,4	61	62,2	62,9	60,1
dea4 Detmold	67,7	67,1	65,1	64,5	64,5	64,1	64,9	64,3	65,6	66,8	64,4

dea5 Arnsberg	61,8	61,2	60,9	59,1	59,6	59	59,7	60	61,1	62,3	60,6
deb1 Koblenz	:	:	63,9	63,4	63,3	63,8	64,7	64,1	65,5	67,7	67,8
deb2 Trier	:	:	63,6	63,9	65	64,7	64,2	64,4	65,8	68	67,1
deb3 Rheinhessen-Pfalz	:	:	66,3	64,6	62,7	63,9	65,1	66,2	66,1	66,2	65,9
dec Saarland	61,6	61	60,9	59,4	57,5	56,2	57,6	56,9	58,1	58,1	58,7
ded1 Chemnitz	62,5	63,1	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ded2 Dresden	62,2	62,8	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ded3 Leipzig	61,7	61,5	:	:	:	:	:	:	:	:	:
dee1 Dessau	58,1	59,5	58,7	57,8	58,7	60	62,5	62,4	60,4	63,3	72,1
dee2 Halle	57,1	56,8	57,6	58,1	60,4	63,1	63,6	62,4	61,4	62,8	71,1
dee3 Magdeburg	61,5	60,4	61,3	61,1	59,2	60,5	62,8	61,8	62,4	65,6	72,5
def Schleswig-Holstein	66,6	66,8	65,7	65	65,7	67,3	67,4	66,9	67,5	68,4	66,7
deg Thuringen	63,7	65	64,8	62,1	62,8	62,9	63,8	63,3	61,6	63,4	71,6

ΕΛΛΑΔΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
gr11 Anatoliki Makedonia, Thraki	59,6	60,3	58,4	59,9	60,2	60,3	62,1	63,9	64,9	61,5	59,7
gr12 Kentriki Makedonia	54,5	54,8	54,5	54,1	54,6	54,1	55,5	54,3	53,5	55,5	53,1
gr13 Dytiki Makedonia	53,8	52,9	53,4	55,1	52,2	51,4	52,8	57	54,3	55,4	55,7
gr14 Thessalia	55,1	56,1	55,3	57,2	57,7	57,1	59,3	58,9	57,9	55,6	54,7
gr21 Ipeiros	52,7	55	52,1	51,1	52,4	52	58,5	58	56	57,9	51,2
gr22 Ionia Nisia	61,2	63,4	63,3	62,9	63	62,9	68,6	67,9	64,3	71,2	66,1
gr23 Dytiki Ellada	54,5	56,6	55,2	55,5	58,1	58,2	57,8	58,3	56,9	55,8	53,9
gr24 Sterea Ellada	51,6	53,5	54,8	53,1	52,6	53,6	57	54,7	54,9	56	57
gr25 Peloponnisos	60,3	62,6	61,2	61,1	61,4	62,5	68,1	69,3	66,2	65,7	64,1
gr3 Attiki	54,8	54	53,6	54	51,6	51,7	52,1	51,2	50,7	50,5	49,1
gr41 Voreio Aigaio	52,1	51,3	51,7	51,5	50,6	52,6	54,8	50,4	52,5	57,7	49,7
gr42 Notio Aigaio	57	58,5	60,2	57,9	59,7	57,9	58,9	59,5	56,4	57,6	51,2
gr43 Kriti	64,6	65,3	64,6	64,2	63,6	65,3	67,7	68,2	67,9	71,4	67,6

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
pt11 Norte	69,2	67,9	67,8	67,6	63,6	62,3	66,3	67,4	67,6	69,7	71,1
pt12 Centro (P)	73,1	73,8	72,4	71,7	70,3	67,9	73,6	70,8	71	73	74,1
pt13 Lisboa e Vale do Tejo	67,6	67,1	66	65,1	61,5	61,1	62,5	63,1	65,9	66,3	66,9
pt14 Alentejo	66,1	64,5	63,4	61,1	58,8	57	61,1	59	62	62,9	61,8
pt15 Algarve	67,5	68	67,5	65,8	62,2	61	63,6	66,2	66,1	66,8	65,4
pt2 Aλores (PT)	60,2	59,2	59,1	58,9	56,4	54,5	57,4	58,6	59,6	61,7	59,3
pt3 Madeira (PT)	63,9	63,4	64	66,5	61	61,2	62	66,8	67,7	69,4	69,5

ΙΣΠΑΝΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
es11 Galicia	58,8	57,2	55,1	52,8	49,1	48,7	51,9	50,8	51,9	53,5	54,7
es12 Principado de Asturias	53	49,7	47,5	44,2	42,9	42,2	42,9	42,2	44,5	46,3	46,1
es13 Cantabria	57,6	54,1	50,5	50,2	45,4	43,1	45,1	44,3	46,9	47,8	47,1
es21 Pais Vasco	63	59,4	57,1	52,7	49,5	46,5	46,7	44,9	45,3	48	46
es22 Comunidad Foral de Navarra	67,5	68,3	63,1	60,3	55,8	53,1	52	50,4	51	53,4	52
es23 La Rioja	66,3	63,3	60,6	57,7	53,8	50,2	48,7	46	49,9	51,8	51,9
es24 Aragón	60,5	61,1	58,3	56,6	53,3	51,4	51,6	50,9	51,4	53,6	52,6
es3 Comunidad de Madrid	63,8	60	57,1	52,4	49,3	48,4	47,6	47,3	48,7	51,1	50
es41 Castilla y León	58,3	56	53,6	49,5	47,3	46,4	46,6	46,1	47	49,1	48,7
es42 Castilla-la Mancha	57,1	56,2	53,8	52,1	47,4	45,9	45,3	45,3	46,2	48,4	47,1
es43 Extremadura	52,4	49,4	47,8	44,3	41,5	40,7	39,2	38,7	40,1	41,1	42
es51 Cataiuna	71,6	68,5	64,6	60,5	54,9	52,7	51,3	50,7	51,4	54,4	54,1
es52 Comunidad Valenciana	63,8	60,9	58,3	55,2	49,1	48,8	48,4	47	46,9	50,4	50,2
es53 Illes Balears	74	72	67,3	61,7	58,2	56,7	55,4	53,9	53,4	54,6	58,4
es61 Andalucía	49,9	47,5	44,9	42,2	39,4	38,5	37,7	37	37,6	40,7	40,8
es62 Murcia	59,8	58	53,7	51,4	48,5	43,8	47	45,5	45,8	48,1	47,2
es63 Ceuta y Melilla (ES)	49,7	46,7	43,9	44,2	41,9	40,4	38,7	39,1	39,8	38	37,4
es7 Canarias (ES)	60,3	57,9	55,5	51	46,9	44,4	45,3	42,8	41	44,3	43,6

ITALIA

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
it11 Piemonte	61,2	60,5	58,7	57	56,2	57,6	57,3	56,6	57,2	57,7	58,8
it12 Valle d'Aosta	64,5	65	62,4	61,7	61,2	61,1	62,2	61,9	63	60,9	64,3
it13 Liguria	57,6	55,4	55,2	53,4	51,4	51,6	52,6	51,4	52,2	52	53,8
it2 Lombardia	62	60,7	60,5	59,3	57,6	57,7	58,2	58,3	58,7	58,6	60,3
it31 Trentino-Alto Adige	64,8	64,7	63,2	62,9	61,4	62,2	61,9	62,3	62,6	62,6	62,1
it32 Veneto	62,3	61,4	60,2	59,6	59	58,4	57,9	57,7	58,9	58,3	58,9
it33 Friuli-Venezia Giulia	61,3	59,8	58,6	58,7	56,4	56,8	56,1	56,6	55,6	57	56,8
it4 Emilia-Romagna	65	64,6	64,2	63	61,7	61,5	61,6	62,2	62,3	62,7	64
it51 Toscana	60,7	59,3	57,4	56,6	55,5	55,9	57,3	57,4	57,8	58	57,5
it52 Umbria	59,6	58,8	57,2	54,3	54	53,2	54,5	54	56,2	54,5	56,4
it53 Marche	61,1	60,1	59,9	58,8	56,7	58	58	57,8	58,5	59,5	60,5
it6 Lazio	53,7	52	51,1	50,8	49,3	49,4	50	50,4	51,2	52,9	54
it71 Abruzzo	55,1	52,9	51,6	52	51,4	52,4	53,1	52,2	53,7	53,7	55,2
it72 Molise	52,6	51,1	49,1	48,7	48,7	47,3	48,8	49,6	52,8	54,5	53,5
it8 Campania	40,7	40,2	40,2	40,2	38,4	37,9	38,5	40,8	42,2	42,7	44,1
it91 Puglia	44,3	43,6	42,4	41,5	40,8	40,8	42	43,3	44,6	46	46,5
it92 Basilicata	44,3	45,5	43,8	43,8	41,5	41,3	42,8	44,2	45,6	45,2	46,5
it93 Calabria	41,1	39,3	38,4	39,1	37,6	38,5	41,1	41,8	42,9	43,9	42,7
ita Sicilia	41,8	40	39,2	39	37,5	37,4	39	39,5	42,2	42	42,7
itb Sardegna	45,2	44,1	44,2	43,3	42,4	41,2	42	43,6	44,4	45,1	46,5

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
nl11 Groningen	71	68,4	66,3	63,8	61,1	58,9	59,2	58,8	58,3	58,5	56
nl12 Friesland	70,9	70,1	70,1	64,5	63	62,9	61,3	59,6	58,1	60,4	58
nl13 Drenthe	70,7	71,1	66,1	68,3	65,7	64,1	63	61,5	64,5	62,7	60,6
nl21 Overijssel	73	73	70,5	66,5	66,8	64,1	64,9	62,8	62,2	61,8	58
nl22 Gelderland	75,2	73,1	71,2	71,1	67,7	65,9	65,5	64,6	64,5	63,6	61,5
nl23 Flevoland	75,6	76,9	72,6	71,1	68,7	66,3	64	67,3	66,4	64,2	62,4
nl31 Utrecht	77	76,2	73,9	72	71,4	70,2	69,7	68,9	67,3	67,9	66,7
nl32 Noord-Holland	76	73	71,5	71	69,3	67,1	65,9	64,3	66,1	67,2	64,7
nl33 Zuid-Holland	74,6	73,5	70,9	69,4	67,4	64,5	64,2	65,2	65	65,5	62,1
nl34 Zeeland	70,4	71,9	68,7	68,3	67	64,6	65,7	65,7	66,6	65,1	65
nl41 Noord-Brabant	73,8	73,3	72	70	67,9	66,3	64,8	64,8	63,2	63,1	60,8
nl42 Limburg (NL)	70,6	70	69,6	67,1	66,1	63,6	62,8	62,6	61,5	61,6	58,2

ΕΠΙΠΕΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΛΟΣ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
be Belgium	59,7	60,9	58,9	57,3	57	56,3	56,6	56	56,3	56,8	55,1
dk Denmark	75,9	76,4	76,5	75,3	75,4	74	74,5	72,9	73,8	76,1	75,1
de Federal Republic of Germany (including ex-GDR from 1991)	65,7	65,3	64,8	63,7	63,6	64,1	65,3	65,2	65,7	67,2	67,4
gr Greece	55,6	55,9	55,4	55,6	54,8	54,9	56,4	55,9	55,2	55,4	53,5
es Spain	60,6	58	55,2	51,8	48	46,6	46,4	45,5	46,2	48,8	48,5
fr France	62,7	61	59,8	63,8	59,4	59,7	59,8	59,2	60	60,5	59,8
ie Ireland	65,1	64,5	62,5	59,7	56,4	54,9	55,5	54	52,7	52,4	51,1
it Italy	54,5	53,4	52,5	51,8	50,5	50,6	51,2	51,7	52,6	53,1	53,9
lu Luxembourg	63	62,7	61,6	60,2	59,9	59,1	58,9	60,6	61,3	62	60,2
nl Netherlands	74,1	72,9	70,9	69,4	67,5	65,4	64,8	64,3	64,1	64,2	61,6
at Austria	67,8	67,9	68,2	67,4	67,2	67,3	69,2				
pt Portugal	68,8	68,1	67,4	66,8	63,4	62,3	65,5	65,8	67,1	68,4	69,1
fi Finland	69,1	68,1	67,4	63,4	61,9	60,5	60,4				
se Sweden	74,4	71,1	70,6	68,6	69,5	69,7	74,8				
uk United Kingdom	71,6	71,2	71	70,2	69,7	68,7	69,3	68,8	68,5	69,4	69,5

Οι 25 με την υψηλότερη απασχόληση, το 2001

Περιφέρειες	Επίπεδο απασχόλησης, 2001
es53 Illes Balears	74
nl33 Zuid-Holland	74,6
ukj4 Kent	75,1
nl22 Gelderland	75,2
se0a Västsverige	75,2
nl23 Flevoland	75,6
fi16 Uusimaa (suuralue)	75,7
ukk2 Dorset and Somerset	75,7
se09 Smeland med φarna	75,8
ukf2 Leicestershire, Rutland and Northants	75,8
ukh3 Essex	75,8
dk Denmark	75,9
nl32 Noord-Holland	76
ukj3 Hampshire and Isle of Wight	76,5
ukh2 Bedfordshire, Hertfordshire	76,7
uke2 North Yorkshire	76,8
nl31 Utrecht	77
ukg1 Herefordshire, Worcestershire and Warks	77
ukm1 North Eastern Scotland	77,1
ukj2 Surrey, East and West Sussex	77,2
ukh1 East Anglia	77,8
ukk1 Gloucestershire, Wiltshire and North Somerset	77,9
se01 Stockholm	79,3
ukj1 Berkshire, Bucks and Oxfordshire	80,1
fi2 Eland	80,7
Μ.Ο. των 25	76,58

Μ.Ο. των 25 με την υψηλότερη απασχόληση	76,58
Μ.Ο. των 25 με τη χαμηλότερη απασχόληση	50,2
Απόκλιση	1,52

Οι 25 περιφέρειες με τη χαμηλότερη απασχόληση, το 2001

Περιφέρειες	Επίπεδο απασχόλησης, 2001
it8 Campania	40,7
it93 Calabria	41,1
ita Sicilia	41,8
fr83 Corse	42,3
it91 Puglia	44,3
it92 Basilicata	44,3
itb Sardegna	45,2
es63 Ceuta y Melilla (ES)	49,7
es61 Andalucia	49,9
gr24 Sterea Ellada	51,6
gr41 Voreio Aigaio	52,1
be32 Hainaut	52,3
es43 Extremadura	52,4
it72 Molise	52,6
gr21 Ipeiros	52,7
es12 Principado de Asturias	53
it6 Lazio	53,7
gr13 Dytiki Makedonia	53,8
be1 Rigion Bruxelles-capitale/Brussels hoofdstad gewest	53,9
fr3 Nord - Pas-de-Calais	54
gr12 Kentriki Makedonia	54,5
gr23 Dytiki Ellada	54,5
gr3 Attiki	54,8
fr81 Languedoc-Roussillon	54,8
gr14 Thessalia	55,1
Μ.Ο. των 25	50,2

ΕΠΙΠΕΔΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ NUTS II ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

ΑΥΣΤΡΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995
at11 Burgenland	3,2	3,5	3,3	4	3,6	3,6	2,7
at12 Niederøsterreich	2,8	3,1	3	3,6	3,3	3,5	2,9
at13 Wien	4,9	5,6	5,8	6,6	5,9	5,9	5,1
at21 Kørnten	4,3	4,6	4,7	5,5	5,5	5,9	4,7
at22 Steiermark	3,5	4	4,1	4,9	4,6	5,1	4,5
at31 Oberøsterreich	2,1	2,5	2,6	3,1	2,9	3,2	2,6
at32 Salzburg	3	3	3,4	3,8	3,8	3,5	3
at33 Tirol	4	3,7	4,7	5,3	5,2	4,9	4,5
at34 Vorarlberg	2,6	2,8	3,4	4,1	4	4	3,3

ΣΟΥΗΔΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996
se01 Stockholm	2,7	3,7	5,2	6,6	7,6	7,6
se02 Φstra Mellansverige	5,1	6,3	7,6	8,5	10,2	9,5
se04 Sydsverige	6,4	7,7	8,8	9,7	11,7	10,2
se06 Norra Mellansverige	7,3	8,9	9,3	10,2	12,4	10,8
se07 Mellersta Norrland	7,1	9	10,1	11,8	13,1	11,6
se08 Φvre Norrland	7	8,7	9,7	10,7	13,3	11,9
se09 Smøland med Φarna	3,9	4,8	6,1	6,4	8,4	7,8
se0a Vδstsverige	5,3	6,7	7,5	8,8	10,2	9,6

ΦΙΛΑΝΔΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996
fi13 Itδ-Suomi	13,5	14	14,1	15,8	17,2	18
fi14 Vδli-Suomi	9,7	10,8	10,9	11,9	13	14,3
fi15 Pohjois-Suomi	12,8	13,5	13,8	15,4	16	17,5
fi16 Uusimaa (suuralue)	5,2	5,8	6,5	8,2	10	11,5
fi17 Etelδ-Suomi	9,8	10,8	11	12,2	13,5	14,8
fi2 Eland	1,3	1,5	2,6	2,4	3,7	4,1

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

	2001	2000	1999	1998
ukc1 Tees Valley and Durham	8,2	9,1	9,9	9,9
ukc2 Northumberland, Tyne and Wear	7,9	9,5	9,8	9,4
ukd1 Cumbria	5,1	5,6	5,6	6,2
ukd2 Cheshire	3,7	4,2	4,5	4,4
ukd3 Greater Manchester	5,3	6	6,4	6,4
ukd4 Lancashire	4,6	5	5,4	5,4
ukd5 Merseyside	9,8	11,2	11,7	11,8
uke1 East Riding and North Lincolnshire	7,7	7,8	8,5	8,9
uke2 North Yorkshire	3,1	3,4	3,9	3,8
uke3 South Yorkshire	7	8,2	8,7	9,1
uke4 West Yorkshire	5,7	6,3	6,9	6,9
ukf1 Derbyshire and Nottinghamshire	5,5	6	6,2	6,2
ukf2 Leicestershire, Rutland and Northants	3,8	3,9	4,1	3,9
ukf3 Lincolnshire	3,6	4	4,3	4,5
ukg1 Herefordshire, Worcestershire and Warks	2,9	3,3	3,5	3,6
ukg2 Shropshire and Staffordshire	4	4,2	4,4	4,3
ukg3 West Midlands	8,1	8,8	9,3	8,8
ukh1 East Anglia	3,1	4	4,4	4,5
ukh2 Bedfordshire, Hertfordshire	2,3	2,7	3,1	3
ukh3 Essex	2,9	3,7	4	4,3
uki1 Inner London	8,5	10,5	11,6	12,2
uki2 Outer London	4	4,8	5,4	5,9
ukj1 Berkshire, Bucks and Oxfordshire	1,6	1,9	2,2	2,2
ukj2 Surrey, East and West Sussex	2	2,6	3	3
ukj3 Hampshire and Isle of Wight	2,4	3	3,6	3,8
ukj4 Kent	3,4	4,1	4,6	5,1
ukk1 Gloucestershire, Wiltshire and North Somerset	2,7	3,1	3,5	3,7
ukk2 Dorset and Somerset	2,6	3	3,5	3,9
ukk3 Cornwall and Isles of Scilly	4,9	7,1	7	6,9
ukk4 Devon	3,8	4,9	5,2	5,7
ukl1 West Wales and The Valleys	6,6	7,4	7,7	7,8
ukl2 East Wales	4,8	5,1	5,6	6,1
ukm1 North Eastern Scotland	3,4	5,1	4,4	3,9
ukm2 Eastern Scotland	5,5	6	6,7	6,6
ukm3 South Western Scotland	8,3	9,4	9,6	9,3
ukm4 Highlands and Islands	3,7	4,1	5,9	6,1
ukn Northern Ireland	7,4	8,2	9,4	10,2

ΕΠΙΠΕΔΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ NUTS II**ΒΕΛΓΙΟ**

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
be1 Rgion Bruxelles-capitale/Brussels hoofdstad gewest	11	11,4	14,2	14,5	13,7	14,2	13,5	13	10,3	9,3	7,8
be21 Antwerpen	4,7	4,7	6,6	7,3	7,4	8,4	8,3	8,7	7	5,7	5,2
be22 Limburg (B)	4,5	5,1	7,1	8	8,6	9,6	9,8	10,4	8,7	7,1	6,3
be23 Oost-Vlaanderen	4	4,4	6	6,7	6,7	7,3	7	7,2	6	4,7	4,2
be24 Vlaams Brabant	2,6	2,9	4	4,6	4,6	5,2	5,4	5,7	4,6	3,8	3,4
be25 West-Vlaanderen	3,1	3,3	4,7	4,9	5,3	5,7	5,4	5,9	4,9	3,8	3,3
be31 Brabant Wallon	6,5	6,7	8,9	8,1	8,1	8,1	8,5	8,7	6,9	5,8	5,1
be32 Hainaut	12,8	13,5	16,9	17,2	15,8	16,1	16,2	15,8	14,2	12,1	10,7
be33 Liège	10,7	11,1	13	13,5	12,5	13,2	13	13,2	11,6	10	8,8
be34 Luxembourg (B)	5,8	5,7	7,4	7,5	7	7,3	7,2	7,7	6,2	5,2	4,7
be35 Namur	10,3	10,4	12,8	13,4	11,6	12,2	12,6	12,2	10,4	8,8	8,1

ΙΡΑΝΑΝΔΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
ie01 Border, Midlands and Western	4,6	5,9	7	8,5	10,6	12,7	11	14,4	16,4	15,1	13,6
ie02 Southern and Eastern	3,4	3,9	5,5	7,7	10,3	11,6	12,8	15	15,6	15,4	15

ГЕРМАНИЯ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
de11 Stuttgart	3,8	4,1	4,8	5,4	6,1	5,5	5,2	5,6	4,3	2,5	2
de12 Karlsruhe	4,7	5	5,7	6	6,5	5,8	5,3	5,7	4,5	3	2,9
de13 Freiburg	4,1	4,5	5,1	5,7	6,2	5,4	5,1	5,8	4,6	2,8	2,4
de14 Töbingen	3,7	3,7	4,4	5,1	5,6	5	4,8	5,1	3,9	2,5	2,1
de21 Oberbayern	3,1	3,4	3,9	4,5	4,8	4,3	3,9	4,1	3,3	2,3	2,1
de22 Niederbayern	4,3	4,3	4,6	5,2	5,5	5,1	4,4	4,8	4,4	3,1	2,6
de23 Oberpfalz	5	5	5,2	6	6,4	5,7	5,1	5,7	5,1	3,7	3,5
de24 Oberfranken	6,4	6,2	6,4	7	7,3	6,4	5,5	5,5	4,7	3,4	3
de25 Mittelfranken	5,2	5,3	6,3	6,8	7,1	6,1	5,7	5,9	4,6	3,1	2,8
de26 Unterfranken	4,8	5	5,4	5,9	6,4	5,7	5,2	5,7	4,6	3	2,8
de27 Schwaben	3,8	3,8	4,6	5,3	5,8	5,2	4,3	4,6	3,6	2,5	2,1
de3 Berlin	12,5	12,8	13,4	14,2	13,2	11,5	10,3	10,6	10,3	9,9	8,1
de4 Brandenburg	13,8	14,5	15,6	17,5	16,7	15,1	13,9	14,9	14,6	13,8	9,1
de5 Bremen	10,7	10,4	11,1	12	12,2	11,2	10,2	10,7	8,9	7,1	7,8
de6 Hamburg	6,5	6,9	7,7	8,4	8,7	7,9	7,1	6,9	5,9	5,2	5,8
de71 Darmstadt	4,7	5,1	5,8	6,4	6,6	5,8	5,6	5,5	4,2	3	2,7
de72 Gießen	5,7	6,2	6,8	7,5	7,8	6,7	6,2	6,9	5,7	4,1	3,7
de73 Kassel	7,6	7,9	8,3	9,1	9	7,9	6,9	7,4	6,2	4,6	4,6
de8 Mecklenburg-Vorpommern	15	15,1	17,1	19,3	18,3	16,4	15,1	16,5	17,3	17,6	12
de91 Braunschweig	9,2	9,1	9,4	10,6	11,3	10,4	9,4	9,5	7,9	5,9	6,1
de92 Hannover	7,9	7,5	8,1	8,8	9	8,1	7,4	7,8	6,4	4,8	5,1
de93 Lüneburg	6,7	6,6	7	7,5	7,9	6,7	6,1	6,2	5,4	4,3	4,4
de94 Weser-Ems	7,3	7,1	7,5	8,5	9,2	8,3	7,6	7,7	6,8	5	5,1
dea1 Dosseldorf	7,8	7,9	8,5	9,1	9,5	8,9	8,7	8,8	7,4	5,8	6
dea2 Köln	7	7	7,4	8	8,2	7,7	7,6	7,8	6,6	5,1	5,1
dea3 Münster	7,6	7,5	7,9	8,2	8,5	7,7	7,2	7,5	6,3	5	5,3
dea4 Detmold	6,8	6,6	7,1	7,7	8,2	7,1	6,4	7	5,7	4,2	4

dea5 Arnsberg	8,1	8,2	8,6	9,4	9,6	8,9	8,5	9,3	7,6	5,6	5,7
deb1 Koblenz	:	5,4	6	6,6	6,7	5,7	5,1	5,5	4,5	3,2	3
deb2 Trier	:	5,2	5,7	5,8	6,3	5,4	5,3	5,4	4,5	3,4	3,7
deb3 Rheinhessen-Pfalz	:	6,1	6,5	7,1	7,6	6,9	6,6	6,7	5,5	3,7	3,5
dec Saarland	7,9	7,9	8,3	9,2	10,1	9,1	8,9	9,5	8	5,9	5,9
ded1 Chemnitz	13,6	14,6	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ded2 Dresden	14,3	14,9	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ded3 Leipzig	14,3	14,9	:	:	:	:	:	:	:	:	:
dee1 Dessau	16,9	17,8	20,4	21,4	20,9	:	:	:	:	:	:
dee2 Halle	16,9	18,9	20,1	21	19,5	:	:	:	:	:	:
dee3 Magdeburg	15,4	17	18,4	20	20,2	:	:	:	:	:	:
def Schleswig-Holstein	7,1	6,8	7,2	7,7	7,5	6,5	6,1	6,5	5,6	4,4	4,6
deg Thuringen	12,3	13,2	14	17,8	17,1	15,6	14,7	15,7	15,6	15,2	9,9

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
nl11 Groningen	4,3	4,6	6,4	6,5	7,7	9,9	9,4	9,5	8,5	7,8	7,6
nl12 Friesland	3,6	4,6	4	5,8	6,7	7,8	7,9	7,9	8,4	7,4	6,9
nl13 Drenthe	3,4	3,6	5,4	5,1	5,4	7	7,9	8,4	7,1	7,1	6,8
nl21 Overijssel	2,5	2,7	2,9	3,8	4,9	6,3	7,3	7,5	6,4	5,5	6,4
nl22 Gelderland	2,2	2,7	3	3,2	4,3	5,5	6,4	6,4	5,9	5,2	5,6
nl23 Flevoland	1,9	3,9	3,2	4,3	5,6	5,8	8,5	6,5	6	6,4	5,8
nl31 Utrecht	1,2	2,2	2,5	3,1	3,9	5	5,8	5,7	4,9	4,8	4,7
nl32 Noord-Holland	2	2,8	3,1	3,9	5,6	6,5	7,5	7,3	6,7	5,8	6
nl33 Zuid-Holland	2,1	2,8	3,2	4,2	5,2	6,4	6,8	7,1	5,9	5,3	5,4
nl34 Zeeland	2,3	3,6	3,6	3,3	5,8	6	6,8	6,2	6,7	5,5	4,5
nl41 Noord-Brabant	2	2,2	2,6	3,2	4,4	5,6	6,4	6,5	6,1	5,2	5,4
nl42 Limburg (NL)	2,5	2,9	3,6	4,1	5,6	6,5	7,4	6,5	6,1	5,3	5,7

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
pt11 Norte	3,7	4,1	4,6	5,3	7,1	7	6,5	5,8	4,6	3,4	2,7
pt12 Centro (P)	2,4	1,8	2,4	2,5	3,5	4,1	4	4,4	3,7	2,7	2,3
pt13 Lisboa e Vale do Tejo	5,3	5,4	6	6,4	8,2	8,9	9,4	8,3	6,5	5,2	4,4
pt14 Alentejo	5,7	5,6	6,6	8,9	10,8	12,3	11,7	11,4	8,9	8	9,1
pt15 Algarve	3,6	3,2	3,7	6,8	8,5	9,1	6,6	6,8	5,1	3	3,9
pt2 Aζores (PT)	2,2	3,3	3,7	4,4	5,7	7,2	8,1	6,6	5,4	3,7	3,7
pt3 Madeira (PT)	2,8	2,3	3,4	4,1	5,7	5,5	4,8	4,6	3,7	3,3	3

ΓΑΛΛΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
fr1 Ile de France	7,6	8,5	9,9	10,3	10,6	10,5	10	10,5	9,4	7,9	7,6
fr21 Champagne-Ardenne	9,2	10,1	11,6	12	13,3	13,3	12,6	13,6	11,5	9,7	8,9
fr22 Picardie	10,2	11,5	13,4	14,2	14,2	14	13	14,6	13	10,1	9,2
fr23 Haute-Normandie	9,7	10,2	12	12,9	13,6	13,8	12,9	14,5	13,1	12	11,2
fr24 Centre	6,6	8	9,8	10,4	10,8	10,6	10,7	11,6	11,1	9,7	8,3
fr25 Basse-Normandie	9,4	10,6	11,5	12	13,2	13,2	12,5	13,4	11	9,4	8,1
fr26 Bourgogne	7,7	8,3	9,7	10,2	10,9	10,7	10,9	11,5	10	9,1	8,6
fr3 Nord - Pas-de-Calais	12,6	13,4	15,6	16,1	16,7	16,7	15,6	16	13,9	12,5	11,6
fr41 Lorraine	6,7	7,8	9,7	10,1	11,2	11,1	10	10,5	9,5	8,8	8,4
fr42 Alsace	4,8	5,3	6,5	7,1	7,8	7,6	7,1	8,1	6,7	5,4	4,8
fr43 Franche-Comtr	5,2	6,7	8,1	8,6	9,1	9,1	8,8	9,7	9,2	8	7,3
fr51 Pays de la Loire	7,5	7,6	9,2	10,4	10,9	11	10,8	11,9	10,7	10,1	9
fr52 Bretagne	6,6	7,9	9	9,6	9,8	9,8	9,8	10,2	10	9,6	8,6
fr53 Poitou-Charentes	9,2	9,8	11	10,9	11,3	11,1	11	12,5	12,1	11,2	10,9
fr61 Aquitaine	8,3	10	11,4	12	11,8	11,8	11,8	12,9	12,5	11,5	10,4
fr62 Midi-Pyrnnes	9	9,6	11,5	11,4	11,1	11	10,6	11,3	9,5	8,4	8
fr63 Limousin	6,4	6,7	8,7	8,6	9,2	9,5	9,3	10,4	9,5	8,8	7,9
fr71 Rhme-Alpes	7	8,5	10	9,8	10,4	10,4	10,1	11	10,7	9,3	8
fr72 Auvergne	8,2	8,4	9,8	9,9	10,9	11	10,5	11,5	10,4	10,5	10
fr81 Languedoc-Roussillon	14,1	16	17,2	17,2	18	17	15,8	16,2	15,2	14,9	12,7
fr82 Provence-Alpes-Crte d'Azur	13,2	13,5	15,5	15,1	16,2	15,3	14,5	15	14,1	12,9	11,6
fr83 Corse	12,5	12,4	13,9	13,7	14,9	14,1	10,6	11,8	11,7	10,8	11,3

ΕΛΛΑΔΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
gr11 Anatoliki Makedonia, Thraki	9	8,6	12,8	8,9	8,2	9,6	9,2	7,4	6,6	6,9	4,8
gr12 Kentriki Makedonia	10,8	10,7	11,7	10,4	9,2	8,9	9,1	8,2	7,9	6,4	5,5
gr13 Dytiki Makedonia	15,8	14,7	14,6	11,3	13,8	16,3	13,2	9,1	9,8	7,4	7,2
gr14 Thessalia	11,6	12,4	12,8	10,7	7,5	7,6	7,6	6,9	7,2	7,3	6,2
gr21 Ipeiros	11,9	10,6	13,9	13,6	10,5	11,2	7,2	8	7,6	7,4	8,8
gr22 Ionia Nisia	6,7	5,1	5,5	3,8	6,2	5,5	5,3	3,4	3,8	2,5	3,5
gr23 Dytiki Ellada	9,9	10,2	11,8	10,9	7,8	8,6	8,2	10,5	9,4	8,6	7,8
gr24 Sterea Ellada	13,3	13,6	14,3	12,8	12	10,3	9,2	10,6	9,5	10,8	6,3
gr25 Peloponnisos	8,1	9,3	7,6	8,1	7,5	6,4	6	6,3	5,8	7,3	5
gr3 Attiki	10,4	12,2	12,5	12,2	11,6	11,9	11	11,1	11,1	9,7	8,9
gr41 Voreio Aigaio	6,1	7,4	11,3	10,6	7,1	7,1	4,9	7	4,3	4,8	7,9
gr42 Notio Aigaio	9,7	10,5	7,3	6,4	4,3	4,9	4,8	3,5	4,5	3,5	3,2
gr43 Kriti	5,8	6,7	7,3	7,1	4,3	3,4	4,1	3,8	3,5	3,3	3,6

ITALIA

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
it11 Piemonte	5,2	6,6	7,7	8,2	8,4	7,6	8,3	8,2	6,7	7,2	5,2
it12 Valle d'Aosta	3,5	4,4	5,5	5,3	4	5,1	6,1	5,6	4,3	3,9	2,9
it13 Liguria	6	9,2	10,6	9,8	9,7	11,6	11,4	10,2	9,6	7,2	6,7
it2 Lombardia	4	4,4	4,8	5,8	6	6,2	6,1	6	5,9	5	2,9
it31 Trentino-Alto Adige	3	3	3,8	3,7	3,7	3,5	4,2	4,1	3,7	4	2,9
it32 Veneto	3,7	4,1	4,8	5	4,6	5,4	5,6	6,3	5,5	5,1	3,5
it33 Friuli-Venezia Giulia	3,8	4,2	5,5	4,9	6,2	6,3	7,4	6,6	7,4	5,3	4,3
it4 Emilia-Romagna	4,6	4,6	4,7	5,4	6,4	5,3	6,1	6,5	6,3	4,4	3,6
it51 Toscana	5	6,6	8	8,1	8,1	8,7	8,4	8	8,2	6	6,4
it52 Umbria	4,8	6,6	7	9,1	7,8	10,3	9,5	8,7	7	6,9	8
it53 Marche	4,5	5,3	6,4	5,2	6,8	5,9	6,6	6,4	6,7	5,7	5,5
it6 Lazio	10,3	11,6	12,9	11,4	12,7	13,3	12,7	10,6	10,3	8	8,8
it71 Abruzzo	4,3	7,5	10,4	8,8	8,4	9,9	9,2	9,4	9,2	6,9	8
it72 Molise	13,1	13,4	16,3	16,3	16,5	17,8	16,1	17,2	13,3	7	12,8
it8 Campania	22,4	23,2	23,2	23,9	25	25,3	25,4	22,7	19,5	16	17,8
it91 Puglia	14,3	17,3	19,4	19,1	17,5	18,2	16,8	14,7	14,1	12,6	13,2
it92 Basilicata	15,7	17,1	17	18	19,8	19,4	18	16,2	13,1	14,7	17
it93 Calabria	24,8	27,2	28,1	26,4	23,9	25	22,7	21,8	21,2	16,8	18,6
ita Sicilia	20,8	23,8	24,3	23,5	23	24,1	22	21,6	18,1	17,1	18,7
itb Sardegna	19,1	20,1	21,4	19,7	19,6	22	21,1	20	19,6	15,2	15,7

ΙΣΠΑΝΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
es11 Galicia	14,7	14,8	16,9	17,1	19	19	17,2	19,4	17,3	15,9	12,4
es12 Principado de Asturias	14,4	17,6	18,3	20,4	21	22,3	21	22,2	20,1	17,4	16,1
es13 Cantabria	13,3	14,1	15,8	18,5	20,9	24,6	21,4	24	19,7	16	15,3
es21 Pais Vasco	11,2	12,3	14,8	17,8	18,7	21,5	23	24,8	22,9	18,6	19,1
es22 Comunidad Foral de Navarra	6,1	4,8	8,6	9,3	10	11,1	12,6	14,9	12,9	10,3	10,5
es23 La Rioja	7,3	8	7,1	11,7	11,7	14,6	15,9	18	14	12,7	9,1
es24 Aragón	8,4	7,3	9,6	11,4	14,3	15,2	16,2	17,9	15,8	10,7	9,4
es3 Comunidad de Madrid	9,8	11,7	13,4	16,9	18,2	20,6	20,8	20,5	16,9	12,3	11,8
es41 Castilla y León	12,2	13,9	15,8	18,8	19,7	20,3	20,3	21,4	19,8	16,9	14,5
es42 Castilla-la Mancha	12,9	12,5	15,7	16,9	19	20	20,5	20,3	19,3	15	13,6
es43 Extremadura	22,1	24,4	25,7	28,6	29,3	30,2	30,6	31,8	29,9	25,8	24,2
es51 Cataluña	8,8	8,9	10,8	14,2	17,3	18,7	20	21	18,6	12,8	11,8
es52 Comunidad Valenciana	11,4	11,7	14,4	17,3	21,3	21,5	22,3	24,3	23,5	18,3	15,9
es53 Illes Balears	6,6	4,7	7,2	11,4	12,1	13,8	13,9	16,7	16,1	10,5	8,6
es61 Andaiucia	22,3	25	27	29,8	31,7	32,4	33,4	34,1	31,9	26,4	24,7
es62 Murcia	11,4	11,8	14,6	17,3	18,1	24,3	22,3	24,8	24,2	19	16,5
es63 Ceuta y Melilla (ES)	21,9	25,2	25,7	24,6	26,3	27,1	33,2	27,5	22,7	25	29,8
es7 Canarias (ES)	13,1	14,3	14,5	19,7	20,8	21,7	23,7	27,9	27,5	24,3	24,4

ΕΠΙΠΕΔΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΛΟΣ

	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991
be Belgium	6,6	6,9	8,9	9,5	9,1	9,7	9,6	9,8	8,2	6,9	6,1
dk Denmark	4,4	4,3	5	4,9	5,3	6,6	6,8	8	9,9	8,3	8,5
de Federal Republic of Germany (including ex-GDR from 1991)	7,8	8	8,7	9,6	9,7	8,7	8,1	8,6	7,6	6,3	5,3
gr Greece	10,2	11,1	11,7	10,8	9,6	9,7	9,1	8,9	8,6	7,8	6,9
es Spain	13,1	14,2	16,2	19	21	22,3	22,8	24	22	17,5	16
fr France	8,5	9,5	11,1	11,4	11,9	11,8	11,3	12	11	9,8	9
ie Ireland	3,7	4,4	5,9	7,9	10,4	11,9	12,3	14,9	15,8	15,3	14,6
it Italy	9,5	10,6	11,4	11,8	11,7	12,1	11,9	11,2	10,3	8,7	8,7
lu Luxembourg	2,4	2,4	2,4	2,8	2,5	3,2	2,9	3,5	2,5	2	1,5
nl Netherlands	2,3	2,8	3,2	3,9	5,1	6,2	7	7	6,3	5,6	5,7
at Austria	3,4	3,8	4	4,6	4,3	4,5	3,8				
pt Portugal	4	4	4,7	5,3	6,9	7,4	7,3	6,7	5,3	4,1	3,6
fi Finland	9,1	9,9	10,3	11,8	13,1	14,4	15				
se Sweden	5,1	6,3	7,5	8,5	10,2	9,4	8,8				
uk United Kingdom	4,8	5,6	6	6,2	7,1	8,1	8,6	9,6	10,3	9,6	8,6

Οι 25 περιφέρειες των κρατών μελών με την υψηλότερη ανεργία, το 2001

Περιφέρειες με την υψηλότερη ανεργία	Επίπεδο ανεργίας, 2001
ded1 Chemnitz	13,6
de4 Brandenburg	13,8
fr81 Languedoc-Roussillon	14,1
ded2 Dresden	14,3
ded3 Leipzig	14,3
it91 Puglia	14,3
es12 Principado de Asturias	14,4
es11 Galicia	14,7
de8 Meckienburg-Vorpommern	15
dee3 Magdeburg	15,4
it92 Basilicata	15,7
gr13 Dytiki Makedonia	15,8
dee1 Dessau	16,9
dee2 Halle	16,9
itb Sardegna	19,1
fr93 French Guiana (FR)	20,5
ita Sicilia	20,8
es63 Ceuta y Melilla (ES)	21,9
es43 Extremadura	22,1
es61 Andalucia	22,3
it8 Campania	22,4
it93 Calabria	24,8
fr92 Martinique (FR)	26,3
fr91 Guadeloupe (FR)	29
fr94 Reunion (FR)	33,3
Μ.Ο. των 25	18,87

Οι 25 περιφέρειες των κρατών μελών με τη χαμηλότερη ανεργία, το 2001

Περιφέρειες	Επίπεδο ανεργίας, 2001
nl31 Utrecht	1,2
fi2 Eland	1,3
ukj1 Berkshire, Bucks and Oxfordshire	1,6
nl23 Flevoland	1,9
nl32 Noord-Holland	2
nl41 Noord-Brabant	2
ukj2 Surrey, East and West Sussex	2
nl33 Zuid-Holland	2,1
at31 Oberøsterreich	2,1
nl22 Gelderland	2,2
pt2 Aλγοres (PT)	2,2
nl34 Zeeland	2,3
ukh2 Bedfordshire, Hertfordshire	2,3
lu Luxembourg	2,4
pt12 Centro (PT)	2,4
ukj3 Hampshire and Isle of Wight	2,4
nl21 Overijssel	2,5
nl42 Limburg (NL)	2,5
be24 Vlaams Brabant	2,6
at34 Vorarlberg	2,6
ukk2 Dorset and Somerset	2,6
se01 Stockholm	2,7
ukk1 Gloucestershire, Wiltshire & N. Somerset	2,7
at12 Niederøsterreich	2,8
pt3 Madeira (PT)	2,8
Μ.Ο των 25	2,25

**ΕΠΙΠΕΔΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ NUTS II ΣΤΑ ΥΠΟΨΗΦΙΑ
ΚΡΑΤΗ**

ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

	2000	1999	1998
cz01 Praha	71,4	73,1	73,4
cz02 Strednv Cechy	66,5	67,1	68,9
cz03 Jihozapad	68,1	67,6	68,7
cz04 Severozapad	60,4	61,7	64,6
cz05 Severovúchod	66,4	66,3	68
cz06 Jihovuchod	65,7	65,4	67,3
cz07 Strednv Morava	62,5	64,4	65,8
cz08 Moravskoslezko	58,4	59,9	63,3

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

	2000	1999	1998	1997
hu01 Køzp-Magyarország	60,2	59,6	56,9	55,9
hu02 Køzp-Dunántil	58,8	58,5	55,3	53,6
hu03 Nyugat-Dunántil	63,1	63	61,4	59,3
hu04 Dél-Dunántil	53,1	52,7	51,4	49,8
hu05 Iszak-Magyarország	49,2	48,1	46,4	45
hu06 Iszak-Alföld	48,4	48,6	45,8	44,5
hu07 Dél-Alföld	55,7	54,7	53,7	53,5

ΠΟΛΩΝΙΑ

	2000	1999	1998
pl01 Dolnoslaskie	50,7	56,1	56,6
pl02 Kujawsko-Pomorskie	52,5	56,2	58,4
pl03 Lubelskie	60,2	58,9	63,3
pl04 Lubuskie	49,6	51,9	58,6
pl05 Łódzkie	56	59,4	60,2
pl06 Malopolskie	59	59,9	61,5
pl07 Mazowieckie	61,2	61,6	63,1
pl08 Opolskie	55,9	54,7	60
pl09 Podkarpackie	56,3	56,8	60,5
pl0a Podlaskie	58,4	58,8	60,9
pl0b Pomorskie	53	57,3	56,5
pl0c Slaskie	48,7	54,8	55,6
pl0d Swietokrzyskie	53,4	57,6	59,1
pl0e Warminsko-Mazurskie	50,5	51,7	54,9
pl0f Wielkopolskie	56,7	59,5	59,4
pl0g Zachodniopomorskie	51,7	53,8	56,1

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

	2000	1999	1998
ro01 Nord-Est	67,2	67,9	68,3
ro02 Sud-Est	61,9	60,8	63,6
ro03 Sud	66,9	67,5	68,3
ro04 Sud-Vest	70	70,6	71,3
ro05 Vest	61,6	63,9	62,8
ro06 Nord-Vest	63,2	64	66,9
ro07 Centru	61,1	61,8	62,3
ro08 Bucuresti	59,5	62	61,6

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

	2000	1999
sk01 Bratislavskú	70,2	70,4
sk02 Zapadn/ Slovensko	56,3	57,9
sk03 Stredn/ Slovensko	54,7	56,8
sk04 Vuchodn/ Slovensko	51,7	53,9

ΕΠΙΠΕΔΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ NUTS II ΣΤΑ ΥΠΟΨΗΦΙΑ ΚΡΑΤΗ

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

	2001	2000
bg01 Severozapaden	32,8	31
bg02 Severen Tsentralen	23,3	22
bg03 Severoiztochen	26,5	25
bg04 Yugozapaden	9,7	8,7
bg05 Yuzhen Tsentralen	20,6	19,4
bg06 Yugoiztochen	22,9	21,7

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

	2001	2000	1999	1998	1997
hu01 Közp-Magyarország	2	2,4	3	4,1	7,1
hu02 Közp-Dunántül	4,3	5,4	6	8	8,3
hu03 Nyugat-Dunántül	3,2	3,8	4,1	5,5	6,2
hu04 Dél-Dunántül	7,6	8,5	8,7	11,1	10,1
hu05 Iszak-Magyarország	11,3	12,4	12,7	15,7	14,3
hu06 Iszak-Alföld	10,3	12	11,9	15,5	12,3
hu07 Dél-Alföld	6,5	7,6	7,8	9,7	7,5

ΠΟΛΩΝΙΑ

	2001	2000	1999	1998
pl01 Dolnoslaskie	24,1	22,5	13,8	11,2
pl02 Kujawsko-Pomorskie	21,8	18,1	15,2	13
pl03 Lubelskie	14,7	13,7	12,6	10,3
pl04 Lubuskie	23,6	21,3	15,3	11,5
pl05 Łódzkie	19,6	16,2	12,7	10,3
pl06 Malopolskie	12,8	11,7	9,7	7,4
pl07 Mazowieckie	14,2	13,3	9,2	7,7
pl08 Opolskie	19,1	14,5	12,1	9
pl09 Podkarpackie	17,5	14,4	16,1	13,3
pl0a Podlaskie	15,7	15,7	11,4	11,5
pl0b Pomorskie	18	17,1	13	10,3
pl0c Slaskie	20,4	18,9	9,7	6,8
pl0d Swietokrzyskie	20	16,9	15,6	13,1
pl0e Warminsko-Mazurskie	22,3	22,5	21,3	17,5
pl0f Wielkopolskie	19	14,1	9,8	7,7
pl0g Zachodniopomorskie	21,5	20,5	14,9	12,6

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

	2001	2000	1999	1998
ro01 Nord-Est	7	7,4	6,8	6,4
ro02 Sud-Est	8	7,7	7	6,6
ro03 Sud	6,9	7,3	6,3	5,7
ro04 Sud-Vest	6,4	6,6	4	5,3
ro05 Vest	6,7	7,5	6,4	5,9
ro06 Nord-Vest	4,8	5,7	6,8	4,7
ro07 Centru	7,8	8,3	7,2	6,6
ro08 Bucuresti	4,1	4,5	4,8	3,1

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

		2001	2000	1999	1998
sk01 Bratislavskú		8,4	7,3	7,4	4,1
sk02 Zapadni Slovensko		18,6	18,1	14,3	12,1
sk03 Stredni Slovensko		21,1	20,7	18,7	15,1
sk04 Vuchodni Slovensko		23,9	24,3	21,5	20,6

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΑΣ

	2001	2000	1999	1998
cz01 Praha	3	3,4	3,2	1,8
cz02 Stredny Cechy	6	6,8	6,7	4,8
cz03 Jihozapad	5,7	6,1	6,4	4,7
cz04 Severozapad	12,7	13,7	12,6	9,1
cz05 Severovuchod	6,4	6,7	7,3	5,1
cz06 Jihovuchod	8	8,8	8,8	6,2
cz07 Stredny Morava	9,2	10,1	9,7	6,9
cz08 Moravskoslezsko	13,6	15,2	13,7	8,9

ΕΠΙΠΕΔΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ NUTS III ΣΤΑ ΥΠΟΨΗΦΙΑ ΚΡΑΤΗ

ΕΣΘΟΝΙΑ

	2001	2000	1999	1998
ee001 Puhja-Eesti	9,9	10,8	8,8	7
ee004 Lõdne-Eesti	9,9	11,7	11	8,2
ee006 Kesk-Eesti	11,7	11,4	10,1	8,4
ee007 Kirde-Eesti	21,4	23,9	21,8	16,8
ee008 Lõuna-Eesti	13,4	12,6	11,9	11

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ

	2001	2000	1999	1998
lt001 Alytaus (Apskritis)	21,7	18,8	11,5	15,9
lt002 Kauno (Apskritis)	12,5	12,2	7,5	8,7
lt003 Klaipedos (Apskritis)	14,2	13,5	8,6	10
lt004 Marijampoles (Apskritis)	22,7	19,6	12,4	14,6
lt005 Panevezio (Apskritis)	22,7	19,3	13,6	16,1
lt006 Siauliu (Apskritis)	21,8	21,8	15	17,4
lt007 Taurages (Apskritis)	22,2	19,8	13	17,8
lt008 Telsiu (Apskritis)	21,6	17,1	11,3	12,9
lt009 Utenos (Apskritis)	16,5	15,9	10,3	13,5
lt00a Vilniaus (Apskritis)	12,4	12,8	8,6	11,3

ÆTONIA

	2001	2000	1999	1998
lv001 Riga	7,5	13,3	13,9	8,5
lv002 Vidzeme	11,3	11,8	11,1	13,3
lv003 Kurzeme	14,5	14,5	10,4	16,1
lv004 Zemgale	14,6	12,8	12,4	15,6
lv005 Latgale	28,6	20,3	20,4	31,1

ΣAOBENIA

	2001	2000	1999
si001 Pomurska	8,7	10,4	11
si002 Podravska	8,7	10,4	11
si003 Koroska	5,2	5,9	6,3
si004 Savinjska	6,9	7,8	8,1
si005 Zasavska	7,5	9	9,6
si006 Spodnje-posavska	7,1	8,5	8,4
si009 Gorenjska	4,2	5,5	6
si00a Notranjsko-kraska	4,8	6,2	7,1
si00b Goriska	2,9	3,5	4,2
si00c Obalno-kraska	4,4	5,3	5,4
si00d Jugovzhodna Slovenija	4,9	6,2	6,6
si00e Osrednjeslovenska	4	5,1	5,4

Οι 10 περιφέρειες των ΧΚΑΕ με τα υψηλότερα επίπεδα απασχόλησης

Περιφέρειες	Επίπεδα απασχόλησης, 2000
cy Cyprus	65,5
cz06 Jihovuchod	65,7
cz05 Severovúchod	66,4
cz02 Stredn Cechy	66,5
ro03 Sud	66,9
ro01 Nord-Est	67,2
cz03 Jihozapad	68,1
ro04 Sud-Vest	70
sk01 Bratislavskú	70,2
cz01 Praha	71,4
Μ.Ο των 10	67,8

Οι 10 περιφέρειες των ΧΚΑΕ με τα χαμηλότερα επίπεδα απασχόλησης

Περιφέρειες	Επίπεδα απασχόλησης, 2000
bg01 Severozapaden	41,6
bg06 Yugoiztochen	45,2
bg03 Severoiztochen	48,2
hu06 Iszak-Alfold	48,4
pl0c Slaskie	48,7
hu05 Iszak-Magyarország	49,2
pl04 Lubuskie	49,6
pl0e Warminsko-Mazurskie	50,5
bg02 Severen Tsentralen	50,6
pl01 Dolnoslaskie	50,7
Μ.Ο των 10	48,27

Μέσος όρος των 10 με την υψηλότερη απασχόληση	67,8
Μέσος όρος των 10 με τη χαμηλότερη απασχόληση	48,27
Απόκλιση	1,4

Οι 10 περιφέρειες NUTS II των ΧΚΑΕ με την υψηλότερη ανεργία, το 2000

Περιφέρειες	Επίπεδα ανεργίας, 2000
pl0g Zachodniopomorskie	20,5
sk03 Stredn/ Slovensko	20,7
pl04 Lubuskie	21,3
bg06 Yugoiztochen	21,7
bg02 Severen Tsentralen	22
pl01 Dolnoslaskie	22,5
pl0e Warminsko-Mazurskie	22,5
sk04 Východn/ Slovensko	24,3
bg03 Severoiztochen	25
bg01 Severozapaden	31
Μ.Ο. των 10	23,15

Οι 10 περιφέρειες NUTS II των ΧΚΑΕ με την χαμηλότερη ανεργία, το 2000

Περιφέρειες	Επίπεδα ανεργίας, 2000
hu01 Κφzρ- Magyarország	2,4
cz01 Praha	3,4
hu03 Nyugat-Dunántil	3,8
ro08 Bucuresti	4,5
cy Cyprus	4,9
hu02 Κφzρ-Dunántil	5,4
ro06 Nord-Vest	5,7
cz03 Jihozapad	6,1
ro04 Sud-Vest	6,6
cz05 Severovýchod	6,7
Μ.Ο. των 10	4,95

Μ.Ο. των 10 περιφερειών με την υψηλότερη ανεργία, 2000	23,15
Μ.Ο. των 10 περιφερειών με τη χαμηλότερη ανεργία, 2000	4,95
Απόκλιση	4,67

Οι 10 περιφέρειες NUTS II των ΧΚΑΕ με την χαμηλότερη ανεργία, το 2001

Περιφέρειες	Επίπεδα ανεργίας, 2001
hu01 Κφζρ- Magyarország	2 3
cz01 Praha	3,2
hu03 Nyugat-Dunántúl	4
cy Cyprus	4,1
ro08 Bucuresti	4,3
hu02 Κφζρ-Dunántúl	4,8
ro06 Nord-Vest	5,7
cz03 Jihozápad	5,7
si Slovenia	6
cz02 Střední Čechy	
Μ.Ο. των 10	4,28

Οι 10 περιφέρειες NUTS II των ΧΚΑΕ με την υψηλότερη ανεργία, το 2001

Περιφέρειες	Επίπεδα ανεργίας, 2001
pl0g Zachodniopomorskie	21,5
pl02 Kujawsko-Pomorskie	21,8
pl0e Warmińsko-Mazurskie	22,3
bg06 Yugoiztochen	22,9
bg02 Severen Tsentralen	23,3
pl04 Lubuskie	23,6
sk04 Východní Slovensko	23,9
pl01 Dolnośląskie	24,1
bg03 Severoiztochen	26,5
bg01 Severozápaden	32,8
Μ.Ο. των 10	24,27

Μ.Ο. των 10 περιφερειών με την υψηλότερη ανεργία, 2001	24,27
Μ.Ο. των 10 περιφερειών με τη χαμηλότερη ανεργία, 2001	4,28
Απόκλιση	5,67